

Magyar Rendészet

XVIII. évfolyam
2018/5.

BALLA József: Border Check and Security from the Perspective of Travel Document Forgery Before and Following Schengen

BORSZÉKI Judit: The Definition of Specific-Purpose English Language Competences Needed in Border Control and their Development Potentials

BUDAHÁZI Árpád – FANTOLY Zsanett – KAKUSZI Brigitta – BITTER István – CZOBOR Pál: The Options and Limitations of the Brain Fingerprinting Lie Detection Method in the Criminal Proceeding

GÁL Csilla Emese: Elrabolt ártatlanság – az Iszlám Állam gyerekkatonái

JUHÁSZ Zsuzsanna: A büntetés-végrehajtás alapelve(i)

KOVÁCS István: Vezetői státusz, és kommunikáció a parancsuralmi rendszerben, különös tekintettel a Rendőri Hivatás Etikai Kódexére, valamint a vezetési stílusokra a Lasswell-modell alapján

LUKÁCS Dalma: A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere Magyarországon

KOSLOWSKI, Ricco: Organized Crime in Europe

SZABÓ Csaba: Az izraeli szent helyek védelmére vonatkozó biztonsági struktúra bemutatása a vallási közösségek és a rendőrség közötti kapcsolattartás kialakításának rendészeti koncepciója vonatkozásában

SZENDREI Ferenc: A szervezett bűnözés gazdasági háttere és a pénzmosás

A NEMZETI KÖZZSOLGÁLATI EGYETEM
RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA

Magyar Rendészet

A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM RENDÉSZETTUDOMÁNYI SZAKMAI FOLYÓIRATA

A szerkesztőbizottság elnöke:

A szerkesztőbizottság tiszteletbeli
elnöke:

Alapító szerkesztőbizottsági elnök:

Szerkesztőbizottsági tagok:

Főszerkesztő:

Alapító felelős szerkesztő:

Folyóirat menedzser:

Olvasószerkesztő:

Szerkesztőség:

Prof. Dr. Ruzsonyi Péter bv. dandártábornok, egyetemi tanár, dékán

Prof. Dr. Katona Géza ny. r. dandártábornok, c. egyetemi tanár,
az MTA doktora

Prof. Dr. Blaskó Béla ny. r. vezérőrnagy, PhD/CSc, egyetemi tanár

Dr. Andrej Sotlar PhD, egyetemi docens, dékán, Maribori Egyetem
Büntető Igazságszolgáltatási és Biztonságtudományi Kar (Szlovénia)
Prof. Dr. Barabás A. Tünde, osztályvezető, Országos Kriminológiai
Intézet, tanszék- és intézetvezető egyetemi tanár, NKE RTK

Dr. habil. Boda József ny. nb. vezérőrnagy

Dr. Dános Valér ny. r. vezérőrnagy, CSc,

Prof. Dr. Fantoly Zsanett tanszékvezető egyetemi tanár, NKE RTK

Prof. Dr. Farkas Ákos CSc, egyetemi tanár, ME ÁJK

Dr. Felkai László közigazgatási államtitkár, BM

Dr. habil. Fenyvesi Csaba egyetemi docens, PTE ÁJK

Prof. Dr. Finszter Géza egyetemi tanár, az MTA doktora, NKE RTK

Dr. Janza Frigyes ny. r. vezérőrnagy, az MRTT főtítkára

Prof. Dr. Karsai Krisztina intézetvezető egyetemi tanár, SZTE ÁJK

Dr. Madai Sándor tanszékvezető egyetemi docens, DE ÁJK

Dr. Marek Faldowski PhD, rendőr ezredes, parancsnok-rektor,
Szczinyói Rendőr Akadémia (Lengyelország)

Prof. Dr. Mezey Barna egyetemi tanár, az MTA doktora, ELTE

Dr. Fialka György PhD elnök, SzVMSzK

Prof. Dr. Sallai János r. ezredes, tanszékvezető egyetemi tanár,
NKE RTK

Dr. habil. Christián László r. ezredes, tanszékvezető, egyetemi docens

Dr. Szakács Gábor

Dr. Németh Zsolt PhD, ny. r. ezredes, egyetemi docens

Balla Nóra, Gergely Zsuzsanna

1083 Budapest, Üllői út 82.

magyarrendeszet@uni-nke.hu, +36 1 392 3506

XVIII. évfolyam, 2018/5. szám

Kiadó:

Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó

www.dialogcampus.hu • www.uni-nke.hu

1083 Budapest, Üllői út 82.

kiado@uni-nke.hu • +36 1 432 9000

A kiadásért felel: Petró Ildikó ügyvezető

Nyomdai kivitelezés: Nordex Nonprofit Kft.

ISSN 1586-2895 (nyomtatott)

ISSN 1787-050X (online)

Megjelenik évente 5 alkalommal.

Magyar Rendészet

PROFESSIONAL JOURNAL OF LAW ENFORCEMENT OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF PUBLIC SERVICE

Chairman of the Editorial Board:
Honorary Chairman of the Editorial Board:

Founding Chairman of the Editorial Board:

Editorial Board:

Prof. Dr. Péter Ruzsonyi, Corr. Brigadier General
Prof. Dr. Géza Katona, ret. Pol. Brigadier General, hon. Professor, Doctor
of the Hungarian Academy of Sciences Founding Chairman of the Editorial
Prof. Dr. Béla Blaskó, Pol. Major General, PhD/CSc, Professor

Dr. Andrej Sotlar, PhD, Associate Professor, Dean, University of Maribor,
Faculty of Criminal Justice and Security (Slovenia)
Prof. Dr. Andrea Tünde Barabás, Head of Department, National Institute
of Criminology, Professor and Head of the Institute of Criminal Sciences,
National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement
Dr. habil. József Boda, Associate Professor, ret. Major General
Dr. Valér Dános, ret. Pol. Major General, CSc, General Director,
General Directorate of Public Service Staff Development,
Ministry of the Interior
Prof. Dr. Zsannett Fantoly, Head of Department, Professor,
Faculty of Law Enforcement, National University of Public Service
Prof. Dr. Ákos Farkas, CSc, Professor, Dean, Faculty of Law,
University of Miskolc
Dr. László Felkai, Minister of State for Administrative Affairs,
Ministry of the Interior
Dr. habil. Csaba Fenyvesi, Associate Professor, Faculty of Law,
University of Pécs
Prof. Dr. Géza Finszter, Professor, Doctor of the Hungarian Academy
of Sciences, Faculty of Law Enforcement, National University of Public Service
Dr. Frigyes Janza, ret. Pol. Major General, General Secretary
of the Hungarian Association of Police Science
Prof. Dr. Krisztina Karsai, Head of Department, Professor,
Faculty of Law and Political Sciences, University of Szeged
Dr. Sándor Madai, Associate Professor, Head of Department,
Faculty of Law, University of Debrecen
Dr. Marek Fałdowski, PhD, Police Colonel, Commandant-Rector
of the Police Academy in Szczytno (Poland)
Prof. Dr. Barna Mezey, Professor, Doctor of the Hungarian Academy
of Sciences, Eötvös Loránd University
Dr. György Fialka, PhD, Chairman, Chamber of Bodyguards, Property
Protection and Private Detectives
Prof. Dr. János Sallai, Pol. Colonel, Professor, Head of Department,
Faculty of Law Enforcement, National University of Public Service

Managing Editor:

Founding Managing Editor:

Editorial Manager:

Copy Editors:

Editorial Office:

Dr. habil. László Christián Pol. Colonel, Associate Professor,
Head of Department
Dr. Gábor Szakács
Dr. Németh Zsolt, PhD, ret. Pol. Colonel, Associate Professor
Nóra Balla, Zsuzsánna Gergely
H-1083 Budapest, Üllői út 82.
magyarrendeszet@uni-nke.hu, +36 1 392 3506
Subscriptions are available at the editorial office, at the above address.

Vol. XVIII. 2018/5.

Publisher:

Nordex Non-profit Ltd. – Dialóg Campus Kiadó

www.dialogcampus.hu • www.uni-nke.hu

H-1083 Budapest, Ludovika tér 2.

kiado@uni-nke.hu • +36 1 432 9000

Responsible for publishing: Ildikó Petrő, Managing Director

Print and bind: Nordex Non-Profit Ltd.

ISSN 1586-2895 (printed)

ISSN 1787-050X (online)

Published five times a year.

Tartalom

Szerzőink	7
Lektoraink	9
Szerkesztői köszöntő	11

Büntetés-végrehajtás

JUHÁSZ Zsuzsanna: A büntetés-végrehajtás alapelve(i)	15
--	----

Határrendészet

BALLA József: Border Check and Security from the Perspective of Travel Document Forgery Before and Following Schengen	29
---	----

Kriminalisztika

BUDAHÁZI Árpád – FANTOLY Zsanett – KAKUSZI Brigitta – BITTER István – CZOBOR Pál: The Options and Limitations of the Brain Fingerprinting Lie Detection Method in the Criminal Proceeding	43
---	----

Kriminológia

KOSLOWSKI, Ricco: Organized Crime in Europe	57
SZENDREI Ferenc: A szervezett bűnözés gazdasági háttere és a pénzmosás	77

Nemzetközi jog

GÁL Csilla Emese: Elrabolt ártatlanság – az Iszlám Állam gyerekkatonái	93
--	----

Rendészeti gyakorlat

LUKÁCS Dalma: A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere Magyarországon	113
SZABÓ Csaba: Az izraeli szent helyek védelmére vonatkozó biztonsági struktúra bemutatása a vallási közösségek és a rendőrség közötti kapcsolattartás kialakításának rendészeti koncepciója vonatkozásában	125

Rendészeti képzés

BORSZÉKI Judit: The Definition of Specific-Purpose English Language Competences Needed in Border Control and their Development Potentials	139
---	-----

Vezetéstudomány

KOVÁCS István: Vezetői státusz és kommunikáció a parancsuralmi rendszerben, különös tekintettel a Rendőri Hivatás Etikai Kódexére, valamint a vezetési stílusokra a Lasswell-modell alapján	177
Közlési feltételek	196

Szerzőink

BALLA József, PhD r. ezredes, tanszékvezető, egyetemi docens, NKE RTK,
Határrendészeti Tanszék

BUDAHÁZI Árpád, PhD, r. őrnagy, adjunktus, NKE RTK, Büntetőeljárásjogi Tanszék

ERDŐS Ákos, pénzügyőr, őrnagy, tanársegéd, NKE RTK, Vám- és Pénzügyőri Tanszék

FANTOLY Zsanett, tanszékvezető, egyetemi tanár, NKE RTK, Büntetőeljárásjogi Tanszék

FEKETE Márta, tanársegéd, PhD-hallgató, NKE RTK, Rendészeti Magatartástudományi
Intézet, Magatartástudományi és Módszertani Tanszék

HEGEDŰS Gábor, r. főtörzsőrmester, nyomozó, Budapesti Rendőr-főkapitányság,
XV. kerületi Rendőrkapitányság/Bűnügyi Osztály, Bűnüldözési Alosztály

KOVÁCS István, dr., PhD, r. őrnagy, tanársegéd, NKE RTK, Rendészeti Vezetéstudományi
Tanszék

KUI László, rendőr alezredes, egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közzszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék

ÜRMÖSNÉ SIMON Gabriella, dr., PhD, adjunktus, NKE RTK, Idegennyelvi és Szaknyelvi
Központ

PALLO József, bv. ezredes, egyetemi docens, tudományos dékán-helyettes, NKE-RTK,
Büntetés-végrehajtási Tanszék

SZABÓ Barna püör. őrnagy, szakértő főnyomozó. Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Bűnügyi
Főigazgatósága, Központi Nyomozó Főosztály

SZABÓ Csaba dr., PhD, r. őrnagy, tanácsadó. Belügyminisztérium, Rendészeti
Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály, Belügyi Szemle, felelős
szerkesztő.

VÁJLOK László, rendőr alezredes, kiemelt főreferens, Országos Rendőr-főkapitányság,
Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály, Határrendészeti
és Kompenzációs Osztály, MA hallgató Nemzeti Közzszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

VÁRI Vince, dr., PhD, r. alezredes, tanársegéd, NKE RTK, Bűnügyi Tudományok Intézete,
Büntetőeljárásjogi Tanszék

Lektoraink

BARNUCZ Nóra nyelvtanár, NKE RTK, Idegennyelvi és Szaknyelvi Központ

BARTÓKI-GÖNCZY Balázs dr., PhD, adjunktus, NKE ÁKK, Elektronikus Közzolgálati Intézet

CZENCZER Orsolya dr., PhD, bv. őrnagy, egyetemi docens, NKE-RTK, Büntetés-végrehajtási Tanszék

HAJNAL Gábor dr. r. alezredes, osztályvezető. ORFK, Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály

KOVÁCS Gábor dr., Prof., r. dandártábornok, tanszékvezető, egyetemi tanár. NKE RTK, Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék

MADAI Sándor dr., PhD, tanszékvezető egyetemi docens, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék

OPAUSZKI András r. alezredes, főosztályvezető, Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó iroda Felderítő Főosztály

SZENDREI Ferenc dr., PhD, r. ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, NKE RTK, Kriminálisztikai Intézet, Bűnüldözési és Gazdaságvédelmi Tanszék

UJHÁZI Lóránd dr. PhD, habil., tudományos főmunkatárs, NKE HHK, Honvédelmi Jogi és Igazgatási Tanszék

Szerkesztői köszöntő

1990-ben a legendás jogtudós, az iskolateremtő pedagógus, a Rendőrtiszti Főiskola rendszerváltás utáni első és hangsúlyozottan civil főigazgatója, Kratochwill Ferenc tanár úr bocsátotta útjára a *Magyar Rendészet* elődjének tekinthető *Főiskolai Figyelőt*. A kiadvány egyszerre igyekezett pótolni a BM Tudományszervezési Osztály kiadványát, a Belügyi Tudományos Közleményeket és önálló publikációs teret nyújtani a Rendőrtiszti Főiskola mind erőteljesebb tudományos életének is. Alapító felelős szerkesztője Szakács Gábor.

1996-tól a Társadalomtudományi Tanszék vezetője, Valcsicsák Imre irányítja a szerkesztőséget, elsősorban a képzés minőségi fejlesztését célozzák meg, ambicionálják, hogy a folyóirat tanulmányai tananyagként is alkalmazhatók legyenek. Megváltozik a folyóirat formája is: jól kezelhető, kisebb méretet ölt, a nyomdai előállítás színvonala is sokat javul.

Az ezredfordulóra már a mai formájában ismert *Magyar Rendészetet* veheti kézbe az olvasó, a szerkesztésért ismét Szakács Gábor vállalja a felelősséget. Ebben az időben már kialakult és stabil szerzői gárda van a lap körül, akik zálogát jelentik a szerkesztőség törekvéseinek, a szakmaiság, a rendészeti, illetve közszolgálati jelleg dominanciájának.

A negyedik „mutáció” 2003-ban indult útjára, ezúttal a Szerkesztőbizottság elnökének, Blaskó Bélának a bevezetőjével. A kiadás – objektív okokból – másfél évig szünetelt, a szerzők és az olvasótábor sürgetésére szánta el magát a főiskola vezetése, hogy a már akkor is növekvő nehézségek ellenére biztosítsa a megjelenés feltételeit. A cél most már – nem kis mértékben éppen a folyóirat eredményeire építve – a rendészettudomány önálló diszciplínakénti elfogadtatása a Magyar Tudományos Akadémia illetékes fórumain. Mindez természetesen az egyetemi szintű rendészeti képzés alapjainak a megteremtéséhez is muníciót szolgál.

2006-ban a Szakács Gábor nevével fémjelzett szerkesztőség munkáját a Rendőrtiszti Főiskola (RTF) munkatársai vették át, de a nyomdai előkészítés és sokszorosítás, valamint a terjesztés is az RTF produktuma lett. A 2000-es években több mint egy évtizeden keresztül mindvégig kiemelkedő szerepe volt a szerkesztői munkálatokban Németh Zsolt ezredesnek, az RTF korábbi főigazgató-helyettesének, aki küldetésének tekintette a lap működtetését, a legnehezebb pillanatokban pedig annak megmentését is. A deklarált szándék az volt, hogy a folyóirat profilját még határozottabban a rendészettudomány, valamint a rendészeti gyakorlat elemzése jellemezze, remélve, hogy ez jelentős hozzájárulás lesz a mindinkább konkretizálódó cél, a doktori képzés és az egyetemi kimenet megvalósításához. Tudományos rangot, széles körű kitekinést célzott meg a Szerkesztőség, amikor az egyetemek bünygi tudományos mőhelyei és az Országos Kriminológiai Intézet jeles képviselőit, valamint a Magyar Rendészet-tudományi Társaság eminenseit is közremőködésre kérték fel.

2012. január óta a lap kiadója a Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Az egyetem vezetése az eddigi irányvonalat elfogadva azt szorgalmazza, hogy a folyóirat a tudományos fokozatok megszerzéséhez szükséges publikációk számára kiemelten biztosítson teret. Ennek megfelelően a szakmai célkitűzés: a rendészettudomány egyetemi szintű oktatásának támogatása, új tudományos eredmények közzététele, szakmai tudományos fórum és publikációs lehetőség biztosítása. A tudományterületi fókusz: rendészettudomány, bűnügyi tudományok. A publikálási elvei: a tudományterületi fókuszba illeszkedő témák tudományos igényű feldolgozása oktatóink, hallgatóink és külső szakemberek tollából.

Köszönhetően az Egyetem, a Kar, a szerkesztőbizottság és különösen Németh Zsolt rendőr ezredes, felelős szerkesztő 12 éven át tartó, szisztematikus, nagyszerű munkájának az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztály Bizottságainak folyóiratlistájában¹ a *Magyar Rendészet* immár B kategóriás besorolást kapott. A megjelenésre kerülő tanulmányok színvonalának biztosítása érdekében már évekkel ezelőtt bevezették az úgynevezett „vaklektorálás” (blindreview), azaz a szerző kilétének ismerete nélküli bírálat rendszerét.

2018 szeptemberétől Dr. Christián László rendőr ezredes, tanszékvezető látja el a főszerkesztői feladatokat, munkáját Dr. Németh Zsolt ny. rendőr ezredes és Kontráné Lovas Petra segítik. A folyóirat kiadója a Dialóg Campus Kiadó.

A lap előkészületeinek megújult folyamata

A *Magyar Rendészet* hasonlóan a többi egyetemi folyóirathoz a 2019. évtől már *évente négy lapszámmal* jelenik meg.

Az NKE vezetésének *egységesítési törekvései* jegyében a folyóiratok megjelentetésének előkészületei, a szerkesztési folyamat egy központi platformon keresztül történik. A *Magyar Rendészet* online felülete, ahol a regisztráció és a kéziratok beküldése megtörténhet: <http://journals.uni-nke.hu/index.php/magyrend>

A regisztrációt a szerkesztőség végzi el. A regisztrációhoz szükséges adatokat (*Teljes név, e-mail-cím, mobilszám, kutatási terület, teljes ORCID-azonosító,² intézmény/munkahely megnevezése*) az ismét működő magyarrendezet@uni-nke.hu e-mail-címre kérjük megküldeni. A szerző a regisztrációt követően a fent említett *felületen keresztül tudja feltölteni, benyújtani* elektronikus formában a kéziratot, és a további kommunikáció a szerző és a szerkesztőség között is a rendszeren keresztül történik.

A *lektori teendők* ellátása szintén előzetes regisztrációhoz kötött, az a fent elmondottak szerint történik. Hozzáálltunk egy *olyan lektori névjegyzék* kialakításához, amely magában foglalja a rendészettudomány és a bűnügyi tudományok legnevesebb művelőit,

¹ Az MTA IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának a doktori eljárásra vonatkozó követelményei. Doktori Tanács – MTA. Elérhető: <https://mta.hu/doktori-tanacs/a-ix-osztaly-doktori-kovetelmenyrendszer-105380>

² A teljes ORCID-azonosítót a www.orcid.org címen, egy egyszerű regisztrációt követően lehet igényelni.

akik lektorként fontos garanciák a *Magyar Rendészet* színvonalának fenntartása és emelése tekintetében. A lektorok regisztrációját követően a felkérés már a folyóirat online rendszerében történik, ahol 5 nap áll a lektor rendelkezésére, hogy a lektori felkérést elfogadja vagy elutasítsa. A felkérés elfogadása után a szakmai lektornak 30 nap áll rendelkezésére, hogy az adott tanulmányt lektorálja az online rendszerben található webes felületen a lektori vélemény kitöltésével.

A folyóirat teljes tartalma hozzáférhető pdf formátumban, a nyomtatott kiadással egyidőben az *interneten* is a *Magyar Rendészet* webes felületén.

Örömmel fogadunk minden jobbító szándékú javaslatot!

Budapest, 2019. július 1.

Dr. Christián László
főszerkesztő

A büntetés-végrehajtás alapelve(i)¹

JUHÁSZ Zsuzsanna²

A normalizáció alapelve az Európai Börtönszabályokban rögzített emberi jogi elv és számos ország, különösen a skandináv börtönrendszerek alapértéke. Az alapelv az jelenti, hogy a hatóságok nem avatkozhatnak be a fogvatartottak életébe annál jobban, mint az a börtönkörnyezetben szükséges, illetve igényli, hogy a hatóságok tevékenyen teremtsenek olyan feltételeket, amelyek – amennyire csak lehetséges – hasonlítsanak a szabad társadalomban lévőhöz. Néhány megközelítésben a normalizáció koncepciója azt is jelenti, hogy a börtönhatóságoknak kell elősegíteniük az egyes fogvatartottak törekvését arra, hogy a végrehajtás alatt megvalósítsák saját „normalitásukat”. De milyen korlátozásokat foglal magában a személyi szabadság elvonása, és mi tekinthető normálisnak egy végrehajtási intézetben, illetve a kinti társadalomban? A jelen írás ezeket a kérdéseket vizsgálja az elmélet, illetve a gyakorlat oldaláról.

Kulcsszavak: normalizáció, alapelvek, börtönlét, polgári jogok

Bevezetés

A büntetés-végrehajtási alapelvek olyan elvi tételek, amelyek a büntetés-végrehajtás rendszerét, működését áthatják, a börtönügy szellemiségét meghatározzák, és jogi, morális, szakmai zsinórmértékül szolgálnak. Jelen írás a demokratikus alapon felépülő és működő börtönrendszerek egyik központi, hangsúlyos alapelvét a normalizációt mutatja be, amely számos más alapelvet, így a felelősség, a nyitottság, a reintegráció, a humanizmus, a káros hatások minimalizálásának elvét, az emberi jogok tiszteletben tartásának követelményét egyaránt maga után vonja, azokkal szoros kapcsolatban áll.

A normalizáció alapelvének lényegi elemei

A normalizáció elvének kiindulópontja, hogy a személyi szabadság elvonása már önmagában véve büntetés, ezért ezt a büntetést és a bebörtönzéssel szükségszerűen együtt járó káros hatásokat nem szabad fokozni. Az alapelv értelmében – annak érdekében,

¹ A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

² JUHÁSZ Zsuzsanna, dr. habil., PhD, egyetemi docens, SZTE ÁJK, Bűnügyi Tudományok Intézet
Zsuzsanna JUHÁSZ, PhD, associate professor, University of Szeged, Faculty of Law and Political Science, Institute of Criminal Sciences
<https://orcid.org/0000-0002-0679-3449>, juhaszszs@juris.u-szeged.hu

hogy a fogvatartottat további hátrányok ne ériék, a szabadságvesztés szükségszerű káros hatásai enyhüljenek, a prizonizáció ellensúlyozható legyen – a végrehajtási életfeltételeket, a végrehajtási környezetet a lehetőségekhez mérten közelíteni kell a szabad élet körülményeihez, közegéhez. Nem arról van szó ugyanakkor, hogy pontosan olyan körülményeket teremtsünk, mint a végrehajtási intézet falain kívüli életben, hanem olyan feltételeket, amelyek ahhoz a legközelebb állnak.³ Tekintettel ugyanis arra, hogy a végrehajtási közegben alapvető jelentősége van a rend, a biztonság fenntartásának, az ezt biztosító eszközök és intézkedések alkalmazásának, a szabad élet reprodukálása, börtönkörnyezetbe átültetése teljes egészében nem kivitelezhető.

Yngve Hammerl megközelítésében⁴ a normalizáció fogalma tisztázatlan, mivel kérdésként merülhet fel, hogy a fogvatartottat, vagy magát a börtönkörnyezetet kell-e normalizálni. A szerző utal arra, hogy Norvégiában történetileg az intézményi cél például a fogvatartottak gondolkodásmódjának, szemléletének a normalizációját jelentette elsősorban kognitív módszerekkel. Ez azonban felveti annak az etikai dilemmáját, hogy a különféle támogató és védő intézkedések alkalmazása mellett meddig mehet el a végrehajtás, mielőtt átlépné a fogvatartottak személyes integritásának határát. Erre tekintettel fogalmaz úgy Hammerl, hogy erkölcsileg jobban védhető, ha a normalizáció az életkörülményekre, a végrehajtási feltételekre irányul.

Hans Jørgen Engbo nyomán⁵ különbség tehető defenzív és proaktív normalizáció között. A skandináv börtönügyi szakember szerint a defenzív megközelítés azt jelenti, hogy a hatóságok nem avatkozhatnak be a fogvatartott életébe annál nagyobb mértékben, mint ami a börtönkörnyezetből, a bebörtönzés tényéből fakadóan szükséges. Erre utal, hogy a dán, illetve a svéd szabályozás egyaránt lefekteti, miszerint a mozgási szabadság megvonásán kívül a szabadságvesztés-büntetés nem érinthet más szabadságot, illetve jogot. Elviekben tehát a mozgási szabadságot érintő beavatkozáson kívül a fogvatartottak bebörtönzésük során csak olyan beavatkozásokat kellene hogy elszenvedjenek, amelyek a bűnmegelőzési törekvésekkel, a biztonsági követelményekkel kapcsolatosak. Ezzel a be nem avatkozási kötelezettséggel szemben a proaktív megközelítés a hatóságok aktív cselekvésre irányuló kötelezettségét határozza meg: olyan feltételek, körülmények megteremtését, amelyek – amennyire csak lehetséges – megközelítik a börtönön kívülieket, ezzel bátorítva a fogvatartottakat, hogy „normális” életet éljenek.

Engbo megkülönböztetését alapul véve a normalizáció tehát nem pusztán a szabad társadalomban érvényesülő életfeltételekhez közelítő börtönkörnyezetként írható le, hanem annak fontos elemét képezi a szabadságelvonás által nem érintett jogok elismerése és biztosítása is. A börtönökön belüli élet normalizálásának egyik módozataként jelenik meg így a fogvatartottak jogi helyzetének elismerése.

³ Hazai szabályozásunkban erre tekintettel fogalmaz úgy a Bv. tv. 83. §-ának (4) bekezdése, hogy törekedni kell az elítélt életkörülményeinek szabad élet általános körülményeihez történő közelítésére.

⁴ Hammerl (2018) 260–262.

⁵ Engbo (2017) 328–329.

Mindamellett a fogvatartottak életkörülményeinek normalizálásán, jogi helyzetének elismerésén kívül a normalizáció egy harmadik területet is érinthet, ez pedig a fogvatartottak személyes életének, személyes fejlődésének a normalizációja. Utóbbi arra irányul, hogy a fogvatartott maga normalizálja életét, szabadon döntsön a saját életvitelét illetően, azaz ne a hatóság határozza meg helyette, hogy számára mi a „normális”.⁶ Mindez előrevetíti a felelősség elvét: a fogvatartott kapjon lehetőséget arra, hogy felelősséget vállaljon, felelősen döntsön.

Normalizáció a nemzetközi instrumentumokban és nemzeti dokumentumokban

A normalizáció elvének megjelenése kapcsán az ENSZ által 1955-ben elfogadott Fogvatartottakkal való bánásmódra vonatkozó ENSZ minimum standard szabályokat⁷ kell elsőként megemlíteni, amely hosszú időn keresztül nemzetközi szinten az egyetlen olyan dokumentum volt, amely közvetlenül foglalkozott a börtönstandardokkal és a börtönpolitikával. E szabálygyűjtemény alapján a végrehajtási intézetek szellemiségét át kell haszna az arra való törekvés, hogy minimalizálják a börtönlét és a szabad élet közötti mindazon eltéréseket, amelyek a fogvatartottak felelősségének vagy emberi méltóságuk elismerésének csökkentésére irányulnak.

Az ENSZ minimum standard szabályok európai feltételek közé történő adaptálása 1973-ban történt meg az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által elfogadott Fogvatartottakkal való bánásmód standard minimum szabályai⁸ elnevezésű dokumentummal, amely hasonló tartalommal vette át és hirdette a normalizáció elvét. E határozatot váltotta aztán fel 1987-ben a Miniszteri Bizottság által elfogadott Európai Börtön-szabályok.⁹ Ez az ajánlás tulajdonképpen továbbfejlesztette az alapelvet akként, hogy megfogalmazta a szabadságvesztés káros hatásainak és a börtönbeli, valamint a kinti élet közötti azon eltérések minimalizálásának szükségességét, amelyek a fogvatartottak önbecsülésének vagy személyes felelősségérzetének csorbítására irányulnak.

A normalizáció alapelvét a megújított és jelenleg is irányadó Európai Börtön-szabályok¹⁰ is megfogalmazza mint az egész európai börtönügy szellemiségét meghatározó, a szabálygyűjtemény egységes egészként való interpretációját és végrehajtását vezérlő elvek egyikét. Az ajánlás alapján a normalizáció elve alatt a börtönön kívüli közösségi élet pozitív aspektusaihoz lehetőleg jobban közelítő börtönfeltételek megteremtését kell érteni. Az alapelv ilyenformán nem egyszerűen a szabad életkörülményekhez leginkább közelítő végrehajtási környezet biztosítását kívánja meg a tagállamoktól, hanem a hangsúly a pozitív aspektusokra helyeződik. Az Európai Börtön-szabályok komment-

⁶ Engbo (2017) 336; 342.

⁷ Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Adopted by the First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held at Geneva in 1955, and approved by the Economic and Social Council by its resolutions 663 C (XXIV) of 31 July 1957 and 2076 (LXII) of 13 May 1977, 60 (1).

⁸ Resolution (73) 5 on the standard minimum rules for the treatment of prisoners.

⁹ Recommendation No. R (87)3 on the European Prison Rules.

¹⁰ Recommendation No. R (2006)2. European Prison Rules.

tárja¹¹ ezzel kapcsolatban arra utal, hogy a börtönlét sohasem lehet azonos a szabad élettel, de aktív lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a normalizáció ne vezessen embertelen börtönfeltételekhez. Ennek háttere, hogy a szabad társadalomban jelentkező szociális problémák (például az élelmiszerek, gyógyszerek hiánya) a végrehajtási közegben embertelen börtönfeltételeket is eredményezhetnek. Kíváncsi lehet tehát, hogy a szabad élethez közelítés ne érje el se az embertelen, se a megalázó bánásmód szintjét.¹²

Az ajánlás egyúttal meghatározza a normalizáció defenzív követelményét is, amikor kimondja, hogy a személyi szabadságuktól megfosztott személyek mindazon jogai megmaradnak, amelyeket a törvény szerint az ítélettel vagy az őrizetbe helyezésüket kimondó határozattal nem vontak el tőlük (2. pont), illetve rögzíti, hogy a szabadságvesztés a szabadságelvonás által már önmagában véve büntetés, ezért az elítéltek rezsimje nem súlyosbíthatja a szabadságelvonással együtt járó szenvedést (102.2. pont). A szabálygyűjteményből kiolvasható tehát a törvényesség követelménye, amely abban ölt testet, hogy csak a törvény által előírt jogkorlátozások alkalmazhatók, egyebekben a szabadságvesztés-büntetést vagy őrizetet, letartóztatást kimondó határozattal jogszerűen el nem vont jogok a fogva tartás alatt is megilletik az érintetteket.

Noha e dokumentum „csak” ajánlás, azaz a soft-law kategóriájába tartozik, a kötelező jogi erő hiánya ellenére a többi ajánlással¹³ együtt szükségszerűen hatással bír a tagállamok jogalkotására és gyakorlatára. A jogalkotást tekintve például számos ország nemzeti joganyaga, végrehajtási kódexe tartalmazza az alapelvet (így többek között Finnország, Dánia, Svédország, Norvégia, Svájc, Németország és immáron hazánk szabályozása is) mégpedig kifejezésre juttatva az elv összetettségét, sokszínűségét.

Finnországban a szabadságvesztésről szóló törvény fogalmazza meg a normalizáció követelményét, amely egyaránt tartalmazza a proaktív és a defenzív megközelítést. Így a jogszabály alapján a börtönfeltételeket amennyire csak lehetséges a társadalom életfeltételeinek megfelelően kell megszervezni. A defenzív követelmény pedig akként jelenik meg, hogy ugyanezen jogszabály alapján a szabadságelvonó ítélet végrehajtása csak olyan korlátozásokat eredményezhet a fogvatartott helyzete, illetve jogai tekintetében, amelyeket jogszabály határoz meg, vagy önmagában a büntetés miatt szükségesek.

Dániában a büntetés-végrehajtási törvény alapján a fogvatartottaknak joguk és kötelezettségük a munkavégzés és/vagy a részvétel az oktatási programokban, illetve bármely más, a börtönadminisztráció által jóváhagyott programban. Ez azt jelenti, hogy a fogvatartott jogosult eldönteni, hogy melyiket választja. Választásától függetlenül pénzbeli juttatásban részesül, mégpedig akkor is, ha megbetegszik, vagy a fogva tartó intézet nem tud munkalehetőséget biztosítani számára, ami ugyancsak igazolja, alátámasztja

¹¹ European Prison Rules. Council of Europe Publishing, Council of Europe, June 2006, 42.

¹² Vö.: Van Zyl Smit – Snacken (2009) 103.

¹³ Itt jegyeznénk meg, hogy a normalizáció alapelve nevesítve megjelenik még a Miniszteri Bizottság életfogytig tartó szabadságvesztésre és más hosszú tartamú szabadságvesztésre ítélt büntetés-végrehajtási intézetek általi irányításáról címet viselő R (2003) 23. ajánlásában is. Rec(2003)23E / 9 October 2003 Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners.

a szociálpolitika, illetve a büntetőpolitika kapcsolatát. A normalizáció alapelve abban is megnyilvánul, hogy a fogvatartottak felelősek lakóterületük tisztántartásáért.¹⁴

Emellett a Büntetés-végrehajtási és Pártfogó Felügyelői Szolgálat Alapelveinek Programja elnevezésű dokumentum a normalizációval összefüggésben a börtönbeli életre, illetve a mindennapi életre fókuszál, amikor a szolgálat számára a mindennapok, illetve egyes specifikus döntések meghozatala kapcsán a szabad élet feltételeinek, körülményeinek szem előtt tartását követelményként rögzíti.¹⁵ A hivatkozott program egyik fő szerzője William Rentzmann ezt akként fogalmazta meg, hogy minden a börtönben felmerülő, megoldásra váró kérdés kapcsán abból kell kiindulni, azt hogyan, miként oldanánk meg a szabad társadalomban, illetve van-e bármi különös oka annak, hogy másként cselekszünk.¹⁶

A dán büntetés-végrehajtás így a normalizáció folyamányának tekinti, hogy a személyi állomány mind öltözködésében, viselkedésében és beszédében támogassa az egészséges társadalmi kapcsolatokat a fogvatartottakkal. Az alapelv érvényesülését szolgálja az is, hogy a szolgálat igyekszik biztosítani azokat a lehetőségeket, amelyeket a szabad polgárok is élvezhetnek például az oktatás, a szakképzés, a munkavégzés, az egészségügyi ellátás, a kulturális, illetve szabadidős tevékenységek kapcsán.¹⁷

Emellett az alapelv annyira tág, összetett, avagy annyi más elvet, kívánalmat is magában foglal, hogy célszerűségből leválasztották róla például a nyitottság és a felelősség elvét. Így az alapelv tartalmazza többek között, hogy a fogvatartottak is részesülnek az igazságosság és a méltányosság általános társadalmi garanciáiból, illetve a szabadságvesztés természetére tekintettel esetükben speciális szükséglet ezen garanciák biztosítása. Az alapelv emellett azt is jelenti, hogy a végrehajtási intézetek fizikai kondícióit a szabad társadalomban fennállókkal kell rokonítani és egyúttal módosítani, a külvilágban esetlegesen bekövetkező változások nyomán.¹⁸

A svéd szabadságvesztésről szóló törvény alapján ebben a skandináv országban a normalizáció hangsúlyos eleme a szabadság, mivel a jogszabály alapján a fogvatartott szabadságának elvonása nem vonhat maga után más korlátozást, csak olyat, amit e hivatkozott törvény tartalmaz, vagy amely a jó rend, illetve a biztonság fenntartásához szükséges.

A parányi Izland végrehajtási törvénye ugyan nem tartalmaz általános rendelkezést a normalizáció kapcsán, de az elv létezése a fogvatartottak egészségügyi ellátásával foglalkozó részből egyértelműen kiolvasható. A jogszabály alapján ugyanis a fogvatartottak számára a társadalomban alkalmazottal egyenértékű egészségügyi ellátást, szolgáltatást kell biztosítani.¹⁹

¹⁴ Schartmueller (2015) 166–167.

¹⁵ Engbo (2017) 329–330.

¹⁶ Reintzmann idézi és hivatkozza: Engbo (2017) 338.

¹⁷ Response of the government of Denmark to note cu 2011/26., 17. Forrás: www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/EGM-Uploads/DENMARK-GOV-13-En.pdf (2018. 05. 03).

¹⁸ Response of the government of Denmark to note cu 2011/26., 10.

¹⁹ Engbo (2017) 329–332.

Izlandhoz hasonlóan a norvég végrehajtási törvény sem rendelkezik a normalizációról, mégis, ahogy arra többek között Engbo rámutat, mind az elméletben, mind pedig a gyakorlatban nagy jelentőséggel bír. A norvég büntetés-végrehajtás egykori parancsnoka Kristin Bølgen Bronebakk²⁰ maga is úgy fogalmazott, hogy a normalizáció alapelve a büntetés-végrehajtási szervezet egyik alappillére, amely igényli, hogy a fogvatartottaknak megmaradjanak mindazon jogaik, amelyeket a bebörtönzés ténye nem von el szükségszerűen. Bronebakk szerint az elv hasonló kereteket enged a fogvatartottak személyes fejlődésének, mint tenné azt a szabad polgárok vonatkozásában.

Bronebakkhoz hasonlóan Gerhard Ploeg²¹ is a norvég büntetés-végrehajtás sarkalatos pontjaként írja le az alapelvet, amelynek három fő kihatásáról tesz említést. Egyrészt utal arra, hogy a szabadság korlátozásán túlmenően a polgárokhoz hasonlóan bír a fogvatartott is jogokkal, jogosultságokkal. Ezen jogok elutasításának alapja lehet az intézeti rend, illetve biztonság, de a végrehajtásnak magyarázattal kell szolgálnia az elutasítás okára nézve. Másrészt a biztonsági feltételeket a lehető legalacsonyabb szinten kell tartani és amennyiben nem áll fenn újabb bűncselekmény elkövetésének, jogsértés okozásának a kockázata, akkor az ítéletet alacsony biztonsági fokozatú végrehajtási intézetben kell megkezdeni. Harmadszorban pedig a végrehajtás alatti életmenetet, a végrehajtási körülményeket a lehetőségekhez mérten hasonlítani kell a „normális” mindennapi élethez.

Engbo tanulmányában a norvég kormánynak a norvég parlamenthez intézett 2008-as jelentését²² is hivatkozva, amely ugyancsak foglalkozott a normalizáció alapelvével, és azt a reintegráció eszközeként írta körül. A jelentés alapján ugyanis az alapelv a bebörtönzés tartama alatt igényli a társadalomba történő visszailleszkedésre való felkészítést. Maga az átállás pedig a végrehajtási környezetből a szabad életbe annál zavaraltalanabb, minél kisebb az eltérés a börtön közege és a kinti lét között. Az elv biztosítása érdekében ezért a végrehajtás mindennapi életét úgy kell megszervezni, hogy az a lehető legnagyobb mértékben visszatükrözze a szabad társadalmat. A jelentés kiemeli, hogy a normalizáció ezáltal az ítélet-végrehajtási politika alapelve.

Svájc Szövetségi Igazságügyi és Rendőri Minisztériumának 2010-es kiadványa a büntetés és intézkedések végrehajtásáról²³ a börtönök életének normalizációját a büntetőpolitika általánosan elfogadott és alapvető jelentőségű elemeként írja le, ami a mindennapi börtönlét feltételeinek a szabad élethez való közelítéseként értelmezendő, különös tekintettel azon fogvatartotti igényekre, szükségletekre, amelyek a valós világban is fellelhetők, azzal összeegyeztethetők. A dokumentum alapján ezért a börtönök mindennapi életét a társas viselkedésmódok figyelembevételével, alkalmazásával kell megszervezni, így teremtve megfelelő feltételeket a szabaduláshoz. A kiadvány arra is utal, hogy figyelemmel kell lenni a normalizáció korlátaira, tekintve, hogy a szabad lét teljes egészében nem reprodukálható a börtönkörnyezetben. Erre tekintettel

²⁰ Bronebakkot hivatkozva: Engbo (2017) 333.

²¹ Ploeg (2017) 303–305.

²² Report to the Storting, No. 37. (2007–2008) 9.

²³ Federal Department of Justice and Police (2010) 10.

fogalmazza meg külön alapelveként a bebörtönzés káros hatásai elleni küzdelmet, amely alapján minden erőfeszítést meg kell tenni annak megelőzése érdekében, hogy a fogvatartott ne izolálódjon a külvilágtól, így különösen engedélyezni kell számára – amennyire csak lehetséges – az előnyös társadalmi kapcsolatokat.

A német büntetés-végrehajtási törvény²⁴ 2. és 3. szakasza alapján a bebörtönzés egyedüli célja képessé tenni a fogvatartottat, hogy a szabadulást követően felelősségteljes, bűnözéstől mentes életet éljen. Ennek megvalósítása pedig a jogszabály alapján igényli, hogy a börtönbeli élet, amennyire csak lehetséges legyen hasonló a szabad élettel, és egyúttal olyan módon kerüljön megszervezésre, amely megkönnyíti, előmozdítja a társalomba történő reintegrációt.

Hazánkban a Bv. kódex 83. §-ának (4) bekezdése alapján törekedni kell arra, hogy az elítélt életkörülményei közelítsenek a szabad élet általános körülményeihez, és ezáltal a szabadságvesztés káros hatásai enyhíthetők, illetve ellensúlyozhatók legyenek. A törvényhely alapján a szabad élet általános körülményeihez való közelítés során a keretet, avagy a korlátot egyrészt a fogva tartó intézet rendje és biztonsága, másrészt pedig a szabadságvesztés végrehajtási fokozata jelöli ki. A bíróság ítéletében meghatározott, illetve a büntetés-végrehajtási bíró által esetlegesen megváltoztatott végrehajtási fokozaton belül ugyanis a végrehajtás rendje, az elítélt részére adható kedvezmények az egyes fokozatokhoz kapcsolódó rezsimszabályok szerint eltérőek lehetnek.

Honi viszonylatban megemlíthető továbbá az atipikus normalizáció, mivel a szabad élethez való közelítés abban is megnyilvánul, hogy a fogvatartottak ne kerüljenek indokolatlanul kedvezőbb helyzetbe a szabad polgárokkal szemben. Erre tekintettel rendelkezik a Bv. törvény arról, hogy bizonyos többlétszolgáltatásokat (például a kondicionáló terem használatát) a fogvatartottak is csak pénzbeli ellentételezéssel vehetnek igénybe.

A normalizáció elve a gyakorlatban

A téma szempontjából megkerülhetetlen kérdés, hogy az elvet az egyes államok hogyan érvényesítik a gyakorlatban? Kiindulásképpen a normalizáció érvényesítése/érvényesülése szempontjából nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a börtönök világa és a szabad társadalom számos szempontból eltér egymástól. Amíg ugyanis a szabad társadalomban nem kifejezetten tiltott magatartások megengedettek tekinthetők, addig a végrehajtási közegben minden, ami nem kifejezetten megengedett, az tulajdonképpen tiltott. A börtönkörnyezet emellett számos olyan tilalmat generál, amely a szabad életben fel sem merül, így gondolhatunk például az óvszerek, a testékszerek használatának kérdéskörére, vagy a tetoválások alkalmazására, újabban az internet-használat problematikájára. Hammerl a végrehajtási intézetek építészeti megoldásai, belső kialakítása kapcsán utal arra, hogy noha számos nyitott végrehajtási intézet egyre kevésbé hasonlít börtönre, a modern dizájn sem tudja csillapítani börtönérzetet,

²⁴ Strafvollzugsgesetz of 1977.

azaz a szabadságkorlátozó funkció sértetlen marad.²⁵ A már többször hivatkozott Engbo a normalizációt vizsgálva egyenesen odáig jutott el, hogy szerinte magát a normalizáció szót is jobb kifejezés híján használjuk, hiszen hogyan lehet valami normális egy olyan személy számára, akit megfosztottak valami annyira természetestől/normális-tól, mint a mozgási szabadsága?²⁶

Kérdés lehet tehát, hogy hol, milyen cselekmények tekintetében húzhatók meg az alapelv határai? E kérdés megválaszolása ugyanakkor nagyon összetett, azt ugyanis számos tényező, így például a nemzetközi és regionális emberi jogi standardok, az adott társadalom fejlettségi szintje, a punitív szemlélet több esetben tapasztalható felerősödése egyaránt befolyásolhatják. Az alapelv így kétségtelenül relatív jellegű, hiszen nem lehet azonos standardokat érvényesíteni az egyes országokban. Ebből adódóan a normalizáció érvényesülése kapcsán mindig az adott ország viszonyait, fejlettségét kell irányadónak tekinteni és a szabad társadalomhoz képest, ahhoz viszonyítva lehet megkísérelni a „normalitás” értelmezését.

Talán nem meglepő, hogy az alapelv gyakorlatba történő legszemléletesebb átültetése a társadalmi és gazdasági biztonságukról híres skandináv jóléti országokhoz köthető, amelyek az 1970-es évek óta egyre nagyobb mértékben jelenítik meg végrehajtási politikájukban a normalizáció koncepcióját. Ez érhető tetten például abban, hogy a fogvatartottaknak szavazati joguk van a helyi, illetve a parlamenti választásokon; vagy a többi polgárral azonos jogok illetik meg őket a középfokú oktatásban, az egészségügyi ellátások, a társadalombiztosítás, a vallásszabadság tekintetében. Egyrészt tehát a jogi státuszuk sok szempontból nem tér el lényegesen a szabad polgárok helyzetétől, másrészről pedig a számukra biztosított humánus végrehajtási környezet (többek között a zárkák mérete, a börtönlét minősége, a nyitott intézetek térnyerése) ugyancsak a szabad életkörülményekhez közelítést célozza. Ennek köszönhető, hogy gyakorta az elvet és annak alkalmazását is a skandináv országokhoz kapcsolják.

Dániában a normalizáció olyan sajátosságokban nyilvánul meg, amelyek számos börtönrendszer számára elképzelhetetlenek: így utalhatunk arra, hogy a fogvatartottak és a személyi állomány tagjai a keresztnevükön szólítják egymást; az őr kopog, mielőtt belépne a fogvatartott zárkájaiba; a személyi állomány egyenruhája nem katonai jellegű, és a „furcsaságok” sorában megemlíthető a férfiakat és nőket együttesen fogva tartó végrehajtási gyakorlat²⁷ is. Utóbbi esetében a női fogvatartottak maguk döntenek el, hogy a férfi vagy a női lakóegységben kérnek elhelyezést, de a munkavégzés során a vegyes összetétel érvényesül.²⁸

²⁵ Hammerl (2018) 260–262.

²⁶ Engbo szerint az elv lényegét jobban visszaadná a „demokratizáció” kifejezés, ami egyrészt utalna arra, hogy a börtönrendszer jogszabályon alapul, amelyet a polgárok által választott parlament fogadott el (demokrácia). Másrészről pedig kifejezné, hogy a fogvatartottaknak a többi polgárral azonos alapvető polgári szabadságjogaik vannak.

²⁷ A vegyes nemi összetételű börtönök gyakorlata Dániában 2000 óta elfogadott, miután az egyetlen női végrehajtási intézetet rossz állapota miatt bezárták. Kétségtelen, hogy ez a gyakorlat jobban tükrözi a valós életet, mint a kizárólag nőket fogva tartó megoldás, másrészről azonban a fogvatartott nők alacsony aránya miatt sérti a nemek közötti egyenlőség elvét. E témáról bővebben: Mathiasen (2017) 377–403.

²⁸ Minke (2017) 388.

Ugyancsak figyelemreméltó, hogy 1976 óta alkalmazzák az önellátó ételmezés rendszerét, amelynek lényege, hogy a közösségi konyhában a fogvatartottak egyénileg vagy közösen készítik el saját ennivalójukat a börtönboltokban általuk megvásárolt élelmiszerekből. A normalizációra törekvés figyelhető meg abban is, hogy a nyitott végrehajtási intézetek nagyfokú mozgási szabadságot biztosítanak az elítélteknek, lévén a fogvatartási helyet családlátogatás, orvosi vizsgálat, illetve munkába vagy iskolába járás miatt elhagyhatják, de megemlíthető a saját ruha viselésének jogosultsága is.²⁹

Jens Tolstrup³⁰ a dán börtönök mindennapi életét a fenti jegyek alapján egyenesen polgári jellegűnek minősíti és visszautal arra, hogy a legtöbb dániai fogvatartott nyitott végrehajtási intézetben tölti büntetését, ahol könnyebb a szabad életkörülmények adaptálása. A fogvatartottakat megillető polgári jogok közül Tolstrup kiemeli a szavazati jogot a választások, illetve a politikai testületek tekintetében; a verbális, valamint írásban történő önkifejezés jogát; bármely egyesülés, társulás tagságához való jogot; a tulajdonhoz és a vallásgyakorláshoz való jogot, amelyek az emberi jogok biztosításának alapelveiből fakadtak. A dán modell így megtestesíti azt a felvetést, hogy egyetlen börtönrendszer sem szeparálódhat el attól a szociális/társadalmi valóságtól, amely körülveszi, és többé-kevésbé vissza kell tükröznie a szabad világ feltételeit.

Engbo a dániai normalizáció egy sajátos dimenziójáról is beszámol tanulmányában. Az eset lényege, hogy az egyik újonnan átadott büntetés-végrehajtási intézet a fogvatartottak számára nem épített saját templomot, így az elítéltek a vallásgyakorlás jogát a szabad polgárokkal közösen gyakorolhatták a helyi templomban. Mivel a fogvatartottak igényelték a lelkipásztorral való korlátlan kapcsolattartás jogát, mégpedig akként, hogy az ne legyen függvénye a börtönhatóság engedélyének és a templomba járásra ne a személyi állomány kíséretében kerüljön sor, a püspökhöz fordultak egy saját templom kérésével. Miután a templomot megkapták, a börtön kereste meg a helyi közösséget és invitálta a lakosságot az istentiszteletek közös látogatására.³¹

Linda Kjær Minke és kollégáinak tanulmánya³² többek között azt taglalja, hogy a normalizáció elvének a belga végrehajtási törvényben történő lefektetése ellenére egyes intézetek azt nem ültették át a gyakorlatba, míg másoknak sikerült fokozatosan normalizálniuk a rezsimet. A kutatók arra keresték a választ, hogy az elv érvényesülése miképpen jelenik meg a fogvatartottak ételmezése kapcsán. Az 5 végrehajtási intézetre kiterjedő kutatásban 4 intézetnél a rabok előre elkészített ételt kaptak a zárkájukba, míg az utolsónál a fogvatartottak elégedetlensége nyomán vezették be az önellátó rendszert. Ennek oka volt egyebek mellett a multikulturális börtönkörnyezet, amely így biztosítva látta a kulturális szokásokat követő étkezést. A fogvatartottakkal, illetve a személyi állománnyal készített interjúkból a kutatók egyrészt azt a következtetést vonták le, hogy az önellátó szisztémánál az örök támogatták a fogvatartottak önállóságát,

²⁹ Reiter et al. (2017) 486–490.; Dániában a nyitott börtönök és a normalizáció térnyerése szorosan összekapcsolódott. Vö.: Fransen (2017) 81–102.

³⁰ Tolstrup (2002) 40.

³¹ Engbo (2017) 346–347.

³² Minke et al. (2016) 318–319.

ami elősegítette a normalizáció érvényesülését, szemben a vizsgálatba vont többi börtönnel, ahol a biztonsági intézkedések akadályozták a normalizációt. Emellett építészeti szempontból a konyhák felállítása és a túlsúfoltság hiánya egy relatíve pozitív környezetet eredményezett, amely ugyancsak a normalizációt támogatta.

Yngve Hammerlin³³ megközelítésében a normalizáció alapelveiből a norvég büntetés-végrehajtási szolgálatra két feladat hárul: egyrészt a börtönfeltételeknek a külvilághoz közelítése, másrészt pedig olyan feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik, hogy az egyes fogvatartottak megváltoztassák életmódjukat, elkerüljék a visszaesést, „normalizálódjanak”. A normalizáció így a közösség, illetve az egyén szintjén is értelmezhető. A közösség szintjén olyan szolgáltatások biztosítását jelenti a börtönkörnyezetben, amelyek a szabad társadalomban is fellelhetők. Ezek lehetnek többek között az elítéltek foglalkoztatásához, oktatásához, egészségügyi ellátásához kapcsolódóak. A normalizáció a fogvatartottak egészségügyi ellátása kapcsán például azt jelenti, hogy a fogvatartottak számára biztosított egészségügyi ellátásnak legalább olyan szinten kell nyugodnia, mint ami a szabad világban irányadó.³⁴ Az oktatásról szóló törvény, illetve a büntetés-végrehajtási törvény alapján pedig az ingyenes középfokú oktatás jogát a fogvatartottak magukkal hozzák a végrehajtási intézetbe, aminek biztosítása egyúttal a másik oldalról a végrehajtó és az oktatási hatóság kötelezettségét teremti meg.³⁵ Az oktatáshoz való jog Norvégiában a felnőttkorú fogvatartottakra is vonatkozik, amennyiben az alap- vagy a középfokú tanulmányaikat nem fejezték be, aminek szükségességét igazolja, hogy a börtönnépesség hozzávetőleges kétharmada 25 éves, vagy annál idősebb.³⁶

A fogvatartottak joghelyzetének elismerését, a normalizáció szemléletét példázza az is, hogy amíg a norvég *Büntetés-végrehajtás* egy 2005-ös kiadványa úgy tekint a fogvatartottakra, mint olyan polgárookra, akiknek joguk van az oktatáshoz, addig Anglia és Wales Oktatási Minisztériumának a hasonló tárgyú dokumentuma bűnelkövetőkről beszél, akik érintettek az oktatásban.³⁷

Az egyén szintjén, visszautalva a leírtakra, a normalizáció arra irányul, hogy a fogvatartott képes legyen alakítani saját életét, képes legyen a személyes fejlődésre.

Thomas Ugelvik több írásában³⁸ is norvégiai rendszer meghatározó elemeként jellemzi a normalizációt és az elv érvényesülését összekapcsolja az úgynevezett import-/importálási modellel. Értelmezésében a normalizáció mögött kettős logika húzódik meg. Egyrészt ugyanis a bebörtönzés, a szabadságelvönő ítélet nem vonja el az egyén jogait: megmarad például a szavazati jog, a jóléti állam által biztosított jóléti szolgáltatásokhoz

³³ Hivatkozta: Engbo (2017) 332.

³⁴ Ezt az elvet fogalmazza meg a Kínzás Elleni Európai Bizottság (CPT) 3. Általános Jelentésében, amikor kimondja, hogy a börtön-egészségügyi szolgálatnak biztosítania kell(ene) mindazon egészségügyi ellátást, kezeléseket, megfelelő diétát, pszichoterápiát, rehabilitációt és minden más szükséges lehetőséget, amelyet a betegek élveznek a kinti társadalomban. CPT/Inf (93)12. és The CPT standards. „Substantive” sections of the CPT’s General Reports. CPT/Inf/E (2002) 1-Rev. 2006.

³⁵ Scharff Smith–Ugelvik (2017) 518.

³⁶ Langelid (2015) 1–2.

³⁷ Langelid (2017) 241.

³⁸ Ugelvik (2016); Ugelvik (2017) 410–411.

(ingyenes egészségügyi ellátáshoz, szociális szolgáltatásokhoz, középfokú oktatáshoz) való jogosultság. Másrészről az alapelv nyomán a börtön olyan életfeltételeket kreál, amelyek amennyire csak lehetséges, közelítenek az intézeten kívüli szabad, normális élethez, ezzel elősegítve, hogy felkészítsék az elítélteket arra a közegre, környezetre, ami őket a szabadulás után várja. Ennek kapcsán pedig biztosítani kell, hogy az átmenet, az átállás a lehető legkönnyebb és zökkenőmentesebb legyen. A gyakorlatban ennek lesz eszköze a már hivatkozott importmodell, amelynek lényege, hogy a büntetés-végrehajtás bizonyos szolgáltatásokat, mint például az egészségügyi ellátás, az oktatás, a kulturális és szociális szolgáltatásokat importálja a külső jóléti rendszertől. A börtönök egészségügyi rendszere így része a közegészségügyi rendszernek, a börtönoktatás a közoktatásnak, miként a börtönkönyvtárak a közkönyvtárak hálózatának. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az importált szolgáltatások egy részét nem maga a személyi állomány, hanem külső intézmények alkalmazottai (tanárok, egészségügyi dolgozók, könyvtárosok) látják el.³⁹ Emellett az 1990-es évek óta néhány végrehajtási intézet, olyan személyeket is foglalkoztat, akiknek feladata a fogvatartottak szabadulás utáni munkakeresésének segítése.⁴⁰

Az importmodellnek köszönhetően a norvég büntetés-végrehajtás így teljesen integrálódik a magas színvonalú nemzeti szociális rendszerbe. Ugelvik arról is beszámol, hogy a norvég kormány a közelmúltban egy úgynevezett „reintegrációs biztosítékot” épített ki annak érdekében, hogy a szabadulás után, ha az releváns, a szabadultnak munkát ajánljanak, megfelelő szállást biztosítsanak, továbbá oktatásban, egészségügyi ellátásban, függőséget gyógyító kezelésben való részvételét támogassák.

Zárszó helyett

A fentiekből kitűnően az európai börtönügy meghatározó alapelveként elkönyvelt normalizáció tényleges érvényre juttatása számos kérdést, problémát generál. Így az alapelv alkalmazása kapcsán felmerülő egyik lehetséges kérdés, hogy a normalizáció kinek a javára domináljon. Az önellátás sémáját követő dán modellnél például azon elítéltek számára, akik életük jelentős részét töltötték büntetés-végrehajtási intézetben sok esetben az intézet által biztosított élelem és élelmezés a normális. Ebben a helyzetben egyesek szerint kényszeríteni kellene a fogvatartottakat, hogy megtanulják, miként lehet egészségesen főzni, míg mások, így például Engbo szerint ez már nem normalizáció lenne, hanem kényszerrel történő oktatás. A dán megoldás végül is a fogvatartottakra bízta annak eldöntését, hogy mi számukra a normális, az önellátás vagy az intézmény általi élelmezés.⁴¹

Hasonlóképpen kérdés lehet, hogy a börtönkörnyezet kövesse-e a szabad társadalomban fellelhető egyenlőtlenséget és eltéréseket, vagy törekedjen azok kiküszöbölésére? Ennek alátámasztására Engbo a svéd és a dán modellt ütközteti egymással

³⁹ Ploeg (2017) 305.

⁴⁰ Langelid (2017) 240–241.

⁴¹ Engbo (2017) 344.

a fogvatartottak saját ruha viselésének joga kontra formaruha viselési kötelezettség kapcsán. Azzal ugyanis, hogy Dániában a fogvatartottak jogosultak a saját ruhájuk viselésére, szükségszerűen kiütközhetnek az egyes fogvatartottak közötti vagyoni különbségek. Az egyenlőség érvényesítésének elvét ezért érthetően a svédek formaruha viselési rendelkezése testesíti meg.⁴² Dirk van Zyl Smit és Sonja Snacken⁴³ szerint a társadalmi egyenlőtlenségek megléte ismeretében a börtönkörnyezetben egy átlagos életszínvonalat kellene biztosítani és a fogvatartottak közötti extrém eltérések semmi képpen sem fogadhatók el.

A normalizációban rejlő pozitívumok hangoztatása mellett mindenképpen szükséges utalni arra, hogy a tényleges végrehajtási helyzet korlátokat állíthat, illetve állít az alapelv realizálása elé, tekintettel például arra, hogy a biztonsági megfontolások a végrehajtási közegben egyértelmű elsőbbséget élveznek. Mindamellett a globalizáció olyan termékei, mint az internet, a közösségi média, az elektronikus könyvek használata is kizorul erről a területről. Ere tekintettel fogalmaz úgy Ploeg, hogy az az idea, miszerint a bebörtönzés csak a személyi szabadság elvonását jelentheti, már nem állja meg a helyét. Miként arra több szerző is rávilágít,⁴⁴ a büntetéssel együtt járó társadalmi kirekesztés egyúttal digitális kirekesztéshez is vezet, ez pedig állandósítja és súlyosbítja az egyén társadalmi kirekesztettségét, a börtönkörnyezet és a társadalom közeledése helyett eltávolodásuk új szintre lép, Engbo megfogalmazásával élve az abnormalizáció napról napra nő.⁴⁵ Peter Scharff Smith⁴⁶ példaként arra utalt, hogy Dániában 2010-ben a lakosság 68%-a használt internetet a közigazgatási eljárások során, amelynek alkalmazása a hatóságokkal való ügyintézésben előbb-utóbb mindenki számára kötelezővé válik. Amennyiben a fogvatartottak ki is kerülnek ezen rendelkezés hatálya alól, az internethasználattal összefüggő tudás, készségek elsajátítása számukra is alapvető fontosságú lenne.

A gyakorlati megvalósítás során jelentkező problémák ellenére számos olyan kezdeményezés fedezhető fel a börtönkörnyezetben, amely a közelítést és ezáltal a sikeres be-/visszailleszkedést szolgálja. Itt utalhatunk többek között a humánus életkörülményeket megtestesítő építészeti megoldásokra (festett falak, kényelmes bútorok, szép kilátás),⁴⁷ az elektronikus levelezés megjelenésére, az állattartás lehetőségére,⁴⁸ vagy éppen a belgák úgynevezett prison cloud-modelljére. Mindemellett alapvető jelentősége van a külvilággal való kapcsolattartás fenntartásának, a családi kötelékek ápolásának, ahogy a normalizáció elvének fontos szegmense a lakóhelyhez közeli végrehajtási intézetben elhelyezés kívánalma is.

⁴² Engbo (2017) 345.

⁴³ Van Zyl Smit – Snacken (2009) 105.

⁴⁴ Vö.: Jewkes (2009); Scharff Smith (2012); Warren (2007)

⁴⁵ Engbo (2017) 347.

⁴⁶ Scharff Smith (2012) 467.

⁴⁷ Lásd például: Fridhov–Grøning (2018) 269–286.

⁴⁸ E témához lásd például: Minke (2017) 387–395.

IRODALOMJEGYZÉK

- Engbo, Hans Jørgen (2017): Normalisation in Nordic prisons – from a prison governor’s perspective. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 327–352.
- Federal Department of Justice and Police (2010): *The execution of sentences and measures in Switzerland. An overview of the system and execution of sentences and measures in Switzerland for adults and juveniles*.
- Fransen, Peter (2017): The rise of the open prisons and the breakthrough of the principle of normalisation from the 1930s until today. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 81–102.
- Fridhov, Inger Marie – Grøning, Linda (2018): Penal Ideology and Prison Architecture. In Fransson, Elisabeth – Giofrè, Francesca – Johnsen, Berit eds.: *Prison architecture and humans*. Cappelen Damm Akademisk. 269–286.
- Hammerl, Yngve (2018): Materiality, topography, Prison and ‘Human turn’ – A theoretical Short Visit. In Fransson, Elisabeth – Giofrè, Francesca – Johnsen, Berit eds.: *Prison architecture and humans*. Cappelen Damm Akademisk. 241–266.
- Jewkes, Yvonne (2009): The role of the Internet in the Twenty-First-Century Prison: Insecure Technologies in Secure Spaces. In Aas, Katja Franko – Gundhus, Helene Oppen – Lomell, Heidi Mork eds.: *Technologies of InSecurity. The Surveillance of Everyday Life*. Routledge. 171–189.
- Langelid, Torfinn (2015): *Old codgers going on about the past...and the future! Forgotten innovations in the history of prison education*. Antwerpen, EPEA conference 2015.
- Langelid, Torfinn (2017): The development of education in Norwegian prisons. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 225–247.
- Mathiassen, Charlotte (2017): Being a woman in a mixed-gender prisons. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 377–403.
- Minke, Linda Kjær et al. (2016): Multiple perspectives on imprisonment in Europe. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*, Vol. 103, No. 3. 311–333.
- Minke, Linda Kjær (2017): Normalization, social bonding and emotional support – A dog’s effect within a prison workshop for women. *Anthrozoös*, Vol. 30, No. 3. 387–395.
- Ploeg, Gerhard (2017): Scandinavian acceptionalism? Developments in community. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 297–324.
- Reiter, Keramet et al. (2017): Negotiating imperfect humanity in the Danish penal system. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 481–508.
- Scharff Smith, Peter (2012): Imprisonment and Internet-Access. Human Rights, the Principle of Normalization and the Question of Prisoners Access to Digital Communications Technology. *Nordic Journal of Human Rights*, No. 4.
- Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas (2017): Punishment and welfare in Scandinavia. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 511–529.
- Schartmueller, Doris (2015): *Life imprisonment in Scandinavia: The ultimate punishment in the penal environments of Denmark, Finland, and Sweden*. Northern Arizona University.
- Tolstrup, Jens (2002): The Danish Prison Model. Normalisation, openness and responsibility. *Track Two – Constructive Approaches to Community and Political Conflict*, Vol. 11, No. 2. 39–41.
- Ugelvik, Thomas (2016): Prisons as Welfare Institutions? Punishment and the Nordic Model. In Bennett, Jamie – Jewkes, Yvonne – Crewe, Ben eds.: *Handbook on Prisons*. London, Routledge.

- Ugelvik, Thomas (2017): The Limits of the Welfare State? Foreign National Prisoners in the Norwegian Crimmigration Prison. In Scharff Smith, Peter – Ugelvik, Thomas eds.: *Scandinavian penal history, culture and prison practice. Embraced By the Welfare State?*. UK, Palgrave Macmillan. 405–423.
- Van Zyl Smit, Dirk – Snacken, Sonja (2009): *Principles of european prison law and policy. Penology and human rights*. Oxford, University Press
- Warren, Martyn (2007): The digital vicious cycle: Links between social disadvantage and digital exclusion in rural areas. *Telecommunications Policy*, Vol. 31, No. 6–7. 374–388.

Jogforrások

- CPT/Inf (93)12. és The CPT standards. „Substantive” sections of the CPT’s General Reports. CPT/Inf/E (2002) 1-Rev. 2006.
- Rec(2003)23E / 9 October 2003 Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the management by prison administrations of life sentence and other long-term prisoners. Report to the Storting, No. 37. (2007–2008)
- Response of the government of Denmark to note cu 2011/26., Forrás: www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/EGM-Uploads/DENMARK-GOV-13-En.pdf (2018. 05. 03.)
- Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Adopted by the First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held at Geneva in 1955, and approved by the Economic and Social Council by its resolutions 663 C (XXIV) of 31 July 1957 and 2076 (LXII) of 13 May 1977, 60 (1).
- Resolution (73) 5 on the standard minimum rules for the treatment of prisoners.
- Recommendation No. R (87)3 on the European Prison Rules.
- Recommendation No. R (2006)2. European Prison Rules.
- European Prison Rules. Council of Europe Publishing, Council of Europe, June 2006.

ABSTRACT

The Principle(s) of Prison Law

JUHÁSZ Zsuzsanna

The principle of the normalisation is a European human rights principle codified in the European Prison Rules and a core value of many countries, particularly all Scandinavian prison systems. The principle means that authorities must not interfere with prisoners’ lives more than what is necessary in a prison environment and also requires authorities to actively create conditions which approach conditions on the outside whenever possible. In some interpretations the concept of normalisation also means that the prison authorities have to facilitate the individual inmate’s endeavours to achieve his/her own normality while in prison. But which restrictions should be seen as inherent to the deprivation of liberty and what is to be considered normal in prison and outside society? This paper addresses these questions on the basis of theory and prison practices.

Keywords: *normalization, basic principle, prison life, civil rights*

Border Check and Security from the Perspective of Travel Document Forgery Before and Following Schengen¹

BALLA József²

The components of border check have a significant impact on the safety of a country or a region. The composition of border traffic by nationality and the security of travel documents from a travel document protection point of view, basically, determine the risk classification/insecurity of a particular border crossing point. Those travel documents which have lower travel document protection become subject to official document forgery in greater numbers. The detection of these illegal acts depends on the preparedness of the person carrying out the control which also means that this person is the key to success.

Keywords: border traffic, border check, security, forgery of official documents

In the course of my research entitled *Studying the cause and effect relationship between travel document forgery methods and border check technologies, 1989–2016*, conducted in the framework of the Public Services and Public Administration Development Operational Programme, it was my intention to study, analyse and evaluate the chosen topic through the wide scale application of scientific research methods, through setting both organisational and professional, furthermore, personal objectives.

It was my headline target to study the cause and effect relationship between the composition of passenger flows by nationality, travel document forgery rates and methods, moreover, applied border check technology. Based on my almost two-decade-long border policing professional past, I believe that the modifications made in the components of border check have a significant impact on the number and composition of travel document forgeries. Beyond this, they also influence the number of controls itself which have such a content that ensures the opportunity of detection. It is not sufficient to use such travel documents which are properly protected by security features if control technologies do not necessitate their inspection or are not able to inspect them.

¹ The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project PACSDOP-2.1.2-CCHOP-15-2016-00001 entitled “Public Service Development Establishing Good Governance” in the István Eged Postdoctoral Program.

² BALLA József, PhD, Police Colonel, National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement
<https://orcid.org/0000-0002-6113-5350>, balla.jozsef@uni-nke.hu

While studying and analysing source materials, I came to the conclusion that the topic has not been processed on an academic level in Hungary. It has several reasons but the main difficulty might lie in the lack of numerical data for those who would like to conduct established and factual analyses.

Such a reliable database, which meets all professional/analytical needs and allows to study all correlations, has been available since 2010 in the form of the Hungarian National Complex Document Register System³ (NEKOR) which enables analyses based on about 52 aspects and their combinations (through cross-filtering). Considering the years prior to 2010, it is difficult to search for data as regards methods since neither the Border Guard used to have, nor the Police has reporting obligations related to this kind of data towards the Hungarian Central Statistical Office (hereinafter: HCSO). The passenger and vehicle traffic are searchable in the HCSO's database but the distribution of the detected document forgeries is not even visible according to e.g. the method, perpetrator's nationality, nationality of the used travel document, destination, direction, border crossing point.

Under the aegis of the Border Guard, half-yearly and yearly documentations/reports on official document forgery were issued in a printed form but with the increasing penetration of IT systems, their compilation has been driven to the background, in addition, their data content has had the mentioned deficiencies. Basically, the yearly reports contained a minimum quantity of figures when making a comparison with the previous year's official document forgery statistics what is not suitable for conducting analyses. Data collection is primarily enabled by those electronic databases which can be found at the Documentation Division and Division for Border Policing and Compensation, Border Policing Department, Directorate General for Law Enforcement and the Hungarian National Police Headquarters but in many cases, these are also incomplete and data are not filed. I compiled the table summarising official document forgery methods in the period considered with the help of these sources. Due to the 'difficulties' related to the source material, I have decided to consider it a special and unique objective to keep the specified time span related to the chosen topic in a systematic study for posterity, in addition, to provide those researchers who are committed to this topic with such a work of scientific value that can be considered a reference work.

According to the current policing terminology, border controls basically have two essential components, namely, border surveillance and border check.⁴ One might believe that in Hungary, the expression 'border policing' has become an 'established' term as part of the European integration process, and as a result of the access to the Schengen Area because it has been used since the merger between the border surveillance and border traffic area of expertise in 2004, mainly, for the current, still active professional police

³ Hungarian National Complex Document Register System (NEKOR): The IT system of the Police which contains the description of the security features of genuine, fake and forged travel, identity and other entitlement documents, furthermore, information related to official document forgeries including their visualisation.

⁴ György Ritecz's interpretation is obvious when he states the following in his book *Migration at the Beginning of the 21st Century*: "In practice, it is usually forgotten that border control includes risk analysis and criminal investigations too beyond border traffic control and border surveillance." Ritecz (2017) 211.

forces. On the contrary, the 110-year-long past of the border police is proven; its written source is the *Border Policing Handbook*⁵ published in 1907 which can be considered a collection of laws and regulations related to immigration, emigration and passport issued by the Hungarian Royal Border Police.

The following argument/explanation can be accepted as one of the concise wordings regarding the establishment of the Hungarian Royal Border Police: *“Over the past years, the level of emigration has increased to a truly worrying extent, and the immigration of persons living in poverty arriving in great numbers from neighbouring countries has led the Government to establish police headquarters at the borders which keep an eye on and, if applicable, prevent both emigration and immigration.”*⁶ Its task had three purposes: to conduct passport and travel document control at the border inspection posts (crossing points) on those parts of the country where there is passport obligation, to issue travel documents and collect data related to border traffic.⁷

It is an important aspect to establish what kind of cause and effect relationship there is between border traffic and border check. Many people use them as a single term but it is by far not correct. Border traffic is generated by people's movement which can be considered an effect. In my view, with regards to the main components of border traffic – certain expressions, of course, have already lost their relevance/substance – the following wording is still acceptable today: *“Border traffic means the entry and exit of international passengers, border crossing by vehicles and consignments at international border crossing points, border crossing points between two states or opened for local border traffic. The traffic of those civil aircrafts and their passengers which fly over the People's Republic of Hungary's airspace and do not land on its territory, moreover, domestic traffic on roads crossing state border, border roads and waterways specified in international agreements, furthermore, border crossings related to land-use on the territory of another state do not constitute border traffic.”*⁸ There is another significant aspect beside the desire to get to know other regions, countries which leads to border control: it is the existence of the particular state itself. If state borders were not the basis of state sovereignty as a line (border line) indicating the physical borders of the state territory, it would not have a significance who and in how high numbers cross them. Due to the fact the one element of the state's existence is that the arriving and leaving persons shall cross the state borders (under controlled conditions), this also leads to border control. In these two contexts, border traffic appears as an effect. However, when it is studied in terms of border check, then border traffic is the cause of the necessity of border control, i.e. of border check as an effect. The components of border check are highly dependent on the state's interests, including its security and safety, as well.

⁵ Pavlik-Laky (1907)

⁶ Pavlik-Laky (1907) Introduction.

⁷ 1905. 91.000 sz. B. M. r. a határrendőrségről szóló törvény életbelépéséről és végrehajtásáról. 1905. 91.000 számhoz utasítás a határrendőrségről szóló törvény végrehajtása tárgyában.

⁸ A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 30/1977. számú Parancsa a Határforgalom Ellenőrzési Szabályzat kiadásáról, Budapest 1977. évi október hó 26-án.

At the turn of the 19th century, it had to be taken into account that, primarily, merchants travelled significant distances and crossed state borders given their profession. Agriculture and livestock farming used to be the primary sources of livelihood and economic growth which also used to be one of the significant components of border traffic. Until the beginning of industrialisation, trade routes were basically river routes which indicated a location-bound situation. Through the upgrade of road and rail infrastructure, the role of waterways decreased and a significant part of it was relocated. In addition to the infrastructural development, the penetration of vehicles, their availability and the increase in their numbers made border traffic a 'multi-actor' environment, and in parallel, it also started to increase. Tourism also appeared as a factor generating border traffic beside trade activities. But it must be added that till the mid-19th century, it was mainly considered to be the wealthy persons' privilege, and it was not 'accessible' by everyone for the purpose of recreation, leisure or travel related to hunting.

Selective⁹ (separation of persons subject to control for example, by nationality – based on risk analysis) and differentiated¹⁰ (determines the content and components of control) controls play an important role in the 'development' process of border check. Risk classification appropriate to the level of security ensures that controls hinder passengers insofar as it is necessary, the onward journey of well-intentioned people is granted, and offenders are apprehended.

Selective control is supported by the up-to-date information technology too which, for example, contributes to criminal profiling through predictive character and habit analysis. Based on this criminal profile, it is possible to filter suspected persons from those wishing to cross the border with the help of different technical tools.¹¹ By the end of the 1980s, several legislative changes occurred to facilitate border crossing which had an impact on the issue of passports, on the travel abroad, and on the crossing of state borders, as well. From the perspective of studying the content changes of border check, it could be valuable to establish whether a particular society has an impact on this factor. In order to make a comparison, without aiming to be exhaustive but taking into account different social conditions, I have chosen the Border Check Order/Command, which was issued for Border Crossing Points (hereinafter: BCP) in 1969 by the Ministry of the Interior,¹² National Border Guard Headquarters under case number

⁹ Selectivity: Means selection, sorting. The activity of the authority responsible for the execution of border traffic control during which the control of persons wishing to cross the state border and, if applicable, the control of the vehicle, consignment in his/her possession or under his/her supervision are conducted based on risk analysis, with the establishment of risk indicators and profiles, taking into account passenger and vehicles categories, generalised criteria, pieces of information and reasons for suspicion. The control is conducted – in a way appropriate to the degree of risk/threat – based on sorting which is adjusted to the risk classification.

¹⁰ Differentiation: Means distinction, making difference. The activity of the authority responsible for the execution of border traffic control during which, beside conducting selective control, such a control is conducted which has a different content, and such control methods, tools and conditions are chosen which are adjusted to the risk classification.

¹¹ Zsigovits (2015)

¹² A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 08. számú Parancsa, Budapest, 1969. évi július hó 23-án.

ÁBTL -4.2. -10-21/8/1969/2 with HT-4 'Top Secret'¹³ classification which specified the followings with regards to border check:

"The tasks of the TCP¹⁴ are:

- to control the travel documents of persons participating in border traffic, to ensure border crossing for those persons who have valid document or permission, to register and report traffic data;*
- to detect fake or forged travel documents and their users; to hinder border crossing in case of those persons who have invalid travel documents, do not have travel document or permission due to other reasons, moreover, who wish to cross the border in an improper way, and to apprehend border offenders and their helpers;*
- to control vehicles and consignments crossing the state border in order to detect border offenders and prohibited materials;*
- to ensure border crossing for military consignments, military persons crossing the state border;*
- to perform tasks related to state security assigned to the TCP;*
- to issue visa, furthermore, firearms (and munitions) license based on authorisation;*
- to protect the location and the places of employment of the TCP;*
- to assist the work of the Ministry of the Interior's other agencies and custom offices during border check."*

The Border Check Order/Command¹⁵ currently in force does not contain the definition explicitly because it is defined by the Schengen Borders Code,¹⁶ and it is directly applicable in Hungary, too. The Order/Command, however, contains the service tasks to be carried out where the followings are specified among those passport control officers' tasks who perform first line control:

- "to ensure the legal border crossing of those persons who wish to cross the border at the border crossing point, to control vehicles and consignments;*
- to detect infringing acts and to take the necessary measures;*
- to comply with the provisions regulating the order and technology of border check, moreover, to comply with rules related to data protection, accident prevention and co-operation, and*
- to perform tasks related to statistics and reporting duty."*

Based on the examination of norms regulating the execution of border check, which are just some examples from the past and present but are suitable for comparison, in my point of view, it can clearly be stated that there is no difference regarding the content

¹³ Az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára figyelemmel a minősítését megszüntették.

¹⁴ TCP: Traffic Control Point.

¹⁵ Az Országos Rendőrfőkapitány 24/2015 (X. 15.) ORFK Utasítás.

¹⁶ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification). Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0399> (Downloaded: 15.04.2018.)

elements, the objective is the same irrespective of what a certain society is like. From this perspective, Hungary is ideal as the object/subject of examination. Differences shall be searched for in the content of control and its technical support.

Prior to the Hungarian regime change, the principle of 'total' control applied to border check. *"During this period, ensuring security was an almost exclusive requirement. For this purpose, the issue of documents necessary for travelling was bound to strict requirements, furthermore, during state border crossing, everyone and everything were exhaustively and comprehensively controlled, and data were registered."*¹⁷ The total border check reflected the striking opposition of the two world systems which had formed in the aftermath of World War II.

Today, border check in accordance with the Schengen principles is characterised by the already mentioned selective and differentiated proceedings. By applying these control methods, those control components shall be applied which ensure the expected level of security and do not go further than necessary. The number of content elements and the extent of control are basically determined by the risk level of the classification by nationality which is adjusted to the maintenance of security. Among the factors influencing control the followings could be mentioned:

- in what relation border check is carried out (e.g. on a common border section with a third country or with a state which is an EU Member State but does not have full Schengen membership but has already undergone the Schengen Evaluation);
- what the activity as per committing infringing acts/their real threat in terms of the particular relation/direction is like (including the number of persons illegally crossing the border typically at the green border and the number of irregular migrants too);
- characteristics/opportunities related to the border crossing point (its location, infrastructural accessibility/from solely one or more directions, permeability, technical equipment, preparedness of the staff and their duty discipline);
- passenger traffic (its composition/persons enjoying the right of free movement under Union law, third country nationals/visa-free, subject to a visa requirement, volume);
- content of the cooperation between authorities taking part in border check, consistency of internal regulators, their impact on control;
- impacts of border check-related regulations, norms and introduced restrictive measures on control.

When studying the figures of passenger traffic trends, it can clearly be justified that it is necessary and inevitable to apply selective and differentiated control.

¹⁷ Balla (2007) 22.

Table 1: Passenger traffic trends, 2000–2017. Source: Statistics compiled by the author based on the data provided by the Border Policing Department, Directorate General for Law Enforcement, Hungarian National Police Headquarters.

Year	Number of persons	Change (in persons) compared to the previous year
2000	87,843,629	+ 5,425,905
2001	87,562,205	– 281,424
2002	93,809,467	+ 6,247,262
2003	96,829,291	+ 3,019,824
2004	104,126,299	+ 7,297,008
2005	111,219,066	+ 7,092,767
2006	113,135,156	+ 1,916,090
2007	117,042,051	+ 3,906,895
2008	35,458,676	– 81,583,375
2009	32,897,474	– 2,561,202
2010	33,278,636	+ 381,162
2011	34,042,418	+ 763,782
2012	33,591,347	– 451,071
2013	34,531,912	+ 1,391,636
2014	37,774,508	+ 3,242,596
2015	42,225,872	+ 4,451,364
2016	50,795,514	+ 8,569,642
2017	53,576,495	+ 2,780,981

Figures can be examined based on various aspects regarding which I would like to make statements and draw conclusions concentrating on two time spans:

- The first period: The Hungarian EU accession resulted in the fact that traffic ‘has been put on a growth path’ because in 2007, there was an increase in the number of persons crossing the state border by 12,915,752 compared to 2004. From the volume of passenger traffic in 2007, 42,272,894 persons travelled through the Hungarian–Austrian border crossing points which represented 36% of the total traffic (in 1889, 33,049,315 persons crossed the Hungarian–Austrian border crossing points which represented 35% of the total traffic. It can be concluded that the ratio of the traffic of this relation to the total traffic can be considered stable.)

- The second period: The period following Hungary's full Schengen membership when a drastic decline in traffic is visible. The reason for this was that 1,111 km from 2,214.6 km became internal borders and border control was abolished which includes the abolishment of border check, too. In view of this, when studying data from 2007 and 2008 then the decline by 81,583,375 persons shows that almost 70% of the total traffic – in this case, considering the traffic, like total traffic and traffic of the external border section, of these two years steady – were realised at internal borders. It means that the trends regarding the number of official document forgeries could vary proportionally with the traffic volume, and it may, of course, significantly depend on the composition of traffic by nationality. In the period between 2008 and 2017, a significant increase in traffic can be observed, namely, + 18,117,819 persons which is an increase by 51%.
- During the practical execution of border check, it plays a crucial role in which country the document, handed over to the person carrying out control by the traveller who wishes to cross the border, is registered and what its type is. This moment is significant not only due to the fact what nationality the person subject to control 'holds' according to the document, but it is also important what type of security features the certain document contains, and what kind of technical background and professional knowledge are required from the person carrying out control in order to check their authentication. These have an impact on the duration of control, and at the same time, on the permeability of a particular border crossing point and the waiting time.
- By the implementation of the 'freedom of movement' provided by the Schengen ideal it shall be meant and we shall suppose that those persons who are 'situated within a certain circle', namely, who are EU citizens – furthermore, those third country nationals who are family members of an EU citizen exercising his/her right to free movement – shall undergo a more favourable control process in the framework of border check. This results from the fact that he/she is the one whose safety shall be granted against those who are outside this 'certain circle'. Therefore, the control of persons enjoying the right of free movement under Union law carries the lowest security risk. This assumption is partly refuted by the condition that the Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code)¹⁸ was amended in 2017. This amendment specifies as binding that also this traveller category shall be subject to regular controls in databases. It means that this control had to be introduced at all Schengen external borders of the Member States both on entry and exit. In case of Hungary, the exit at the Hungarian–Romanian and Hungarian–Croatian border section is an exception where it is still possible to carry out non-systematic database controls based on risk analysis. This results from the

¹⁸ Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0399> (Downloaded: 15.04.2018.)

fact that on those border sections of the Member States where the abolishment of border control did not take place but the applicable evaluation process has successfully been closed by the neighbouring state wishing to join the Schengen Area – in case of Hungary, these states are Romania and Croatia – ‘systematic’ control shall be introduced but at land border crossing points, random controls of persons enjoying the right of free movement under Union law based on risk analysis may also be carried out on exit. It is clear that those persons, whose safety shall be granted within the Schengen Area, shall undergo a stricter check during border check in some respects which is, however, not against but for them, to ensure their safety.

From the perspective of the Schengen Area’s security, third country nationals represent a traveller category of higher risk where a line could be drawn between the two levels of threat. Visa-exempt third country nationals represent the first, and third-country nationals subject to a visa obligation represent the second level. It shall be mentioned in these two cases that these nationals must meet the entry requirements¹⁹ in order to enter the Schengen Area’s territory.

In order to cross the state border, one shall primarily have travel documents. The situation was the same, for example, prior to the regime change which I have discussed in more detail in my study.²⁰ The control of travel documents is the task of the official who is carrying out control. In particular cases, the security of a certain country or region depends on his/her activities. If he/she is able to identify whether a travel document handed over to control had been altered – had been forged – or had been counterfeited – ‘full counterfeit’, falsified – or does such a document really exist – is not a camouflage document – then he/she takes actions in order to obtain the goal, namely, to grant security. If he/she is not able to enforce/meet these control requirements and criteria, the control carried out by him/her becomes a security risk.

With regards to the protection system of official documents and from the perspective of the application of security features against forgery, upon the examination of the *biodata page of the Hungarian 1984 M passport*,²¹ which was valid during the period of the Hungarian regime change, it can be stated following a simple observation that passports were personalised according to the technical and technological development level of that era. Personal data were printed on the security paper itself in a way that they were not even secured by a foil against forgery. Consequently, if this document was subject to forgery, then using the method of erasing/alteration – which could be mechanical or chemical erasing – the alteration of data was quite easy – of course, the

¹⁹ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification), Article 6. Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0399> (Downloaded: 15.04.2018.)

²⁰ Balla (2017)

²¹ The visualisation of the biodata page of the mentioned document can be found in Som (2014). The visualisation of security documents of almost all countries in the world may be found in the Edison document registry system which is available for everyone on the Internet. Available: www.edisontd.net/ (Downloaded: 15.04.2018.)

number of forgery signs facilitating detection significantly depended on the forgery quality. Contrary to this personalisation, conventionally glued photographs were secured by a wet-stamp imprint and a foil, too against the photo substitution forgery method.

If we examine the biodata page of the *Hungarian ordinary passport issued since 2006*,²² it can be seen that the protection system against forgery has reached a level where there is a correlational relationship between the certain security features which means that they are built on each other and a series of forgery shall be committed in order to alter one piece of data. As a result, the number of forgery signs and the chances for detection by the authority increase. Based on these two types of logical reasoning, the consequence may be drawn that basically, those documents become subject to forgery the document protection system of which is on a lower level. Those security documents, which are on the highest level of 'development' regarding document protection, less often become subject to forgery since the chances are minimal that the unlawful/external interference will not be noticed by the colleagues of the competent controlling authorities.

In all cases, the purpose of official data forgery is to allow such a person to obtain an official document who is not entitled to hold that particular document for any reason. In all cases, the aim is to deceive the controlling officer. When the goal is 'achieved', the person becomes 'entitled', for example, to enter a specific object/building, to cross state borders, to acquire property or even to take out a loan. During border check, one of the aims is to establish whether the person wishing to cross the border holds genuine and valid travel documents.

In my point of view, the professional statement can be accepted as a fundamental thesis according to which as a result of the development of the travel document security features, travel documents may become subject to forgery through more and more qualified forgery methods and processes. In order to enhance the security of the Schengen Area, it is essential to standardise the security features of travel documents which could result in simpler controllability beside the European cohesion. Beside Community interest, of course, national interest shall be taken into account too, and I agree with the following wording: *"The protection of official documents, the improvement and maintenance of document security are national interests. The constant development of the most protected official documents, passports and identification documents, furthermore, the elaboration of standard control methods belong to these tasks."*²³ Council Regulation (EC) No 2252/2004 of 13 December 2004²⁴ was the first to establish the standards for

²² Certain pieces of information concerning the visualisation of the passport may be found on the website of the Banknote Printing Company printing this document. Available: www.penzjegynyomda.hu/fuzetokmanyok/ (Downloaded: 15.04.2018.)

²³ Foreword written by Lászlóné Hazai, Som (2014).

²⁴ Council Regulation (EC) No. 2252/2004 of 13 December 2004 on standards for security features and biometrics in passports and travel documents issued by Member States. Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R2252> (Downloaded: 14.04.2018.)

security features and biometrics in passports and travel documents issued by Member States. The making of this regulation was driven by three purposes:

- to make passports more secure through defining standards related to the harmonised security features in a binding way;
- to grant a reliable and direct link between the passport and its owner through the introduction of biometrics;
- to achieve that EU citizens meet the requirements set out in the Visa Waiver Program for the United States of America.

The Regulation lays down also the minimum security standards of travel documents the aim of which is – in addition to developing a standardised appearance and format for the document – to ensure document protection against forgery. The minimum security standards²⁵ cover the following components:

- material of the document;
- biographical data page;
- printing technique;
- protection against copying;
- issuing technique.

In order to study the methodological changes in document forgery, it is essential to compile a comparative table. If our aim is to examine the changes in tendencies then, if possible, it is justified to study a time-span as long as possible. The search for data took place through using the sources mentioned in the introduction.

Table 2: Methods of official document forgery detected by the Border Guard (1997–2007) and the Police (from 2008 on), 1997–2017. Source: Statistics compiled by the author based on the data provided by the Border Policing Department, Directorate General for Law Enforcement, Hungarian National Police Headquarters.

Year	Methods of official document forgery								
	Personal data substitution	Photo substitution	Alteration, erasing	Page substitution, missing page(s)	Forgery of visa, residence permit	Forgery of stamps	Fake, camouflage passport/document	Blank passport	Total
1997	206	1,017	632	137	149	127	94	24	2,386
1998	412	2,077	305	113	202	98	101	57	3,365
1999	335	1,462	143	112	241	104	160	47	2,604
2000	188	1,330	141	148	268	78	206	30	2,389
2001	199	1,354	146	125	352	80	128	48	2,432

²⁵ Ibid.

Year	Methods of official document forgery								Total
	Personal data substitution	Photo substitution	Alteration, erasing	Page substitution, missing page(s)	Forgery of visa, residence permit	Forgery of stamps	Fake, camouflage passport/document	Blank passport	
2002	140	782	124	115	326	193	142	17	1,839
2003	392	731	124	130	717	363	179	29	2,665
2004	315	820	174	168	1,244	428	154	23	3,326
2005	447	608	217	231	3,196	495	216	46	5,456
2006	327	420	305	237	951	466	470	32	3,208
2007	253	176	185	72	375	264	928	19	2,272
2008	32	68	188	30	301	168	488	7	1,282
2009	47	59	86	18	172	140	526	40	1,088
2010	53	46	282	24	325	397	128	53	1,308
2011	75	34	53	18	283	520	447	24	1,454
2012	40	18	53	9	185	796	387	16	1,504
2013	56	15	88	24	191	977	421	17	1,789
2014	77	38	64	31	179	1,227	501	23	2,140
2015	68	43	80	35	145	1,308	513	18	2,210
2016	42	3	77	34	99	1,102	492	12	1,861
2017	98	7	120	15	109	1,269	469	57	2,144

It is possible to analyse the figures based on various criteria but my intention is to highlight four noteworthy and thoughtful conclusions on a twenty-year timescale which, in some cases, require measure to be taken:

- the number of document content forgery (photo substitution, alteration-erasing, page substitution/missing page) has significantly decreased;
- photo substitution has stopped to be a forgery method;
- the number of personal data substitution has decreased but its ratio to the total number of document forgery shows an increasing tendency again;
- the number of stamp imprint forgery has increased almost twelvefold.

It is important to answer the question: what has the full Schengen membership actually brought for Hungary with regards to document forgery. The answer can be summarised in figures as detailed below:

- the number of document forgery has changed from 2,272 to 1,282 which is a 44% decrease. In case of this 44% decrease, the previously mentioned fact shall be taken into account that the volume of total traffic has increased by 70%. Based on this, compared to the 2,272 cases in 2007, the number of detections should

have decreased by 70% which means 1,590 cases; and compared to the 30% ratio of external border passenger traffic, the detection of 682 document forgery cases would have been forecasted in advance. But this is not actually the case. It is not possible to precisely establish data concerning relations and directions based on the available data. But it can be considered a fact that one part of the document forgeries, which were previously detected at the external border on entry, has appeared at the external Schengen border section on exit. In my opinion, the proportion and extent of this decline is therefore not the same as the drop in passenger traffic.

- the number of personal data substitution has drastically decreased by 87% (– 221) from 253 to 32;
- the number of photo substitution has decreased by 61% (– 108) from 176 to 68;
- the number of erasing-alteration has remained almost the same (+ 3) from 185 to 188;
- the number of page substitution/missing page(s) has decreased by 58% (– 42) from 72 to 30;
- the number of visa and residence permit forgery has decreased by 20% (– 74) from 375 to 301;
- the number of stamp imprint forgery has decreased by 36% (– 94) from 264 to 168;
- the number of fake/camouflage passports/documents has decreased by 47% (– 440) from 928 to 488;
- the number of blank documents has decreased by 63% (– 12) from 19 to 7.

The higher decrease rates of personal data and photo substitution, moreover, the fact that the number of erasing-alteration has remained almost the same despite the 70% decline shall be considered indicative. The lower decrease rates in the number of entitlement document, visa and residence permit forgeries continue to be significant.

It can be stated that the development of document security features has resulted in a significant tendency shift. There are methods which are almost no longer present and there are such ones which live their 'golden age'. The more secure a document is and the more difficult its forgery is, the more prevalent the personal data substitution method becomes the detection of which depends solely on the identification capabilities of the controlling person until the usage of biometric data does not ensure identification beyond reasonable doubt. It is essential for the controlling staff to be aware of the document forgery tendencies constantly in order to successfully perform their duties.

REFERENCES

Balla József (2007): A megbízható személyazonosítás, a biztonságos határforgalom-ellenőrzés garanciája. *Határrendészeti Tanulmányok*, No. 3. 20–24.

- Balla József (2017): A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. *Hadtudományi Szemle*, Vol. 10, No. 2. 295–316.
- Pavlik Ferenc – Laky Imre (1907): *Határrendészeti Kézikönyv*. Budapest, „Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. 404.
- Ritecz György (2017): *A migráció a XXI. század kezdetén*. Saarbrücken, Globe Edit.
- Som Krisztián (2014): *A magyar úti okmányok 1848–2012*. Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa.
- Zsigovits László (2015): Modernkori veszélyek és rendvédelmi robotok. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, No. 16. 65–70.

Legal References

1905. 91.000 sz. B. M. r. a határrendőrségről szóló törvény életbelépéséről és végrehajtásáról.
1905. 91.000 számhoz utasítás a határrendőrségről szóló törvény végrehajtása tárgyában.
- A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 30/1977. számú Parancsa a Határforgalom Ellenőrzési Szabályzat kiadásáról, Budapest 1977. évi október hó 26-án.
- A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 08. számú Parancsa, Budapest, 1969. évi július hó 23-án.
- Határforgalom-ellenőrzési szabályzat, az Országos Rendőrfőkapitány 24/2015 (X. 15.) ORFK Utasítása
- Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) (codification). Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0399> (Downloaded: 15.04.2018.)
- Council Regulation (EC) No. 2252/2004 of 13 December 2004 on standards for security features and biometrics in passports and travel documents issued by Member States. Available: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004R2252> (Downloaded: 14.04.2018.)

The Options and Limitations of the Brain Fingerprinting Lie Detection Method in the Criminal Proceeding¹

**BUDAHÁZI Árpád² - FANTOLY Zsanett³ - KAKUSZI Brigitta⁴ -
BITTER István⁵ - CZOBOR Pál⁶**

The aim of this study is to introduce the new lie detection method of brain fingerprinting already introduced in the United States of America. According to some scholars, the method of a brain-focused instrumental credibility examination of testimonies still unknown in Hungary is highly reliable, establishing their concept on their belief that the human brain does not lie. First of all, we shall examine the possibilities lying in the measure, and second of all, we shall introduce the doubts causing the delay of its admission in Hungary.

Keywords: brain fingerprinting, P300, CIT, instrumental credibility examination of testimonies, EEG, MERMER

Larry Farwell has developed a lie detecting method that directly examines the brain. The brain fingerprinting examination detects, whether specific information is stored in the human brain or not.⁷ The examinee is shown photographs flashed on a computer screen, amongst which some critical crime-related visual images appear. Should the brain react to the critical photo, giving a so-called ‘ah’ signal,⁸ the examiners consequently indicate, that they are testing the perpetrator. In point of fact, the ‘ah’ or ‘yeah’ signal is a ‘MERMER’ response, namely, Farwell has discovered a ‘MERMER’ signal in the brain, that is the component of the larger brain frequency known as P300.⁹ EEG (electroencephalogram) sensors are used in the analysis to detect the electric brain functions of the subject generated by various external stimulus. In case of a MERMER

¹ The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project PACSDOP-2.1.2-CCHOP-15-2016-00001 entitled “Public Service Development Establishing Good Governance” in the Ludovika Research Group.

² BUDAHÁZI Árpád, PhD, Police Major, Senior Lecturer, National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement <https://orcid.org/0000-0003-0092-3860>, Budahazi.Arpad@uni-nke.hu

³ FANTOLY Zsanett, Prof. Dr., Head of Department, National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement <https://orcid.org/0000-0003-1016-0377>, Fantoly.Zsanett@uni-nke.hu

⁴ KAKUSZI Brigitta, Research Scientist, Semmelweis University <https://orcid.org/0000-0002-9102-4096>

⁵ BITTER István, Prof. Dr. Dsc., Professor, Semmelweis University <https://orcid.org/0000-0002-9464-4709>

⁶ CZOBOR Pál, PhD, Associate Professor, Director of Science, Semmelweis University <https://orcid.org/0000-0002-6361-8006>

⁷ Moenssens (2002) 891.

⁸ Farwell (2012) 117.

⁹ Póczos (2006) 102.

response the examiner concludes that the information connected to the effect is stored in the subject's memory. On the contrary, irrelevant stimulus does not result in a MER-MER response.¹⁰ Brain fingerprinting is a non-invasive, yet safe and painless method.¹¹

Fundamental Experiments on Operating the Brain Fingerprinting Method

Rosenfeld and his co-researchers¹² recognised that the P300 potential might be suitable to identify crime-related concealed information. The principal thought of the authors was that P300 brain frequencies can potentially be used to explore known familiar information stored in the memory even in cases when the examinee denies that such information (for example, on a certain object, on the surroundings or on a person) would be known to him. P300 does not mark the lie itself in such context, but only the recognition of information; however, verbal denial of this might refer to deliberate intentions of deception. Originally, the authors have used the expression 'guilty knowledge' (however, it is not precise enough and amounts to a judgement, therefore, using terms like identification of 'crime-related' or 'concealed' information could be more justifiable and more accurate).¹³

During the laboratory researches led by Rosenfeld and his colleagues, the examinees had to conduct a simulated criminal act. Namely, they had to steal one item out ten from a box. Later on, the name of each item was shown to the participants one by one on a screen. Upon simple visual evaluation of the P300 potentials it was determined that the objects (pretended to be) 'stolen' by the examined individuals – in other words, '*probes*' – enhanced P300 potential at 9 persons out of 10. The other '*irrelevant*' objects did not enhance event-related P300 potential. They have also used another specific, occasionally interpreted stimulus as well ('*target*' stimulus) to which the examined individuals had to respond with a verbal answer 'yes' at each appearance. Researchers aimed to confirm that the examinees did actually focus on the screen using the target, so they could monitor the interpretation of probes stimuli. Examinees must have given a negative ('no') response to all stimuli except for the target, thus, they had to lie about the object they had 'stolen' during the examination. Being rare and having special meaning to the participants, special target stimuli (objects) could also enhance the P300 event-related potential. It should be noted that the paradigm used by Rosenfeld and his co-researchers was quite similar to the paradigm of the Guilty Knowledge Test (GKT) established by Lykken,¹⁴ later referred to as the Concealed Information Test (CIT).

¹⁰ Stoller–Wolpe (2007) 362.

¹¹ Fox (2008) 34.

¹² Rosenfeld et al. (1987) 125–129; Rosenfeld et al. (2013) 118–134.

¹³ Czobor et al. (2018) 53–67.

¹⁴ Lykken (1959) 629–634.

Simultaneously with the research conducted by Rosenfeld and his partners, another group of analysts¹⁵ has recognised the possibilities offered by P300 in detecting ‘concealed’ traces of memories. Similarly to those of Rosenfeld and partners, they also followed the CIT analysis paradigm. Farwell and his workgroup have tested the P300 brain frequency-based method in both laboratory (‘mock scene scenario’) and in real life circumstances on actual offenders. Farwell’s workgroup has recorded rather good statistics using the P300-based method in detecting concealed information (specific and sensitive results generally exceeded above 99%) both at the early and at the later stage of the examinations.¹⁶ The term ‘brain fingerprinting’ is credited to the same workgroup, as well. According to later meta-analysis and summary reports, P300 brain waves in CIT tests enhance significantly larger efficiency and amplitudes in detecting concealed information than psychophysiological parameter measures (such as skin conductance response, respiration line length, changes in heart rate).¹⁷

Adaptation of Brain Fingerprinting in the United States of America

Brain fingerprinting is used by the FBI, the CIA and by the US Navy in the USA.¹⁸ However, the method has only been used in three criminal cases upon the studies of Farwell, inventor and first conductor of brain fingerprinting. Only in one of the three cases, namely in Terry Harrington’s trial (2003) was it used in a court procedure. In James B. Grinder’s case (1999) the technique was admitted during the course of investigation, however, the case terminated with a plea deal. In the Jimmy Ray Slaughter case (2004) the proceeding court rejected the admissibility of brain fingerprinting results as evidence.

The Terry Harrington case

In 1977, Terry Harrington who was 17 at the time, was accused of the murder of John Schweer, a retired police captain. The victim had been working as security guard at a car dealership, where the offence has taken place.¹⁹ In the criminal procedure, Harrington had alleged that he had been at a rock concert with friends in another town on the evening of the crime. Several witnesses corroborated the defendant’s alibi. However, Kevin Hughes, primary prosecution witness who was 16 at the time, testified in contradiction to the defendant’s plea, upon which Harrington was found guilty and sentenced to life without a parole. In 1997, Harrington petitioned the Iowa District Court for post-conviction relief for a new trial, and in March 2000,

¹⁵ Farwell–Donchin (1986) 434–450.

¹⁶ Farwell–Donchin (1991) 531–547; Farwell et al. (2013) 263–299.

¹⁷ Meijer et al. (2014) 879–904.

¹⁸ Farwell (2018a)

¹⁹ Hurd (2012) 213.

he amended his petition to include the results of Farwell's brain fingerprinting testing. The applicant alleged that the results of the brain fingerprinting enhance a new evidence that was unknown to the first decree court, and upon which the defendant should have been acquitted. Farwell came to the conclusion that Harrington's brain did not store critical details of the crime subject to his conviction, for example, his brain did not recognise the crime scene. On the other hand, with regards to critical details on the alibi (he had been at a concert on the evening of the crime) Farwell concluded, that such information was stored in Harrington's brain. When confronted with the brain fingerprinting test results, Kevin Hughes, the key prosecution witness recanted his testimony and admitted that he had lied in the original trial, falsely accusing Harrington. He explained that he had lied, fearing that if he was telling the truth, he might have been accused of murder himself.²⁰

In November 2000, the Iowa District Court held a hearing on the petition for post-conviction relief. Farwell has testified as an expert on the new method, furthermore, two acknowledged professors, William Iacono of the University of Minnesota and Emanuel Donchin of the University of Illinois have confirmed the efficiency of the Farwell-research and stated that brain fingerprinting – as a scientific method – can recall any information stored in the human brain with a 99.9% accuracy. It enhances the technique to meet the legal standards for admissibility for the authorities proceeding in criminal cases as reliable evidence.²¹ After an eight-hour session, the court ruled that brain fingerprinting testing met the legal standards for admissibility in court as unquestionable scientific evidence. It constituted a new evidence in the case, that could be the ground of a new trial opened upon the post-conviction petition. However, the court also ruled, that along with other newly discovered evidence in the case, it would probably not have resulted in the jury arriving at a different verdict than at the original trial, and therefore it denied the petition for a new trial. In August 2001, Harrington has filed an appeal on the Iowa District Court's decision denying a new trial, resulting that the Iowa Supreme Court ordered a new trial.²² Although, the Iowa Supreme Court has undoubtedly acknowledged Farwell's expert opinion on brain fingerprinting testing, however, the favourable closure of the case to Harrington was based on the injury of the Brady rule, thus, the defendant was not confronted with the key prosecution witness, since he recanted his testimony when confronted with the brain fingerprinting test results. In the light of the new evidence and with regards to the fact that the key prosecution witness of the original case recanted his testimony, the basis of the conviction in 2003, Harrington was released and his conviction was reversed. He has received USD 12 million compensation for the years he had spent in jail.²³

²⁰ Farwell (2018b)

²¹ Farwell (2018b)

²² *Harrington v. State*, 659. N.W. 2nd 509 (Iowa 2003, No. 96-1232.)

²³ Farwell (2018b)

The James B. Grinder case

James B. Grinder has been the prime suspect of the murder of 25-year-old Julie Helton, despite of the defence's conviction that the evidence was insufficient to indict him and to convict him in first-degree murder. In January 1984, the abduction of Julie Helton was reported in Macon, Missouri. The victim's body was found three days after near a railroad track in outside Macon. The coroner discovered signs of rape and physical abuse on the body, and also found a stabbed wound on the neck. During the 15-year long criminal procedure, Grinder gave several different testimonies. He soon recanted his first testimony confessing his involvement, and denied the offence. Some of his testimonies referred to other perpetrators of the crime. However, the testimonies were invariably contradictory to the available material evidences and to the testimony of an alleged witness of the defence. Even DNA test did not bring reassuring results, since the blood samples taken at the crime scene were rather old. In 1999, Macon County Sheriff, Robert Dawson – after approximately 10,000 man-hours of unsuccessful investigation – turned to brain fingerprinting testing in order to decide, whether Grinder had committed the crime or not. Grinder, who had spent several years in prison before, agreed to the test. The Sheriff gave all significant information gathered during the investigation to Farwell, and Farwell completed the test with the cooperation of an FBI agent. The examination was completed at the correction institute where Grinder was held. During the analysis, Grinder was shown the murder weapon, specific methods of killing the victim, the object the perpetrator used to bind the victim's hands, the crime scene and the belongings of the victim found not far from the location of the offence after discovering the criminal act. Farwell came to the conclusion, that all the critical information was stored and present in Grinder's brain. In accordance with the principles of the method, the conclusion was that Grinder did commit the offence, otherwise his brain would not have enhanced MERMER responses to relevant information. However, Grinder concluded a plea deal, he pled guilty to rape and murder of the victim, and in exchange – instead of death penalty – he agreed to a life sentence without parole. Uniquely, in this case Grinder did not only confess murdering victim Julie Helton, but after the brain fingerprinting examination he gave a detailed confession to the murder of three more young girls. He first raped and then stabbed or beat his victims to death.²⁴ As for now, there are two final and binding orders in conviction of Grinder, another procedure is still pending.

The Jimmy Ray Slaughter case

In 2004, Jimmy Ray Slaughter a death row inmate has plead for new trial referring to negative test results of brain fingerprinting (information not stored in the brain) and also to other evidences at the Court (of Criminal Appeals) of Oklahoma. The appellant

²⁴ Farwell (2018c)

did not only refer to the favourable results of brain fingerprinting, but also referred to the exempting results of DNS analysis and further evidence proving his innocence.²⁵

Slaughter was condemned to death for the July 2, 1991 murder of his former girlfriend, the 29-year-old Melody Wuertz, and their child, the 11-month-old Jessica Rae Wuertz.²⁶ The killing actions were committed in the victims' Edmond home. According to the ruling, Slaughter have shot both his victims in the head, in addition, he has shot his ex-girlfriend in the neck, moreover, he has stabbed the victim several times, and then mutilated her body.²⁷ Slaughter has claimed innocent of the crime all along, despite of the fact that investigation proved that he had a rather bad relationship with his ex-girlfriend, and they had numerous fights and furious quarrels over unpaid child support. At the end, Slaughter was executed. Denying the petition for a new trial, the court has also referred to brain fingerprinting, stating that it did not recognise the results because the court did not receive a comprehensive description on the method, neither on the nature, nor on the application or the results of the technique. The brain fingerprinting 'evidence' would not have changed the balance of the scales before the jury – ruled the court.²⁸

The Conduct of Brain Fingerprinting in Hungary

The adaption of the brain fingerprinting method might as well be completed in Hungary with the coming into effect of the new criminal procedural code (hereinafter the IV. Be.),²⁹ since the new code uniformly refers to instrumental credibility examination of testimonies for all tests and analyses conducted on suspects or witnesses in order to determine, whether the examinee sincerely denies the conduct of the crime or not, or is in possession of crime-related information as he stated during the interview. The IV. Be. does not only specify polygraph examination, as the only instrumental method referred in the criminal code in force until June 30, 2018,³⁰ but declares the admissibility of instrumental credibility examination of testimonies, provided that the legally mature witness or suspect agreed to the test. [Section 212 (1) IV. Be.]

There is a possibility for the adaption of the brain fingerprinting testing, nevertheless, the introduction and acknowledgement of the method in Hungary cannot be expected in the near future, taking note, as it could not gain considerable potential in criminal cases conducted in the US, in its home country either, however, it is successfully used in other fields.

²⁵ Farwell (2012) 134–135.

²⁶ Lumpkin (2018)

²⁷ Clark (2018)

²⁸ Slaughter (s. a.)

²⁹ Act XC of 2017 on criminal procedures.

³⁰ Act XIX of 1998 on criminal procedures.

Subjects of brain fingerprinting

Professional expert (counsel)

While only professional expert counsels are permitted to conduct the examination in the US from the first (the same shall apply to the brain fingerprinting method in Hungary, after being admissible upon the coming into force of the IV. Be. in July 2018).³¹ Since a medical device, the EEG is used to conduct the brain fingerprinting test, the question now arises, what skills or qualifications are required for the application of brain fingerprinting. Moreover, can a former detective or investigator master the examination methodology, or otherwise a specific psychological or medical qualification is required? The higher level of qualification required, the lesser the chance of the brain fingerprinting's wide spreading, since its publicity requires brain fingerprinting examiners.

Witness

The examined individual is also a subjective category. According to Section 87 (2) of the IV. Be. the witness under the age of eighteen shall not be subject to an instrumental credibility examination. Consequently, only mature witnesses can be subject to brain fingerprinting examinations, as well. The American practice proves that only the perpetrators were subject to brain fingerprinting in cases reaching criminal courts. The brain fingerprinting examination of the witness may only be completed upon the witness's request, provided to avoid being suspected of a crime by the investigating authority. He would expect the examination to prove and clarify that he did not commit the criminal act, that he had not been at the crime scene, and he did not see or hear any crime-related information. Should his brain not enhance any MERMER responses, it is a strong argument against being suspected by the authority. On the other hand, if the professional examiner conducting the test comes to the conclusion that the witness's brain stores concealed information, namely, if a MERMER response is detected, it assumes to the investigating authority that the examiner tested the actual perpetrator. Of course, it supposes that the method actually works.

Both the investigating authorities and prosecutors could initiate brain fingerprinting examination of the witness, however, the test could only be concluded upon the witness's approval. Obviously, the approval actually guarantees that the test was undertaken voluntarily. Nevertheless, if the witness does agree to undertake the examination, he also accepts that its results might not be beneficial for him. The witness shall be warned that not undertaking the examination shall not be considered brain fingerprinting as damning evidence. The witness must be aware of this, and must not think that disagreeing to the examination shall not be disadvantageous for him. Even though not undertaking the test shall not be considered evidence, however, it does occur at polygraph examinations that the authorities do presume that the disapproval to

³¹ Act XC of 2017 on criminal procedures.

test is based on the subject's fear of being identified. This issue may arise at any other device, therefore for brain fingerprinting, as well. The problem is further exaggerated by Farwell's statement, declaring that the method works with a 0-failure rate, basing his specification on the test results concluded in laboratory circumstances, and also at the FBI, the CIA and the US Navy. In only 3% of the cases was it questionable, whether the information was stored in the subject's brain or not.³² In other words, he could determine that the concealed information was stored in the examinee's brain in 97% of the examinations.

Should we suppose that the method is faultless, the authorities quite easily make the mistake assuming that the person disapproving to the examination might be the perpetrator. First of all, the risk of default lies in the possible injury of the guarantee, that is, not undertaking the examination must not lead to negative consequences, on the other hand, the authorities must consider the true intentions of the witness, why he did not agree to take the test. For instance, it is possible, that the witness rejects the examination having doubts on the effectivity of the method, and fears to be suspected by mistake. Another possible reason of rejecting the test for example, is that the witness who discovered the body opening the door to the crime scene and saw what happened to the victim does not inform the authorities, in fear they would not believe that he is innocent in the criminal act. Similarly, the witness discovering the body will not undertake the examination, if it is inconvenient for him that he misinformed the authority about the body found. Should the authorities take the possible reasons of rejection into consideration, wrongful assumption of guiltiness could be avoided, also, it would prevent the authorities to pursue the investigation and the entire criminal procedure on a false trail.

Defendant

According to Section 212 (1) of the IV. Be. not only the witness, but also the perpetrator can be the subject of instrumental credibility examinations. Taking the brain fingerprinting examination, the defendant may clarify and exempt himself, proving his innocence. Most probably, the defendant shall undertake the test initiated by the authority only if he is not the actual perpetrator. Overviewing the American criminal cases, we may find that the defendant did initiate the examination, in order to prove his innocence to the authorities. In case the defendant believed in the method and the device could work with a 0-failure rate, the defendant not guilty of the crime was interested to indicate the completion of the test. However, if the defendant did commit the crime, there is certainly much less chance that he would force the conduct of the examination. This might occur if he does not believe in the operation of the method, or he tries to pull counteract means, trying to mislead the professional counsel, for example, by taking drugs prior to the examination, etc., provided that his brain should not react to the familiar visual images.

³² Farwell (2012) 115.

In the USA, the Grinder case proved, that the defendant agreed to the brain fingerprinting examination initiated by the authority knowing that he had committed the criminal act. Presumably, in this case the defendant believed that his brain was not going to react to the familiar visuals, but it is also possible, that Grinder made his decision in the belief that rejecting the examination was going to support the suspicion that he had actually committed the crime.

The Position of Brain Fingerprinting in Criminal Procedures

While in the US, in two cases out of three the brain fingerprinting examination has been ordered to the defendant's request for a new trial for post-conviction relief, instrumental credibility examinations shall be conducted in the legal sequence of investigation, in other words, the IV. Be. does not allow brain fingerprinting neither in the criminal court procedure, nor during any procedures of extraordinary judicial remedies. The statutory provisions of the IV. Be. ruling that only professional expert counsels shall conduct instrumental credibility examination certify this principal rule, that shall apply to the brain fingerprinting examination accordingly. In compliance with the provisions of the IV. Be. the prosecutor's office shall exceptionally be entitled to involve a professional expert counsel during the court procedure, however, this opportunity shall not apply to instrumental credibility examinations, as Section 270 (1) stipulates that "Posterior to the accusation, the prosecutor shall be entitled to involve a professional expert counsel provided to pursue an evidentiary motion, to detect or to secure evidentiary means." This terminology prevents any interpretation that would allow instrumental credibility examination after the accusation.

Typically, polygraph examinations are conducted mostly on witnesses, and much more occasionally on defendants, since this aim of this method is the identification of the perpetrator during the investigation.³³ Brain fingerprinting might be an adequate filtering measure, for example, to exclude the witness's criminal liability upon the results of the examination, or just to the contrary, the test results may exaggerate reasons behind the authority's suspicions. The IV. Be. differentiates two sequences of the investigation procedure, namely, the actual investigation and operational actions, whereas the latter terminates with the interrogation of the suspect. As for witnesses, the method may be conducted during both the investigative and the operative sequences. The latter is more appropriate for the identification of the examined witness as the perpetrator, or to prove that the tested witness did not conduct the criminal act, since his brain does not store any concealed information related to the criminal case. Conducting the brain fingerprinting examination during the operational sequence may also seem to be reasonable, whereas the testimony of the witness is being examined, whether he'd actually seen everything as previously stated in his testimony, since there is a chance that the witness has lied but the examination method reveals the truth and

³³ Budaházi (2015) 1–118; Budaházi (2013) 90–111.

identifies the false statements of the witness.³⁴ Therefore, the method can efficiently prove whether the witness has seen the suspect at the crime scene or not. Brain fingerprinting is a more generally effective method of instrumental credibility examination than the polygraph, since it may not only detect, whether the witness sincerely denies the conduct of the crime, or his familiarity with the perpetrator's identity, but other segments or aspects of the testimony may also be examined. Since at the operational sequence of the criminal procedure is already passed the identification of the suspected perpetrator, consequently, conducting the brain fingerprinting examination of the witness as an instrumental credibility test at the operational stage might be more reasonable. However, completing the credibility examination during the operational period may also be reasonable, whereas this stage gives the most extensive range of possibilities to the application of the method.

Since the main subject of the operational period of the investigation is the interrogation process of the suspect, any and all other evidentiary actions shall take place at the stage of the operation, therefore, the brain fingerprinting examination of the suspect shall be conducted during the operational sequence, examining, whether the suspect has committed the criminal act and if the information related to the conduct of the crime are stored in his brain. The method may also be available to examine the suspect who pleaded guilty, but the authority assumes that he has given a false testimony, undertaking a crime that he had actually not committed.

Particularly, there was a criminal case in Hungary, where the instrumental credibility examination of the testimony could identify the individual falsely admitting the conduct of the criminal act. It was in 1980, at the early period of the polygraph's domestic application, when a taxi driver has been killed and the perpetrator took the victim's daily earnings. Several months after the conduct of the crime, a Budapest resident was taken in custody, who admitted the murder. There were several aspects of his testimony that made the proceeding authority to suspect that he did not commit the given criminal act. Finally, the suspect agreed to undergo to the polygraph examination, reassuring the authority's presumption that his statement undertaking responsibility for the crime was not sincere. After being confronted with the results of the polygraph examination, he testified again, stating that he had learned the details of the murder of the taxi driver from one of his ex-inmates in prison. Hoping that he may be granted with various benefits during his custody, he decided to make a false testimony in the taxi driver's murder case. He expected that he will be able to clear himself from the accusations before the court.³⁵ In such cases, brain fingerprinting could be an adequate measure to examine, whether the pictures recording visual evidence of the committed criminal act enhance a MERMER response in the defendant's brain. The advantage of brain fingerprinting compared to the polygraph is that this measure does not impair fear of being detected, in other words, the issue, whether the subject who has given

³⁴ Farwell (2012) 115–154.

³⁵ Szijártó (1990) 30–33.

a false testimony fears from being detected. Actually, such threat is not necessarily stored in the defendant, furthermore, in case of the polygraph it is significant, that the examinee denies the criminal act and simultaneously fears from being identified and convicted to imprisonment. Consequently, the results of the polygraph may determine, whether the denial of the crime is sincere or not. Such conditions might not be met in case of a false confession, therefore, using an instrumental measure independent from the subject's fear from being identified might seem more adequate. Due to the lack of fear, not anyone imprisoned for another criminal act shall be a subject of a polygraph examination, since in such cases there is no actual stake of being identified, whereas he shall stay in the correction institute for several years. Brain fingerprinting might as well be the measure to solve these dilemmas, nonetheless, also applicable to check someone's alibi, as seen in the Harrington case.

Doubts Related to Brain Fingerprinting

As Rosenfeld critically found on the Harrington case, the concealed information could not be found in the convict's brain more than twenty years after the conduct of the crime, it would be a quite naïve approach to presume that Harrington did not commit the criminal action or that he was not at the scene of the crime.³⁶ This could seem a fair presumption, moreover, it also begs the question, when has the image of the concert serving as his alibi been recorded in his brain. How could anyone be sure, that he had been at the concert right on the night when the given crime has been conducted at the car dealership? It is also questionable, whether it was enough for the subject to see the pictures and video recordings taken at the rock concert, so that his brain could store these images as concealed information, and to enhance a MERMER response to the professional expert counsel later, when examined by the brain fingerprinting method. The same doubts arise, whether the subject's response is a MERMER effect if he has seen a dead body similar to the victim's body shown during the brain fingerprinting examination in a movie, or in another case, if the victim's photo reminds the subject of one of his relatives, even causing him to fear that his relative was the victim of the crime. Moreover, it also raises the issue of the effectivity of the method, whether the examinee was under the influence of alcohol or drugs when committing the crime, or if it was dark and the visibility conditions were poor, or maybe if he is sight-impaired. These questions must be clarified, and the method should only be introduced in Hungary if accordingly tested and validated.

³⁶ Rosenfeld (2005) 29.

Boundaries of the Admissibility of Brain Fingerprinting

During the method, the examinee is shown photograph images, but there is also a chance that the subject is shown words. For example, the subject sees the name of the abetter or the injured party. Photos are necessary to complete the picture-image part of the examination, therefore, the test may only be conducted if the appropriate pictures related to the case are taken and accessible. This assumes that the authority has completed a successful on-site survey or search, whereas the knife used to conduct the criminal act, the body, etc. have been found. Photos are taken of these objects, however, the lack of the victim's body or the knife, and also the unknown location of the crime scene might injure the applicability of the method. In such cases, the polygraph might prove to be resentful, nevertheless, the application of the brain fingerprinting method might seem impossible. It was no accident that the defence wanted to support its post-conviction petition for a new trial with a brain fingerprinting examination in two cases, since the pictures were already accessible. However, it raises the question, if the brain produces a MERMER response if the examinee has seen the photographs used in the brain fingerprinting examination during a previous phase of the criminal procedure.

It also raises an issue, if the completion of brain fingerprinting examination at the operational stage of the investigation would make a later polygraph examination impossible. Partially, by all means, since the polygraph question sequences (General Question Test) aiming to reveal the information, whether the examinee has committed the crime or not, might be asked from the subject of the brain fingerprinting examination, however, it would significantly narrow the possibilities of the bodily knowledge based tests (Guilty Knowledge Test), because showing the crime-related pictures would result in the fact that the questions on the information projected through the visual images could not be asked in a polygraph test, since such information would be gained by the subject indirectly, not through a direct experience of committing the crime, but by seeing the photos. Consequently, if the polygraph examination is part of the investigation plan, the brain fingerprinting examination cannot prevail the polygraph.

Closing Remarks

In this study, we have come to the conclusion that there is a rather significant potential in the brain fingerprinting method, since it directly examines the brain contrary to other instrumental credibility examinations, and, as further advantages, it is capable to identify the perpetrator, furthermore, unlikely to the polygraph it can be used to check certain sequences of the testimony. We have also noted that for example, the method can be used to examine certain details of the witness, to detect, whether he had really seen what he has stated at the interview to the authority. However, we only know about three criminal cases where the method had been successfully used in the US, whereas all three cases can be connected to Farwell, who is not only the inventor but

also the conductor of the new method. Despite the fact that the FBI, the CIA and the US Navy have tested the method with a 0-failure rate, we must promote the completion of further experiments provided to gain more experiences on the method, before its introduction at intelligence services, in the private security sector or even in criminal cases in Hungary, similarly to its US practice. The aim of this study was to highlight the concerns related to the brain fingerprinting method, that we intend to examine and further explore in our future researches.

REFERENCES

- Budaházi Árpád (2013): A poligráfós vizsgálat helye a felderítésben és a bizonyításban. *Belügyi Szemle*, Vol. 61, No. 11. 90–111.
- Budaházi, Árpád (2015): *Polygraph Examinations. Blessing or Curse*. Saarbrücken, Lap Lambert Academic Publishing.
- Czobor Pál – Kakuszi Brigitta – Fantoly Zsanett – Bitter István – Budaházi Árpád (2018): A bűnetőljárásban alkalmazható agyi ujjnyomat (brain fingerprinting) vallomás-ellenőrzési módszer, és annak neurobiológiai alapja, a P300 agyhullám. *Magyar Rendészet*, Vol. 18, No. 2. 53–67.
- Farwell Brain Fingerprinting (2018a): *An Overview*. Available: <https://larryfarwell.com/brain-fingerprinting-overview-dr-larry-farwell-dr-lawrence-farwell.html> (Downloaded: 06.03.2018.)
- Farwell Brain Fingerprinting (2018b): *Helps to Free an Innocent Man*. Available: <https://larryfarwell.com/Harrington-Summary-dr-larry-farwell-brain-fingerprinting-dr-lawrence-farwell.html> (Downloaded: 06.03.2018.)
- Farwell Brain Fingerprinting (2018c): *Catches a Serial Killer*. Available: <https://larryfarwell.com/Grinder-Summary-dr-larry-farwell-brain-fingerprinting-dr-lawrence-farwell.html> (Downloaded: 06.03.2018.)
- Farwell, Lawrence A. (2012): Brain fingerprinting: a comprehensive tutorial review of detection of concealed information with event-related brain potentials. *Cognitive Neurodynamics*, Vol. 6, No. 2. 115–154.
- Farwell, Lawrence A. – Donchin, Emanuel (1986): The brain detector: P300 in the detection of deception. *Psychophysiology*, Vol. 23, No. 4. 434–450.
- Farwell, Lawrence A. – Donchin, Emanuel (1991): The truth will out: interrogative polygraphy (“lie detection”) with event-related brain potentials. *Psychophysiology*, Vol. 28, No. 5. 531–547.
- Farwell, Lawrence A. – Richardson, Drew C. – Richardson, Graham M. (2013): Brain fingerprinting field studies comparing P300-MERMER and P300 brainwave responses in the detection of concealed information. *Cognitive Neurodynamics*, Vol. 7, No. 4. 263–299.
- Fox, Dov (2008): Brain Imaging and the Bill of Rights: Memory Detection Technologies and American Criminal Justice. *The American Journal of Bioethics*, Vol. 8, No. 1.
- Harrington v. State, 659. N.W. 2nd 509 (Iowa 2003, No. 96-1232.)
- Hurd, Aaron J. (2012): Reaching Past Fingertips with Forensic Neuroimaging – Non-Testimonial Evidence Exceeding the Fifth Amendment’s Grasp. *Loyola Law Review*, Vol. 58, No. 1.
- Lumpkin, J. (2018): *Slaughter v. State – Opinion*. Available: <https://law.justia.com/cases/oklahoma/court-of-appeals-criminal/1997/60429.html> (Downloaded: 06.03.2018.)
- Lykken, David T. (1959): Properties of electrodes used in electrodermal measurement. *Journal of Comparative and Physiological Psychology*, Vol. 52, No. 5. 629–634.
- Meijer, Ewout H. – Selle, Nathalie K. – Elber, Lotem – Ben-Shakhar, Gershon (2014): Memory detection with the Concealed Information Test: a meta analysis of skin conductance, respiration, heart rate, and P300 data. *Psychophysiology*, Vol. 51, No. 9. 879–904.

- Moenssens, Andre A. (2002): Brain Fingerprinting – Can It Be Used to Detect the Innocence of Persons Charged with a Crime? *UMKC Law Review*, Vol. 70, No. 4. 891–920.
- Póczos Eszter (2006): A hazugságvizsgálat jövőképe. *Belügyi Szemle*, Vol. 54, No. 5. 100–109.
- Rosenfeld, Joel P. (2005): 'Brain Fingerprinting': A Critical Analysis. *The Scientific Review of Mental Health Practice*, Vol. 4, No. 1.
- Rosenfeld, Joel P. – Nasman, V. T. – Whalen, R. – Cantwell, B. – Mazzeri, L. (1987): Late vertex positivity in event-related potentials as a guilty knowledge indicator: a new method of lie detection. *The International Journal of Neuroscience*, Vol. 34, No.1–2. 125–129.
- Rosenfeld, Joel P. – Hu, Xiaoqing – Labkovsky, Elena – Meixner, John – Winograd, Michael (2013): Review of recent studies and issues regarding the P300-based complex trial protocol for detection of concealed information. *International Journal of Psychophysiology*, Vol. 90, No. 2. 118–134.
- Slaughter (s. a.): Clark County Prosecuting Attorney: Jimmie Ray Slaughter. Available: www.clarkprosecutor.org/html/death/US/slaughter955.htm (Downloaded: 06.03.2018.)
- Stoller, Sarah E. – Wolpe, Paul Root (2007): Emerging Neurotechnologies for Lie Detection and the Fifth Amendment. *American Journal of Law and Medicine*, Vol. 33, No. 2–3. 359–375.
- Szijártó István (1990): *A pszichofiziológiai (poligráf) vizsgálat és eredményeinek felhasználási lehetősége az élet elleni bűncselekmények felderítésében*. Tansegédlet. Budapest, Rendőrtiszti Főiskola.

Organized Crime in Europe

KOSLOWSKI, Ricco¹

The study introduces the current situation in connection with organized criminal groups in Europe. By differentiation of their specific characteristics, the activity of terrorist and organized crime groups in Europe are presented. The author provides some insight into the activity of the currently working organized crime groups through the assessment of the activity of transnational organized crime groups. In the forecast of future evolution of organized crime, the author emphasizes the importance of regular cooperation at national and international, as well as inside and outside of the competent organizations.

Keywords: transnational organized crime, Europe, cooperation

Organized Crime

Definition

The official definition of *Organized Crime* in Germany (1990/RiStBV 1991) states:

Organized Crime (abbreviated to OC) is the deliberate commission of criminal offenses, determined either by profit or power, which is of considerable importance individually or in its entirety, if more than two parties interact for a longer or indefinite time using commercial or businesslike structures applying violence or other means of intimidation, or under influence on politics, media, public administration, justice, or economy.

Forms of Appearance

Organized crime usually occurs in hierarchically organized forms of organizations; but there are also network-like, functionally differentiated forms of organizations. Irrespective of this, criminal organizations are often supported by ethnic solidarity, language, customs, as well as social and family background. Thus, arose among the individual members a system of personal and business criminally usable connections, in which there are often very strong relations of authority and dependency and sanction possibilities for dissenters.

¹ KOSLOWSKI, Ricco, PhD, Goethe Universität, Frankfurt
<https://orcid.org/0000-0002-0251-6727>, koslowski@apokas-international.de

Indications of Organized Crime

Because of the planned, long-term oriented approach and the business-like structures (systematic prey utilization, work to order, precise planning, investigation of market needs), it is not surprising that the perpetrators of organized crime are mostly professional. In order to keep the structure of the group secret and to avoid identifications, straw men are often used.

Another hallmark of organized crime is the help provided to group members by the organization. For example, expensive lawyers and high security contributions are paid, escape aid provided, others involved in legal proceedings intimidated and witnesses provided.

Conspiratorial elements such as the use of aliases or codes and the simultaneous use of multiple mobile phone cards are also a common part of organized crime. In contrast to the outside world, organized criminal groups often isolate themselves, which is expressed in internal conflict resolution mechanisms, in which the police are not involved, and a lack of willingness to express them. In order to avoid prosecution and other problems, corruption is often used and dependencies created (for example through sex, gambling or usury), which allow blackmail.

If organized crime groups appear to the public, they are anxious to convey a certain image of themselves. Their public relations are therefore usually controlled.

Demarcation to Terrorism

In contrast to terrorism, in which crimes are committed to achieve political goals, the crimes committed in organized crime are characterized by the (material) profit motive of the perpetrators. Non-profit crime (for example politically or religiously motivated) does not fall under the definition of organized crime. The German Criminal Code therefore, distinguishes between Organized Crime (§ 129, Formation of a Criminal Association) and Terrorism (§ 129 a, Formation of a Terrorist Association).

In reality, however, the distinction between these different forms is difficult, as terrorist groups increasingly use organized crime to finance themselves or make contacts with criminal networks, which, for example, are helpful for the purchase of weapons. At the same time, it may be beneficial for organized crime to make contact with terrorist groups, as in most states most of the crimes committed by the latter are punished differently from “ordinary crime”.

Transnational Organized Crime

According to the United Nations, organized crime is cross-national (transnational) if at least one of the following criteria is met: Organized crime is exercised in more than one state. Committed in one state, but much of its preparation, planning, direction or control happens in another state. Committed in one state, but it involves an or-

ganized criminal group operating in more than one state. Committed in one state but has a strong impact on another state. Important organized criminal activities such as smuggling or trafficking are transnational.

Fields of Activity

Organized crime uses all fields of activity with high profit margins. Particularly relevant are human trafficking (there is now a higher turnover than in drug trafficking), drug trafficking, fraud, credit card fraud, smuggling, protection racketeering, white collar crime, illegal arms trade, counterfeit money, abduction, money laundering, nuclear crime, girls or children trafficking for the purpose of sexual exploitation or using them as workers, piracy, evasion of embargoes, environmental crime, gambling, night-life, car theft or car shedding, art and antiquities theft.

Effects

Organized crime has a destabilizing effect on domestic security, state order and the functioning of the economic system. Since the effort to combat them is high, it can lead to the emergence of parallel societies and the emergence of law-free areas. The strong presence of organized crime in a society can lead to the fact that the law of the respective state is obviously not sufficiently applied so that the legal order is no longer accepted.

Profit Recovery

Most of the profits made by organized criminal activities are returned to the legal economy through money laundering. This can happen via own or foreign legal enterprises, letterbox companies or bank accounts (often in so-called tax havens).

Organized Crime in Europe

In recent years, Germany has increasingly changed from a retreat to a business area of organized criminal groups, but direct use of force has played only a minor role in international comparison. The focus of their activities is in cities and metropolitan areas.

Organized crime in Germany is not characterized by a single structural model; rather it is characterized by dominant individuals or groups. In purely domestic organized crime, net-like structures are more likely to be found as a tight organization; occasionally there are also hierarchical structures ("cells"). Increasingly, however, Mafia-style criminal organizations characterized by ethnic cohesion are gaining in importance. Examples are:

- Russian blackmailers of protection money/arms dealers
- Romanian burglars/pickpockets

- Shell game players/arms dealers from former Yugoslavia
- Polish car thieves/car shifters
- Vietnamese cigarette dealers

The behaviour of the perpetrators is oriented specifically to the government control strategies; thus, business is carried out with varying degrees of involvement, and legal and illegal business is interwoven. It is noticeable that the individual persons involved are less isolated than the respective individual transactions are separated from each other. Thus, without agreement, increasingly distinct “business areas” emerge.

The Appearance of Organized Crime

General

There is no uniform structural model for all local and sector-specific areas of the organized crime. In the Federal Republic of Germany essentially two basic forms must be assumed:

Interconnections of offenders, which are concentrated in the conurbations, and

Independent groups with a more or less firm staff structure, which partly work from abroad into the Federal Republic of Germany.

The emphasis is clearly on the interconnections of offenders. In German crime circles applies:

Why should one bind themselves, if the system works great in other looser ways? Even foreign offenders living in the Federal Republic today largely adapted their actions to this maxim.

In case of independent groups, predominantly foreign perpetrators profit most from the German market.

Both systems are essentially trading under the same business conditions.

In the overall picture, the Federal Republic of Germany is to be regarded as an operational area in which all regions are more or less developed through personal and business connections useable in criminal ways. At the same time, major focal points have formed in the major cities of metropolitan areas. The connections very often extend to foreign countries.

Single dominating individuals/groups are emerging from the organized crime perpetrator circles, mainly because of their special financial resources and their connections. The leadership style is consistently described as relaxed. Only in some individual foreign groups, an authoritarian style of leadership is practiced.

Absolute leaders in the sense of “godparents” like in the mafia do not exist in the Federal Republic. Rather, the principle of “money is power” is particularly true in the German organized crime scene. Well-funded customers and financiers are recognized with certainty as dominating persons or persons in charge. They are the source and engine of the organized crime and must, therefore, be of special interest for the police.

The “cohesion in the organization” is based mainly on the common interests and the common benefits. The prospects of leadership, the secure workplace with the secure merit in the circle of the contractors and helpers and the common front against the police have made the organized crime-circles to a community of solidarity mature. In foreign groups, however, a sense of belonging to a group is more pronounced due to regional team and family ties. Overall, ideational or ideological motives for cohesion are rare to find. Basically, self-interest is in the foreground. Every single actor prefers independence and joins partners only if the circumstances make this absolutely necessary or if he can benefit more from this. This behaviour has a significant impact on the persistence of associations of perpetrators.

Thus, in general, a strong fluctuation in the interaction between individual actors and in the composition of temporary special purpose communities can be assumed. If special offense know-how or special logistics are required for the offense inspection, a certain degree of permanence may gradually emerge.

The fluctuation does not relate to the perpetrator contacts. Consistent and proven “connections” form the actual business foundation. The quality of the usable compounds determines the amount and resilience of the achievable profits.

Reprisals against helpers or contractors are usually not required to ensure cohesion in the scene. The use of force against persons in organized crime offender circles does not have the value that was previously intended, although from time to time physical impacts – especially in foreign groups with an authoritarian style of leadership – quite occur.

The assessment of individual officials or departments, which are repeatedly confronted with individual authoritarian and violent (usually foreign) leaders due to jurisdictional rules or specific local circumstances, can however deviate from the overall picture. However, considering the multitude of actors, their different characters and their exaggerated profit motive, the interviewed experts no longer rate (even spectacular) cases of violence against persons as symptomatic of the organized crime of the 1980s, which generally acted rather quietly.

Conclusion

One cannot look for violence if one wants to find organized crime. This principle will become increasingly important in the future.

On the other hand, it is not uncommon to practice pressure of all kinds, especially against business competitors, from price pressure to threat. Violent actions against property cannot be ruled out. Although no typical organized crime features can be found here, cases of property damage combined with other facts often serve the police as a starting point for targeted investigations against organized crime offender groups.

For the last few years, it has become clear that they increasingly arrange or allow themselves to be granted. Disputes lead to unrest in the scene, which in view of the increased vulnerability to police attacks cannot be in the interest of the relevant persons.

Moreover, one increasingly moves in (“business”) circles where violence is not common practice. The decline of violent conflicts noted by many test persons in recent years points to a growing agreement and a progressive organization of the perpetrators.

It can be assumed that the course of a major illegal business is not in the hands or duties of just one group of perpetrators, but that criminal organizations, temporary special purpose associations and individual actors cover individual “business segments” in a constant or changing role play. This can be done either in the form of purposeful assignment of tasks and division of labour, or – which is not uncommon – the demarcated business area arises without consultation when the perpetrator or the circle of perpetrators discover a gap and fill it independently.

Knowledge by the German BKA and other International Law Enforcement Agencies

Bundeskriminalamt (BKA – Federal Criminal Police Office)

The role of the BKA is to serve as the Federal investigative police agency of Germany. The origination of the BKA is based on the German Constitution, allowing the federal government the authority to pass laws on the organization of criminal policing in Germany. The Bundeskriminalamt (BKA) and the “Law on the Establishment of a Federal Criminal Police Office” were both established in 1951. The “Criminal Police Office for the British Zone” or Federal Criminal Police Office in Hamburg became the BKA shortly afterward. Within the same year, Wiesbaden was declared the headquarters for the new criminal police agency.

Advancement in technology and both political and social changes are major factors that have affected the direction and evolution of the BKA as the criminal police of the Federation. The development and role of the BKA within both the security structure in Germany and internationally are closely associated with the national and international crime progression and development. In order to maintain consistent performance of duties, the BKA has continued to evolve and adjust its internal structure and working methods in response to the changing forms and methods crimes are committed and the shifting geographical locations.

Events in the last 50 years are reflected in the organizational and development of the BKA. Initially, the BKA operated as the national central police agency, providing international co-operation. Throughout the 1970s–1980s, the Red Army Faction terrorist campaign impacted the work of the BKA. During the mid-1980s, the BKA focused primarily on handling the expansion of international narcotics trafficking and rise in organized crime in parallel with combatting terrorism. This was followed in the 1990s by the unification of East and West Germany to form present-day Germany and formation of the EU. In the 21st century, the coordinated terrorist attack on the United States by al-Qaeda on September 11 brought international terrorism to the forefront of security policy worldwide, forcing agencies to review their internal structure and

communication with other agencies. Additionally, the BKA is faced with new challenges attributed to the accelerated advancement in the areas of information and communications technology (ICT) utilized by criminals for their illicit activities.

In response to the changing criminal landscape, the “Joint Counter-Terrorism Centre” (GTAZ) was established in Berlin in 2004. The GTAZ serves as a central station for collecting intelligence on international terrorism and distributing it to the German law enforcement, intelligence and other public agencies with the focus on optimizing communication and working on a collaborative level. Rather than an independent agency, the GTAZ is considered a communication platform and centre for involved agencies to work cooperatively. The creation of the “International Coordination” division in January 2005 followed, further improving the communication and co-operation with international counterparts and strengthening the ability to counter international terrorism.

The present structure of the BKA is based on the last reorganization that took place in 2016. The BKA is currently comprised of over 5,000 employees from various professional groups, including members of law enforcement, forensic and natural scientists, public servants, and researchers specializing in law enforcement and criminology. Together the groups create a dedicated and sophisticated coalition to ensure the BKA's high reputation as an effective partner in the worldwide fight against crime.

Transnational Organized Crime/Crime Threats in General

Transnational organized crime (TOC) is defined as “organized crime coordinated across national borders, involving groups or networks of individuals working in more than one country to plan and execute illegal business ventures against the fundamental values of the international community”. The crimes may be committed in one country but the criminal activities involve cross-border transference and have an impact on another country. The structural organization of the TOC groups are typically networks, pyramidal, clans, or cells, with some progressing into other forms; however, typically operating as isolated groups. The common characteristic of the TOC groups is the goal to gain power, influence, and financial gains through violence, corruption, exploitation of national boundaries and use of sophisticated communication methods.

TOC crimes are aimed at financial profit or to gain an economic advantage and involve narcotics trafficking, money laundering, human smuggling, human and weapons trafficking, illegal gambling, extortion, counterfeiting, endangered species smuggling, cultural artefacts smuggling and cybercrime. Economies are compromised and disrupted due to the immense amount of money involved. Governments are also negatively impacted and may be undermined through the corruption of government officials.

TOC groups are geographically and ethnically diverse with connections to countries in the Middle East, Asia, Africa and throughout Europe. The advances and widespread availability of international communication and the internet provide TOC groups the opportunity to utilize cyber techniques to target and expand criminal activity outside of their geographical location resulting in a global impact. Examples of transnational

cyber-crimes committed by TOC group include obtaining information through phishing, manipulation of the stock market, establishment of illegal gambling operations, money laundering and advanced fee fraud schemes. Off shore servers allow TOC groups to expand criminal activity with anonymity. The increase and expansion of transnational organized crime has been a negative consequence of globalization. Geographical location no longer serves as a restrictive factor or reflection of the possible threat for the spread of criminal activity.

The global risk to public welfare from human trafficking and counterfeit or stolen pharmaceuticals, undermining democratic governments through corruption of government officials, and destabilization of economies from the monetary impact resulting from the crimes are all significant security concerns on a national and international level.

Balkan Groups

The Balkan TOC groups are associated with Romania, Albania, Bosnia–Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Montenegro, Kosovo, Serbia, the former Yugoslav Republic of Macedonia, and Greece. These groups tend to follow a traditional clan structure with ethnic, friendship and familial connections.

In approximately the 15th century, the *kanun*, or “code”, served as the structural operational basis for the clans that formed in rural countries. The *kanun* instituted a structure based on similar values, secrecy and loyalty. Territories were controlled by the regional clan which often led to violent outbreaks between clans in order to protect activities. This operational structure provided the basis for what is today the Balkan organized crime groups.

The Balkans were originally under Communist rule, providing an environment facilitating black market activity but restricting expansion outside of the geographical location. The fall of Communism and economic upheaval in the late 1980s to early 1990s, resulted in the international expansion of the Balkan organized groups and new criminal enterprises and profit generating schemes.

Characteristics of the Balkan TOC groups are flexibility and project-based crimes. The groups tend to be technologically skilful, using cyber tools to commit fraud and further expand criminal activity. Other criminal activities involve drug trafficking, human smuggling, human trafficking, identity theft, counterfeit documents, real-estate fraud, health and insurance fraud, and extortion.

Italian Organized Crime/Mafia

The Mafia, or Italian criminal enterprise, first appeared in the 1800s in Italy and eventually spread internationally with a worldwide network. The word Mafia originally referred to “a man of honour”, a “manly” person with principles based on protection of family and friends, operating under a code of silence until death.

The Mafia started as a secret society of resistance fighters and was organized to fight invaders and domination in a vigilante-style justice following a 3,000-year period of invasion and exploitation by numerous dominating armies. Over time, Sicilians adapted a secret society of vigilante-style resistance fighters organized to fight invaders. The clan-type structure based on familial ties served to protect and provide justice. Profits incurred by their actions were considered at the cost of the oppressor and, therefore, of minimal concern. Gradually, the groups once consisting of honourable men evolved into the notorious Sicilian Mafia criminal organization that emerged in the 1920s.

The Mafia has one of the most internationally connected and recognized criminal organizations with operation and associations with other criminal groups in North and South America, Australia, and sections of Europe. The largest and most powerful “families” are La Cosa Nostra (LCN), the Sicilian Mafia, The ‘Ndrangheta (Calabrian Mafia), the Camorra and Sacra Corona (The United Sacred Crown). These groups have an estimated 25,000 members and a quarter million associates.

La Cosa Nostra

La Cosa Nostra (LCN) translated as “this thing of ours”, is one of the leading organized criminal threats to American society. It encompasses a loose association of different criminal groups “families” with a shared code of conduct and organizational structure. Each “family” has claims over a specific territory such as a town, village, or neighbourhood in which they operate their illegal activities or rackets. Criminal activities include extortion, murder, corruption of government and state officials, drugs and human trafficking, tax-fraud, stock manipulation, gambling, infiltration of legal businesses, loan sharking, and pornography. The “families” form a nationwide alliance based on family relationships and protection with the shared pursuit of criminal activities.

Presently, LCN is based in Italy and cooperates with various criminal syndicates in ongoing criminal activities.

Sicilian Mafia

The Sicilian Mafia, based in Sicily, became an international organized crime group in the 1900s and is now estimated by some experts as the second largest organization in Italy. Heroin trafficking, military weapons trafficking and government corruption are all specialties of this group. Other activities are common to other organized crime groups such as racketeering, fraud, arson and counterfeiting.

The Sicilian Mafia is notorious for its aggressive attacks on both government, judicial and high-ranking law enforcement victims. High profile murders are referred to as an “excellent cadaver” to differentiate an assassination of a prominent official by the Mafia from the murder of an ordinary citizen or criminal.

‘Ndrangheta (Calabrian Mafia)

In the 1860s a group of Sicilians was exiled by the Italian government to Calabria. There they formed small criminal groups referred to as the “Ndrangheta” which means

courage or loyalty in Greek. In the late 1990s and early 2000s, the 'Ndrangheta became the most powerful criminal organization in Italy. According to Europol in 2013, "the 'Ndrangheta is among the richest and most powerful organized crime groups at a global level."

An approximate 6,000 members related by marriage or family make up about 160 "Ndrangheta" cells. Originally involved in extortion and blackmailing, the groups have expanded their present-day criminal scope into money laundering, counterfeiting, fraud, loan sharking, alien smuggling, narcotics trafficking, murder, gambling, bombings, theft, and labour racketeering, and specializing in political corruption and kidnapping.

Camorra (Neapolitan Mafia)

The Camorra roots can be traced back to groups of released prisoners in Naples, Italy in the 1800s. The word "Camorra" translates to "gang". The groups formed clans in the cities and continued to grow in number and power. It is the largest organized Italian crime group with an estimated 111 clans composed of 7,000 members extending from Naples and into the surrounding areas. Unlike the pyramidal structure of the Sicilian Mafia with a centralized organization, the Camorra is organized horizontally with each Camorra clan acting independently.

A major period of financial leverage for the Camorra group was following the 1980s earthquake in the Campania area of Italy. Reconstruction was largely carried out by operations controlled by the Camorra. The group continues to control cigarette smuggling and collect payoffs from other criminal groups involved in cigarette trafficking. Other crimes committed include blackmail, political corruption, counterfeiting, money laundering, extortion, human smuggling, robbery and kidnapping.

Sacra Corona Unita

Similar to the Camorra group, the Sacra Corona Unita founders were released prisoners that settled in the Puglia area of Italy. They continued to grow and become a recognized power in the 1980s. In total, there the Sacra Corona Unita is comprised of approximately 2,000 members amongst 50 clans.

The organization specializes in smuggling of humans, drugs, and cigarettes; however, it is also involved in extortion, government corruption and money laundering. Other criminal groups utilizing the southeast coast of Italy to smuggle goods to and from eastern European countries provide payoffs to the organization for docking rights.

Middle Eastern Groups

TOC groups from the MENA (the Middle East and North Africa) countries include Afghanistan, Egypt, India, Iran, Iraq, Israel, Jordan, Lebanon, Morocco, Oman, Pakistan, Syria, the United Arab Emirates and Yemen. They are connected by tribal or familial ties with crime centred around financial fraud or organized theft. Small storefronts typically serve as the basis for the criminal operations. Ethnic lines are often crossed

to cooperate in mutually profitable criminal activities. The operations can be highly sophisticated and depend on an extensive international network of criminal partnerships.

Middle Eastern transnational criminal organizations are associated with various forms of fraud including financial, document, health care and identity fraud. Additional illegal activity ranges from traditional crimes (money laundering, auto theft, smuggling of stolen property and cigarettes and narcotics trafficking) to trademark counterfeiting and cargo theft of infant formula for redistribution.

Asian Groups

The two subgroups of Asian criminal enterprises, traditional and non-traditional. The traditional criminal enterprises are the Chinese triads and the Japanese Yakuza or *Boryokudan* with roots in the countries of ethnic origin. The Chinese triads are a notorious TOC group emerging from Chinese monks formed to fight injustice in the 18th century and evolving into the criminal crime operations found today and based in the major cities of Hong Kong, Macau and Taiwan. The Yakuza have origins tracing to the Japanese Edo period in the 1600s and started as groups of peddlers and gamblers.

Non-traditional criminal enterprises are TOC groups formed in countries with large neighbourhoods of Asian communities. Recognized groups, various Asian street gangs such as the Chinese Tongs and triad affiliates with loose ties to their respective ethnic country of origin; however, operating as independent entities. The Chinese Tongs, was initially a social group that evolved into a criminal organization and a century later has joint organizations with connections to East and Southeast Asia including China, Korea, Japan, the Philippines, Vietnam, Laos and Thailand. Groups emerging from the South Pacific island regions are now becoming notable and visible threats. Economic globalization, communications technology, accessibility to international travel and lax immigration policies have allowed for the growth and influx of the Asian criminal enterprises and ability to immigrate undetected.

Characteristics of these Asian criminal enterprises are intermixing of legitimate businesses such as small storefronts to corporate level companies with illegal activities, allowing some enterprises to commercialize criminal activities. Additional characteristics are flexibility and mobility of the complex networks of national and international criminal associates, extensive financial resources, adaptability to the environment, multi-lingual ability and sophisticated operations involving overseas counterparts. The groups are known to cooperate with other groups, crossing racial and ethnic lines and combining resources when necessary to conduct complex schemes.

Asian criminal enterprises are involved in traditional organized crime such as illegal gambling, prostitution, loan sharking, murder and extortion, and have expanded to international level crimes – money laundering, alien smuggling, drug trafficking (mainly heroin and methamphetamine), financial fraud, auto theft, counterfeiting and piracy

of intellectual property. Also notable is the expansion into white collar crimes by inter-mixing legitimate business ventures with illegal activities.

Eurasian Groups

Eurasian TOC are not only groups originated and operating in Russia but includes countries formerly part of the Eastern bloc. The groups are involved in a multitude of criminal activities and align themselves with other criminal organizations. Illicit activities range from fraud in the healthcare and securities/investment industries, worldwide money laundering, car theft rings, assassination, extortion, narcotics trafficking and interstate transportation of stolen property.

The dissolution of the Soviet Union in 1991 caused an economic upheaval throughout Russia and the former Soviet bloc countries. The environment provided an opportunity for corrupt public officials and competing business men aligning with criminals to gain control of resources and privatize industries in the new free market “free-for-all”. Boris Yeltsin, the first elected president of the Federation of Russian States, stated in February 1997 that, “Organized crime has become the No. 1 threat to Russia’s strategic interests and to national security. [...] Corrupted structures on the highest level have no interest in reform”.

In the Western world, crime groups emerged following the Soviet Refuseniks’ emigration to Europe, Israel and the United States in the 1970s. After the collapse of the Soviet Union, the Refusenik criminals assisted other criminal organizations to expand to the West. These groups are responsible for undermining the government of the former Soviet Union through embezzlement, plundering of national resources, corruption of government officials and tax evasion. The possible destabilization of the government and economy of the former Soviet Union by criminal activities are threats of paramount importance to political and national security. An overarching national security concern is the involvement in nuclear weapons trade in the black-market.

African Crime Groups

Since the 1980s, the economic world globalization and advances in communications technology has attributed to the rapid development of the African TOC. International banking, travel and trade have provided opened what was once local and regional crimes into networks capable of targeting international victims in wealthy and developed countries. Weak governance, internal conflict and unstable economic conditions found in African countries such as Nigeria, Liberia and Ghana provide an environment for some of these activities to flourish and expand.

The most prominent and lucrative illicit activity for the Nigerian groups is drug trafficking. Specifically, cocaine from South America into Europe and South Africa and heroin from Southeast and Southwest Asia into Europe and the United States. Methamphetamine manufacturing and distribution is an emerging concern in the drug

economy of Africa. A key period in the growth of African TOC involvement in international drug trafficking occurred in the late 1990s to early 2000 which coincided with increased law enforcement in the cocaine transit hub in the Caribbean region, shifting the supply transit route to West Africa. The related money laundering from drug trafficking has transformed the Nigerian groups into a major international criminal presence.

Global financial fraud has also become synonymous with Nigerian groups. Fraud schemes include auto insurance, healthcare billing, life insurance, credit card, bank, check, 4-1-9 letters or advance-fee fraud and document fraud used to create false identification. Victims are targeted on all levels and include individuals, businesses and government offices. The widespread internet and e-mail accessibility have dramatically increased the landscape for profit potential and frequency. Other criminal markets include human smuggling from Africa to Europe, trafficking of counterfeit pharmaceuticals and firearms, as well as traditional crimes.

Western Hemisphere

Worldwide source and production of coca come from “source zone” countries, specifically Colombia, Peru and Bolivia. Drug manufacturing and trafficking remain the major crime identified with source zone countries; however, other related offenses affecting national and international security are money laundering, weapons trade, alien smuggling and human trafficking. Much of the violence witnessed in the source zone is accredited to the transnational criminal organizations that are supported and strengthened by the illicit activities.

Transit zone countries are nations that geographically separate drug producing countries from the main consumers. Mexico and Central American countries (specifically El Salvador, Nicaragua and Panama) are identified as important transit zone countries. In the last decade, the drug flow through Central America has drastically increased and coincides with the increased enforcement against transnational criminal organizations in Mexico by the local authority. Criminal activity of the regional and Central American gangs involves not only drug trafficking but also alien smuggling, weapons smuggling and human trafficking.

Art Theft

Art and cultural property crime is an international problem involving theft and trafficking across national and international jurisdictions and borders. The black-market art trade includes stolen works of art and objects, looting of archaeological sites of antiquities, and illicit export and trade of international law protected artefacts. Combined estimated losses are in the billions of dollars. Significant efforts are currently directed towards ISIL (Islamic State of Iraq and Levant) pillaging and sales of cultural property to fund terrorist agenda.

Cargo Theft

Cargo theft is a high priority concern due to the multi-dimensional negative effect ranging from the economic impact on the retail supply chain, disturbance on the flow of commerce and the possible threat to health and safety to consumers. Related crimes stemming from cargo theft are murder and kidnapping, robbery, money laundering, interstate auto theft, drug trafficking, health care and insurance fraud. Although health and safety issues are focused mainly on the theft of pharmaceuticals, food and beverage, and cosmetic or beauty aids. BSI reported an estimated \$22.6 billion worth of losses attributed to cargo theft in 2015.

Jewellery and Gem Theft

Jewellery and gem thefts account for an estimated \$1.5 billion loss to the jewellery and gem industry. These thefts are generally attributed to crime groups consisting of experienced thieves and can sometimes result in serious or mortal injury in the process. “Fences” are used to arrange the sales of the stolen items and launder the proceeds. The crime and transactions usually occur in different regional or geographic areas. The jewellery and gem industry and operational process are industry-specific requiring a specialized knowledge to conduct crimes that commonly involves a national or international scope.

Jewellery and Gem (JAG) related investigations include collaboration with the jewellery industry and local law enforcement, coordination of multi-divisional investigations, and provide support to field offices and international legal offices. The Jewelers’ Security Alliance provides an industry-owned and maintained database available to the law enforcement.

Organized Retail Theft

Stolen food products, pharmaceuticals and other items that are not maintained under proper environmental conditions may be less effective or hazardous thereby threatening consumer health and safety, resulting in higher consumer prices and decreased sales tax revenue for the state and local governments.

The BKA centre of interest is on serious retail theft cases involving the interstate transportation of stolen property. Funds from retail theft crime provide the financial support for major crime rings to fund larger and more sophisticated organized criminal activities ranging from money laundering to terrorism, therefore it is identified as a “gateway” crime. The same techniques and strategies employed by the BKA to investigate organized retail theft is the standard used against most criminal organized crime. The BKA coordinate with law enforcement and officials from the local to Federal level to exchange information and collaborate on joint efforts.

Damage in Germany in Detail

The damage caused by organized crime (OC) rose dramatically in Germany last year – and has reached a value of more than one billion Euros. “In contrast to the previous years, in which there was a continuous decrease in the amount of damage, a clear increase was noted for 2016 (plus 137.1 percent)” says the *Federal Organized Crime Situation Report*.

The figures were published by the Federal Criminal Police Office (BKA) in Wiesbaden. With a total of more than 684 million Euros, the biggest damage goes back to economic crime, said a BKA spokeswoman.

Almost a third of this damage (296 million Euros) arose in a procedure with letter-box companies in so-called tax havens. It is being investigated for unauthorized financial services, investment fraud and money laundering.

After economic crime, tax and customs offenses (227 million Euros) caused the second highest damage, followed by property crime (54 million Euros). Cybercrime (29 million Euros) finished fourth. According to the report, the “classic focuses of organized crime” remain important: Italian organized crime (Mafia), Russian–Eurasian organized crime and rock-related crime.

The number of preliminary investigations decreased slightly (minus three cases) from the previous year to 563. More than a third of the suspected groups were drug dealers. Property crime proceedings increased by 14 to 98. The two offenses accounted for more than half of all reported OC cases.

There was an increase from 53 to 61 in Berlin. In Bavaria, too, the number of proceedings rose from 70 to 76, while it remained at 107 in North Rhine–Westphalia.

Of the 8,655 suspects (minus 20 suspects), just under a third had a German passport. In the opinion of the investigators, the perpetrators are becoming more and more professional. “This is reflected, among other things, in the high level of mobility” states the management report. Many groups travelled to Germany to commit crimes and then returned to their home countries. In addition, they increasingly used encrypted communications and the Internet to commit crimes.

The figures show that the perpetrators of organized crime “continue to be active in Germany”, said Interior Minister Thomas de Maizière (CDU). “Organized crime destroys trust, undermines structures, and destabilizes state order.”

Review/Summary

The following is a summary together with suggestions for improvement and assessment for future development. At the same time, tactics, national and international cooperation of various important bodies play a major role.

General

It becomes clear that a criminal classification of the perpetrator side, as a single offender, gang or criminal organization has little importance in the criminal police's combating praxis.

The participants shield themselves as persons much less than was previously assumed. In conurbation OC scenes, the perpetrators in local areas usually know each other personally, nationwide at least at the level of relevant persons. The police mostly know masterminds and helpers. Primarily, it is criminal police practice to keep nature and content of business relations secret, the preservation of business secrets. Current opportunities, interesting and lucrative offers as well as demands are kept secret from uninvolved and potential competitors. Business practices are being used that are also relevant in legal areas – e.g. in the brokerage or the import and export trade. With too much openness, businessmen would rob themselves of their business foundation. The risk of being ignored in current or subsequent business would increase significantly.

Personal foreclosure practices are by and large limited to those cases where personal communication is not a business necessity, and in which prophylactic avoidance of unnecessary personal risk should preclude unnecessary risks. This is mainly the case with the use of outsiders of the scene or by outsiders of the case, for example couriers of narcotics or transporters of stolen goods.

Foreclosure practices were and are mainly practiced by civil servants in central departments of territorial states. Allegedly well-sealed backers are generally well known, at least in the Federal Republic, to the local (offender-oriented) OC departments. The sudden appearance of leaders not known to the police is the exception.

However, this knowledge, which differs from the widespread view, does not refer to conspiracy in its entirety. Conspiratorial practices in all imaginable variations characterize the perpetrators' behaviour towards the police and business competitors in the field of business activities. In the leisure area on the other hand, they are usually completely open.

Market-economy considerations and security interests characterize the selection of offenses and victims. The perpetrators prefer crimes that promise very high profits in a short period of time and which reduce risks by the fact that there is no immediate casualty (drug trafficking, stolen goods), or where experience shows that the victim will not file a complaint (prohibited gambling, certain forms of white-collar crime, etc.). Consequently, in the OC range, a high dark field is assumed.

The use of "connections" is not always easy for foreign groups of perpetrators, especially not in the intended sale of illegal goods. Some groups are therefore either limited to areas where they are less dependent on sales channels (e.g. bank robberies and protection rackets), or they focus on areas of action that they can cover on their own from the first to the last stage.

Legal and illegal businesses are efficiently linked. The operation of a legal enterprise in addition to the illegal activity serves as camouflage, for the white washing of funds and for securing the existence. Illegally generated profits are mainly invested in

real estate in Germany and abroad or invested in legally operated shops (trade, service industries). Investment in bank accounts or in securities and mobile assets (jewellery, antiques) is often practiced. The involvement of straw men is commonplace. The goal of this practice is not to minimize the risk. Primarily, it serves to obtain concessions of all kinds and to prevent access by the tax authorities.

Although the straw men practice of the perpetrator side is generally transparent to the police, they often cannot provide the corresponding proof to the courts and authorities. The many points of contact in economic life form the legal breeding ground for the OC.

Assessment of Future Development

Already, in the near future, a constant increase of the OC relevant offenses can be expected. The share of OC in total crime will increase disproportionately compared to the overall development. But more important will be the qualitative changes. With the presumed increase in the number of dominating persons, special offender know-how will also be incorporated into the OC scene and increase the room for manoeuvre. Furthermore, increased flexibility of the OC offender circles is to be expected.

A progressive integration of organized forms of economic crime with our economic and social system can be expected, without being able to speak of infiltration in the sense of mafia activities.

In such typical circumstances, an organized crime of its own kind emerges, the danger of which lies precisely in the fact that it is as diverse and flexible as the economy of our country, and it can profit from the freedom and opportunities in our society as it is wanted in the legal business world.

This dangerousness of the OC can hardly be estimated by the general public without corresponding information work of the police and the judiciary. The activities of OC are difficult to identify even by security experts in their magnitude and their negative consequences.

Fight

In the fight against organized crime, the police must, in addition to the actual investigation of criminal offenses, set the following main points:

The elucidation of the dark fields, in particular, the detection of the perpetrator connections, the prevention of the construction and the maintenance of offender contacts, and the “pulling out” of the initiators.

An intensification of the police fight against the OC can be achieved, in particular, by a combination of improvements in the areas of organization, tactics, training, law and public relations.

Organization

According to the two basic forms of the OC, the fight should also be organized in a double-tracked manner, side by side and co-existence of offender-oriented and case-related investigating OC departments.

Against the criminal offender entanglements in the metropolitan areas local OC offices should be determined by predominantly offender-oriented detection. Against independent groupings and those groups of perpetrators who set at least temporary delictary priorities, there must be predominantly case-oriented investigating OC departments at a central location. Both types of service are to be included in a comprehensive system.

The establishment of offender-oriented local OC offices in the territorial states and at the respective central offices seems problematic, in particular, because of the spatial distance to the target persons.

By creating special commissions, which should be kept small and composed of highly motivated officials, a powerful mix of the different types of service can be created on a case-by-case basis.

National Cooperation

The fight against the OC can only be successful in the long term if it is linked to all OC services. The national criminal offender connections must face personal official contacts in the police area. Such an informal communication network could help in the short term to significantly increase the flexibility of the police.

The formal mutual flow of information between the OC processing departments also requires intensification. In addition, the essentially unilateral flow of information from the entire police base to the OC services should be improved. This can be achieved, in particular, by means of appropriate education and training measures (sensitization).

International Cooperation

International cooperation – particularly in urgent cases – should be improved through the strengthening of mutual support within the ICPO-Interpol as well as through bilateral and multilateral agreements. Even in relation to foreign police authorities, the informal investigator contacts must be intensified.

Cooperation of the Police with the Prosecution and Administrative Authorities

Co-operation with the public prosecutors' offices can be significantly improved by the nationwide establishment of OC prosecutorial offices. On the one hand, they could expand their expertise by participating in local police operations and by participating in

police training and, on the other hand, sensitize police officers to criminal procedural peculiarities.

The involvement of administrative authorities (immigration office, trade office, tax office, etc.) is of great importance, especially with regard to the overlapping of criminal and legal activities. The high flexibility of the OC scene also demands rapid action on the police side. Just reacting with bureaucratic delays, does not break the OC decisively. Retracted tracks must be largely abandoned.

Owing to the high degree of threat posed by the impact of the OC scene, the OC services are to be physically sealed off from the rest of the police apparatus. This must be done in a way that does not hinder the unilateral flow of information from the police base to the OC office.

Evaluation of the Success of the Investigation Work

Organized crime is difficult to capture or grasp statistically. This also applies to the police statistics used to date for the allocation of staff and budgetary resources. The lengthy and extensive investigations required in OC cases can hardly be evaluated in numbers. Their success often lies only in the preventive disturbing of the scene. It is therefore necessary to arrive at a qualitative assessment of the OC investigation work.

Tactics

Suspicious and evidence must not only be collected at OC but worked out. In particular, the procurement of evidence requires active action.

Undercover investigations are indispensable in order to counter the conspiracy of the OC offenders. It requires the targeted use of covert agents and the support of V-persons.

A better financial and practical equipment of the undercover investigators and increased funds for the remuneration of V-persons are required.

Persecution pressure, including unconventional police action, can create uncertainty in the OC scene. Considered, for example, are the presence at milieutreffs, incalculable controls, observations, telephone monitoring, but also the mere announcement and the control of false information/rumours) of a different kind. Such actions prevent the OC scene from further consolidating. It causes the perpetrators to resort to evasive actions that give rise to starting points for the investigation work.

In the first place, the fight should be directed against outstanding leaders who are well known to the police. A determination of the relevant target persons seems important.

Since the cohesion in the OC scene largely depends on the common benefit and profit, the detection and seizure of crime profits, especially in this crime area, are extremely important control tools.

The training and further education of OC officers must meet the special requirements of the OC. It should cover in particular the following areas: jurisprudence, practice of covert investigations, OC typical offender behaviour and know-how.

In addition, every police officer should be aware of the main manifestations of the OC and of these indicative indicators through education and training events. In addition, he has to be taught sustainably the importance and danger of the OC.

A szervezett bűnözés gazdasági háttere és a pénzmosás¹

SZENDREI Ferenc²

A szervezett bűnözés eredményes működése szükségszerűen hozta magával a pénzmosás megjelenését, és azóta is szoros kapcsolatban működnek. Az unió pénzmosás elleni irányelveit összehasonlítva próbáljuk meg bemutatni, hogyan változott a szervezett bűnözés, milyen új jövedelemforrások jelentek meg, ezekre milyen pénzmosási technikák alakultak ki, azokra hogyan reagált a jogalkotás. A tanulmány célja, hogy bemutassa a pénzmosás elleni küzdelemben a lisszaboni szerződés³ hatálybalépése után bekövetkezett változásokat és a pénzmosás elleni uniós fellépés aktuális tendenciáit. Kiemelten foglalkozva a 2015-ben elfogadott IV. pénzmosási irányelv, valamint a korábbi irányelvek összehasonlításával és azok hatásával a szervezett bűnözésre.

Kulcsszavak: szervezett bűnözés, a szervezett bűnözés profitja, pénzmosás, pénzmosás elleni irányelvek, FIU

Szervezett bűnözés és pénzmosás általában

A pénzmosás az a tevékenység, amely segítségével a bűnözésből származó nyereséget integrálják a világ bankrendszerébe és üzleti környezetébe, a piszkos pénzt különböző banki műveletek és gazdasági ügyletek segítségével megmozgatják, átmossák, kifejérik, hogy bűnös eredete eltűnjön és teljes mértékben legálisnak látszódjon.

A nemzetközi és magyarországi tapasztalatok, a bűnözés és a bűnözők vizsgálata azt mutatja, hogy a pénzmosás igénye csak bizonyos szervezetségi szinten, és bizonyos – jelentős – bevétel mellett merül fel.

Teljesen természetes, hogy a kisebb bevétellel rendelkező, vagy a szervezetség alacsonyabb szintjén lévő csoportok nem foglalkoznak a pénzmosással, bevételeiket felélik, a luxus életvitel, a presztízis ingatlanok és gépjárművek, a bűnözői lét különböző kötelező relikviái rengeteg pénzt elvisznek, emellett nem marad mosni való piszkos pénz.

¹ A tanulmány a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgáltatás-fejlesztés” című kiemelt projekt keretében, A nemzetközi és honos szervezett bűnözés története, XX. századi fejlődése és várható tendenciái című Ludovika Kutatócsoport keretében és támogatásával készült.

² SZENDREI Ferenc, dr., PhD r. ezredes, tanszékvezető egyetemi docens, NKE RTK, Kriminalisztikai Intézet, Bűnüldözési és Gazdaságvédelmi Tanszék

Ferenc SZENDREI, PhD, police colonel, associate professor, NUPS Faculty of Law Enforcement, Departement of Criminal Investigation and Economic Crime

<https://orcid.org/0000-0002-7890-913X>, szendrei.ferenc@uni-nke.hu

³ EUMSZ. 83. cikk (1) bekezdés.

Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a pénzmosás rendszerint költséges, veszteséges tevékenység, akár 30-40% veszteséget is hozhat a bűnözői körnek, csak akkor van értelme belevágni, ha gyakorlatilag korlátlanul áll rendelkezésünkre a mosni kívánt piszkos pénz (mint azt több szervezett bűnözői csoportnál láthattuk, például a Pablo Escobarról keringő legendák az elásva vagy éppen a pincében megrohadt pénzhalomokról, amelyeket nem tudtak időben beforgatni a pénzmosási folyamatba).

A veszteséggel szemben a másik oldalon viszont a tisztára mosott, legalizált, bármire felhasználható tisztességesnek látszó pénz, és az általa megalapozott tisztességes élet áll. Mindezek miatt a pénzmosók oldalán olyan jelentős szervezett bűnöző csoportok jelennek meg, mint az olasz maffia, a japán Jakuza, a kolumbiai kartellek, az orosz maffia, a nigériai és nyugat-afrikai bandák, a mexikói Juarez-, tijuana- és gulfkartellek. Nyilvánvaló, hogy ezek a szervezetek azért tudnak sikeresek lenni, mert tevékenységüket magas szinten szervezik és konspirálják, élen járnak az új technológiák alkalmazásában, megkeresik és megfizetik a megfelelő szakembereket az egyes speciális feladatokra. Hatalmuk gyakran nemcsak a fizikai erőn, vagy a gazdasági hatalmon, hanem a politikai elit támogatásán is alapszik.

Gazdasági szempontból nézve bűnözőnek lenni általában jövedelmező foglalkozást jelent, aminek hátulütője bizonyos körülmények között a bűncselekményekből származó pénz birtoklása, eredetének igazolása. A fentieket figyelembe véve erre szolgál a pénzmosás.

Kérdéses lehet, hogy mikor tekinthető a bűncselekményből származó pénz tisztára mosottnak? Általában azt mondhatjuk, hogy amennyiben az alpbűncselekmény elkövetője a pénzmosási folyamat végén hozzájut a bűnös pénz nagy részéhez, és ennek a pénznek az eredete már legalizálható, igazolható, legális gazdasági vagy egyéb forrásból származtatható, akkor a folyamat véget ér, a pénzt tisztára mosták.

A felderítés és a bizonyítás alapproblémája, hogy a rendőri szervek bár általában elkötelezettek az alpbűncselekmény megoldásában, általában idegenkednek a hosszú, bonyolult és jelentős szakértelmet megkívánó pénzügyi nyomozástól, megelégednek az alpbűncselekmény feltárával, nincs energiájuk a pénzmosás vizsgálatára is.

A pénzmosás az egyike azon tíz, különösen súlyos, több államra kiterjedő vonatkozású bűncselekménynek, amelynek harmonizációjára az uniós jogalkotó a lisszaboni szerződés hatálybalépésével hatáskört kapott.

Az Európai Unió ennél már korábban is felismerte a pénzmosás veszélyeit. A schengeni határok létrejötte, a belső határok eltörlése, az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad áramlása lehetőségének megteremtése azzal a kockázattal fenyegetett, hogy az abból származó előnyöket az EU törvénytisztelő állampolgárai mellett a bűnözők is ki fogják használni egyrészt újabb bűncselekmények keretében bevételeik növelésére, másrészt illegális jövedelmük legalizálására.

Az uniós jogalkotók felismerték azt is, hogy az összehangolt fellépés hiánya veszélyeztetné a belső piac létrejöttét, hiszen a tagállamok a pénzügyi rendszerük védelmében olyan intézkedéseket fogadnának el, amelyek nem állnának összhangban

az egységes piaccal.⁴ Az Európai Unió pénzmosás elleni politikája két párhuzamos pilléren alapul: a büntetőjogi és a büntetőjogon kívüli fellépésen.

A büntetőjogi fellépést az unió három pilléres jogi eszközei garantálták, amelyek az irányadó nemzetközi egyezményekkel összhangban többek között a pénzmosás büntetni rendeléséről és a tagállami büntetési tételek egymáshoz közelítéséről rendelkeztek.

A pénzmosás elleni küzdelem büntetőjogon kívüli eszközeit az unió pénzmosás elleni irányelvei jelentik, amelyek elsődleges célja az ügyfél-átvilágítási és bejelentési kötelezettség előírásával annak megakadályozása, hogy a pénzügyi szektort pénzmosás céljára felhasználják.

A 2009. december 1-jén hatályba lépett lisszaboni szerződés az Európai Unió korábbi pilléres szerkezetét megszüntette, így módon immár lehetővé vált, hogy az uniós jogalkotó egy jogi aktusban szabályozzon büntetőjogi és büntetőjogon kívüli kérdéseket.

Az elmúlt években az Európai Unió több olyan jogalkotási folyamatot is kezdeményezett, amellyel a pénzmosás elleni küzdelem mind büntetőjogi, mind pedig büntetőjogon kívüli pillérét is meg kívánta erősíteni.

A pénzmosás elleni fellépés büntetőjogon kívüli eszközei

Az Európai Unió 1991-ben bocsátotta ki az első irányelvet a pénzmosás elleni fellépés tárgyában.⁵

Az irányelvnek bevallottan hármas célja volt:

- annak megakadályozása, hogy az egységes uniós piacból származó előnyöket a bűnözők pénzmosásra használják fel, amivel egyben az unió pénzügyi rendszerének stabilitását is veszélyeztetik;
- annak megelőzését, hogy a tagállamok az egységes piaccal ellentétes intézkedéseket tegyenek a pénzmosás elleni küzdelem okán;
- a szervezett bűnözés és a kábítószer-kereskedelem elleni fellépés biztosítása.⁶

A 2001-ben az irányelvet⁷ módosították, majd 2005-ben megszületett az unió III. pénzmosás elleni irányelve.⁸ 2012-ben az Európai Bizottság jelentést nyújtott be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben megállapította, hogy általában véve a III. pénzmosási irányelv⁹ szabályozása megfelelő, azt a nemzetközi elvárásokra –

⁴ Jacsó (2005) 99.

⁵ A Tanács 91/308/EGK irányelve (1991. június 10.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről [HL L 166, 1991. 06. 28., 77–82.].

⁶ Fejes (1994)

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/97/EK irányelve (2001. december 4.) a Tanács a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásáról szóló 91/308/EGK irányelvének módosításáról [HL L 344, 2001. 12. 28., 76–82.].

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről [HL L 309, 2005. 11. 25., 15–36.].

⁹ Az irányelvekről bővebben lásd: Gál (2005) 26–29.; Jacsó (2004) 142–157.; Jacsó (2009) 221–228.; Jacsó (2013) 55–60.; Udvarhelyi (2013) 455–471.

különösen az FATF¹⁰ 2012-ben revideált 40 ajánlására – tekintettel felül kell vizsgálni és ki kell igazítani.¹¹ Ennek eredményeképpen az Európai Unió 2015-ben elfogadta a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló, úgynevezett IV. pénzmosási irányelvet.¹² Az új irányelv számos változást hozott mind a személyi, mind a tárgyi hatály tekintetében.

Az irányelv tárgyi hatálya

A IV. pénzmosási irányelv elnevezésében is tükröződő alapvető célkitűzése, hogy megelőzze az uniós pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználását. A korábbi elveknek is megfelelően rögzíti, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás tilalmát.¹³ Láthatjuk, hogy a korábbi irányelveknek megfelelően ebben az irányelvben sem a pénzmosás büntetni rendelését írják elő, csak annak tilalmazását, szankcionálását. Az egyes tagállamok eldönthetik, hogy az adott magatartást büntetőjogi vagy egyéb (közigazgatási, polgári jogi) szankciókkal kívánják sújtani.

A IV. pénzmosási irányelv is rögzíti a pénzmosás fogalmát.¹⁴ A definíciójával kapcsolatban elsődleges fontosságú kérdés, hogy melyek azok a bűncselekmények, amelyek a pénzmosás alapcselekményei lehetnek.

A IV. pénzmosási irányelv az alapbűncselekményekre a büntetendő cselekmény kifejezést használja, amely alatt a következő súlyos bűncselekmények elkövetésében való mindenfajta bűnözői részvételt érti:

- a) a 2002/475/IB kerethatározat¹⁵ 1–4. cikkében meghatározott terrorizmussal összefüggő bűncselekmények;
- b) a kábítószeres és a pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni 1988. évi ENSZ-egyezmény 3. cikke (1) bekezdésének a) pontjában említett kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények;

¹⁰ A Pénzügyi Akciócsoport (*Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF*) a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi standardjait meghatározó kormányközi szervezet. A pénzügyi rendszer pénzmosás és terrorizmus finanszírozása kockázataitól való megóvása, valamint a nemzetközi küzdelem stratégiájának való hatékonyabb megfelelés érdekében, az FATF azonosítja azon országokat, amelyek a pénzmosás, illetve a terrorizmus finanszírozása elleni harc (AML/CFT) vonatkozásában stratégiai hiányosságokkal küzdenek. A szervezet felhívja ezen országok figyelmét akcióterv kidolgozásra, illetve a feltárt hiányosságok határidőn belül történő felszámolására. A megtett lépéseket és eredményeket folyamatos felügyelet keretében ellenőrzi és rendszeres jelleggel felhívásokat tesz közzé a magas kockázatú és nem együttműködő országok vonatkozásában.

¹¹ A bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2005/60/EK irányelv alkalmazásáról [COM(2012) 168., 2012. 04. 11.].

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 2015/849/EU irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről [HL L 141., 2015. 06. 05., 73–117.].

¹³ 2015/849/EU irányelv 1. cikk (1)–(2) bekezdés.

¹⁴ 2015/849/EU irányelv 1. cikk (3)–(4) bekezdés.

¹⁵ A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről [HL L 164., 2002. 06. 22., 3–7.].

- c) a 98/733/IB tanácsi együttes fellépés¹⁶ 1. cikkében meghatározott bűnszervezetek tevékenységei;
- d) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményben¹⁷ meghatározott, az unió pénzügyi érdekeit sértő, legalább súlyosnak minősülő csalás;
- e) korrupció;
- f) minden olyan bűncselekmény – többek között a közvetlen és közvetett adózás-hoz kapcsolódó és a tagállamok nemzeti jogában meghatározott adóbűncselekmények –, amely esetében a maximálisan kiszabható büntetési tétel egy évnél hosszabb szabadságvesztés vagy szabadságelvonás, illetve azon tagállamok esetében, amelyeknek a jogrendszere a bűncselekményekre minimumbüntetési tételt ír elő, minden olyan bűncselekmény, amely esetében a legalacsonyabb kiszabható büntetési tétel hat hónapnál hosszabb szabadságvesztés vagy szabadságelvonás.¹⁸

Amennyiben a pénzmosás elleni irányelveket rendszerben vizsgáljuk megállapítható, hogy a pénzmosás alapcselekményi köre fokozatosan, egyre jobban kitágult. Az I. pénzmosási irányelv még kizárólag a kábítószer-kereskedelemből származó jövedelem tisztára mosását rendelte büntetni – ami akkoriban természetes is volt, hiszen ehhez a bűncselekményhez kapcsolódva jelent meg a pénzmosás, ez volt az a bűncselekmény, amely az elkövetők oldalán korlátlan mennyiségű készpénzt keletkeztetett. Ugyanakkor az I. irányelv is lehetőséget adott arra, hogy a tagállamok szigorúbb szabályokat is bevezethessenek vagy fenntartsanak, és egyéb cselekményeket is alapcselekmények közé soroljanak.¹⁹

A II. pénzmosás elleni irányelv a kábítószer-bűncselekmények mellett már más súlyos bűncselekményeket (bűnszervezetben való részvétel, uniós csalás, korrupció, valamint azon bűncselekmények, amelyek jelentős haszonnal járnak, és amelyek a tagállamok büntetőjoga szerint hosszú szabadságvesztéssel büntetendőek) is az alapcselekmények közé sorolt.²⁰

A III. irányelv az előcselekmények közé emelte a terrorizmus finanszírozását²¹ (és pontosította a hosszú szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény fogalmát:

¹⁶ A Tanács 98/733/IB együttes fellépése (1998. december 21.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Unió tagállamaiban a bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról [HL L 351., 1998. 12. 29., 1–3.].

¹⁷ A Tanács jogi aktusa (1995. július 26.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény létrehozásáról [HL C 316., 1995. 11. 27., 48–57.].

¹⁸ 2015/849/EU irányelv 3. cikk 4. pont.

¹⁹ 91/308/EGK irányelv 1. és 15. cikk.

²⁰ Jacsó–Udvarhelyi (2017) 6–32.

²¹ A terrorizmus finanszírozása: pénzeszközök bármely, közvetlen vagy közvetett módon történő rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt teljesen vagy részben a terrorizmus elleni küzdelemről szóló, 2002. június 13-i 2002/475/IB tanácsi kerethatározat 1–4. cikkében meghatározott bűncselekmények elkövetésére fogják felhasználni. Lásd: 2005/60/EK irányelv 1. cikk (4) bekezdés, 2015/849/EU irányelv 1. cikk (5) bekezdés.

maximálisan legalább egy év, legalacsonyabb büntetési tételt előíró államok esetén pedig legalább hathónapos szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással büntetendő cselekmény).²²

A IV. pénzmosási irányelv legfontosabb újdonsága pedig az, hogy az alapcselekmények körébe vonta a közvetlen és közvetett adózáshoz kapcsolódó és a tagállamok nemzeti jogában meghatározott adóbűncselekményeket is.

E módosítás háttérében az FATF ajánlásainak való megfelelés állt.

Végignézve a négy irányelv alapbűncselekményi körét, kimondhatjuk, hogy a kezdetektől, a kábítószer-bűncselekményektől elindulva mára oda jutottunk, hogy gyakorlatilag minden egyéves szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény lehet a pénzmosás alapbűncselekménye, azaz kis túlzással bármilyen bűncselekményből származó bűnös pénz esetén alkalmazhatók a pénzmosás elleni intézkedések.

Elvi szinten kijelenthetjük, hogy a szervezett bűnözés elleni harchoz megfelelő jogi szabályozással rendelkezünk, hiszen az alapcselekmények körét a lehető legtágabban meghatározták.

A szervezett bűnözés haszonalapú tevékenységéhez ez a szabályozás megfelelő el-
lenszert adhat, hiszen azt láthatjuk, hogy a szervezett bűnöző csoportok mindig abba az irányba fordulnak, ahol a legnagyobb bevételt remélhetik, legyen ez védelmi zsarolás, migrációhoz kapcsolódó embercsempészás, jogi kiskapukat kihasználó olajszökítés, gazdasági társaságokat BEC²³ csalások, tevékenységük szerteágazó, a különböző jövedelmek gyakran keverednek a rendszerben.

Ugyanakkor eljutottunk oda, hogy nem feltétlenül a szervezett bűnözéshez kapcsolódás adja egy alapcselekmény súlyát, veszélyét, hanem önmagában a szabadságvesztéssel fenyegetettsége. Az alapbűncselekmények körének bővítése a pénzmosás gyanús ügyletekkel kapcsolatos bejelentések számát is jelentősen megemelte, egyben megkönnyítette a nemzetközi bűnügyi együttműködést.

Az irányelv személyi hatálya

Az alapcselekmények bővülése mellett a IV. pénzmosási irányelvben a személyi hatály kiterjesztését, a bejelentésre kötelezett szolgáltatók körének a kibővítését is tapasztalhatjuk.

Ilyenek a:

- hitelintézetek;
- pénzügyi intézmények;
- könyvvizsgálók, külső könyvelők és adótanácsadók;

²² 2005/60/EK irányelv 3. cikk 5. pont.

²³ Business email compromise.

- közjegyzők és a jogi hivatások más független képviselői;²⁴
- bizalmi vagyongazdálkodási tevékenységet végző, illetve társasági szolgáltatók;
- ingatlanügynökök;
- árukkal kereskedő más természetes vagy jogi személyek, amennyiben legalább 10 ezer euró összegű készpénzfizetést teljesítenek vagy kapnak;
- szerencsejáték-szervezők.²⁵

Az alapcselekményi kör alakulásához hasonlóan a személyi hatály tekintetében is bővülő tendencia figyelhető meg.

Az I. pénzmosási irányelv hatálya még csak a hitelintézetekre és pénzügyi intézményekre terjedt ki azzal, hogy a tagállamok szabadon eldönthették: az irányelv hatályát olyan szakmákra és vállalkozásokra is kiterjesztik, amelyeknél különösen valószínű, hogy azokat pénzmosási célra használják fel.²⁶ A pénzmosás elleni harc kiindulási pontja az volt, hogy a kábítószerből származó rengeteg pénznek valahogy be kell kerülni a bankrendszerbe ahhoz, hogy tisztára mosódjon, így természetesen első körben a bankok és egyéb pénzügyi intézmények kerültek bele a szabályozásba.

A II. pénzmosási irányelv kiterjesztette az irányelv hatályát a hitelintézetek a pénzügyi rendszeren kívüli más szakmákra is, így a könyvvizsgálókra, külső könyvelőkre, az adótanácsadókra, az ingatlanügynökökre, a kaszinókra, a közjegyzőkre és más független jogi szakmák képviselőire, továbbá a nagy értékű ingóságokkal (drágakövek, ékszerrel, műkincsel) kereskedőkre és az aukciós házakra, amennyiben az ellenérték kiegyenlítésére készpénzben kerül sor, és a készpénz értéke a 15 ezer eurót eléri vagy meghaladja.²⁷

Azaz továbbléptünk a szervezett bűnözés elleni harcban és azt feltételezzük, hogy a piszkos pénz bizony más szakmáknál is megjelenik, észlelhetővé válik, még elsősorban a pénzügyi szektoron belül, de már egyes készpénz igényes, luxuscikk-kereskedőkre is megpróbáltunk nyomást gyakorolni, felismerve, hogy a szervezett bűnözői létnek gyakran kötelező külső relikviái vannak: értékes ingatlanok, luxus gépjárművek és jachtok, ékszerek, régiségek.

²⁴ Az ügyvédekre és közjegyzőkre az irányelv csak abban az esetben vonatkozik, amennyiben azok az ügyfelük nevében és javára bármilyen pénzügyi vagy ingatlanügyletben eljárnak, illetve az ügyfelüknek az alábbiakra vonatkozó ügyletek tervezésében vagy végrehajtásában nyújtanak segítséget: ingatlan vagy üzleti részesedés adásvétele, az ügyfél pénzének, értékpapírjainak vagy más vagyoni eszközeinek kezelése, bankszámlák, megtakarítási vagy értékpapírszámlák megnyitása vagy kezelése, társaságok létesítéséhez, működtetéséhez vagy vezetéséhez szükséges hozzájárulások megszervezése, bizalmi vagyongazdálkodási konstrukciók, társaságok, alapítványok vagy hasonló konstrukciók létesítése, működtetése vagy vezetése. Az irányelv 34. cikk (2) bekezdése szerint nem vonatkozik a bejelentési kötelezettség azokra az információkra, amelyeket valamely ügyfelük hoz tudomásukra vagy valamely ügyfelükről szerzik be az ügyfél jogi helyzetének megállapításakor, vagy az ügyfélnek az igazságszolgáltatási eljárásban vagy azzal kapcsolatban történő védelme vagy képviselésének ellátása során. Ezen speciális rendelkezések a védelemhez való jog biztosítása érdekében elengedhetetlenek.

²⁵ 2015/849/EU irányelv 2. cikk (1) bekezdés.

²⁶ 91/308/EGK irányelv 1. és 12. cikk.

²⁷ 2001/97/EK irányelv 2a cikk.

A III. irányelv továbblépett ezen az úton, már nemcsak a jelentős értékű javakkal kereskedők tartoztak az irányelv alá, hanem bármilyen áruval kereskedő természetes vagy jogi személyek is 15 ezer eurót elérő készpénzfizetés esetén.²⁸

A szervezett bűnözés elleni fellépést tekintve újabb lépés a sikeres pénzügyi nyomozások irányába, hogy gyakorlatilag, minden, egy bizonyos értékhatárt elérő, készpénzes kifizetés bejelentési kötelezettség alá esik, felismerve azt a tényt, hogy a bűnöző csoportok – legalábbis azok alsóbb szintjein – a készpénzben keletkező bevételüket legszívesebben készpénzben is adják tovább, nem rohannak a bankba befizetni valami folyószámlára, hanem vastag készpénzkeggekkel a zsebükben, készpénzben szeretik intézni a kifizetéseket is.

A IV. pénzmosási irányelv a 15 ezer eurós határt még lejjebb, 10 ezer euróra szálította le, és a kaszinók mellett a szerencsejáték-ágazat más területeit is a hatálya alá vonta. Az irányelv ugyanakkor kötelezi a tagállamokat arra, hogy a hatályát terjesszék ki más olyan tevékenységeket folytató szakmákra és vállalkozáskategóriákra is, amelyeknél különösen valószínű, hogy azokat pénzmosási célra vagy a terrorizmus finanszírozására használják fel.²⁹

A jelenleg utolsó pénzmosás elleni irányelvvel eljutottunk tehát oda, hogy a kötelező bejelentőkön kívül az egyes országok szabadon meghatározhatják, hogy a szervezett bűnözésük színvonalához és jellegzetességeihez igazodóan mely szakmákat és vállalkozásokat emelik még be a bejelentők körébe.

Az irányelv hatálya alá tartozó szolgáltatók kötelezettségei

A IV. pénzmosási irányelv két alapvető kötelezettséget ír elő a hatálya alá tartozó szolgáltatók számára: az ügyfél-átvilágítási és a bejelentési kötelezettséget.

Az első két irányelvben meghatározott ügyfél-azonosítási kötelezettséget a III. irányelv által bevezetett kockázatalapú megközelítés változtatott ügyfél-átvilágítási kötelezettséggé.

A kockázatalapú szabályozás hátterében az a felismerés állt, hogy a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának veszélye nem minden helyzetben ugyanakkora. A jogalkotó ezért egy differenciált szabályozást vezetett be, amely által elkerülhető a rendszer felesleges terhelése. Ez azt jelenti, hogy az eddig egységes ügyfél-azonosítás háromszintűvé vált, az alapeljárás mellett megjelenik a fokozott és az egyszerűsített ügyfél-átvilágítás.

A IV. pénzmosási irányelv elődjéhez képest még hangsúlyosabbá teszi a kockázatértékelési folyamatot és tevékenységet. Ennek érdekében mind az Európai Bizottság,³⁰

²⁸ 2005/60/EK irányelv 2. cikk.

²⁹ 2015/849/EU irányelv 4. cikk (1) bekezdés.

³⁰ 2015/849/EU irányelv 6. cikk.

mind a tagállamok,³¹ mind pedig az egyes szolgáltatók³² kötelesek a megfelelő lépéseket bevezetni a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás kockázatainak értékeléséhez.

Alacsony kockázat esetén a tagállam engedélyezheti a kötelezett szolgáltatók számára, hogy egyszerűsített ügyfél-átvilágítási intézkedéseket irjanak elő.³³

Fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazni harmadik országbeli válaszadó intézményekkel folytatott, határon átnyúló levelező banki kapcsolatok esetén, a kiemelt közszereplőkkel folytatott ügyletek vagy üzleti kapcsolatok tekintetében, valamint abban az esetben, ha az ügyfél olyan harmadik országban letelepedett természetes vagy jogi személy, akit/amelyet a bizottság, a tagállamok vagy a kötelezett szolgáltatók magasabb kockázatot jelentőnek minősítettek.³⁴ Az irányelv hatálya alá tartozó szolgáltatókat terhelő másik alapvető kötelezettség, amely a pénzmosás elleni fellépés egyik legfontosabb eszközének tekinthető, a gyanús ügyletek bejelentésére irányul.

Az irányelv rendelkezései értelmében minden tagállamnak létre kell hoznia egy független és autonóm pénzügyi információs egységet (*Financial Intelligence Unit – FIU*),³⁵ amely felelős a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás megelőzéséért, felderítéséért és az ellene való eredményes küzdelemért.

A tagállami FIU feladata a gyanús ügyletek bejelentésére és a pénzmosásra, a kapcsolódó alaphűncselekményekre vagy terrorizmusfinanszírozásra vonatkozó információk fogadása, elemzése, valamint az elemzés eredményeinek, illetve minden releváns információnak az illetékes hatóságokhoz történő továbbítása.³⁶

A pénzmosás elleni IV. irányelv szerint a gazdálkodó egységeknek pontos információkkal kell rendelkezniük tényleges tulajdonosaikról.

A IV. irányelv értelmében a társaságok és egyéb jogi entitások kötelesek megfelelő, pontos és időszerű információkat beszerezni és nyilvántartani a tényleges tulajdonosaikról. Ezeket az információkat egy központi nyilvántartásban kell tárolni, amihez az illetékes hatóságok és a pénzügyi információs egységek hozzáférhetnek.³⁷

A társaságok tényleges tulajdonosi szerkezetének feltárása meghatározó jelentőséggel bír a pénzügyi bűncselekmények kockázatának csökkentése tekintetében.

A gyakorlatban ugyanis a szervezett bűnözői körök összetett tulajdonosi struktúrákkal, céghálókkal igyekeznek elhomályosítani a bűnözői tevékenységhez fűződő

³¹ 2015/849/EU irányelv 7. cikk.

³² 2015/849/EU irányelv 8. cikk.

³³ 2015/849/EU irányelv 15–17. cikk.

³⁴ 2015/849/EU irányelv 18–24. cikk.

³⁵ A nemzetközi standardok alapján minden állam köteles kijelölni egy központi egységet, amely az úgynevezett pénzmosás- és gyanús bejelentéseket fogadja, azokat elemző-értékelő tevékenysége során megvizsgálja és az elemző-értékelő tevékenysége eredményét bűnüldözési célból – azon belül is elsősorban a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni fellépés érdekében – továbbítja. E központi egységet hívjuk pénzügyi információs egységnek, angolul *financial intelligence unit*-nak, rövidített nevén FIU-nak. Magyarországon a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás szervezetében működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda látja el a pénzügyi információs egység feladatait.

³⁶ 2015/849/EU irányelv 32. cikk.

³⁷ 2015/849/EU irányelv 30. cikk.

kapcsolatokat, az adófizetési kötelezettségeket, valamint a kiemelt közszereplők és szankciókkal sújtott egyének vagy joghatóságok érintettségét.

A tényleges tulajdonosokra vonatkozó információkhoz való nyilvános hozzáférés további biztosítékokat nyújt az ilyen társaságokkal üzleti kapcsolatba lépni tervező harmadik felek számára, lehetővé teszi, hogy a civil társadalom (a sajtó vagy a civil társadalmi szervezetek) fokozottan ellenőrizze az információkat, és hozzájárul a gazdasági ügyletek és a pénzügyi rendszer integritásába vetett bizalom megőrzéséhez is.³⁸

Az FIU tevékenysége

Bejelentések fogadása

A 2017. évi LIII. törvény a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény (továbbiakban Pmt.) alapján a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni intézményrendszerben szereplő kiemelt gazdasági szereplők kötelesek ügyfeleiket átvilágítani, az ügyfelek ügyleteit folyamatosan figyelemmel kísérni, adataikat megőrizni és nyilvántartani. A szolgáltatók legfontosabb kötelezettsége az, hogy pénzmosásra utaló adat, tény, körülmény felmerülése esetén kötelesek bejelentést tenni. Ezáltal a szolgáltatók lényeges információt juttatnak a hatósághoz egy-egy jogellenes vagy szakmai megítélésük alapján jogellenesnek vélt tevékenységről.

Elemző-értékelő tevékenység

A Pmt. meghatározza, hogy a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda a pénzmosás és terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, valamint bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése céljából elemző-értékelő tevékenységet folytat, amelynek keretében operatív és stratégiai elemzést végez.

Operatív elemzést az alábbi esetekben folytat:

- ha a szolgáltató bejelentést tesz;³⁹
- ha a szolgáltató felfüggeszti egy ügylet (tranzakció) teljesítését és a felfüggesztéssel egyidejűleg bejelentést tesz;⁴⁰
- ha a felügyeletet ellátó szervnek felügyeleti tevékenysége során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény jut tudomására;⁴¹
- ha a vámhatóságnak a vámhatáron lebonyolítandó áru- és utasforgalom ellenőrzése során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény, körülmény jut a tudomására;⁴²

³⁸ COM (2016) 450. javaslat 18.

³⁹ Pmt. 30. § (1) bekezdése.

⁴⁰ Pmt. 34. § (1) bekezdése.

⁴¹ Pmt. 37. § (1) bekezdése.

⁴² Pmt. 37. § (2) bekezdése.

- ha a közösség területére belépő, illetve a közösség területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló, 2005. október 26-i 1889/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 2007. évi XLVIII. törvény 4. § (3) bekezdése alapján a vámhatóság által az Európai Unió külső határán végzett ellenőrzés során szerzett adat pénzmosásra, terrorizmus finanszírozására vagy a készpénz büntetendő cselekményből való származására utal, a vámhatóság köteles azt haladéktalanul a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Irodának továbbítani („cash control” tárgyában küldött vámhatósági tájékoztatás);
- ha a nyomozó hatóság, ügyészség, bíróság, a nemzetbiztonsági szolgálat vagy a rendőrségről szóló törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó, valamint a terrorizmust elhárító szerv (Nemzeti Védelmi Szolgálat, Terrorelhárítási Központ) a pénzmosás vagy terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem, illetve bűncselekmények megelőzésének, felderítésének, nyomozásának elősegítése céljából megkeresést küld a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda részére;⁴³
- ha az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvényben (korlátozó intézkedésekről szóló törvény; Kit.) meghatározott a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések, illetve a pénzeszközök átutalására vonatkozó korlátozó intézkedés foganatosításáért felelős szervnek az eljárása során bejelentés alapjául szolgáló adat, tény vagy körülmény jut tudomására;
- ha külföldi FIU megkeresést vagy tájékoztatást küld a Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda részére.⁴⁴

Pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések⁴⁵

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) gyakorlatában az 1990-es években jelentek meg a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések, amelyek a terrorizmus elleni küzdelem mellett többek között a nemzetközi jogot, az alapvető emberi jogokat sértő, a jogállamiságot tiszteletben nem tartó rezsimek elleni fellépés érdekében is bevezetésre kerültek. Céljuk, hogy úgynevezett célzott szankciókként a korlátozó intézkedések listáján szereplő személyeket, szervezeteket gazdasági szempontból ellehetetlenítsék, e személyekhez, szervezetekhez kapcsolódó pénzeszközök, gazdasági erőforrások feletti rendelkezést korlátozzák.

⁴³ Pmt. 48. § (4) bekezdése.

⁴⁴ Pmt. 49. § (1) bekezdése.

⁴⁵ Értelmező rendelkezések – pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés:

- a) a pénzeszközök és gazdasági erőforrások uniós jogi aktus, illetve ENSZ BT határozat által elrendelt befagyasztása,
- b) a pénzeszköz vagy gazdasági erőforrás rendelkezésre bocsátásának uniós jogi aktusban, illetve ENSZ BT határozatban rögzített tilalma; valamint
- c) uniós jogi aktusban, illetve az ENSZ BT határozatban meghatározott esetekben elrendelt pénzügyi tranzakciókat (pénzeszközök átutalását) érintő tilalom, illetve korlátozás, valamint a kapcsolódó engedélyezési eljárás.

Az Európai Unió szankciós intézményrendszere egyrészt ezen intézkedések végrehajtását szolgálja, másrészt autonóm európai pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedéseket tartalmaz. Annak érdekében, hogy a szolgáltatók a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényben foglaltakat, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvényben (a továbbiakban Kit.)⁴⁶ előírt, a pénzeszközök és gazdasági erőforrások uniós jogi aktus által elrendelt befagyasztását, valamint a pénzeszköz vagy gazdasági erőforrás rendelkezésre bocsátásának uniós jogi aktusban rögzített tilalmát végre tudják hajtani, kötelező jelleggel figyelemmel kell hogy kísérjék az Európai Unió szankciós listáit.

A pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések kétirányú korlátozást jelentenek: a) pénzeszköz és gazdasági erőforrás befagyasztását, valamint b) pénzeszköz vagy gazdasági erőforrás rendelkezésre bocsátásának tilalmát.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény 13. § (2) bekezdés l) pontjában, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet 9. §-ában foglaltak alapján a NAV Központi Irányítás főosztályaként működő Pénzmosás és Terrorizmusfinanszírozás Elleni Iroda látja el az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény szerinti korlátozó intézkedések foganatosításáért felelős szerv részére meghatározott feladatokat.

Ha a hatóság a vizsgálata során megállapítja, hogy a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések alanya⁴⁷ Magyarország területén pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá tartozó befagyasztandó vagyonnal rendelkezik, akkor zárlat elrendelését kezdeményezi az illetékességgel rendelkező törvényszéknél, amely nemperes eljárásban végzéssel a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtására zárlatot rendel el a szóban forgó vagyonra. A bíróság által elrendelt zárlat a tulajdon feletti rendelkezési jog ideiglenes korlátozását jelenti.

Pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedést elrendelő uniós jogi aktus, illetve ENSZ BT határozat hatálya alá vont személyek és szervezetek köre folyamatosan változik.

Záró gondolatok

A szervezett bűnözés térnyerése napjainkban egyre aggasztóbb folyamat, hiszen a szervezett bűnözésből hatalmas profit termelődik, amely aztán képes megteremteni a szervezett bűnözők gazdasági hatalmát, majd akár befolyásszerzését a közélet egyéb területein.

⁴⁶ Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi LII. törvény.

⁴⁷ A pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés alanya: a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedést elrendelő uniós jogi aktus, illetve ENSZ BT határozat hatálya alá tartozó természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, illetve az a természetes vagy jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedést elrendelő uniós jogi aktus, illetve ENSZ BT határozat hatálya alá tartozó szervezet tagja.

Viszont az anyagi bázisától megfosztott szervezett bűnözés nem képes ellátni feladatait, életképtelenné válik, felbomlik. A pénzmosás elleni küzdelemben széles körű nemzetközi együttműködésre van szükség, illetve az ellene való fellépés folyamatos lehetőségét biztosító jogi szabályozásra. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt aényt, hogy lehet, hogy szemünk előtt folyik a pénzmosás az ürességtől kongó plázákban, a vendéget csak elvétve látó kínai éttermekben, a napi egy embert barnító szoláriumokban, a kaszinókban, a sarki üzletben vagy éppen egy iskolai alapítványban.

A jelenlegi helyzetben, a IV. (pénzmosás elleni) irányelvvel eljutottunk oda, hogy a gyanús, piszkos pénz feltételezhetően valahol mindenképpen a bejelentésre kötelezett szolgáltatók szeme elé kell hogy kerüljön, a bejelentés el kell, hogy jusson az illetékes hatóságokig és semmi sem ment meg minket, hogy eredményesen felszámoljuk a szervezett bűnözés gazdasági alapját, hátterét. Az eddig leírtak alapján egyértelműen leszögezhetjük, hogy az Európai Unió nagy hangsúlyt fektet a pénzmosás elleni fellépésre, annak hatóköre az idők során jelentősen kibővült. A pénzmosás elleni nemzetközi és uniós fellépés alapvetően a '80-as évek végén és a '90-es évek elején vette kezdetét, azonban látni lehet, hogy a pénzmosás modern megközelítése jelentősen eltér az eredeti elképzelésektől. A kezdetben csak a szervezett bűnözésre – azon belül is elsősorban a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekre – koncentráló szabályozás helyett a 21. században egy valamennyi vagyoni előnnyel járó deliktumhoz kapcsolódó járulékos jelleg vált meghatározóvá. Mára a szervezett bűnözéssel, kábítószer-kereskedelemmel való összefüggés háttérbe szorult, a vagyon eredetének eltitkolása már nem meghatározó ismerv, a hangsúly egyre inkább a kriminális vagyonnal való kapcsolatra helyeződik. A pénzmosás elleni fellépésre emellett a terrorizmus finanszírozása elleni harc egyik meghatározó fegyvereként is tekintenek. A pénzmosás alapcselekményi körének tágulása mellett fokozatosan bővítik ki a pénzmosás elleni küzdelemben érintett szolgáltatók és az őket terhelő kötelezettségek körét. A lehetőségek tehát adottak a pénzmosás és ezáltal akár a szervezett bűnözés, akár a terrorizmus finanszírozás elleni sikeres harchoz, az eredmények azonban nem ezt mutatják. A viszonylag állandó és magas bejelentésszám mellett sokkal alacsonyabb az eredményes büntetőeljárások száma, arról nem is beszélve, hogy ezek töredékénél merül fel egyáltalán a szervezett bűnözés gyanúja. Egyes esetekben talán igen, de általánosságban láthatóan nem ez fogja megoldani a szervezett bűnözés problémáját.

IRODALOMJEGYZÉK

- Fejes Eleonóra (1994): *A pénzmosás hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján*. Budapest, MNB Műhelytanulmányok 5.
- Jacsó Judit (2004): A pénzmosás elleni fellépés az Európai Unióban a vonatkozó irányelvek tükrében. In Lévy Miklós szerk.: *Az Európai Unióhoz való csatlakozás kihatásai a bűnözés és más devianciák elleni fellépés területén*. Bűnügyi Tudományi Közlemények 7. Miskolc, Bíbor Kiadó. 142–157.
- Jacsó Judit (2005): Legújabb fejlemények a pénzmosás szabályozás terén az Európai Unióban. In Gál István László szerk.: *A pénzmosás elleni küzdelem aktuális kérdései*. Pécs, PTE-ÁJK.

- Jacsó Judit (2009): Az EU III. pénzmosási irányelve és magyarországi gyakorlati tapasztalatai. *Rendészeti Szemle*, 57. évf. 7–8. sz. 221–239.
- Jacsó Judit (2013): A pénzmosás elleni fellépés dimenziói Európában: múlt, jelen és jövő. In Kiss Valéria szerk.: *Kriminológiai Közlemények* 72. szám. *Válogatás a 2012-ben tartott tudományos ülések előadásából*. Budapest, Magyar Kriminológiai Társaság. 55–60.
- Jacsó Judit – Udvarhelyi Bence (2017): A pénzmosás elleni fellépés aktuális tendenciái az Európai Unióban. *Ügyészségi Szemle*, 2. évf. 1. sz. 6–32.
- Gál István László (2005): Nemzetközi együttműködés a pénzmosás elleni küzdelem területén. In Tóth Mihály – Gál István László szerk.: *Gazdasági büntetőjogi tanulmányok*. Pécs, PTE Állam- és Jogtudományi Kar. 26–29.
- Szendrei Ferenc (2008): Néhány gondolat a pénzmosási technikákról és a pénzmosás méréséről. *Magyar Rendészet*, 8. évf. 3. sz. 104–110.
- Szendrei Ferenc (2009): A terrorizmus és a terrorizmus finanszírozás néhány jellemzője. *Magyar Rendészet*, 9. évf. 1–2. sz. 22–37.
- Udvarhelyi Bence (2013): Pénzmosás elleni küzdelem az Európai Unióban. In Stipta István szerk.: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensisium. Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Tomus 12.*, Miskolc, Gazdász-Elasztik Kft. 455–471.

Jogforrások

2001/97/EK irányelv.

2005/60/EK irányelv.

2015/849/EU irányelv.

91/308/EGK irányelv.

A bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2005/60/EK irányelv alkalmazásáról [COM(2012) 168., 2012. 04. 11.].

A Tanács 2002/475/IB kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről [HL L 164., 2002. 06. 22., 3–7.].

A Tanács 91/308/EGK irányelve (1991. június 10.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásának megelőzéséről [HL L 166, 1991. 06. 28., 77–82.].

A Tanács 98/733/IB együttes fellépése (1998. december 21.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezetben való részvétel büncselekménnyé nyilvánításáról [HL L 351., 1998. 12. 29., 1–3.].

A Tanács jogi aktusa (1995. július 26.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény létrehozásáról [HL C 316., 1995. 11. 27., 48–57.].

A terrorizmus finanszírozása: pénzeszközök bármely, közvetlen vagy közvetett módon történő rendelkezésre bocsátása vagy gyűjtése azzal a szándékkal vagy annak tudatában, hogy azt teljesen vagy részben a terrorizmus elleni küzdelemről szóló, 2002. június 13-i 2002/475/IB tanácsi kerethatározat 1–4. cikkében meghatározott büncselekmények elkövetésére fogják felhasználni. Lásd: 2005/60/EK irányelv 1. cikk (4) bekezdés, 2015/849/EU irányelv 1. cikk (5) bekezdés.

Az Európai Parlament és a Tanács 2001/97/EK irányelve (2001. december 4.) a Tanács a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára való felhasználásáról szóló 91/308/EGK irányelvének módosításáról [HL L 344, 2001. 12. 28., 76–82.].

Az Európai Parlament és a Tanács 2005/60/EK irányelve (2005. október 26.) a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről [HL L 309, 2005. 11. 25., 15–36.].

Az Európai Parlament és a Tanács 2015/849/EU irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK

európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről [HL L 141., 2015. 06. 05., 73–117.]

Az Európai Unió által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról, valamint ehhez kapcsolódóan egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi LII. törvény.

ABSTRACT

The Economic Background of Organised Crime and Money Laundering

SZENDREI Ferenc

The effective work of organised crime brought necessarily the appearance of money laundering and the two work together in close relationship. By comparing the anti-money laundering directives of the EU, the new trends of organised crime, the new sources of profit, the new techniques of money laundering and the reactions of legislation to these new challenges are presented. The aim of the study is the introduction of the changes in the fight against money laundering since the Lisbon Treaty and the current tendencies of anti-money laundering activity of the European Union. Particular attention is paid to the 4th anti-money laundering directive, its comparison with the previous directives and their effect to organised crime.

Keywords: *organised crime, the illicit profit of OC, money laundering, anti-money laundering directives, FIU*

Elrabolt ártatlanság - az Iszlám Állam gyerekkatonái

GÁL Csilla Emese¹

„Két, három, négy év múlva felnőttek lesznek. Ily módon nevelkedve, ez az ideológia a mindennapi életük részévé válik. Ezek a gyerekek felnőnek, csatlakoznak az ideológiához és tovább viszik mindazt, amit az Iszlám Állam akar.”

Alkouri

A gyerekkatonák toborzásával a terrorizmus új arcát ismerhetjük meg. A szíriai és iraki területek jelentős részét birtokló Iszlám Állam új értelmezését adja a jelenségnek, hiszen a gyermekek bevonásával nemcsak jelenlegi helyzetének megerősítésére törekszik, hanem a hosszú távú célok elérését – a Kalifátus kiterjesztését – is szem előtt tartja. Hatékonyságának biztosítása csakis akkor lehetséges, ha a szervezet nemcsak túlél, hanem „elő is készíti” saját jövő generációját. Ennek fő eszköze a gyermekek toborzása, azért, hogy megfelelő szellemi, pszichológiai és fizikai kiképzés után egy olyan jövőbeli, lojális és önfeláldozó hadsereget szervezhessen, amely tovább viszi az Iszlám Állam ideológiáját még akkor is, ha a terrorszervezet a jelenlegi formájában megszűnik létezni.

Kulcsszavak: gyerekkatonaság, toborzás, fegyveres konfliktus, terrorizmus, Iszlám Állam

A gyerekkatonaság nem új keletű jelenség, a történelem során világszerte vettek részt gyerekek a különböző fegyveres konfliktusokban. A 20. században – csak hogy hozzánk kissé közelebbi időkről beszéljünk – az első világháborúból is vannak hasonló adatok: a Hitlerjugend szervezete 18 év alatti fiúkból állt, de a brit hadsereg is toborzott gyermekkorú személyeket. Közép-Afrikában az olyan csoportok, mint a Maasai és a Samburu rendszeresen alkalmaztak kamaszokat katonaként, illetve amerikai területekről is találunk hasonló példákat.² Az pedig, hogy a közelmúltban és napjainkban az Iszlám Állam szervezett keretek között működő táborokban képez ki katonai célokra „becserkészett” gyerekeket, nem kérdés, hanem tény.

A kérdésről szinte lehetetlen a maga teljességében beszélni, mivel szerteágazó és szinte minden társadalomtudományi ágat érint, egyaránt vet fel szociológiai, pszichológiai, filozófiai, természettudományi és etikai kérdéseket, de a jog sem maradhat távol tőle.

¹ GÁL Csilla Emese, dr., jur., bírósági titkár, Budai Központi Kerületi Bíróság
Emese Csilla GÁL, dr., jur., Buda Central District Court, court secretary
<https://orcid.org/0000-0001-6077-2019>; csilla_gal@hotmail.com

² Benotman–Malik (2016) 21.

Jelen munka arra tesz kísérletet, hogy bemutassa az Iszlám Állam gyerekkatonáinak helyzetét, ahol szervezeten történik a gyerekek katonai célokra való beszerzése. Köztudomású ez a különböző szervezetek jelentéseiből, elemzéseiből, de a médiából és a – maga az Iszlám Állam által megosztott – videófelvételekből is.

A jelenség általános ismertetésén túl a gyerekkatonaság nemzetközi szerződésekben megfogalmazott tilalmát is bemutatom, míg az utolsó rész arra próbál átfogó rávilágítást adni, miként és főként milyen céllal történik az Iszlám Államban a gyerekkatonák toborzása, kiképzése.

Bár valóban régóta létező valóság, a gyerekkatonaság jelenkori formája az 1990-es évek közepéig ismeretlenül maradt a világ előtt, ezt követően kezdte a nemzetközi közvéleményt mozgatni. Ez Graça Machel mozambiki politikus tanulmányának köszönhető, aki *A fegyveres konfliktusok gyermekekre gyakorolt hatásai* (*Impact of armed conflict on children*) című munkáját 1996-ra készítette el az akkori ENSZ-főtitkár, Butrosz Gáli kérésére.³

Graça Machel, aki korábban Mozambik oktatási minisztere volt, két éven át vizsgálta a fegyveres konfliktusok gyermekekre gyakorolt hatásait. E körben elsőként a gyerekkatonaságot emelte ki, mint leginkább megoldásra váró, globális, minden kontinensre kiterjedő probléma. Felhívta továbbá a figyelmet az egykori gyarmati országok területén folyó, a jogi normákat lesöprő háborúkra, az uralkodó torz és kaotikus állapotokra, amelyek egyfajta „morális vákuumként” hatnak a gyermekekre nézve. Machel azt is kifejtette, hogy a demokrácia és a civil kontroll hiánya miatt, valamint a szegénység és az éhínség okán megváltozott a nők és a gyermekek fegyveres konfliktusokban való kényszerített és önkéntes részvételének megítélése.⁴

Graça Machel jelentését követően a nemzetközi szervezetek egyre nagyobb érdeklődéssel fordultak a gyerekkatonaság problematikája felé.

A gyerekkatonaság fogalma

A gyermekvédelmet célzó megmozdulásnak első mérföldkövét az UNICEF által 1997 áprilisában Fokvárosban tartott tanácskozása képezte, amely *A gyermekek fegyveres erőkhöz való toborzása, megelőzése és leszerelésük és társadalmi beilleszkedésük Afrikában* címet viselte. Ez alkalommal került sor a gyerekkatonák fogalmának meghatározására is, amely szerint „gyerekkatonának számít minden olyan tizenennyolc évnél fiatalabb személy, aki bármilyen reguláris vagy irreguláris fegyveres erő tagja bármilyen minőségben, kivéve családtagként”.⁵

A definíció számos vitát generált, leginkább annak okán, hogy nem tesz különbséget a fegyvert ténylegesen viselő vagy csak a fegyveres csapatok közelében tevékeny-

³ Promotion and protection of the rights of children – Impact of Armed Conflict on Children, UNICEF. Forrás: www.unicef.org/graca/a51-306_en.pdf (2018. 04. 29.)

⁴ Sziij (2010)

⁵ Cape Town Principles and Best Practices, UNICEF. Forrás: [www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf) (2018. 04. 29.)

kedő gyerek között. A Fokvárosi Alapelvek szerint a konyhai kisegítő, a hordár, a hírvívó vagy a hírszerzői tevékenységet végző gyermek is gyerekkatonának számít. Ezen túlmenően magába foglalja a lányok szexuális okokból vagy kényszerházasság céljából történő toborzását is.

A fogalommeghatározás legnagyobb hiányossága mégis az, hogy egyáltalán nem utal arra a valóságban gyakran létező esetre, amikor a gyerekek ténylegesen fegyvert viselnek, de nem említi a gyermekek fegyveres szervezethez való önkéntes csatlakozásának esetét sem.

A gyerekkatonaság fogalmának pontos meghatározását nehezíti az is, hogy a gyermekkor jelölő korhatárok nem egységesek a világ különböző részein. Míg a nyugati társadalmak jogrendszerei a 18. életév elérését tekintik a felnőtté válásnak, addig Afrikában sokkal inkább a társadalomban betöltött szerep határozza meg, ki tekintendő felnőttnek. Így lehetséges az, hogy az afrikai országokban a 15. életév elérésekor a gyermekek már toborozhatóak fegyveres szervezetekhez. Ez a markáns eltérés az oka annak, hogy a vonatkozó nemzetközi jogban sincs egyetértés a toborozhatóság legalsó korhatára tekintetében. Egyes – a későbbiekben bemutatott – nemzetközi dokumentumok a 18., mások a 15. életévvel számolnak.

Gyerekkatonaság a nemzetközi dokumentumokban

Amint az előbbiekben láttuk, a gyerekkatonaság kérdése az 1990-es években került a figyelem középpontjába. Mégis a gyermekkor különleges segítséghez és támogatáshoz való joga már az ENSZ 1948. évi Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában megjelent.

De szólt a gyermekek különleges védelmének szükségességéről az ENSZ Közgyűlésének 1959. évi, a Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozata és az 1967-ben napvilágot látott, valamint a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya is.

A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989-ben aláírt egyezmény (a továbbiakban: egyezmény) volt az első olyan nemzetközi okmány, amely megfogalmazta a gyerekkatonaság tilalmát.⁶ Az egyezmény értelmében az a személy számít gyermeknek, aki még nem töltötte be a 18. életévét, „kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri”.⁷

Az egyezmény témám szempontjából legjelentősebb cikke a 38. cikk, amely a következőképpen szól:

„(1) Az Egyezményben részes államok kötelezik magukat, hogy tiszteletben tartják és tartatják a nemzetközi humanitárius jognak fegyveres konfliktus esetén rájuk vonatkozó azokat a szabályait, amelyek által nyújtott védelem a gyermekekre is kiterjed.

⁶ Egyezmény a gyermek jogairól. Forrás: <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf> (2018. 04. 30.). A gyermekjogi egyezmény máig a legszélesebb körben elfogadott nemzetközi emberi jogi dokumentum, amelyet mindeddig csupán 3 ország nem fogadott el magára nézve kötelezőnek: az Amerikai Egyesült Államok, Szomália és Dél-Szudán. A gyermekek jogairól szóló egyezményt Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvény hirdette ki.

⁷ Egyezmény a gyermek jogairól.

(2) Az Egyezményben részes államok minden lehető gyakorlati intézkedés megtételével gondoskodnak arról, hogy a tizenötödik életévüket be nem töltött személyek ne vegyenek részt közvetlenül az ellenségeskedésekben.

(3) Az Egyezményben részes államok tartózkodnak attól, hogy tizenötödik életévüket be nem töltött személyeket besorozzanak fegyveres erőikbe. Amennyiben tizenötödik életévüket betöltött, de tizennyolc éven aluli személyeket besoroznak, az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy a legidősebbek besorozásának adjanak elsőbbséget.

(4) Az Egyezményben részes államok a fegyveres konfliktus esetén a polgári lakosság védelmét illetően a nemzetközi humanitárius jog értelmében rájuk háruló kötelezettségüknek megfelelően megtesznek minden lehető gyakorlati intézkedést a fegyveres konfliktus által érintett gyermekek védelemben és gondozásban részesítésére.”⁸

Expressis verbis megfogalmazásra került tehát a gyerekkatonák toborzásának tilalma.

A részes államok egyezményben vállalt kötelezettségeinek betartását az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (*Committee on the Rights of the Child*) felügyeli, amely független szakértőkből álló testület.

A fenti egyezményhez 2000 májusában csatolták *A gyermekek fegyveres konfliktusokban való részvételéről szóló Jegyzőkönyvet (Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Children)*,”⁹ amelynek célja az egyezményben megfogalmazott rendelkezések megerősítése.

Az aláíró országok elítélték a gyermekek fegyveres konfliktusokban való alkalmazását és a nemzetközi jog által védett célpontok elleni közvetlen támadásokat, beleértve az olyan helyeket, ahol általában nagy számban fordulnak elő gyermekek, mint például az iskolák és a kórházak.

Ezen túlmenően a korábbi rendelkezések szigorítását is célozta a 3. és 4. cikkeivel az alábbiak szerint:

„3. cikk

1. A részes államok felemelik a személyek hazai fegyveres erőikbe történő önkéntes toborzásának a Gyermek jogairól szóló egyezmény 38. cikk 3. bekezdésében megállapított legalsó korhatárát, figyelembe véve a cikkben rögzített elveket, és felismerve, hogy az Egyezmény értelmében a tizennyolc év alatti személyek különleges védelemre jogosultak.
2. Valamennyi részes állam a jelen Jegyzőkönyvhöz való csatlakozás vagy megerősítés alkalmával letétbe helyezi kötelező erejű nyilatkozatát, amely meghatározza azt a legalsó korhatárt, amelynél a hazai fegyveres erőibe való önkéntes toborzást lehetővé teszi, továbbá azoknak az óvintézkedéseknek a leírását, amelyeket annak biztosítása érdekében fogadott el, hogy az ilyen toborzás ne legyen erőszakos vagy kikényszerített.

⁸ Egyezmény a gyermek jogairól.

⁹ Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Children. Forrás: www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACRC.aspx (2018. 05. 01.). A nemzetközi dokumentum 2002 februárjában lépett hatályba, azt hazánk is ratifikálta.

3. Azon részes államok, amelyek lehetővé teszik tizennyolc év alatti személyek önkéntes toborzását hazai fegyveres erőikbe, óvintézkedéseket tesznek legalább annak biztosítása érdekében, hogy:

- (a) Az ilyen toborzás valóban önkéntes legyen.
- (b) Az ilyen toborzás a személy szülei vagy törvényes gyámjai tájékoztatáson alapuló beleegyezésével történjen.
- (c) Ezen személyek teljesen tisztában legyenek az ilyen katonai szolgálathoz fűződő kötelezettségekkel.
- (d) Ezen személyek hiteles bizonyítékot nyújtsanak életkorukról a hazai katonai szolgálatba történő felvételüket megelőzően.¹⁰

4. cikk

- 1. Az állami fegyveres erőkön kívüli fegyveres csoportok semmilyen körülmények között sem toborozhatnak vagy alkalmazhatnak háborús cselekményekhez tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyeket.
- 2. A részes államok minden lehetséges intézkedést megtesznek azért, hogy megakadályozzák az ilyen toborzást és alkalmazást, beleértve az ilyen gyakorlat betiltásához és bűncselekménnyé nyilvánításához szükséges jogi intézkedések meghozatalát.”¹¹

A jegyzőkönyv a gyerekek toborozhatóságához megkövetelt alsó korhatár felemelése kapcsán visszautalt az 1998-ban elfogadott és 2002-ben hatályba lépett Római Statútumra (a továbbiakban: statútum),¹² amely életre hívta a hágai székhellyel rendelkező Nemzetközi Büntetőbíróságot.

A gyerekkatonaság kapcsán a büntetőbíróság tevékenysége azért érdemel külön figyelmet, mert bűncselekménnyé nyilvánította a gyerekek besorozását és fegyveres erőként való alkalmazását. Ezáltal a statútum rendelkezéseit megszegő részes államok büntetendő személyekké válnak, és megnyílik a nemzetközi jog alapján a nemzetközi igazságszolgáltatás előtti büntetőjogi felelősségre vonás lehetősége.

A Római Statútum 8. cikkének 2. (b) (xxvi) pontja alapján háborús bűncselekménynek minősül a nemzetközi fegyveres konfliktusok során a 15. életévüket be nem töltött gyerekek nemzeti fegyveres erőbe történő kötelező behívása vagy önkéntes besorozása, illetve az ellenségeskedésben történő aktív alkalmazásuk, míg a 8. cikk 2. (e) (vii) pontja alapján a nemzetközi jelleggel nem rendelkező konfliktusok, vagyis a polgárháborúk esetében bűncselekménynek számít a 15 év alatti személyek besorozása és aktív igénybevétele.¹³

A fentiekben részletezett, a gyerekkatonaságot tiltó és azt minden lehetséges eszközzel megelőzni kívánó nemzetközi rendelkezésekből is látható, hogy a jelenség kiemelt, országhatárokon átívelő figyelmet kapott és összefogást eredményezett.

¹⁰ Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Children.

¹¹ Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Children.

¹² A Nemzetközi Büntetőbíróság római statútuma. Forrás: www.parlament.hu/irom37/4490/4490.htm (2018. 05. 02.)

¹³ Uo. 8. cikk 2. (b) (xxvi) és (e) (vii) pontjai.

Ebbe a sorba zárkózik fel a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által 1999-ben aláírt és 2000-ben hatályba lépett, „A gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló 182. számú Egyezmény” (*ILO Convention concerning the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labour*) is, amely 3. cikkében kimondja: a gyermekek kényszer- vagy kötelező sorozása fegyveres konfliktusokban való bevetésük érdekében a gyermekmunka legrosszabb formái közé tartozik.¹⁴

A gyerekkatonaság problematikájára való ismételt figyelemfelhívásként értékelhető az ENSZ Közgyűlésének 2000 májusában tett azon kezdeményezése, majd határozata, hogy legyen egy nemzetközi ünnepnap, amelyen a politikai vezetőket külön is felhívják arra, mellőzzék a gyermekek a háborúban és fegyveres konfliktusokban való alkalmazását. A Vörös kéz napját (*Red Hand Day* vagy *International Day against the Use of Child Soldiers*) először 2002-ben tartották, azóta minden év február 12. napján tartják.¹⁵

Külön figyelmet érdemel továbbá a 2007 februárjában megalkotott *Párizsi alapelvek és ajánlások* (*The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups*)¹⁶ elnevezésű dokumentum, amely – a gyermekjogok biztosításnak továbbbi hangsúlyozása mellett – a gyerekkatonaság három fajta értelmezését adja:

- Az első kategóriába – a legszűkebb értelmezés szerinti – azon gyerekkatonák tartoznak, akik fegyverüket nyíltan viselik és használják is, vagyis a gyermek kombattánsok.
- Külön kategóriát alkotnak a „fegyveres (állami) erők/fegyveres (nem állami) csoportok tevékenységében érintett” gyermekek, vagyis azok, akik a katonai táborokban a fenti csoporttól eltérő, más tevékenységeket folytatnak, mint például a Fokvárosi Alapelvek szerinti hírnök, szakács stb.
- A harmadik kategória a nem besorozott, ugyanakkor a fegyveres harcokban mégis érintett gyermekeké. Ide tartoznak mindazon gyermek- és fiataalkorúak, akik a fegyveres konfliktusok következtében váltak például menekültté, (fél)árvává vagy utcagyerekké.¹⁷

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa meghatározta a gyermekek hatékonyabb védelmének biztosítása érdekében a gyermekek ellen elkövetett hat súlyosabb emberi jogi sérelmet is. Ezek a következők: a gyermekek meggyilkolása és megcsonkítása, a gyermekek toborzása vagy katonaként történő alkalmazása, a gyermekek ellen elkövetett szexuális erőszak, iskolák vagy kórházak elleni támadások, a gyermekek számára nyújtott humanitárius segítségnyújtás elmaradása, valamint a gyermekek elrablása.¹⁸

¹⁴ A gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló 182. számú Egyezmény. Forrás: <http://20102014.kormany.hu/download/6/3a/01000/182E.pdf> (2018. 05. 03.)

¹⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6r%C3%B6s_k%C3%A9z_napja (2018. 05. 03.)

¹⁶ The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups. UNICEF. Forrás: www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf (2018. 05. 03.)

¹⁷ The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups.

¹⁸ The Six Grave Violations Against Children During Armed Conflict: The Legal Foundation. Forrás: https://childrenandarmedconflict.un.org/publications/WorkingPaper1_SixGraveViolationsLegalFoundation.pdf (2018. 05. 03.)

A gyerekkatonaság nemzetközi szabályozása után következzen pár szó a hazánkban jelenleg hatályos 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) vonatkozó rendelkezéseiről.

A Btk. XIV. fejezete tartalmazza a háborús bűncselekmények egyes törvényi tényállásait, amelyek közül a 152. §-a a következőképpen szól:

(1) Aki

- a) védett személyt arra kényszerít, hogy a számára ellenséges hatalom fegyveres erőiben vagy csoportjában szolgáljon,
 - b) az ellenséges hatalom állampolgárát arra kényszeríti, hogy saját állama elleni hadműveletben részt vegyen
- büntett miatt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésére irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt fegyveres erőkhöz vagy csoporthoz behív, besoroz, vagy háborúban való részvételre rábír, ehhez segítséget nyújt, vagy az ehhez szükséges feltételeket biztosítja, öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.¹⁹

A tiltott sorozás törvényi tényállása jogharmonizációs kötelezettségvállalásaink eredményeként jelent meg a hatályos Btk.-ban és a Római Statútum 8. cikk 2. bekezdése a) pontja (v) alpontjának, b) pontja (xv) alpontjának való megfelelést szolgálta. A témám vonatkozásában releváns szabályozás a 152. § (3) bekezdésében mint minősített eset található, amely a statútum 8. cikk 2. b) pontja (xxvi) alpontjának valamint e) pontja (vii) alpontjának kívánt megfelelni. Ez a jogszabályhely a passzív alany életkorára tekintettel egy előrehozott védelmet jelenít meg, tekintettel arra, hogy nem szükséges annak a bekövetkezése, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy tényleges szolgálatot is ellásson. A tényállás megvalósításához elegendő az is, ha az ilyen személyt a fegyveres erőkbe beléptetik.²⁰

Végül – a nemzeti és nemzetközi, állami szervezetek által kidolgozott szabályozáson túl – mindenképpen szólni kell pár szót az Apostoli Szentszék ez irányú tevékenységéről, figyelemmel arra, hogy szervezetein keresztül, nemcsak az egyes szerzőket, hanem a nemzetközi szereplőket is megelőzve figyelmeztetett a jelenségre, adott hiteles képet és kínált preventív és válságkezelő lehetőségeket a gyerekek védelme érdekében.²¹

Fentiek alapján látható, hogy a gyerekkatonaság az 1990-es évektől kezdődően nagy nemzetközi odafigyelést váltott ki, amelynek eredményeként számos nemzetközi dokumentumban megfogalmazták a jelenség tilalmát.

Ugyanakkor a következő gyakorlati problémák még megoldásra várnak:

- Az egyes jogi dokumentumok eltérő módon értelmezik a gyerekkatonaság jelenségét, így például az alsó korhatár, a csatlakozás módja és a fegyveres konfliktus típusa szerint.

¹⁹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

²⁰ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről.

²¹ Blume (1999)

- A fenti kategorizáláson alapuló eltérő megítélést tovább nehezíti az is, hogy ki a norma értelmezője? Különbség van ugyanis az egyes „szuverén” országok (akkor is, ha diktatórikus vezetése van) és a terrrorszervezetek között, még ha azok közül egyesek, mint például az Iszlám Állam az államiság igényével is lépnek fel. Figyelemmel arra, hogy ezen terrrorszervezet létezése is illegitim, esetében nem csak egy-egy nemzetközi norma érvényesítése jelenti a problémát.
- A nemzetközi szerződéseket magukra nézve kötelezőnek elfogadó egyes országokban a rendelkezések betartása, azok kikényszerítése komoly akadályokba ütközik.
- Fenti problémával áll szoros összefüggésben az, hogy a nemzetközi szerződések többsége nem bír szankcionáló erővel, ezáltal a megelőző funkciójuknak sem tudnak teljes mértékben eleget tenni.²²

Napjaink valósága

A gyerekkatonák száma – sajnálatos módon – nem csökkent az elmúlt évtizedekhez képest, a jelenség tanulmányozásával foglalkozó szakemberek mintegy 300 ezerre teszik azon gyermekek számát, akiket akár állami hadsereg, akár félkatonai szervezet vagy felkelő fegyveres csoportok kötelékeiben alkalmaznak, leginkább erőszakos kényszerbesorozással.²³ A világon 10 olyan ország létezik, ahol napi gyakorlatnak számít a gyermekkorúak harcban való részvétele vagy ahhoz való csatlakoztatása. Ezek a következők: Afganisztán, Közép-Afrikai Köztársaság, Kongó, Irak, Szomália, Yemen, Myanmar, Nigéria, Dél-Szudán és Szíria.²⁴

Gyerekkatonaság az Iszlám Államban

Szíria és Irak aláírói a korábban már ismertetett Fakultatív Jegyzőkönyvnek, ennek következtében szerződéses kötelezettségeik vannak a 18 éven aluli személyek toborzásának visszaszorítására, illetve az ilyen jellegű cselekmények büntetőjogi szankcionálására. Mi több, kötelesek a már toborzott gyerekkatonák fegyveres erőkből történő kivonására és a szociális reintegrációjukat segítő fizikai és pszichológiai feltételek megteremtésére.²⁵

De hiába a nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség, napjaink iraki és szíriai valósága mást mutat. Az iraki fegyveres konfliktusban érintett civilek védelméről szóló, 2015. május 1. és október 31. közötti időszakról készült jelentés szerint az Iszlám Állam 1227, 9 és 15 év közötti gyereket toborzott sikeresen Moszul különböző részei-

²² Molnár-Tóth (2016) 56.

²³ <https://theirworld.org/news/10-countries-where-child-soldiers-are-still-recruited-in-armed-conflicts> (2018. 05. 03.)

²⁴ <https://theirworld.org/news/10-countries-where-child-soldiers-are-still-recruited-in-armed-conflicts> (2018. 05. 03.)

²⁵ A gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a Gyermekek jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv. Forrás: <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/1.-Fakultativ-Jegyzokonyv> (2018. 05. 03.)

ról. Az Emberi Jogok Biztosa által is megerősített információ szerint az ellenállást tanúsító gyerekeket megverték, megkínózták vagy megerőszakolták.²⁶

Az ENSZ Főtitkárának 2016-os évre vonatkozó jelentése szerint miközben egyes országokban javult a gyerekek fegyveres konfliktusokban való érintettsége, más régiókban kifejezetten növekvő tendencia tapasztalható. Ekként Szomáliában és a Szíriai Arab Köztársaságban a toborzott gyerekek száma megduplázódott 2015-höz képest, míg az Iszlám Állam határon túli tevékenysége következtében 2000 gyerek lelte halálát vagy csonkították meg.²⁷ Az Al-Shabaab, a Boko Haram és az Iszlám Állam által elkövetett összes szabályszegés száma összesen több mint 6800.²⁸

Az általános adatok ismertetésén túl a jelentés külön is foglalkozik az egyes országok helyzetével. Irak kapcsán rámutat arra, hogy az országban erősödő konfliktus jelentős kihatással volt a gyerekekre is. Az ENSZ által megvizsgált 114 esetben 40 gyerek katonai célú alkalmazása az Iszlám Államhoz köthető, ebből 28-at harcosként, 11-et öngyilkos merénylőként és 1-et kémnek használt a terrorszervezet. Megbízható adatok merültek fel arra vonatkozóan is, hogy ezenfelül számos gyerek az élőpajzs szerepét töltötte be a fegyveres konfliktusok során.²⁹

A jelentés szerint azonban Irakban a gyerekek megölése és megcsonkítása számít a legsúlyosabb, legkirívóbb szabályszegésnek. Az ENSZ által vizsgált 138 incidensben 229 gyerek halt meg és 181 szenvedett sérüléseket. Az Iszlám Állam felelőssége legalább 13 – gyerekeket is érintő – támadásnál volt megállapítható, valamint 8 – az ENSZ által is megerősített – emberrablásban az Iszlám Állam összesen 7 gyereket rabolt el.

Mivel az Iszlám Állam határon túli terjeszkedése folytán Szíriában is jelen van, érdeemes az ENSZ-jelentés erre vonatkozó adatait is ismertetni. A terrorszervezet 2016-ban összesen 133 gyereket toborzott szíriai területekről, legalább 103-at használt katonai célokra, beleértve kivégzéseket és öngyilkos támadásokat is, míg 27 tíz év körüli fogvatartott gyerekből 9-et végeztek ki. Az ENSZ által ismert 652 gyerekgyilkosságból 235 kétséget kizáróan az Iszlám Államhoz köthető³⁰ és a megcsonkításuk sem volt szokatlan jelenség. A hivatalosan is megerősített 43 gyerekrablásból 34-et is ez a szervezet követett el.³¹

Fenti adatok alapján nem meglepő, hogy az Iszlám Államot olyan szervezetként tartja számon a jelentés, amely egyaránt vesz részt gyerekkatonák toborzásában, gyerekek elrablásában, meggyilkolásában és megcsonkításában, alkalmaz erőszakot gyerekekkel

²⁶ Report on the Protection of Civilians in the Armed Conflict in Iraq: 1 May-31 October 2015. (2016) Forrás: www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/UNAMIRReport1May31October2015.pdf (2018. 05. 03.)

²⁷ United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821. 2.

²⁸ United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821. 3.

²⁹ United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821. 12.

³⁰ United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821. 25.

³¹ United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821. 26.

szemben, beleértve a szexuális erőszakot is és szervez fegyveres támadásokat iskolák és/vagy kórházak ellen.

A gyerekkatonák alkalmazásának iraki hagyománya

Irakban a gyerekek ideológiai formálása bőven az Iszlám Állam és az al-Káida megalkulása előtt kezdődött.³² Már a polgárháború előtti időszakból vannak erre utaló adatok, kétségtelen, azokban az időkben mindennek nem volt ilyen mértékű visszhangja.³³

Ezzel szemben a Szaddam Husszein „oroszlánkölgyeiről” több tudomással bír a világ. Már a késői 1970-es évekből léteznek adatok arra vonatkozóan, hogy 12 év körüli gyerekek is részt vettek az iráni–iraki háborúban. Az 1990-es évek közepétől a Szaddám-rendszer a 10 éves gyerekek számára katonai nyári táborokat szervezett, amelynek során nemcsak a kisebb fegyverek használatát tanulhatták meg a gyerekek, hanem a hadviselés ideológiai nézeteivel is megismerkedhettek.³⁴

Ezt az ideológiai alapuló nevelést követi az Iszlám Állam is, amelynek tevékenysége a gyerekkatonaság jelenségének kiterjedését és kicsúcsosodását jelenti. Bár a szervezet tevékenysége számos hozzá hasonló csoportosulással hasonlóságot mutat, gyakorlata mégis merőben eltérő és kifinomultabb a toborzás, a fizikai kiképzés, az ideológiai formálás, de a cél tekintetében is.

A gyerekkatonák alkalmazásának előnyei

A nem állami fegyveres szervezetek számára a gyerekek fegyveres konfliktusokban való alkalmazása számos előnyt rejt.

Mindenekelőtt a gyerekek sokkal kevésbé válnak gyanússá a biztonsági erők számára, mivel őket az ártatlansággal asszociálják. Ennek okán sokkal kevésbé keltenek gyanakvást a terrorelhárítók szemében, mint a felnőttek. E tekintetben a gyerekek terrrorszervezetek általi toborzása a terrorizmus stratégiai változását jelzi világszinten és egyértelműen olyan stratégiai manővernek számít, amelynek célja az általuk elkövetett cselekmények sikerességének biztosítása.³⁵

További fontos szempont az is, hogy a még gyerekkorban lévő személyek könnyen „átnevelhetők”, kifejetlen személyiségük, az élettapasztalatuk hiánya mindenképpen értékessé teszi őket az alkalmazó szervezet szemében, hiszen sokkal könnyebben formálhatók, befolyásolhatók és kevésbé elemzik, értékelik a kapott utasításokat. Ily módon kisebb valószínűséggel tagadják meg a parancsokat is.

Végül szólni kell arról is, hogy a gyerekek sokkal kevésbé költségesek a fegyveres erők számára, mint a felnőttek, legyen szó, élelmezésről, ruházatról vagy éppen a fi-

³² Assad (2018) 3.

³³ Assad (2018) 3.

³⁴ Benotman–Malik (2016) 25.

³⁵ Anderson (2016)

zetésről. Míg a felnőttek havi 200 dollárt, addig a gyerekek 100 dollárt kapnak a hadseregben való részvételükért.³⁶

Kiket érint a toborzás?

Az Iszlám Állam szisztematikusan keresi a gyerekeket toborzás végett. John Horgan és Mia Bloom szerint a szervezet által „becserkészett” gyerekeknek öt kategóriája létezik: a szervezethez csatlakozó idegen harcosok gyerekei, a helyi támogató családok gyerekei, az Iszlám Állam fennhatósága alatt álló árvaházakból származó gyerekek, a szüleiktől erőszakkal elvett gyerekek, illetve azok, akik önként csatlakoznak a szervezethez.³⁷

A szervezet toborzásban való sikerességét jelzi az, hogy a Kalifátus 2014. évi deklarálását követően a világ minden részéről érkeznek hozzá csatlakozni szándékozó személyek. Amikor egy támogató a családjával együtt érkezik a Kalifátusba, annak gyermeke is nagy valószínűséggel az iszlám doktrína szerint fog nevelkedni belépve végül a fegyveres erő kötelékeibe.

A második csoportot az Iszlám Állam helyi támogatóinak gyerekei képezik, akiket leginkább jövedelemszerzés végett küldenek szüleik a Kalifátus soraiba. Az előzőekben említett 100 dolláros havi fizetés elenyésző összegnek tűnhet számunkra, ugyanakkor az iraki és szíriai körülmények (szétesett állami intézményrendszer, munkanélküliség, megélhetés veszélyeztetettsége) között igencsak jelentős jövedelemnek számít.

Amikor az Iszlám Állam bekebelezte Irakot és Szíriában is megerősítette pozícióját, elsősorban a kisebbségek felé, különösképpen a keresztények felé irányította figyelmét. A háborús konfliktusok következtében árván maradt gyerekek nagy részét az Iszlám Állam akarata ellenére kötelékeibe sorozta. Moszul lakossága szerint a város bevételét követően 2014-ben a katonák gyerekek százait vitték el a városi árvaházból valószínűleg kiképzési táborokba,³⁸ és számos kurd gyereket is találhatunk a szervezet soraiban.

Fentihez hasonló módon történt a toborzás a negyedik csoportba tartozó gyerekek esetében is, míg az önkéntesen csatlakozó gyerekek kategóriája különösebb magyarázatot nem igényel, legalábbis ennek térszerűsége nem. Viszont az, hogy erre milyen motiváció hatására került sor, annál inkább.

A toborzás alanyai körében nem hagyhatjuk szó nélkül azt a tényt, hogy – sajnálatos módon – a gyerekek toborzása valós fenyegetésként jelenik meg a Közel-Keleten is. Az elmúlt években számos, Németországban, Franciaországban vagy akár az Egyesült Királyságban élő tinédzser hagyta el hazáját a szervezethez való csatlakozás végett, illesztve ezzel az Iszlám Állam általi toborzás nemzetközi jellegét. Mi több, amennyiben a szervezet a jövőben tovább erősödik, Észak-Afrika és más közép-keleti területek

³⁶ *Maybe We Live, Maybe We Die: Recruitment and Use of Children by Armed Groups in Syria.* (2014) Human Rights Watch. Forrás: www.hrw.org/report/2014/06/22/maybe-we-live-and-maybe-we-die/recruitment-and-use-children-armed-groups-syria (2018. 05. 04.)

³⁷ Horgan–Bloom (2015)

³⁸ Abbas (2016)

is érintetté válhatnak. A nemzetközi szintű toborzás is azt jelzi, hogy az Iszlám Állam brutalitását és befolyását világszintű méretekre próbálja emelni.

A toborzás mikéntje

Az Iszlám Állam nem bízta a véletlenre toborzási kísérleteit, hanem egy jól megszervezett, komplex, dinamikus és több szinten működő rendszer keretein belül biztosítja ennek sikerességét.

A gyerekkatonák csábítására a következő eszközöket használja fel napjaink leghírhedtebb terrorszervezete:

Jövedelem biztosítása és ajándékozás

A szíriai és iraki országok konfliktusainak eredményeként jelentősen csökkent a népesség bevételi lehetősége, megnőtt a munkanélküliek és a szegénységben élők száma, sok esetben maga a megélhetés vált kérdésessé. Ezt a helyzetet fordította maga előnyére az Iszlám Állam amikor munkahelyeket teremtett, jövedelmet, ajándékokat és más juttatásokat biztosított a soraiba csatlakozni vágyók számára. Ez egyaránt vonatkozott a felnőttekre és a gyerekekre is.

A terrorszervezet olajkereskedelemből, adók beszédéséből, csempészéséből és fosztogatásból szerzett jelentős bevétele lehetőséget biztosít arra, hogy jóval magasabb fizetést adjon katonáinak, mint a többi hasonló szervezet. Egy olyan szegény környezetben, mint amilyenén Szíria és Irak vált a háború következtében, a biztos és könnyű jövedelemszerzés kellő motivációt szolgáltat a szervezethez való önkéntes csatlakozáshoz.³⁹

A szétesett iraki és szíriai társadalmi rendszerben a gyerekek kénytelenek felnőtt szerepeket vállalni, ekként a ház körüli teendőkben vagy a család megélhetését, sok esetben túlélését szolgáló tevékenységekben részt venni. Nem meglepő tehát, hogy felnőtt családtagjaik mellett ők is belépnek a nem állami fegyveres erők kötelékeibe jövedelem ellenében.⁴⁰

A közszolgáltatások biztosítása

A szíriai polgárháború és az amerikai–iraki konfliktus következtében e két országban megszűnt a társadalmi biztonság, összeomlott a gazdaság, a közszolgáltatások pedig vagy megszűntek vagy hiányossá, hozzáférhetetlenné váltak. Amikor az állami hatalom tehetetlen maradt a kialakult helyzetben, újonnan szervezett fegyveres csoportosulások vették át a hatalmat a városok és a különböző területek felett, amelyek kíséreltet tettek a helyi autoritás helyreállítására és az állami intézmények újjáépítésére. A kisebb katonai frakciók azonban nem maradtak sokáig életben, végül kisszámú szereplő maradt a palettán, köztük az Iszlám Állam is,⁴¹ amely átlátva azt, hogy a helybéli-

³⁹ *Maybe We Live, Maybe We Die: Recruitment and Use of Children by Armed Groups in Syria.* (2014)

⁴⁰ Shamsi (2017)

⁴¹ Shamsi (2017)

ek szemében megítélése pozitívan alakulhat, jelentős szerepet vállalt az infrastruktúra újjáépítésében és a biztonság megteremtésében.

A közszolgáltatásokon belül az Iszlám Állam külön figyelmet szentelt a közoktatásnak, amely a háborús konfliktus általi egyik leginkább érintett területnek számít annak okán, hogy Irakban és Szíriában egyaránt számos iskolát megrongáltak vagy éppen megsemmisítettek. Ez a hiányosság ideális eszköznek bizonyult a fegyveres erők számára. A terrrorszervezet számos környékbeli gyerek számára biztosított tanulási lehetőséget, mintegy előkészítve őket a toborzás folyamatára.

Az otthontanulás lehetőségét betiltották, mivel ily módon az iszlám hatóságok nem tudják a gyerek oktatását kontrollálni, őket saját nézeteik szerint formálni. Ugyanakkor újra megnyitották a korábbi iskolákat, amelyek a vallásos nevelés és az Iszlám Állam ideológiájának fontosságát hangsúlyozták.⁴²

A tantervből teljességgel hiányoznak olyan tananyagok, mint a biológia, a kémia, a matematika, a rajz, a zene, míg egyes tantárgyakat csak korlátozottan oktatnak, mint például a földrajz esetében, ahol a tankönyv csak a kontinenseket említi meg, történelemből pedig csak az iszlám történelmet oktatják. A „jihadi” képzésnek átnevezett testnevelés órán a gyerekek az úszás és birkózás mellett olyan területeken is gyakorlatot szereznek, mint a lövészet vagy a fegyverek tisztítása és tárolása.⁴³ Az Iszlám Állam közoktatási rendszerében ugyanakkor kiemelkedő szerepet kap az arab nyelv és kultúra oktatása, de megjelenik az imádkozás, a hittan és külön tantárgy keretén belül oktatják Mohamed életét. Ez a rendszer is azt mutatja, hogy az Iszlám Állam nézete szerint a vallásos ideológia követése fontosabb és elsődleges más tudományágak elsajátításához képest.

Mindezek alapján kijelenthető, hogy a terrrorszervezet az általa uralt területeken meghonosította a radikális, erőszakos és extremista ideológia alapú közoktatást, amely központi helyet foglal el a politikai és katonai stratégiájában. Számára ugyanis az iskolák nemcsak a toborzás lehetőségét rejtik magukban, hanem egyben a tulajdonképpeni kiképzés elsődleges és tökéletes eszközeit is, mivel ilyen tanrend mellett kiváló lehetőséget nyújtanak az új generáció lelki és szellemi formálására. A gyerektoborzás nemzetközi jellege ezen a területen is tetten érhető, az Iszlám Állam ugyanis Rakka tartományában egy kifejezetten angol anyanyelvű gyermekek számára létrehozott iskolát is működtet.⁴⁴

⁴² Caris–Reynolds (2016)

⁴³ Benotman–Malik (2016) 31.

⁴⁴ Anderson (2016) 23.

Kiképzőtáborok – a toborzás utáni állomás

Az iskolában elkezdett átnevelés a katonai kiképzőtáborokban folytatódik, ahol a 10 és 15 év közötti gyerekek megismerkednek a sáriával⁴⁵ és elsajátíthatják azokat a különleges képességeket, amelyek az állam és a dzsihád ideológia szolgálatában a legfontosabbak. A terrrorszervezet táborai a kiképzés és átnevelés bázisait képezik, és ezeket – a gyerekek feletti teljes kontroll biztosítása végett – a külvilágtól izolált területeken állítják fel.⁴⁶ A képzés alapját a vallásos elem és a dzsihádista ideológia képezi.

A gyerekek táborokban való kiképzése mentális, pszichikai és fizikai síkon valósul meg:

A mentális felkészítés a jövő Iszlám Állama megteremtése céljából a legnagyobb jelentőséggel bíró rész, fontosabb, mint a fizikai/katonai kiképzés. A majdan felnőtté váló gyerek ugyanis akkor lesz igazán hasznos a szervezet számára, ha annak ideológiájával teljes mértékben azonosulni tud és az erőszak alkalmazását életmódjának tekinti. E körben különösen fontos a gyerekek ideológiai képzése, amely az iskolákban a közoktatás keretein belül kezdődik, de a kiképzőtáborokban szilárdul meg. A gyerekként tartósan így módon nevelt személyek nem ismernek más értékrendet, más nézeteket, míg a más kultúráktól való szándékos távoltartás eredményeként – összehasonlítási alap hiányában – az Iszlám Állam ideológiája lesz számukra az egyetlen jó, elfogadható és követendő doktrína.⁴⁷

A megfelelő vallási és ideológia alapok megszerzését követően kerül sor a pszichikai átformálásra, amelynek központi eleme a gyerekek erőszakkal szembeni érzéketlenségének, közömbösségének kifejlesztése. Ez biztosítja ugyanis azt, hogy a későbbiekben a „Kalifátus kölykei” képesek legyenek az erőszakos cselekedetek végrehajtására. Ebben a folyamatban első lépésként az erőszak vizuális megtapasztalására kényszerítik őket, azaz a gyerekek passzív megfigyelőként nézik élőben vagy propagandavideókon a kivégzéseket. Ennek célja az erőszakkal szembeni ellenérzés megtörése és a lelkiismeret „elhallgattatása”. Az ilyen szélsőséges agresszióval való folyamatos szembesítés eredményeként a gyerekek számára az erőszak elfogadottá válik, már-már életmódjuknak tekintik azt, és ezáltal alkalmassá válnak arra, hogy a későbbiekben az Iszlám Állam ideológiájáért harcoló kegyetlen személyekké váljanak. Ezt követően a leendő gyerekkatonák az Iszlám Állam foglyainak öltöztetett próbababákon szimulálva gyakorolják a kivégzést, elérve a végállomást, amikor ők maguk hajtanak végre kivégzéseket fogvatartott személyeken.⁴⁸

A mentális és pszichikai kiképzésen túl, különös jelentőséggel bír a gyerekek erőnléti kiképzése is. A kiképző személyek jártasak a modern katonai képzésben, így a „kölykök” szakszerű, de egyben nagyon szigorú oktatásban részesülhetnek. Ez utóbbi jel-

⁴⁵ A saria az iszlám erkölcsi, morális vezérelve, az iszlám teológiai rendszerében az Isten (az iszlám elnevezés szerint Allah) által meghatározott helyes viselkedés, szubsztanciális jog. A saria kiterjed a mindennapi élet valamennyi területére, még a tisztálkodási és étkezési előírásokra is.

⁴⁶ Benotman–Malik (2016) 30.

⁴⁷ Andreson (2016) 26.

⁴⁸ Berlinger (2015)

lemzőre példa az, hogy a gyerekek edzése, kiképzése sokszor 2-3 napos éheztetés után folytatódik.

A fizikai felkészítés során alkalmazott szigor nem csupán azt a célt szolgálja, hogy az ellenállást visszaszorítsa, hanem a kölykök közötti bajtársi viszony kiépítésre is alapul szolgál.⁴⁹ A táborba érkezéskor nincsenek előre kiosztott szerepek, a gyerekek – a kiképzést követően – saját képességeinek megfelelő feladatokat látnak el. Így például azokat a gyerekeket, akik a fizikai kiképzést nem bírják, vagy nem boldogulnak a fegyverhasználat során, öngyilkos merénylökké „profilálják át”.⁵⁰

Végül álljon előttünk egy idézet, amely egy 2017-es interjú során hangzott el az Abu Muszab al Zarkávi táboráról: „A tábor a gyerekek erőszakkal szembeni érzéketlenítésének helyszíne, ahol a dzsihád és a mennyország kapcsolatának elméletét hangsúlyozzák. A kiképzés lényegét beszédek, előadások, propagandavideók és erőszakos cselekményeknél, illetve azokban való közvetlen jelenlét és részvétel jelentik. A táborban jelenlévő gyerekek jelentős hányada végzi öngyilkos merénylökként. [...] Valóságos várólista létezik azok részére, akik öngyilkos küldetéseket kívánnak végrehajtani.”⁵¹

A gyerekek által ellátott feladatok

Amint arról már volt szó, a kiképzés során még nincsenek egyedileg kijelölt feladatok a gyerekek számára, ugyanakkor szisztematikus képzésben részesülnek olyan feladatok betöltésére, mint a kémkedés, a frontvonalai harc és az öngyilkos merényletek végrehajtása.

A „Kalifátus kölykei” a leggyakrabban a következő feladatok egyikét töltik be:

- A kémként használt gyerekek kezdetben ezt a tevékenységet a Kalifátus megbízásából saját családtagjaikkal szemben végzik, majd amennyiben ezt sikeresen teljesítik, úgy szélesítik feladatköreiket további személyek és végső soron az el-lenség felé.
- A szónok szerepét azok a gyerekek töltik be, akik a fizikai gyakorlatok során nem voltak kiemelkedő teljesítményűek, ugyanakkor jó kommunikációs készséggel rendelkeznek, ezáltal alkalmasak arra, hogy az Iszlám Állam ideológiáját hirdes-sék, hozzájárulva ezzel újabb személyek toborzásához.⁵²
- A későbbiekben katonai feladatokat ellátó gyerekek azt is megtanulják, miként kell biztosítani a főhadiszállások védelmét, megerősíteni a katonai ellenőrző pontokat, hogyan gyárthatnak robbanószerkezeteket és hogyan válhatnak kivá-ló mesterlövészé.⁵³
- A nyugati társadalom számára legfelkavaróbb gyerekek által ellátott feladat az, amely során kivégzéseket hajtanak végre. Míg kezdetben a felnőtt hóhér fegyve-

⁴⁹ Berlinger (2015)

⁵⁰ Assad (2018) 20.

⁵¹ Assad (2018) 20.

⁵² Assad (2018) 41.

⁵³ Assad (2018) 43.

rét tartják a kivégzések során, a későbbiekben ők maguk is hajtanak végre hasonló jellegű cselekményeket, amelyek az Iszlám Állammal szembeni teljes lojalitás kifejezői.

- Hasonlóan megbotráncoztató az is, amikor a gyerekeket öngyilkos merényletként alkalmazzák. Az emberi jogok szíriai megfigyelőjének jelentése szerint 2015 júliusában 19 esetben gyerekek követtek el öngyilkos merényleteket.⁵⁴ Ebben a feladatkörben a gyerekek azért különösen értékesek a terrorszervezet számára, mert kevésbé félnek, mint a felnőttek, és a számukra kijelölt feladatot mindenféle kérdés és elemzés nélkül, annak teljesen alávetve magukat hajtják végre. Egyek számára ez a szerep egyenesen különös megtiszteltetés, az elkövetést pedig minden esetben nagy érdeklődés és figyelem övezi. Ezzel magyarázható az, amit korábban már említettem, hogy az iszlám kiképzési táborok gyerekei között válogatott várólista létezik öngyilkos merényletben való részvételre.

Miért a gyerekek? – A transzgenerációs cél elsődlegessége

A gyerekkatonák nagyszámú kiképzése összefüggésben áll az Iszlám Állam terület- és erőfölény veszteségeivel, hiszen utánpótlást kíván biztosítani maga számára. Ugyanakkor nem téveszthetjük szem elől a szervezet transzgenerációs szemléletű ambícióit sem: az Iszlám Állam ezeket a gyerekeket az erősebb és jobb harcosok jövő generációjának tekinti. Azáltal, hogy nemcsak a hadviselést tanítja meg nekik, hanem egy teljesen új ideológiát „nevel beléjük”, valójában egy államépítési stratégián dolgozik, amely azt hivatott biztosítani, hogy bár maga a szervezet meg is szűnhet a fegyveres konfliktusok eredményeként, de ideológiája fennmarad. Az Iszlám Állam tehát a gyerekekből nem egyszerűen katonákat nevel, hanem egy dzsihádistá ideológiához hű, új generációt.⁵⁵ Ennek érdekében a Kalifátus jelentős erőket mozgat meg azért, hogy a gyerekek mielőbb megismerkedhessenek az iszlám ideológiával. Ugyanis minél fiatalabb korban találkoznak a gyerekek egy adott szemlélettel, annál inkább válik az számukra természetessé és hétköznapivá, az életük szerves részévé.

Az Iszlám Állam számára a kiképzés taktikai és stratégiai jelentőségű is egyben: a gyerekek nemcsak a Kalifátus jelenlegi igényeink tesznek eleget, hanem felnőve annak létezését és fennmaradását hivatottak biztosítani. A terrorszervezet célja a konkrét, tényleges, aktuális államépítésen túlmutat és a végső iszlám utópia kiépítésére irányul. Ezért fontos számára a gyerekek szélsőséges alapú tanrend szerinti nevelése, hiszen bennük a jövő jobb és a jelenleginél erőszakosabb, elhivatottabb fegyverviselőit látja. Ezen túlmenően az iszlám ideológia szerint a korai életkorban átnevelt gyerekek spirituális értelemben Isten áldását hordozzák, Isten jobban segíti őket a tevékenységük során, mint a bűnnel szennyezett felnőtteket és nagyobb esélyük van a mártírság

⁵⁴ Varghese (2015)

⁵⁵ Mortimer (2015)

elérésére is. Mivel az Iszlám Állam területén születtek, nem fertőzheti meg őket a nyugati világ elvetendő értékrendje.⁵⁶

Összegzés

A terrorizmus 20–21. századi fejlődése és alakulása jelentős mértékben hozzájárult a gyerekek bevonásához is. Míg kezdetben őket a koruk ellenére használták, napjainkban éppen emiatt jelentenek különös értéket a fegyveres erők számára. A korábban könnyen feláldozhatónak tekintett gyerekeknek az Iszlám Állam egy másfajta értékelést adott: a gyerekek a terrorszervezet stratégiájában aktív szereppel bírnak, a szervezet rövid és hosszú távú céljainak garanciális biztosítékai. A Kalifátus ugyanis a gyerekek alkalmazásával nemcsak jelenkori erejét kívánja megsokszorozni, hanem egy új, harcos generáció kiképzését tűzte ki célul.⁵⁷ A gyerekek korai életkortól való átnevelésével, az erőszakkal való megismertetésük révén, az iszlám számára elfogadhatatlan értékektől való távoltartással, a saját nézetei szerinti tökéletes harcosok kiképzését célozza, akik az Iszlám Állam fennmaradásáért és építésért, mint önmagában vett célért harcolnak és az erőszakot életformának tekintik. Éppen ez a „transzgenerációs” célú gyerektoborzás az, ami lényegesen megkülönbözteti az Iszlám Államot a többi, szintén gyerekkatonákat alkalmazó, nem állami fegyveres erőttől. A szervezettsége szintén egyedülálló a hasonló szervezetekhez képest, mivel nem létezik a világon még egy olyan terrorista csoportosulás, amelyben a gyerekkatonák toborzása és kiképzése során az egyes résztvevők – egy jól megszervezett rendszeren belül – előre meghatározott feladatokat hajtanak végre és működnek együtt a terrorszervezet transzgenerációs célkitűzéseinek elérésében.

Különbség mutatkozik abban is, hogy a legtöbb terrorszervezet titkolja azt, hogy gyerekeket toboroz, ezzel szemben az Iszlám Állam számos olyan videót oszt meg a világhálón, amelyekben gyerekek láthatóak akár iszlám kiképzési táborokban, akár egyes felnőttek által végrehajtott cselekmények közvetlen környezetében. Ezen túlmenően nincs más olyan terrorszervezet, ahol gyerekek vesznek részt a foglyok kivégzésében, csak az Iszlám Államban. Mindezek alapján jól látható, hogy a világ számos országa által elfogadott, a gyerekkatonaságot tiltó vagy azt visszaszorítani célzó nemzetközi szerződés ellenére a jelenség továbbra is létezik, mi több, terjedése várható. Az Iszlám Állam gyerektoborzási gyakorlata a fentiekben említett transzgenerációs célja miatt érdemel különös figyelmet, tudatosítanunk kell, hogy míg mi azon fáradozunk, hogy a terrorszervezetet felszámoljuk, addig ő a gyerekkatonák révén már a saját jövő nemzedékét készíti elő. Ezért minden eddiginél erősebb és szélesebb körű összefogásra lesz szükség ahhoz, hogy ezt megakadályozzuk. Olyan nemzetközi kihívás ez, amely kettős célt foglal magába: egyrészt biztosítani azt, hogy az érintett gyermekeknek – a mieinkéhez hasonlóan – boldog, a testi-lelki-szellemi fejlődést pozitívan befolyásoló gyer-

⁵⁶ Benotman–Malik (2018) 28.

⁵⁷ The China Daily: Islamic State recruits, Exploits: Anderson (2016) 21.

mekkora legyen. Másrészt társadalmi célt is szolgál: nevezetesen azt, hogy a gyerekek a gyermekkorban bekövetkező tanulási folyamat eredményeként a konfliktusrendezés más alternatíváit is megtanulják, mint az erőszak és a ropogó fegyver használata.

IRODALOMJEGYZÉK

- Anderson, Kara (2016): „*Cubs of the Caliphate*”, *The Systematic Recruitment, training and use of Children in the Islamic State*. International Institute for Counter-Terrorism. Forrás: www.ict.org.il/UserFiles/ICT-Cubs-of-the-Caliphate-Anderson.pdf (2018. 05. 03.)
- Assad Almoammad (2018): *ISIS Child Soldiers in Syria: The Structural, and Predatory Recruitment, Enlistment, Pre-training Indoctrination, Training and Deployment*. International Centre for Dounter-Terrorism, The Hague.
- Benotman, Noman – Malik, Nikita (2016): *The Children of Islamic State*. Quilliam. Forrás: <https://f.hypotheses.org/wp-content/blogs.dir/2725/files/2016/04/the-children-of-islamic-state.pdf> (2018. 05. 03.)
- Berlinger, Joshua (2015): *ISIS Child Soldiers: what will happen to the „cubs of the caliphate”?*, <https://edition.cnn.com/2015/05/20/middleeast/isis-child-soldiers> (2018.05.28.)
- Blume, Michael A. (1999): Hidden Displacement: Child Soldiers. *People on The Move*, N. 81/1999. Forrás: www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/migrants/pom99-00_81_84/rc_pc_migrants_pom81_blume.htm (2018. 10. 31.)
- Caris, Charles C. – Reynolds, Samuel (2014): *Isis Governance in Syria*. Middle East Security Report 22.
- Horgan, John – Bloom, Mia (2015): *This is how the Islamic State Manufactures Child Militants*. VICE News RSS. Forrás: <https://news.vice.com/article/this-is-how-the-islamic-state-manufactures-child-militants> (2018. 05. 03.)
- Molnár Dóra – Tóth Tünde (2016): Elveszíteni a gyerekkort II. – a gyerekkatonaság a nemzetközi jogban. *Nemzet és Biztonság*, 9. évf. 3. sz. 42–57.
- Mortimer, Caroline (2015): *ISIS Forces Yazidi children to behead dolls as part of their ‘reeducation’ training*. Forrás: www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-forces-yazidi-children-to-behead-dolls-as-part-of-their-re-educationtraining-10400947.html (2018. 05. 03.)
- Shamsi, Pishko (2017): *Children in Armed Conflict. Child recruitment and education in regions controlled by armed groups in Syria and Iraq*. DEP, No. 34. Forrás: www.unive.it/media/allegato/dep/n34/06_Shamsi_modello.pdf (2018. 05. 03.)
- Sziji Dóra (2010): Az „új” háborúk hozadéka: a gyerekkatonaság modernkori formái. *Nemzet és Biztonság*, 3. évf. 4. sz. 27–38. Forrás: www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/sziji_dora-az_uj_34_haboruk_hozadeka_a_gyerekkatonasag_modernkori_formai.pdf (2018. 04. 29.)
- Varghese, Johnlee (2015): *Syria Report: 52 ISIS Child Soldiers Died Fighting in 2015, 19 under 16 jihadists Used as Suicide Bombers*. International Business Times. Forrás: www.ibtimes.co.in/syria-report-52-isis-child-soldiers-died-fighting-2015-19-under-16-jihadists-used-suicide-639451 (2018. 06. 24.)

Jogforrások

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
- Egyezmény a gyermek jogairól. Forrás: <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf> (2018. 04. 30.)
- A gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló 182. számú egyezmény. Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/download/6/3a/01000/182E.pdf> (2018. 04. 30.)

A Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútuma.

Cape Town Principles and Best Practices. UNICEF. Forrás: [www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles\(1\).pdf](http://www.unicef.org/emerg/files/Cape_Town_Principles(1).pdf) (2018. 04. 29.)

Child Soldiers International Annual Report 2016–17.

Optional Protocol on the involvement of children in armed conflict to the Convention on the Rights of the Children. Forrás: www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OPACCR.aspx (2018. 05. 01.)

Promotion and protection of the rights of children – Impact of Armed Conflict on Children, UNICEF. Forrás: www.unicef.org/graca/a51-306_en.pdf (2018. 04. 29.)

The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups. UNICEF. Forrás: www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf (2018. 05. 03.).

The Six Grave Violations Against Children During Armed Conflict: The Legal Foundation. Forrás: https://childrenandarmedconflict.un.org/publications/WorkingPaper1_SixGraveViolationsLegalFoundation.pdf (2018. 05. 03.)

United Nations General Assembly Security Council: Children and armed conflict – Report of the Secretary-General A/72/361-S/2017/821.

Internetes források

https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%B6r%C3%B6s_k%C3%A9sz_napja (2018. 05. 03.)

<https://theirworld.org/news/10-countries-where-child-soldiers-are-still-recruited-in-armed-conflicts> (2018. 05. 03.)

<https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf> (2018. 04. 30.)

Maybe We Live, Maybe We Die: Recruitment and Use of Children by Armed Groups in Syria. (2014) Human Rights Watch. Forrás: www.hrw.org/report/2014/06/22/maybe-we-live-and-maybe-we-die/recruitment-and-use-children-armed-groups-syria (2018. 05. 04.)

Report on the Protection of Civilians in the Armed Conflict in Iraq: 1 May-31 October 2015. (2016). Forrás: www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/UNAMIRReport1May31October2015.pdf (2018. 05. 03.)

The Cubs of the Caliphate: How the Islamic State Attracts, Coerces and Indoctrinates Children to its Cause. (2016) Al-Bayan Center Publications Series. Forrás: <http://www.bayancenter.org/en/wp-content/uploads/2016/04/pdf02566.pdf> (2018. 05. 03.)

www.parlament.hu/irom37/4490/4490.htm (2018. 05. 02.)

ABSTRACT

Stolen Innocence – Child Soldiers of the Islamic State

GÁL Csilla Emese

By using child soldiers, we can recognise the new face of terrorism. The Islamic State, which holds a significant part of Syrian and Iraqi territories, gives a new interpretation of the phenomenon by not only intending to strengthen its present position with the involvement of the children, but also in pursuing its long-term goals – the expansion of the Caliphate – in mind. Ensuring its effectiveness is only possible if the organisation not only survives, but can also prepare his future generation. The main tool for this is to recruit the children so that, after appropriate mental, psychological and physical training, a future, loyal and self-sacrificing army can be organised,

which further propagate the ideology of the Islamic State even if the current form of the terrorist organisation is extinct.

Keywords: *child soldiers, recruitment, armed conflict, terrorism, Islamic State*

A kulturális javak védelmének rendészeti eszközrendszere Magyarországon

LUKÁCS Dalma¹

A kulturális javak illegális kereskedelme elleni fellépésben a Nemzeti Nyomozóiroda Műkincsvédelmi alosztálya, valamint a határon átlomázó vám- és pénzügyőrök említése releváns. A tanulmány szervezetekről szóló részeinek megírásához az interjúk és a megfigyelés technikája szolgált alapul. A szervezetek bemutatása mellett fontos lenne, hogy mind a civil lakosság, mind a rendőrség átessen egy érzékenyítésen, amely a kulturális javak védelmét szolgálja. Ennek érdekében mind oktatási, mint technológiai szinten fejlődnie kell a szervezeteknek.

Kulcsszavak: kulturális javak, nyomozás, társadalmi érzékenyítés

Bevezetés

A kulturális javak rendészeti védelme egyszerre megközelíthető elméleti és gyakorlati szempontból. Ebben a tanulmányban ezekre fókuszálva mutatom be, hogy a műtárgyvédelemben részt vevő Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztálya (a továbbiakban: NNI Műkincsvédelmi Alosztálya), valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) milyen feltételekkel működik jelenleg, valamint hogy milyen szereppel bírnak a kulturális javak illegális kereskedelme elleni fellépésben. Ezen túl, fontos pontnak tartom, hogy a társadalmi érzékenyítést, valamint ennek rendészeti irányú kezdeményezését is bemutassam, hiszen, például ha nem érti az illető, hogy a műtárgylopással a nemzeti értékeket is csorbítja, és azzal sincs tisztában, hogy mikor követ el bűntényt ezzel, akkor ott a rendészeti szakembereknek kell fellépniük ellenük. Emellett a tudatos fellépés jele az is, ha a civil lakosság bevonható a rendészeti tevékenységbe, és mind az adatbázist, mind a felderítés és a nyomozás során tudja segíteni a rendészeti szerveket a kulturális javak védelme során.

¹ LUKÁCS Dalma, PhD-hallgató, NKE Rendészettudományi Doktori Iskola
Dalma LUKÁCS, PhD student, National University Of Public Service
<https://orcid.org/0000-0001-7051-163X>, lukacs.dalma.93@gmail.com

Nemzeti Nyomozó Iroda – Műkincsvédelmi Alosztály²

1997-től vette kezdetét a mai Műkincsvédelmi Alosztály első formai megjelenése, amelynek alapja az akkori Művelődési és Köznevelési Minisztérium, a Belügyminisztérium és az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) között létrejött együttműködési megállapodás volt. 1998-tól jött létre a Vagyon és Műkincsvédelmi Alosztály, ahol már a kulturális javak védelme került a központba. A jelenlegi nevét 2004-ben nyerte el, amikor Műkincsvédelmi Alosztállyá formálódott a Nemzeti Nyomozóirodán belül, ahol folytatta korábbi munkáját. Az alosztály létszáma nem éri el a tíz főt.

A szervezet feladata, hogy a kulturális javakkal kapcsolatos bűnüldözési feladatokat ellássa, amely a felderítést és a nyomozást is magában foglalja. Fel kell tenni azt a kérdést, hogy az alapinformációk alapján felmerül-e bűncselekmény gyanúja. Ennek érdekében a nyomozást különböző módszerekkel végzik, és két szakaszra tagolják. Ez a két folyamat nagyon egyszerűen különül el. Az első a felderítés, amely onnantól veszi kezdetét, hogy felmerül a gyanú. Az első fázisban nem ismert az elkövető, itt még az adatok összegyűjtése folyik, különböző nyomozati cselekmények elvégzésére kerül sor (például helyszíni szemle, tanúkihallgatások, továbbá a körözés elrendelése stb.). A második fázisban már körvonalazódik, hogy ki lehet a gyanúsított. Itt válik kiemelkedővé a bizonyítási eljárás és a kivizsgálás folyamata. Következő eleme a második fázisnak a bizonyítási eljárás. Ha sikeresen azonosították az elkövetőt, akkor vádemelési javaslatot tesznek az ügyészségnek, és az ügy a Műkincsvédelmi Alosztály számára lezárul. Innentől kezdve az ügyészség kezébe kerülnek az esetek, ahol már megtörténik a vádemelés.

A nyomozó hatóság feladata a kulturális javakkal kapcsolatos kiemelt bűncselekmények felderítése, nyomozása és a bűncselekmények során eltűnt kulturális javak felkutatása. Ez azonban nem kizárólagos hatásköre a Műkincsvédelmi Alosztálynak. Nyomozás a műtárgyak kapcsán indulhat a megyei főkapitányságokon és kapitányságokon egyaránt. Ebből a szempontból meghatározó lehet az alacsony, illetve a magas kár értékű bűncselekmény. Az évekkel később előkerült, a bűncselekményekhez köthető műtárgyakkal is a Műkincsvédelmi Alosztály foglalkozik, valamint az orgazdasággal és a kulturális javakat érintő más visszaélésekkel is egyaránt.

Ezek mellett a lakossági tájékoztatásban szórólapon és a médian keresztül is megjelennek, amelyben a magánygyűjtők leltárkészítésének fontosságát emelik ki. Ezek mellett együttműködnek az ORFK-val, Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központtal (a továbbiakban: NEBEK), a hazai és a külföldi társszervekkel, valamint szakirányú képzésekben is részt vesznek. Ezenfelül támogatják a diákokat, hiszen az oktatásban és a szakdolgozatok készítésénél is segédkeznek, valamint több kutatásban és projektben is részt vesznek, mint például a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program (a továbbiakban: KÖFOP), valamint a Hamisítás Elleni Nemzeti Társulat (a továbbiakban: HENT) külsős tanácsadójaként. 2012-ben pályázatukkal elnyertek

² Köszönet a szakembereknek a szíves szóbeli közlésért.

egy európai uniós támogatást, amely pályázat keretén belül többek között kiállítást, nemzetközi konferenciát, a rendőr kollégák részére továbbképzést, valamint internetes felületen játékot szerveztek. Mindezt annak érdekében, hogy hangsúlyozzák a kulturális javak fokozottabb védelmének fontosságát, és növeljék az erre a célra fordítható erőforrásokból nyerhető kapacitást.

Az alosztályon csak hivatásos rendőrök dolgoznak, viszont nem kötelező rendelkezniük bármilyen művészeti végzettséggel, hiszen bármennyire előnyös is, mégsem az ő feladatuk, hogy azonosítsák a tárgyakat. Erre igazságügyi szakértőket kérnek fel. Nem titkolt céljuk, hogy egy speciális lopott tárgyak adatbázisával rendelkezzenek, hiszen Európa más országaiban is létezik ilyen a kulturális javak védelmével foglalkozó rendvédelmi szervezeti egységeknél, amely a nyomozás előmenetelét is megkönnyíti.

Nyomozásoknál fontos a kárérték nagysága, hiszen ez minősíti a bűncselekményt. Alapvetően ez határozza meg, hogy kik folytathatnak nyomozást az adott tárgy kapcsán (a NNI speciális alosztálya vagy a főosztályok). Szakértő állapítja meg, hogy milyen nagyságú kárértéket képvisel az adott tárgy. Ezenkívül a szakértők feladata azért is nagyon fontos, mert meg kell állapítaniuk, hogy az adott tárgy eredeti-e. Erre egyes esetekben más anyagvizsgálati módszereket is igénybe vehetnek.

A műkincsvédelmi nyomozók ezenkívül jó kapcsolatot ápolnak a múzeumokkal és a galériatulajdonosokkal. Ez a kölcsönös kapcsolat több szempontból is értékes, hiszen a rendőrség az aukciós házakat és a galériatulajdonosokat is tudja értesíteni egy-egy lopás esetén, így ha ott próbálnák az adott árut eladni, jelezhetnek a NNI-nek. Fordítva pedig fontos, hogy a rendőrség ismerje, hogy mi az aktuális „trend”, milyen műtárgyak azok, amik a legkelendőbbek az adott időpontban és ezt az információt a galériatulajdonosok és az aukciós házak munkatársaitól érik el.

A bűncselekménytípusok közül a kulturális javak kapcsán a legrelevánsabb az orgazdaság,³ lopás, sikkasztás,⁴ rongálás⁵ és a szerzői jogok megsértése.⁶ A jogtalan el-sajátítás⁷ alatt azt értjük, amikor az ember például a szántóföldön véletlenül talál egy ókori érmét és zsebre rakja, illetve nyolc napon belül nem szolgáltatja be. Azonban, ha már fémkeresővel célirányosan kutatja azt vagy más régészeti leletet, és úgy szerzi meg, akkor a tette lopásnak⁸ minősül.

³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 379 §, Orgazdaság.

⁴ 2012. évi C. törvény 372 §, Sikkasztás.

⁵ 2012. évi C. törvény 371 §, Rongálás.

⁶ 2012. évi C. törvény 385 §, Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése.

⁷ 2012. évi C. törvény 378 §, Jogtalan el-sajátítás.

⁸ 2012. évi C. törvény 370 §, Lopás.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (a továbbiakban: APEH) és a Vám- és Pénzügyőrség (a továbbiakban: VP) összeolvadásából jött létre a NAV. Fontos feladatot lát el, hiszen a határszakaszon behozott árukat ők vizsgálják át, így az illegális be- és kihozatal ellenőrzésében, kiszűrésében fontos szerepük van. Ezek mellett a mélységi ellenőrzések is lényeges pontok, amelyeket a NAV központi rendészeti főosztály irányítása alatt hajtanak végre. A mélységi ellenőrzés fontosságára jó példa a 2016 őszén Kecskemét mellett az autópályán megállított kamion, amelyben több mint száz műtárgyat találtak.⁹

Kulturális javak kapcsán nincs saját adatbázisuk, csupán a Miniszterelnökségnél lévő adatbázisból az aktuális ügyeknél megosztott információkból tudtak egyet készíteni, ám ez nem teljes, és függ a Forster Központ jogutódjának információközzétételétől. Ha szakértőt kell kihívni, akkor szintén a Miniszterelnökséggel lépnek kapcsolatba. A feladatköre a felderítésnél megáll, utána a rendőrségnek adják át az ügyet.

A kulturális javak kapcsán oktatásban nem részesülnek, azonban a szervezet munkatársai a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán található Vám- és Pénzügyőr tanszéken előadásokat tartanak többek között kettős felhasználású tárgyakból,¹⁰ amelyeknél részben érintik a témát.

Ellenőrzés a határon

Az illegális kereskedelem megfékezésében nagyon fontos szerepet játszanak a schengeni külső határok és az ott fellelhető ellenőrzési lehetőségek.¹¹ Magyarország kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a schengeni térség határországa, feladata pedig azért is fontos, mert ha egy tárgy bejut a határon illegálisan, akkor Európán belül a szabad kereskedelem jogán, már nem valószínű, hogy megtalálják.¹² Ezért is lényeges megvizsgálni, hogy pontosan kik és milyen módszerekkel végzik a határellenőrzést. Az áruk, így a műtárgyak vámellenőrzése a határon nem a rendőrök, hanem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) munkatársainak feladata. A jogszabály szerint a NAV feladatai közé tartozik többek között:

- azok az ellenőrzési és felügyeleti feladatok, amelyeknek célja a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, illetve megakadályozása;¹³
- a vámeljárásokhoz és tartozásokhoz kapcsolódó érték meghatározása és kiszabása mellett a vámhatáron történő áru- és utasforgalom vámellenőrzése;¹⁴

⁹ www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/okori-kincseket-csempeszett-a-kamionos (2019. 01. 01.)

¹⁰ Harnberger (2015) 83–93.; Harnberger (2012) 8–17.

¹¹ Varga (2015) 170–176.

¹² Varga–Lukács (2017) 42.

¹³ 2010. évi CXXI. törvény 13 § (2) j).

¹⁴ 2010. évi CXXI. törvény 13 § (5) b).

- „közvetlenül vagy közvetve – meghatározott körben – az áruk azonosságának (adózási szempontból történő besorolásának és egyéb jogszabály által meghatározott követelményeknek) a vizsgálatát, illetve a vizsgálat megtörténtének ellenőrzése”.¹⁵

A rendőrök, illetve a pénzügyőrök minden gépjárműtípusnál máshogy járnak el a vizsgálat során. A buszokat egy megállásos ellenőrzésnek vetik alá, ahol a rendőrök és a vámosok egyszerre ellenőrzik a járműveket. A szakemberek kockázatelemzés alapján eldönthetik, hogy csak egy csomagot vizsgálnak-e át vagy többet. Továbbá lehetőség van üregvizsgáló berendezés használatára is. A tehergépjármű ellenőrzésénél a rendőrök vizsgálják át először az utasteret, továbbá a rakteret. Ha mindent rendben találtak, akkor a pénzügyőrök következnek, akik más szempont szerint kutatják át a rakományt, illetve míg a rendőröknek a személy, okmány és gépjármű áll a fókuszukban, addig a NAV szakemberei az adóhoz köthető ellenőrzéseket hajtják végre, továbbá ellenőrzik, hogy nem szállít-e az illető csempésztett árut. Ennél az ellenőrzési pontnál következik a mérlegelés, amikor is a bruttó tömegből kimérik a nettót, majd leellenőrzik, hogy az okmányokban mekkora tömeg szerepel. Ennek a mérésnek többek között azért is nagy a jelentősége, mert nagy összecsúszás esetén a jármű tengelye megsérülhet, így ebben az esetben nem engedik tovább a járművet. A tehergépjárműveket röntgenvizsgálatnak is alávetik minden esetben. A személygépjármű, továbbá busz esetében ritkán alkalmazzák ezt a módszert, ami meghatározza a csempészet módszerét is, ám erről később ejtek szót. Az utasfülkét szakemberek vizsgálják át és csak a rakteret vetik alá a röntgensugárzásnak. Abban az esetben, ha az eszköz meghibásodik, esetleg vihar következik be, a szakemberek veszik szemügyre az árukat, illetve a rakteret is. A röntgenellenőrzés két fázisból áll: az elsőnél kép készül a járműről és a forgalmi rendszám alapján egy egyedi azonosítót kap a gépjármű. Ezután jelzésre elindulhat a tehergépjármű maximum 5 kilométer per óra sebességgel, hogy elkészítsék a felvételt. A második fázis az elemzés, ahol a rakodótér röntgenfelvételét elemzik. Itt a különböző színskálák segítségével az átvilágított járművet vizsgálják, hogy tartalmaz-e csempésztett árut vagy személyt. A módszer annyira sikeres, hogy még az áruval felpakolt tárgyak között, a kerékben, illetve egyéb alkatrészben is megtalálják a szakemberek az elrejtett holmikat. Az adatokat nyolc évig tárolják a rendszerben, ezenfelül negyedévente fórumon tárgyalják meg a módszerrel kapcsolatos tapasztalataikat. Ezenkívül a szomszédos országok is használják a röntgent, így a kétszeres átvilágításon a schengeni határszakaszt átlépve sokkal nagyobb arányban szűrik ki a csempésztett árukat.

A felsorolt ellenőrzési formák mellett a kockázatelemzés is fontos szerepet tölt be. Ennek a módszernek az a lényege, hogy ne szűrőpróbaszerűen, hanem tematikusan, előre meghatározott módon emeljék ki ellenőrzésre a járműveket, hiszen a gördülékenyebb utasforgalom áramlása érdekében nem tudnak mindenkit tüzetesen ellenőrizni.

¹⁵ 2010. évi CXXI. törvény 13 § (5) c).

Természetesen ez a módszer sem nyújt 100%-os megelőzést a bűnözés ellen, azonban csökkentheti a tévedés esélyét.¹⁶

Felderítés menete

Ha a pénzügyőr úgy véli, hogy szeretne másodlagos ellenőrzést is végezni, akkor az utast egy erre a célra létrehozott helyre irányítja a gépjárművével. Itt történik magának a járműnek, illetve a csomagoknak az átvizsgálása. Abban az esetben, ha be nem jelentett vámköteles áru, tiltott áru vagy a kulturális javak körébe tartozó tárgy birtokában van az utas, akkor a vizsgálatot végző szakember lefoglalja azt, valamint dokumentálja, amely magában foglalja a fénykép készítését is. A kapcsolattartás minden kulturális javakkal történő bűncselekmény esetén a Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztályán keresztül történik.

A kulturális javak tekintetében minden esetben szakértői véleményt kérnek. Igénybe vehetik a helyi muzeális és kulturális javak szakértőit, akik a Nemzeti Erőforrás Minisztérium (a továbbiakban: NEFMI) rendelet 2. mellékletében feltüntetett intézmények munkatársai.¹⁷ A gördülékeny munka érdekében fényképet küldenek az egyes szakértőknek, akik azonosítják a tárgyakat. Az azonosítás változó ideig tarthat, hiszen a lefoglalt tárgye gyűttesek mennyisége is más és más. Az értékelésben feltüntetik az egyes darabok leírását, datálását, továbbá az értékét. A tárgyakat bűnjelezik és felkerülnek egy elektronikus bűnjelnyilvántartásba (EBR), majd a büntetőeljárásban történő átfoglalásig a helyi kirendeltségen fellelhető páncélszekrényben tárolják. Amint átkerülnek a tárgyak az illetékes nyomozó hatósághoz, onnantól kezdve az elévülés nem a határszakaszon dolgozó NAV-szakemberek feladata. A tárgyakat leggyakrabban a Szépművészeti Múzeum veszi át, amelyeket átadás-átvételi szerződéssel erősítenek meg.

Csempészési módszerek

A kulturális javak csempészésénél figyelembe kell vennünk azt a tényezőt, hogy minél jobb állapotban van a tárgy, annál nagyobb a piaci értéke. Bár a megrendelő, illetve a láncolat pár szereplője ezzel tisztában van az esetek nagy százalékában, azonban a szállító (csempész) nem feltétlenül. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy elrejtéssel próbálják átcsempészni a tárgyakat, ami jelentheti a gépjárművek gyári, illetve házilag kialakított üregeiben, esetleg a csomagok közötti rejtést is. A teherautók röntgenezése miatt a buszokat és a személygépjárműveket jobban preferálják a csempészek, ugyanis kisebb a rizikófaktor a lebukásnak. A csempészmódszerek között szerepel a zokniba és egyéb ruhadarabokba, valamint szigetelőszalaggal körberagasztott zacskóba csomagolt megoldás. Előfordul azonban, hogy az ülés alá vagy mögé helyezik csomagolás

¹⁶ Csonka-Gulyás-Tornyai (2009) 315.

¹⁷ 14/2010. (XI. 25.) NEFMI rendelet.

nélkül a műtárgyat, amely eseteknél nincsenek tisztában a tárgy értékével vagy azzal, hogy bűncselekményt követnek el a tárgyak engedély nélküli külföldre szállításával.

A tárgyak forrás- és célországát az elkövetők elmondása alapján tudják beazonosítani, illetve a szakértői véleményből, hogy az adott tárgy honnan eredhet. Ez a kulturális javak csempészútvonalának általános meghatározásához is hozzásegíthet, illetve a tárgyak eredeti tulajdonosához, esetleg lehetővé teszi a múzeumhoz való visszajuttatását a beazonosítással. A határátkelőhelyen állományban lévő pénzügyőrök elmondása szerint nem próbálkoztak az elkövetők műtárgyakhoz kapcsolódó hamis dokumentummal ugyanis a felderített kulturális javakhoz nem szokott az utas semmiféle okmányt vagy papírt felmutatni.

Milyen tárgyak azok, amelyek a leginkább fenyegetettek? A schengeni határ magyarországi szakaszán felderített tárgyak leggyakrabban római kori, illetve bizánci érmék, fibulák, kisebb szobrok, edények, továbbá festmények lehetnek. De ezen túl a nemzetközi illegális piacon a régészeti leletek és festmények (mind eredeti, mind hamisítvány) mellett a vallási kegytárgyak is felfedezhetők. Ezen tárgyak eltulajdonítása egyszerű, hiszen a legtöbb esetben a templomok mindenki előtt nyitva állnak és ellenőrzés nélkül érkezhetünk, valamint távozhatunk a helyszínről. Ezt kihasználva számos kehely, szenttárgy, szobor, valamint freskó és oromzati dísz is áldozatul eshet az illegális kereskedelemnek. A lopott tárgyakból adatbázist készítenek az egyes országok, amelyek közül az Interpol adatbázisa a Works of Art,¹⁸ valamint az olasz Carabinieri TPC Leonardo¹⁹ nevezetű adatbázisa a legismertebb. Mint már említettem, sajnos Magyarországon a rendőrség még nem rendelkezik ezen adatbázissal a kezdeményezések ellenére sem. A Leonardo-adatbázis vizsgálata alapján, valamint az olaszok által évenkénti kiadott tanulmányokból és katalógusokból²⁰ ismerjük meg, hogy mely tárgyak azok, amelyek Olaszországban a legkelendőbbek. Az Interpol adatbázisa az egy országra kiterjedő adatokkal ellentétben a nemzetközi körözésben megjelenő műtárgyakat foglalja össze. Ezen adatbázisoknak létezik civil felhasználású, valamint „titkosított” része is, amelyet csak az adatkezelő, valamint az adott szervezett láthat.²¹

A társadalmi érzékenyítés jelentősége a kulturális javak védelmé- terén

A hazai fegyveres szervek bemutatása mellett szükséges a kulturális javak védelmének kicsit elméletibb oldalával is foglalkozni, mint például a társadalmi érzékenyítés szerepével. A társadalmi érzékenyítés elengedhetetlen szerepe a kulturális javak védelmének. Ha úgy tetszik, ez az első lépcsőfok. Az alapoknál kezdve: az emberekben tudatosítani kell, hogy a kultúra fontos. Mind eszmei, szellemi értéke, mind a nemzeti identitás és a világban való hovatartozásunk szempontjából. Enélkül nem érti meg az ember,

¹⁸ Interpol WOA adatbázisa: <https://www.interpol.int/notice/search/woa> (2017. 12. 29.)

¹⁹ Carabinieri TPC adatbázisa: <http://tpcweb.carabinieri.it/SitoPubblico/search> (2017. 12. 29.)

²⁰ La Guardia di Finanza (2003); La Guardia di Finanza (2016)

²¹ Lukács (2019)

hogy miért is fontos a tárgyak védelme, hiszen ha ellop egy műtárgyat, azzal a nemzetet is egyaránt megkárosítja.

Hogyan érzékenyítsük a civil szférát?

A leghatékonyabban akkor járnánk el, ha már gyermekkorban megkezdődne az érzékenyítés. Ez a tevékenység főleg oktatást foglal magában és ismeretterjesztést. Olaszországban a Carabinieri TPC²² általános és középiskolában oktatást végez a kulturális javak védelmét tekintve. A Nemzeti Nyomozó Iroda Műkincsvédelmi Alosztálya egy 2012-es európai uniós pályázat keretein belül például a gyerekek számára készített játékokat a kulturális javak dokumentálásáról, ezen belül is a házi dokumentációról, azonban sajnos ez csupán egy évig volt elérhető, a pályázat keretein belül.

A rendőri szféra érzékenyítése

Az eddigi kutatásom során azt vettem észre, hogy a magyar rendészeti szervek viszonyulása és érdekeltsége a kulturális javakhoz igencsak csekély. Az interjúk során kiderült, hogy a képzésük alatt oktatást, valamint továbbképzést nem, vagy csak minimális esetben kapnak kulturális javakra vonatkozóan, így nincsenek is tisztában a téma fontosságával. Sok esetben ez természetesen visszavezethető a civil szféra tudatosításának a hiányára is, hiszen gyerekkorban sem kapták meg már az általános iskolában a szükséges háttérrel hozzá. A rendőri szféra érzékenyítése tehát gyermekkorban a civil szféra érzékenyítésénél kezdődne, majd oktatással és különböző képzésekkel folytatódna az állományba lépés során. Ha a rendőrségnek lenne lehetősége oktatás keretein belül érzékenyíteni a civil szférát, önmaguk is jobban felkészültebbek és elkötelezettebbek lennének a téma iránt.

A rendőri szféra társadalmi érzékenyítése

Olaszországban a Carabinieri TPC munkatársai a felderített műkincsekből gyakran kiállításokat szerveznek. Ez azért is nagyon fontos, mert Magyarországon eddig kettő ilyen készült az *(Al)világot járt műkincsek* című kiállítás 2006. március 23. – május 28. között, amelyet Kulturális Örökségvédelmi Hivatal rendezett (ORFK, VPOP, KÖH),²³ valamint 2012-ben a Szépművészeti Múzeum kooperációjával. A kiállítás nagy népszerűségnek örvendett, azonban azóta sem történt hasonló szervezés. Olaszországban évente többször készítenek felderített műkincsekkel kiállításokat, valamint sajtótájékoztatót és évente egyszer könyvet is adnak ki az aktuális évi felderített műtárgyakról. Ezenfelül a Carabinieri már egy applikációt is használ, amellyel nemcsak a saját munkájukat könnyítik meg, de a civil szféra számára is elérhetőbbé és érthetőbbé teszik

²² Olasz műtárgyvédelmi egység a Carabinieriin belül.

²³ Jelenlegi megfelelői a szervezeteknek: NNI; készenléti rendőrség, ORFK; NAV; Forster Gyula központ jogutódjai.

a téma fontosságát. Ez az applikáció az iTPC, amely a Leonardo-adatbázisból készített közösségi felhasználású verzió.

A „social media” bevonása az illegális műkincskereskedelem elleni fellépésbe Magyarországon

Véleményem szerint a közösségi média²⁴ egy kiaknázatlan terület a kulturális javak védelme tekintetében. Azonban ez a felület elengedhetetlen manapság, hogy akár a fiatalabb, akár az idősebb generációhoz eljusson a mondanivalónk.

A média hatására nagyon jó példa az ISIS általi iraki múzeumok kifosztása és az amerikaiak mozgalma a műtárgykereskedelem szempontjából. Amíg a médiában nem jelent meg, hogy a múzeumokat kifosztják, addig az amerikai katonák nem intézkedtek, hiába kértek tőlük segítséget az emberek. Ezzel ellentétben, amint a médiában megjelent a valóság, az amerikaiak kényszerhelyzetbe kerültek és nekiálltak a tárgyak felderítésének és visszaszerzésének. Természetesen még több ezer tárgy van, amelyek a 2003-as támadások alatt az Iraki Nemzeti Múzeumból lettek eltulajdonítva és jelenleg nem ismerjük a tartózkodási helyzetüket, de a példa alapján láthatjuk, hogy a médiának óriási befolyásoló ereje is van.

A közösségi média olyan felület, amellyel sokszor olyan rétege is elérhető a társadalomnak, amely a hagyományos médiafelületekkel nem.

A social media a tradicionális média mellett szintén nagy befolyásoló erővel bír, hiszen manapság már nagyon kevés azon emberek száma, akik nem rendelkeznek legalább egy felülettel. Ahogy az olaszok is el tudják érni a civil lakosságot az internetes újtások segítségével, úgy hazánkban is lenne rá lehetőség, azonban különböző kritériumok mellett!

Amíg maga a rendőrség nem esett át a téma iránti érzékenyítésen, addig nem lehet hatékony az intézkedésük ezen a területen.

- Rendelkezni kell a rendőrségnek egy informatikusokból és szakértőkből álló csoporttal, akik kezelik az adott felületet és folyamatos újdonságokat, valamint friss híreket és újtásokat tárnak a civil lakosság felé.
- Fontos, hogy a rendőrség által alkalmazott oktatás során (diákoknál) már az adott applikációt is bemutassák, így a civilek azonnal megtanulják használni.
- Fel kell mérni a külföldön jól működő módszereket, és ha azok alkalmazhatóak lennének a magyar közönség felé, akkor adoptálni azokat.
- Közelebb kell hozni a civileket a kulturális javak védelméhez, ezért a felderített tárgyakat és azok tulajdonságait is meg lehetne jeleníteni az alkalmazásban, valamint játékos feladatokkal egy-egy felderítést ők maguk végezhetnének el virtuálisan.

²⁴ A social media vagy közösségi média, amely alatt a Facebook, Instagram, Twitter és különböző internetes portálokat, valamint applikációkat érthetjük.

A social media különböző felületein ezenkívül vitaindító kérdéseket is fel lehetne tüntetni, valamint a nyomozásban való segítség kérésére is ez lehetne a leggyorsabb felület.

Konklúzió

A folyamatos szervezeti átalakulások negatív hatással vannak az egyes szervezetek egymás közötti kommunikációjára. Azonban, ezen túl a saját eszközeit kihasználva az a kevés magyar szakember, aki ezzel a területtel behatóbban foglalkozik, mindent megtesz, hogy a kulturális javakat megvédje. Ahogy korábban is említettem, a kulturális javak védelme az állam szemszögéből tekintve nem élvez prioritást, hiszen bevétel nem származik belőle. Azonban ezen lehetne változtatni, hiszen a hazai turizmus is megindulhatna, emellett a nemzeti öntudat és az eszmei értékek iránti vágy fokozása is fellendülhetne. Ezt elsősorban a társadalmi érzékenyítésben, oktatásban és a technológiai fejlesztésekben kellene keresni.

IRODALOMJEGYZÉK

- Csonka Károly – Gulyás Zsolt – Tornyai Miklós (2009): Határrendészeti kockázatelemzés alapelvei. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X.* Tanulmányok *A rendészet kultúrája – kulturált rendészet* című tudományos konferenciáról. 315–330.
- Harnberger György (2015): A kettős felhasználású termékek vámhatósági ellenőrzése. In Szabó Andrea – Zsámbokiné Ficsovsky Ágnes szerk.: *Az adó- és vámszolgáltatások aktuális kihívásai. Konferencia és tanulmánykötet.* 83–93. Forrás: <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/az-ado-es-vamszolgáltatok-aktualis-kihivasai.original.pdf> (2019. 01. 01.)
- Harnberger György (2012): *Kettős felhasználású termékek és technológiák.* Vám-Zoll. 8–17.
- La Guardia di Finanza (2003): *L'Arte Ritrovata.* A tutela dei Beni Culturali. Roma, Accademia Internazionale ARCO.
- La Guardia di Finanza (2016): *Symposium: a tavola tra mito e cultura.* Roma, Recupero archeologico della Guardia di Finanza.
- Lukács Dalma (2019): A kulturális javak védelmére alkalmazott olasz rendészeti eszközrendszer, különös tekintettel az adatbázisokra és a tömegtájékoztatásra. *Ordinem Facere*, kézirat.
- Varga János – Lukács Dalma (2017): A schengeni információs rendszer lehetőségei az illegális működés kereskedelem elleni fellépésben. *Határrendészeti Tanulmányok*, 14. évf. 1. sz. 42–52.
- Varga János (2015): Az Integrált Határigazgatás európai uniós rendszere. *Hadtudományi Szemle*, 8. évf. 3. sz. 170–176.

Jogforrások

- 14/2010. (XI. 25.) NEFMI rendelet a kulturális javak kiviteli engedélyezéséről.
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
2010. évi CXXI. törvény az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról.

Internetes források

Carabinieri TPC adatbázisa: <http://tpcweb.carabinieri.it/SitoPubblico/search> (2017. 12. 29.)

Interpol WOA adatbázisa: www.interpol.int/notice/search/woa (2017. 12. 29.)

www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/okori-kincseket-csempeszett-a-kamionos (2019. 01. 01.)

ABSTRACT

The Law Enforcement Tools for the Protection of Cultural Properties in Hungary

LUKÁCS Dalma

The purpose of this research is to identify how the Hungarian agencies fight against the illicit trade of cultural properties. The National Bureau of Investigation and the Border Tax and Customs guardians are important to mention in this field. The research was based on the method of observation and interviews. In addition to presenting agencies, it would be important for both the civilian population and the police to undergo a sensitisation, which serves to protect cultural property. To achieve that, the agencies should develop themselves both on an educational and technological level.

Keywords: cultural property, investigation, social sensitisation

Az izraeli szent helyek védelmére vonatkozó biztonsági struktúra bemutatása a vallási közösségek és a rendőrség közötti kapcsolattartás kialakításának rendészeti koncepciója vonatkozásában¹

SZABÓ Csaba²

A vallási szélsőségek kutatócsoport kutatási időszakán belül két tanulmány keretében lett kifejtve a keresztény szent helyek védelmi és biztonsági struktúrájának elemzése. Az egyik tanulmány az európai keresztény szent helyeket érintő új típusú biztonsági kihívások elemzését vizsgálta a kritikus infrastruktúráként történő azonosításának érdekében, míg a másik tanulmány a magánbiztonsági szektor szerepét vizsgálta a keresztény szent helyek biztonsági modelljének kialakítása érdekében. A tanulmányokban elsősorban biztonsági, védelmi, magánbiztonsági, valamint rendészeti modellek keretében vizsgálták a felvázolt hipotéziseket a keresztény szent helyek védelme érdekében. Jelen tanulmányban arra keressük a válaszokat, hogy Izrael (amely a legfontosabbnak tartja a szent helyek védelmét), milyen rendészeti módszerek és védelmi modellek alkalmazásával valósítja meg ezen speciális biztonsági előírásokat. Amint az alábbiakban részletesebben kifejtem, az izraeli törvények megkövetelik, hogy az emberek a szent helyeket tiszteletben tartsák, és az izraeli hatóságok tisztában vannak ezekkel a fontos helyszínekkel kapcsolatos társadalmi érzékenységgel, különösen az egyes vallási közösségek csoportjai közötti erőteljesebben növekvő feszültségek időszakában. Egy olyan országban, ahol a különböző vallások legszentebb helyszínei nagyon közel találhatók egymáshoz földrajzi értelemben, az izraeli rendvédelmi szervek előtt álló kihívásokat úgy lehet azonosítani, hogy minden szent helyet és területet egyenlően kell megvédeni, és egyben lehetővé tenni az egyén és a vallási közösségek számára, hogy megkülönböztetés nélkül hozzáférhessenek szabadon a béke a közrend és a közbiztonság hatékony fenntartása mellett, egyúttal gyorsan és hatékonyan megszüntetve a felmerülő feszültségeket és törvénysértéseket. Ezek a rendészeti

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

² SZABÓ Csaba dr., PhD, r. őrnagy, tanácsadó. Belügyminisztérium, Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály, Belügyi Szemle, felelős szerkesztő.

Csaba SZABÓ PhD police major

<https://orcid.org/0000-0001-9573-2332>, szabo.csaba@uni-nke.hu

és katonai jellegű kihívások folyamatos és szakszerű erőfeszítéseket kívánnak a megfelelő társadalmi egyensúly megteremtése érdekében.

Kulcsszavak: izraeli szent helyek, biztonsági stratégia, rendőrség, magánbiztonsági szektor

Jogszabályi alapok az izraeli keresztény szent helyek védelmében

Az izraeli törvényhozás mint jogalkotó biztosítja az istentiszteletek szabadságát, és egyben biztosítja a keresztény szent helyek védelmét és az azokhoz történő szabad hozzáférést az összes vallási közösség és gyülekezet tagja számára. A szent helyek védelméről szóló 5727-1967 törvény tiltja a szent helyek megalázását vagy más módon történő megrongálását, és egyben biztosítja a különböző vallási közösségek tagjai számára a szabad hozzáférést. A szent helyek ellen elkövetett bűncselekményeket a jogalkotó öt és hét év közötti letöltendő börtönbüntetés kiszabását rendeli. Az 5737-1977 számú büntető törvénykönyv 170. §-a kimondja, hogy a szenthelyek, valamint a vallási közösségek tagjai által látogatott megszentelt épületek megsemmisítése vagy megrongálása az Izrael Állami Jogi Tanácsadó és Jogszabályi Főosztály hatáskörébe tartozik a kivizsgálás vonatkozásában és a cselekmény három év végrehajtásban letöltendő börtönbüntetéssel sújtható. Ezt kiegészítve a 171. § úgy rendelkezik, hogy a vallási istentiszteletek indokolatlan megzavarása, illetve az ott tartózkodó személyek bántalmazása vagy fenyegetése bármilyen formában megvalósul, szintén három év végrehajtásban letöltendő börtönbüntetéssel sújtható a bűncselekményt elkövető személy.³

Biztonsági intézkedések az izraeli szent helyek védelmében

Izrael Állam nagymértékben törekszik arra, hogy valamennyi szent hely és épület védelmét és őrzését a fennálló folyamatos biztonsági kockázat csökkentésével lássa el, valamint (a biztonsági feltételek teljesülése mellett) hogy szabad hozzáférést biztosítson az egyes vallási közösségek számára a keresztény szent helyekre történő bejutáshoz, és egyúttal biztosítottá váljon a szent helyek vonatkozásában, hogy az épületek használata során a keresztény értékeket megőrizze a társadalom számára. A Belügyminisztérium Szent Helyek Biztonságáért Felelős Főosztálya rendszeres megbeszélést folytat a nem zsidó vallási közösségek tagjaival és a különböző vallási közösségek képviselőivel a vallási események előkészületeivel és végrehajtásával kapcsolatban a szent helyek biztonságának fenntartása érdekében. Tekintettel a Templom-hegy, a Nyugati Fal és a Szent Sír-templom⁴ különösen fontos vallási és turisztikai jelentőségére, egy kü-

³ Penal Law, 5737-1977.

⁴ Benda (2003) 127.

lönleges rendőri egység felállítását kezdeményezte a belügyminisztérium a kiemelt jelentőségű szent helyek a védelme érdekében. Az izraeli rendőrség (összhangban a szent helyek védelmével, valamint a közrend és közbiztonság fenntartásával kapcsolatban) meghatározott ideig, ideiglenes jelleggel korlátozhatja és megakadályozhatja az egyes kiemelt jelentőségű szent helyek látogathatóságát és megközelíthetőségét.⁵

Izrael súlyos történelmi és folyamatos biztonsági kihívásainak köszönhetően számos olyan biztonsági erőforrás létezik, amelyet a politikai döntéshozók támaszthatnak. Az aktív szolgáltatás tartalékképzéssel, a lakosság többsége minimális katonai kiképzéssel rendelkezik, pozitív következményekkel jár mind a külső katonai képességek, mind a hazai elűző rugalmasság tekintetében. Emellett a magán- és a civil szektorok létfontosságú erőszorzóként szolgálnak Izrael otthoni védelmében. A magán biztonsági őrök és a fegyveres civilek kulcsszerepet játszanak Izrael otthoni védelmében, amennyiben a biztonsági tervezők számukra fontos elemet jelentenek a veszélyértékelések elvégzése során.

Az izraeli rendőrség szervezeti felépítése és speciális rendőri erői

Az izraeli rendőrség nemzeti rendvédelmi szerv. A területi felosztás vonatkozásában 29 kerületben és 29 alkerületben, valamint további regionális állomásokon 29 ezres állandó létszámmal látják el a törvényben megfogalmazott rendészeti feladatokat. A rendőrség állománya mellett katonai szolgálatot ellátva mintegy 4600 katona lát el rendészeti feladatokat kiemelten a turisztikailag frekvenciált területeken, közülük mintegy 3300 fő a határrendészet szervezésében látja el szolgálatát. Az izraeli rendőrséget a Közbiztonsági Minisztérium felügyeli. Az izraeli rendőrség feladatrendszerének és struktúrájának sajátossága, hogy az állami felügyelet mellett a helyi önkormányzatok, valamint a regionális vezetők is részt vesznek a döntéshozatali folyamatokban, de az irányítás és a szakmai felügyelet egy egységes központi országos parancsnokság fennhatósága alatt marad, amelyet csak az Izraeli Nemzeti Kormányzat felügyel. Az izraeli rendőrség kettős szerepet tölt be az ország biztonsági rendszerében. Az egyik jelentős feladatrendszer a hagyományos bűnüldözési és büntetőrendészeti feladatok végrehajtása (kiemelten a közlekedési ügyek és büntetőügyek), még a másik jelentős feladatrendszer, hogy a rendőrség kulcsfontosságú szerepet tölt be Izrael terrorizmusellenes erőfeszítéseinek végrehajtásában. A rendőrségen a szakmai képzések során minden tisztet felkészítenek arra, hogy mind az általános rendőrségi feladatok, mind a terrorizmusellenes feladatokat ellátását képesek legyenek ellátni.

A rendőri erők mellett az izraeli rendőrség három, a terrorizmus elleni küzdelemre szakosodott műveleti egységgel rendelkezik:

- *Határrendészet (Israel Border Police)*.⁶ Izrael első számú határvédelmi rendészeti szerve. Azokon a határterületeken található zónákban látnak el (elsődlegesen)

⁵ Israel 2015 International Religious Freedom Report. 12–13.

⁶ Argaman (1996) 55–76.

rendészeti feladatokat a szervezet hivatásos állományú tagjai, ahol kiemelt kockázatot jelent Izrael határszakaszainak a támadása. Ezek a határterületek elsődlegesen Ciszjordánia és Kelet-Jeruzsálem. A határrendőrség tagjait az IDF (*Israel Defense Forces* – Izraeli Védelmi Erők) képezi ki, mivel egyes különleges katonai missziók során az izraeli hadsereg szervezeti rendszerébe integrálódnak, azonban mindvégig a rendőrség általános parancsnoksága alatt maradnak.⁷

- *Speciális Járőrszolgálat (Yasam)*: Az izraeli rendőrség különleges egységei, amelyeket különleges fegyverek és rendészeti taktikák alkalmazásával az Izrael Állam területét érintő, vagy azt veszélyeztető terrorcselekmények során vetnek be. Mindezek mellett szerepet játszanak a közterületeken kibontakozó egyes csoportosan elkövetett erőszakos cselekmények kezelésében és felszámolásában is.⁸
- *Különleges rendőri egység (Yamam)*: Az izraeli rendőrség különleges egysége, amely az alábbi három kulcsfontosságú területre szakosodott: az ellenséges létesítmények, a túszejtett helyzetek és a súlyos bűncselekmények felderítése és a terrorcselekményeket elkövető személyek elfogása vagy ártalmatlanítása, ideértve a fegyverekkel és a kábítószer-csempészettel kapcsolatos bűncselekményeket is. A Yamam képes túszmentési műveletek végrehajtására, amely támadások elsődlegesen polgári célpontok ellen irányulnak. A Yamam tagjai a rendészeti feladatokon kívül katonai, valamint fedett rendőri munka végrehajtásában is részt vesznek.⁹

Az izraeli rendőrség szervezeti modelljének bemutatása a szent helyek védelme érdekében

Az izraeli rendőrség a biztonsági körülményeket figyelembe véve, számos olyan biztonsági kihívással szembesül a mindennapos feladatellátás során, amely a folyamatosan változó biztonsági környezetből ered. A biztonság fenntartása érdekében a klasszikus rendészeti modelleket szükséges ötvözni olyan elméleti és gyakorlati megoldásokkal, amelyek segítségével megelőzhetővé válhatnak az állam területén és a határterületeken elkövetendő terror- és bűncselekmények. Ebben a kontextusban vizsgálva Izrael Állam közbiztonsági és védelmi rendszerét megállapítható, hogy csak egy komplex és hatékony megelőző védelmi rendszer hatékony alkalmazásával lehet érvényesíteni azokat a magas szintű biztonsági elveket, amelyeket mind a kormányzat, mind a lakosság megfogalmazott a biztonság megteremtése és fenntartása érdekében. Ezek a meghatározott biztonsági stratégiai elvek nemcsak a lakókörnyezetre és a közterületekre vonatkoznak, hanem azokra a vallási és szent helyekre is, amelyek mind turisztikai, mind a vallásgyakorlás szempontjából kiemelt célpontokat jelentenek a terrorcselekményeket végrehajtani szándékozó személyek számára.¹⁰ A biztonsági kihívások kezelése érdekében, vala-

⁷ Ostfeld (2004) 104–106.

⁸ Lavie (2014) 183–185.

⁹ Sof (2016)

¹⁰ Kovács (2018) 15–17.

mint Izrael Állam határ- és belterületén gyakori fegyveres konfliktusok következtében megalakításra került a HLHFG-t¹¹ (*High Level Home Front Group*) védelmi és biztonsági szervezet, amely szervezetben a katonai tapasztalatok figyelembevételével alakították ki a belső biztonság, a közbiztonság, a bűnüldözés, valamint a jogalkotás és a parlamenti ellenőrzés együttes rendszerének működési struktúráját.¹²

A szervezet kijelölte azokat a fontosabb védelmi témákat, amelyek folyamatos és rendszeres monitorozásával egy egységes strukturális modellt tudnak kialakítani a biztonsági kihívások kezelésére:

- *A bírósági rendszeren keresztül történő jogorvoslati dinamika gyorsítása és a joggyakorlat hatékonyságának erősítése.*
- *A rendőrség részéről a közösség iránti elkötelezettség erősítésének megteremtése, amelynek középpontjában az Izrael Állam területén élő összes etnikai és vallási közösség bevonása áll – beleértve a társadalomban élő arab és más kisebbségeket is –, amely együttműködés során célzott közbiztonsági programok kialakításával és működtetésével valós és tartós eredményeket lehet elérni a békés közös együttélés érdekében.*
- *A folyamatos képzés és fejlesztés révén a kiválósági programokban megfogalmazott színvonal iránti elkötelezettség biztosítása.*

Az Izrael Állam területén található szent helyeket érintő bűn- és terrorcselekmények elkövetésével összefüggésben Micky Rosenfeld főfelügyelő rendőrségi szóvivő megjegyezte, hogy Tel Aviv központjában 70%-ban bűncselekmények formájában történik a jogsértés, és a maradék, mintegy 30% a terrorizmusra vonatkozik. A fővárosban, Jeruzsálemben, ezek a számadatok fordított tendenciát mutatnak, ezért Jeruzsálemben kiemelt hangsúlyt fektetnek mind a rendészeti és katonai szervek, mind a kormányzat, mind az egyes nem állami szervezetek a terrorizmus elleni műveletek végrehajtására, kiemelten a vallási és a történelmi helyek védelme érdekében.¹³ A biztonsági kockázatok azonosítása kulcsfontosságú szerepet játszik az izraeli rendőrség védelmi struktúrájának kialakításában. Ennek érdekében a rendőrtisztképzést is ennek a biztonsági koncepciónak a megfelelőiséhez és hatékony végrehajtásához igazították. A vonatkozó struktúra kimondja, hogy minden izraeli rendőrtisztnek képesnek kell lennie arra, hogy felismerje és kezelni tudja a terrorcselekmények esetén felmerülő helyzetet, annak érdekében, hogy a reakció és a beavatkozási idő minimálisra legyen csökkentve,

¹¹ 2015-ben a NATO magas szintű katonai vezetőkből, valamint a NATO és más együttműködő országok tisztviselőiből álló tagjai felhatalmazást kaptak arra, hogy szakmai elemzések formájában foglalkozzanak behatóan a nyugati fejlett társadalmakat érintő háborúk és konfliktusok közvetlen hatásaival, kiemelt figyelmet fordítva azokra a terroriszervezetekre, amelyek figyelmen kívül hagyják a fegyveres konfliktusokra vonatkozó alapvető szabályokat és egyéni harci stratégiájuk alkalmazásával hajtják végre terrorcselekményeiket. Izrael Állam ezeknek a védelmi szakmai elemzések eredményeinek a nemzeti biztonsági és védelmi stratégiába és végrehajtási rendszerbe történő integrálásával hozta létre a High Level Home Front Group (HLHFG) szervezetet 2016-ban.

¹² Machine (2010) 85–87.

¹³ Mack (2016) 17–18. Az Emek Shaveh egy olyan izraeli (nem kormányzati) szervezet, amely a kulturális örökséghez való általános jog védelmére törekszik, és egyben törekszik megővni az ókori helyszíneket az izraeli társadalom és az emberiség számára. A szervezet véleménye szerint az ókori romok az izraeli–palesztin konfliktus politikai eszközeivé váltak, ezért indokoltá vált a fokozott védelem biztosítása mind az állami szervek, mind a nem állami szervek segítségével egyaránt.

mivel Izrael Állam terrorizmusra vonatkozó tapasztalatai azt mutatják, hogy a gyors és hatékony biztonsági beavatkozás létfontosságú a terrorista incidensek korai szakaszban történő megakadályozásában és felszámolásában. Ennek megfelelően folyamatos továbbképzés tartanak a rendőrtisztek számára a terrorista gyanús személyek felismerése és kiiktatása érdekében, valamint ezzel párhuzamosan minden rendőrkapitányság által foglalkoztatott személynek évente köteles részt vennie az Országos Rendőrfőkapitányság által szervezett antiterrorista képzésen.¹⁴ Ez a képzés magában foglalja az összes rendőrségi szolgálati ágra és speciális egységekre vonatkozó terrorizmusellenes tevékenységgel kapcsolatos konkrét követelményeket, beleértve olyan speciális taktikai elemeket, mint a terrorcselekmények valós helyzetben történő szimulációját, a terrorista támadások elemző értékelését, valamint a túszejtő helyzetek gyakorlását olyan speciális létesítményekben és kritikus infrastruktúrákban, mint *egyes kiemelt jelentőségű szent helyek, valamint a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmények*.¹⁵ A rendőrség állománya számára rendszeres jelleggel biztosított speciális rendészeti képesség kialakításával lehetőség nyílik arra, hogy az izraeli rendőrség azonos időben képes legyen legalább két nagyobb terrorista incidensre reagálni és meghozni a megfelelő biztonsági intézkedéseket a hatékony végrehajtás érdekében.¹⁶

A vallási közösségek és a rendőrség kapcsolatrendszerének helyzete Izraelben

Az izraeli rendőrség elsősorban a bűncselekmények megelőzésére helyezi a hangsúlyt. Ez a megelőzési mechanizmus elsősorban a közterületi jelenlétben, a közösségi közlekedés biztosításában, valamint a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos kritikus infrastruktúrák védelmében mutatkozik meg.¹⁷ Az izraeli rendőrség a biztonsági kihívásokat összetett módon igyekszik kezelni, ezért ezen koncepció mentén a különböző etnikai és vallási közösségek tagjait is bevonják a rendőrség bűnmegelőzési tevékenységébe.¹⁸ Azonban ezek a rendészeti struktúrák sok esetben kihívásokkal teli tevékenységet jelentenek, mivel az etnikai és vallási közösséggel történő együttműködés további konfliktusokat generálhat. A rendőrség az etnikai és vallási közösségekkel történő bűnmegelőzési tevékenységre vonatkozó együttműködés keretében rögzítésre került, hogy a turisztikai-

¹⁴ Habberfeld–Hassell (2009) 25–27.

¹⁵ *Fighting Terror Effectively: An Assessment of Israel's Experience on the Home Front*. (2016) 44–55.

¹⁶ Chetrit (2015) 33–38. A szerző kifejti tanulmányában, hogy a HLHFG szervezet tagjai egységesen nyilvánultak meg azon állásfoglalás mellett, hogy egyes fontos turisztikai célpontok, határterületek és kiemelt jelentőségű vallási épületek ellen irányuló támadás esetén törekedni kell a maximális erő alkalmazására, és ezen operatív helyzetekben a szervezet tagjait azonnal és széleskörűen kell tájékoztatni a kialakult helyzetről. A szerző továbbá kifejti tanulmányában, hogy az egyes speciális rendészeti és antiterrorista képzési eljárások során a HLHFG szervezet képviselői megtekintették az Izraeli Országos Rendőrségi Akadémiát, ahol a rendőrségi tisztviselők bemutatták azokat az alapvető szabályokat, valamint valós szimulációs és eljárási rendszereket, amelyeket a valós helyzetekben képesek hatékonyan alkalmazni, például olyan helyzetekben, mint az Izrael Állam állampolgárai, valamint katonái és rendőrei, továbbá a *vallási gyűlések* ellen irányuló öngyilkos merénylek azonosítása és ártalmatlanná tétele, vagy a gépjárművel elkövetett *ramming* típusú terrortámadások megakadályozása és a hatékony védekezési rendszer kialakítása.

¹⁷ Brown–Benedict (2002) 543–547.

¹⁸ Bowling–Phillips (2003) 55–61.

lag nagyobb jelentőségű szent helyek és a vallási tevékenységek központjának számító, nagyobb tömegeket vonzó épületek esetében kiemelt figyelmet szentelnek ezeknek a létesítményeknek a védelmére.¹⁹

Az izraeli rendőrség stratégiai intézkedései a vallási közösségekkel történő együttműködés kialakítása érdekében:

- Az izraeli rendőrség nagy jelentőséget tulajdonít a közösségi kapcsolatoknak a társadalom minden ágazatával szemben, kiemelten a vallási közösségekkel.
- Az izraeli rendőrség egy stratégiai tervet hozott létre annak érdekében, hogy javítsa a kisebbségek és a különböző vallási közösségek közti konfliktusok kialakulásának esélyét, különösen a muzulmán arab közösségek viszonylatában.
- Az izraeli rendőrség széles körű társadalmi szerepvállalásra törekszik annak érdekében, hogy az egyes kiemelt jogsértések (közterületi bűncselekmények, terrorcselekmények) problémáinak kezelésére, olyan megoldásokat dolgozzanak ki, amelyek alkalmazásával hatékonyan tudják kezelni a közrendet és a közbiztonságot veszélyeztető közterületi bűncselekményeket. Az izraeli rendőrség képzési struktúrájában megtalálhatók azok az elemek, amelyek segítségével a rendőri intézkedések során a rendőrök képessé válnak felismerni és kezelni az egyes vallási közösségek problémáit. Az izraeli rendőrség vezetői kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy egyes fokozott veszélyhelyzetet követően, amely Izrael Állam területén kialakul a további konfliktushelyzetek megelőzése érdekében rendőrségi tisztségviselőket küldenek az adott területre, hogy előmozdítsák a kölcsönös párbeszédet a helyi közösségi és vallási vezetőkkel.²⁰ Ennek a párbeszédnek a kialakítása egy évekig tartó intenzív kapcsolatépítés eredménye, amely egyértelműen bizonyítja azt, hogy az izraeli rendőrség élvezi – bizonyos – vallási közösségek bizalmát a bűnfelderítés és a kölcsönös információáramlás vonatkozásában. Megemlítendő, hogy számos kezdeményezés és rendészeti program folyik ezen kapcsolatok továbbfejlesztése érdekében.
- Például a jeruzsálemi körzeti rendőrség újjászervezte a területi régiók határait, hogy hatékonyan tudjon segítséget nyújtani az egy körzeten belül élő keresztény, arab, valamint ortodox zsidó családok számára, ezáltal is erősítve a vallási közösségek iránti elköteleződésének politikáját, valamint hogy az egyes vallási közösségek részéről felmerülő specifikus igényekhez igazítsa az alkalmazott rendészeti struktúrát, beleértve a megfelelő háttérrel rendelkező rendőrtiszteknek a kiképzését a hatékony kapcsolatfelvétel kialakítása érdekében.²¹

¹⁹ Antonopoulos (2003) 45–49.

²⁰ Clancy et al. (2001) 25–48. A szerző tanulmányában rámutat arra, hogy a jeruzsálemi rendőrség a helyi óváros muszlim és keresztény negyedeiben folytatott terrorellenes rendőrségi ellenőrzések során – amelyeket elsősorban a '90-es évek második felének időszakára vonatkozó terrorhullám miatt hajtottak végre –, már abban az időszakban kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a helyi vallási közösségek vezetőinek előzetes tájékoztatását követően vizsgálják át az adott területet.

²¹ Israel 2016 International Religious Freedom Report. United States Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor. 19–22.

Az izraeli rendőrség egy nagy jelentőségű toborzási kísérletet indított az arab vallású izraeli állampolgárok számára a rendőrség hivatásos állományába történő belépés elősegítése érdekében. Az izraeli kormányzat arra törekszik, hogy további 3000 fő muszlim vallású tisztet vegyen fel az elkövetkező három évben a rendőrség állományába, ezzel megduplázva a nem zsidó vallású személyek részvételét a rendőrségen belül.²² Az izraeli rendőrség országos vezetője 2016-ban kinevezte az első muszlim vallású főparancsnokot a rendőrség regionális vezetőjének, akinek a legfőbb feladata, hogy húsz rendőrségi tisztviselővel egy új és hatékony rendészeti struktúrát dolgozzon ki kifejezetten a muszlim vallású közösségekkel való együttműködés további javításának előmozdítása érdekében.²³ Ezeket a jelentős változásokat és átalakításokat egy ötéves stratégiai terv keretében hajtották végre az izraeli rendőrségen belül, amelyet az izraeli rendőrség az izraeli–arab közösségekkel való kapcsolattartás elősegítése és fejlesztése érdekében kezdeményezett, és amellyel jelentős javulást kívánnak elérni a közrend a közbiztonság, valamint és a terrorcselekmények megakadályozása érdekében. Az izraeli rendőrség az országos munkaerő-toborzás mellett egy másik meghatározó stratégiai tervet is előterjesztett a jeruzsálemi rendőrségi állományra vonatkozó feladatrendszer átalakítására vonatkozóan, amely elsősorban Jeruzsálemben elkövetett bűncselekmények felderítési tevékenységére fog összpontosítani. A rendőrség által kidolgozott terv célja, hogy kiemelt jelentőséget fordít a bűnözés akut problémájára Jeruzsálem arab szektorában, amely elsődleges az illegális lőfegyver- és lőszerbirtoklás magas arányának a megszüntetésére törekszik. A rendőrség a feladatrendszer tervezéről szóló elemzésében megjegyzi, hogy az arab közvélemény pozitívan fogadta, és így vesz részt a rendőrséggel együttműködve a terv végrehajtásában, felismerve, hogy sürgősen szükség van alapvető változásokra, és ezek a változások csak a jeruzsálemi városi rendőrséggel való együttműködés révén érhető el.²⁴

A jeruzsálemi rendőrség az elmúlt évtizedben fokozatosan kialakuló jelentős létszámhiánnyal szembesült, elsősorban a közterületi szolgálatot ellátó állomány vonatkozásában. A létszámhiánnyal összefüggésben Jeruzsálemben kialakultak olyan területek, ahol jelentősen csökkent a rendőrség közterületi jelenléte. Az arab közösségek aggodalmukat fejezték ki 2018 elején a jeruzsálemi rendőrség vezetője részére, hogy a rendőrségen belül tapasztalható létszámhiány kerüljön orvoslásra és egyúttal azokon a területeken is növeljék a közterületi órák számát a rendőrség vonatkozásában, ahol korábban ez nem volt lehetséges.²⁵ Az arab vallási vezetők továbbá kifejtették azon álláspontjukat, amelyben megfogalmazták, hogy az izraeli társadalomban az arab

²² Hadid (2016)

²³ Gontarz (2017)

²⁴ Cashman (2017) A szerző kifejti, hogy helyi önkormányzati vezetők, valamint az arab közösségek vezetői azt szeretnék elérni, hogy egész Izrael Állam területén – ugyanúgy a városokban, mint a falvakban – a rendőrség tegyen meg mindent a bűn- és terrorcselekmények, valamint a közterületeken elkövetett erőszakos cselekmények csökkentése érdekében.

²⁵ Breiner–Khoury (2018) A cikk kifejti, hogy az elvégzett kutatás részeként tizenegy rendőrpárancsnokkal (anonim módon) készítettek interjút, elsősorban azokban az izraeli városokban, ahol többségben vannak az arab közösségek tagjai, valamint néhány vegyes társadalmi összetételű városokban. Kelet-Jeruzsálemben három rendőrkapitányság parancsnokát is megkérdezték a kutatás során.

közösség tagjai ellen elkövetett bűncselekmények magas száma, valamint az egyéni biztonságérzet hiánya nem új probléma. A közelmúltban végzett kutatások alapján – *amelyek az adott arab közösségekre vonatkozó közbiztonsági helyzetet több oldalról vizsgálták* – megállapításra került, hogy az arab közösségek nem csak a kialakult rendőri létszám hiányában látják az alapvető közbiztonsági problémákat. A rendőri személyi állomány hiánya csak az egyik lényeges szempont a biztonsági problémák kialakulásában. Az arab közösségek vezetői többek között a magas bűnözési arányokban, a panaszosokkal történő együttműködés hiányában, valamint a jogsértések során keletkező bizonyítékok eltitkolásában látják a problémákat.

A kutatás során megkérdezett rendőrparancsnokok az alábbi válaszokat adták a feltett kérdésekre:

- Jelentős mértékben növekszik az arab közösségekben a bűnelkövetések száma.
- Az illetékes minisztériumok elhanyagolják az arab közösségeket a finanszírozás és az erőforrások szétosztása tekintetében.
- A lakosság vonatkozásában a rendőrség nem csupán szolgáltatásokat nyújt az adott közösségeknek. A rendőrséget a lakosság elsősorban az izraeli–palesztin konfliktus prizmjában keresztül ítéli meg. A rendőri intézkedéseket a zsidó vallási vezetők is bírálják, mivel sérelmezik, hogy számos esetben a rendőri intézkedések nem védik kellő mértékben a zsidó vallású embereket. Ezért a rendőrök ütközőként funkcionálnak a zsidó és az arab közösségek között, amelynek következménye, hogy a rendőrök jelentős veszélynek vannak kitéve az adott vegyes társadalmi körzetekben.²⁶

Fontos szempont a vallási közösségekkel történő rendőrségi együttműködésben, hogy a közösség tagjainak a beilleszkedése a rendőrség soraiba gyors és hatékony legyen, hogy ezáltal képessé váljanak és egyben felkészülhessenek az adott közigazgatási területen történő rendészeti munka elvégzésére. Az ilyen egyéni és szervezeti erőfeszítések hatása, hogy egy erkölcsi kört hoznak létre, ami azt jelenti, hogy a közösségi rendőrség egyre inkább beilleszkedik a vallási közösségek életébe. Ennek a társadalmi beavatkozásnak a következménye, hogy lehetővé válik a biztonságérzet növelése és az erősza-
kos tevékenységek csökkentése.²⁷ A következő fejezetben bemutatom azokat az izraeli szent helyeket, amelyeknek a védelme és biztosítása kiemelt jelentőséget képvisel a rendőrség stratégiai rendszerében.

²⁶ Az Izraeli Knesset Kutatóközpont jelentése szerint (összhangban a rendőrségi adatokkal) 2014 és 2016 között az erőszakos bűncselekmények 64% az arab közösségekben követtek el, annak ellenére az arab közösségek csupán Izrael népességének mintegy 20% teszik ki. Ez az adat azt mutatja, hogy 100 emberre jutó emberölések száma a zsidó személyek ellen elkövetett gyilkosságok áldozatainak ötszöröse. A kutatóközpont jelentése rámutat arra, hogy amennyiben ilyen jelentőségű eltérések mutatkoznak a továbbiakban is a bűncselekmény mértékében, akkor abban az esetben a rendőrség nem tudja betölteni a vákuum és az ütköző szerepét a jelenlegi erőivel és eszközeivel. A változásnak a vallási közösségeken belülről kell erednie és nem csak a rendőrségnek kell törekedni a jogszabályok betartására.

²⁷ Kovács (2017) 17.

A Templom-hegy rendészeti biztosítása

Az építmény az iszlám hívőinek az egyik legfontosabb szent helye. Izrael Állam tiszteletben tartja a Waqf (*Iszlám Vallási Alapítvány Hatósága*) fennhatóságát a Templom-hegy felett, amely szervezet tagjai a Templom-hegy vallási vezetését felügyelő tisztviselők. Általános szabályként elfogadott, hogy az izraeli hatóságok nem zavarják a Waqf tevékenységét, és nem eszközölnek korlátozásokat azokkal a muzulmánokkal szemben, akik imádkozni akarnak a Templom-hegynél, mindaddig amíg legálisan lépnek be Izrael Állam területére. Amennyiben a rendőrség a belső hírszerzési információk és a biztonsági kockázatok alapján magas szintű kockázatúnak ítélik meg a közbiztonságra nézve az adott szent helyet, akkor abban az esetben a rendőrség korlátozhatja a Jogi Tanácsadó és Jogszabályi Osztályon keresztül a napi imádságok számát a szent hely védelme, továbbá a közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében. Az ilyen nagy horderejű rendőrségi intézkedés meghozatalára vonatkozó döntés esetében alaposan mérlegelik az összes körülményt, valamint elemzik a rendelkezésre álló releváns adatokat. A kialakított rendőrségi gyakorlat hatékonynak bizonyult a terrorcselekmények megelőzésében a szent helyek érdekében. Megjegyzendő, hogy az időszakosan életbe léptetett korlátozások mellett az izraeli rendőrség (meghatározott időben és biztosítás mellett) biztosítja a Templom-hegyhez történő eljutást a vallásukat gyakorolni kívánó személyek számára. Így biztosítják a vallásszabadsághoz való alapvető jogot.²⁸

Cisjordánia esetében eltérő rendelkezéseket találunk a vallásgyakorlás vonatkozásában. A Cisjordániában élő lakosoknak, akik nem rendelkeznek érvényes és állandó belépési vízummal vagy engedéllyel Izrael Állam területére, a rendőrség (a vonatkozó jogszabályok értelmében) megtiltja, hogy az Izrael Állam területén található szent helyeket látogathassák. Mindazonáltal Izrael Állam lehetővé teszi a Cisjordániában élő muzulmánoknak, hogy akik érvényes belépési engedéllyel rendelkeznek Izrael Állam területére, azok szabadon látogathassák és gyakorolhassák vallásukat a Templom-hegy területén. Éves szinten tízezrek lépnek be a Waqf által felügyelt kapun, hogy gyakorolják hitüket a szent helyeknél Izraelben.²⁹

A Templom-hegy turisztikai jelentősége is jelentős. 2014-ben 235 637 turista és 11 754 izraeli állampolgár látogatta meg a templomot a *Mughrabi kapun* keresztül. Ezek közül 7483 turista és 1386 izraeli állampolgár látogatta meg a templomot az adott júniusi és júliusi hónapokban, annak ellenére, hogy Izrael katonai műveletet hajtott végre terrorista infrastruktúrák ellen Gázában és a Cisjordániában. Meg kell jegyezni ebben az összefüggésben, hogy a Templom-hegy továbbra is nyitva áll, és elérhető volt a júniusi és júliusi nagyobb turisztikai időszakban, annak ellenére, hogy számos erőszakos zavargás tört ki több helyen, többek között a Templom-hegy területén is. 2017 júliusában a szent helyet több napra zárva tartotta a rendőrség, miután három izraeli-arab terrorista tü-

²⁸ The Legal Counseling and Legislation Department (International Law). State of Israel Ministry of Justice.

²⁹ Meg kell jegyezni, hogy a Templom-hegy mint meghatározó történelmi zsidó templom, amelyet több ezer évvel ezelőtt állítottak, a zsidó vallás legszentebb helyszíneinek egyike. Ennek ellenére a zsidó vallású személyek kizárásra kerülnek a templomban való imádkozástól, annak ellenére, hogy a templom kiemelt fontossággal bír a zsidó vallásban.

zet nyitott egy csapat rendőrré, és megölt közülük kettőt. A terroristák a támadás előtt rejtették el a fegyvereket a Templom-hegy területén. Közel ötven év után ez volt az első alkalom, hogy Izrael Állam pénteken, az iszlám szent napján, lezárta a teljes területet. Vasárnap délben Izrael újból megnyitotta a Templom-hegy egyik bejáratát Jeruzsálem minden muzulmán lakója előtt, kortól vagy nemtől függetlenül. Azonban fémdetektorokat helyeztek el a kapunál, amelyeket Izrael a múltban már felállított, majd később eltávolították őket. A Templom-hegy vallási vezetését felügyelő Waqf-tisztviselők nem voltak hajlandók belépni a Templom-hegyre, és tüntetésbe kezdtek a hívőkkel a bejáratnál, akik a kapu mellett végezték délutáni imájukat. A rendőrség a kialakult helyzet kezelése érdekében biztosította a Waqf tisztségviselőit, hogy nekik nem kell áthaladni a fémdetektoros kapukon.³⁰

Összefoglalás

A tanulmányban ismertettem az izraeli szent helyek védelmére vonatkozó biztonsági struktúrát, valamint a zsidó és a muszlim vallási közösségek és a rendőrség között kialakított kapcsolattartás rendszerének rendészeti koncepcióját. A tanulmány rávilágított arra, hogy az izraeli szent helyeket fenyegető bűn- és terrorcselekmények megakadályozása, valamint a fenyegetések megelőzése érdekében milyen rendőrségi módszertant alakítottak ki. A rendőrségi módszertan elemzése során megvizsgáltam az izraeli szent helyek rendészeti rendszerelemeinek teljeskörűségét, valamint a valós biztonsági kockázattal arányos kiépítettségének jelenlegi helyzetét. Az elmúlt években az izraeli rendőrség és a belügyminisztérium több programot indított az arab szektorban a rendőrségi kapcsolatok elmélyítése érdekében, valamint a bűnelkövetés csökkentése és az egyéni biztonságérzet erősítése, továbbá a rendőrségbe és a jogállamiságba vetett bizalom elősegítése érdekében. A rendőrség a szent helyek ellen elkövetett bűnelkövetés megelőzése érdekében különböző, elsősorban a kapcsolatépítésre és a kommunikációs csatornák kiszélesítésre helyezve a hangsúlyt dolgozott ki programokat elsősorban az arab vallási vezetőkkel történő kapcsolattartás érdekében. A rendőrség nagy hangsúlyt fektetett az arab rendőrök toborzására, amely eredményeként a rendőrségben szolgálatot teljesítő muszlimok száma folyamatosan emelkedett az elmúlt évek során. Az izraeli rendőrség a szent helyek védelme érdekében több esetben korlátozta a megközelítést, mind a turisták, mind a hívek vonatkozásában.

³⁰ *Izrael megnyitotta a Templom-hegyet, a hívek tüntettek a fémdetektorok miatt.* 2017. 07. 16. Forrás: <https://ujkelet.live/2017/07/16/izrael-megnyitotta-a-templom-hegyet-a-hivek-tuntettek-a-femdetektorok-miatt/> (2018. 07. 17.)

IRODALOMJEGYZÉK

- Antonopoulos, Georgios (2003): Ethnic and Racial Minorities and the Police: A Review of the Literature. *Police Journal*, Vol. 76, No. 3.
- Argaman, Yosef (1996): The Border – Cases in the History of the Border Police. In: *Israel: The Border Police, the Green Berets Association and the Ministry of Defense Publication*.
- Benda Iván (2003): *Az élő Jeruzsálem*. Budapest, Szabad Föld Könyvkiadó.
- Bowling, Ben – Phillips, Coretta (2003): Policing Ethnic Minority Communities. In Newburn, Tim eds.: *Handbook of Policing*. Devon, Collumpton.
- Breiner, Josh – Khoury, Jack (2018): *Crime Is Rampant in Arab Israeli Communities, but Police Lack the Resources to Bring About Change*. Israel News. 2018. 04. 08.
- Brown, Ben – Benedict, Wm Reed (2002): Perceptions of the Police: Past Findings. *Methodological Issues, Conceptual Issues, and Policy Implications. Policing*, Vol. 25, No. 3. 543–580.
- Cashman, Greer Fay (2017): *Local Council Leaders of Arab Communities Urge Police to Quell Violence*. 2017. 08. 02. Forrás: www.jpost.com/Israel-News/Local-council-leaders-of-Arab-communities-urge-police-to-quell-violence-501459 (2018. 07. 15.)
- Chetrit, Shlomi (2015): Researching the Past, Looking to the Future: The Israel Police History Department. *Spotlight on Special Units*, No. 10.
- Clancy, Anna – Hough, Mike – Aust, Rebecca – Kershaw, Chris (2001): Crime, Policing, and Justice: The Experience of Ethnic Minorities. *Home Office Research Study 223*. London, Home Office.
- Fighting Terror Effectively: An Assessment of Israel's Experience on the Home Front*. (2016) High Level Home Front Group.
- Gontarz, Nir (2017): *What Israel's First and Only Muslim Police General Had to Say About the Temple Mount Attack*. Israel News. 2017. 07. 19.
- Haberfeld, M. R. – von Hassell, Agostino (2009): Proper Proactive Training to Terrorist Presence and Operations in Friendly Urban Environments. In: *NATO Security through Science Series: Human and Societal Dynamics*, Vol. 21.
- Hadid, Diaa (2016): *Israel Seeking Police Recruits: Eager, and Arab*. The New York Times. 2016. 09. 03. Forrás: www.nytimes.com/2016/09/04/world/middleeast/israeli-police-recruiting-arabs-to-join-the-force-not-resist-it.html (2018. 07. 10.)
- Kovács István (2018): Prostitúció, és prohibíció a mai Magyarországon, avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levetkőznie a XXI. században?. *Létünk (Újvidék)*, 2. sz. 15–17.
- Kovács, István (2017): Is the prostitution a threat/danger to a country's (national) security?. *National Security Review: Periodical of The Military National Security Service 2017*, különszám. 12–24.
- Lavie, Smadar (2014): *Wrapped in the Flag of Israel*. London, University of Nebraska Press.
- Machine, Garret (2010): *Israeli Security Concepts: A Comprehensive Guide For Selecting Training And Deploying A Security Team For Installation And Personnel Protection*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Mack, Eitay (2016): *Selectively Sacred: Holy Sites in Jerusalem and its Environs*. Emek Shaveh.
- Ostfeld, Zehava (2004): *An Army is Born*. Vol. 1. Israel Ministry of Defense.
- Sof, Eric (2016): *YAMAM – Special unit of Israel Border Police*. Spec Ops Magazine. 2016. 12. 28. Forrás: <https://special-ops.org/sof/unit/yamam-special-unit-of-israel-border-police/> (2018. 07. 10.)

Jogforrások

- Israel 2016 International Religious Freedom Report. United States Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor.
- The Legal Counseling and Legislation Department (International Law)*. State of Israel Ministry of Justice. Forrás: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CAT/Shared%20Documents/ISR/INT_CAT_AIS_ISR-23830_E.pdf (2015. 01. 30.)
- Penal Law, 5737-1977.

Internetes forrás

Izrael megnyitotta a Templom-hegyet, a hívek tüntettek a fémdetektorok miatt. 2017. 07. 16. Forrás: <https://ujkelet.live/2017/07/16/izrael-megnyitotta-a-templom-hegyet-a-hivek-tuntettek-a-femdetektorok-miatt/> (2018. 07. 17.)

ABSTRACT

Presentation of the Security Structure for the Protection of the Sacred Sites of Israel in the Context of the Concept of Policing, the Development of Relations between Religious Communities and the Police

SZABÓ Csaba

Within the research period of the Research Group on Religious Extremities, an analysis of the defence and security structure of Christian sacred sites was presented in two studies. One study examined the analysis of the new security challenges facing the European Christian holy sites in order to identify critical infrastructure, yet another study examined the role of the private security sector in order to develop the Christian holy sites security model. In the studies, the hypotheses outlined for the protection of Christian holy sites are examined primarily in the framework of security, defence, private security and law enforcement models. In this paper, we are looking for answers to the question of how Israel (which considers the protection of sacred places as the most important) is to implement these special security standards through the use of policing methods and protection models. As explained in more details below, Israeli law requires people to respect holy places, and the Israeli authorities are aware of the importance of social sensitivity to these important places, especially during periods of increasing tension between groups of religious communities. In a country where the most sacred places of different religions are very close to each other geographically, the challenges faced by Israeli law enforcement agencies can be identified by defending all sacred sites and territories equally and allowing individuals and religious communities to be protected; to have free access without discrimination, the effective maintenance of peace, public order and security, while rapidly and effectively eliminating tensions and violations of law. These law enforcement and military challenges require continuous and professional efforts to achieve the right social balance.

Keywords: Israeli holy places, security strategy, police, private security sector

The Definition of Specific-Purpose English Language Competences Needed in Border Control and their Development Potentials

II. English for Border and Coast Guards: Specific-Purpose English Language Skills and the FRONTEX Tools Designed for their Development – Level A2/B1

BORSZÉKI Judit¹

The aim of this series of papers is to present modern methods of linguistics and language pedagogy concerning specific-purpose language competences and, applying them to English for Border Guards (EBG), to describe the English competences to be developed at language courses for border guards in EU member states and to explore the prospects for their improvement. Having discussed the dilemmas and methodology related to the definition of specific-purpose language competences and to needs analyses, indispensable for language course design in the first part of the series, the further parts wish to prove that the ongoing FRONTEX project entitled English Communication for Border and Coast Guards very well illustrates how the new approach to needs analysis methods is used to define the English language skills needed for border control in the EU. The author also presents that, based on the authentic material provided by border guards, the ESP competences needed for their work can be defined according to the categories used in applied linguistics and the Common European Framework of Reference for Languages. Due to the length limits of this paper, this part will only discuss elementary and intermediate (A2/B1) EBG competences.

Keywords: English for Specific Purposes, BCG training, FRONTEX, CCC, on-line course, communicative language competences, linguistic, sociolinguistic and pragmatic competences

The first part of this series of papers discussed the dilemmas and methodology related to the definition of specific-purpose language competences² and to needs analyses, crucial for language course design in general and their application in the context of English for Border Guards.

¹ BORSZÉKI Judit, PhD, language teacher, National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement <https://orcid.org/0000-0002-9938-6980>, borszeki.judit@uni-nke.hu

² For the purposes of this paper, I am using the term ‘competence’ in the sense as it is used in the CEFR and not as in e.g. the SQF for Border Guarding.

In the further articles of the series I wish to prove that the ongoing FRONTEX³ project entitled *English Communication for Border and Coast Guards* (hereinafter: ECBCG) very well illustrates how the new approach to needs analysis methods, similar to the one showcased in the first part of this series of papers is used to define the English language skills needed for border control in the EU.

My other hypothesis is that, based on the authentic material provided by border guards, using the system approach, the ESP⁴ competences needed for their work can be defined according to the categories generally used in applied linguistics and the CEFR.⁵ Due to the length limits of this paper, here I will discuss elementary and intermediate (A2/B1)⁶ EBG⁷ competences, now called 'Level 1' in the ECBCG FRONTEX online course first, to be followed by upper-intermediate and advanced ones (B2/C1, Level 2) in the third part.

The Problems of Defining English Skills for Border Guards in FRONTEX

The special nature of foreign language competences and thus of language learning (as compared to other job competences) was recognised by the developers of the SQF⁸ for Border Guarding, also as a result of similar considerations in the EU:

*"... language learning and competence does not align to the levels of the SQF in terms of complexity of learning. The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) addresses this issue. As the CEFR does not align to the EQF⁹ it is not possible to have language learning outcomes in the SQF. All learning in relation to languages should be described in terms of the level of the CEFR and not the 'communication skills' outcome of the SQF. The language requirements for border guards are reflected in the 'job competence profiles' to reflect this essential learning requirement."*¹⁰ In the job competence profiles of the SQF, the ability to 'communicate effectively in other languages' is defined as a skill for each level (4, 5 or 6). The proficiency level is described as one that should be in accordance with national policy commensurate with the actual level of border guarding activities.

³ European Border and Coast Guard Agency.

⁴ English for Specific Purposes.

⁵ Common European Framework of Reference for Languages.

⁶ This is different, for example, from the practice at the NUPS, Budapest, where the lowest level at which English for Law Enforcement is taught is B2. See Ürmösné Simon (2018).

⁷ English for Border Guards – the term used in FRONTEX, which, after the establishment of the European Border and Coast Guard was changed into English for Border and Coast Guards.

⁸ Sectoral Qualifications Framework.

⁹ European Qualifications Framework.

¹⁰ Frontex (2015) 40.

The importance of English language skills for border and coast guards is constantly underlined by the fact that an ever-expanding section has been devoted to the development of these competences in every edition of the CCC¹¹ since its first publication.¹² As the introduction to the Generic Studies of the latest, 2017 edition says:

*“Apart from performing their tasks and duties in their national language, border and coast guards must also prove their proficiency in English, the EU official language, in order to be able to serve all the persons involved in regular or irregular border crossing and also to cooperate with their foreign counterparts in joint operations. So the last chapter in generic studies provides the framework for the professional BCG English language training envisaged as common to all border and coast guards and is closely linked to the particulars of professional English language training chapters in the different modules for land, air, and sea borders.”*¹³

As a consequence of the abovementioned impossibility to align language competences to the SQF, unlike in the case of the other chapters and subjects of the CCC, the targeted job competence of Subject 1.7, called *Professional English language training* is not formulated in terms of the SQF competence profiles or the so-called adjusted job competences of the CCC but a special job competence was created, solely for this subject: *“Communicate effectively in English in accordance with national policy commensurate with routine, non-complex border guarding activities”*.¹⁴

The learning outcomes of the subject are not aligned to SQF job competences, either. Similarly, the categories of learning outcomes used for the other subjects, such as ‘Knowledge’, ‘Skills’ and ‘Competences’ are not used. At the same time, the application of the CEFR can practically only be traced in the definition of the suggested proficiency level: *“It is recommended that English language proficiency is aimed at level B1 in accordance with common European CEFR Level Framework of reference for languages of the Council of Reference Europe in consideration of specific needs.”*¹⁵ Mainly due to the limits on the scope of the CCC, the learning outcomes are formulated as *“Upon successful completion the border guard is able to use the English vocabulary related to”* the various topics listed below, which can be considered topics and notions within this particular ‘occupational’ domain (according to CEFR terminology), as follows:

- 1.7.1 Personal and professional presentation
- 1.7.2 Organisation, competences and equipment
- 1.7.3 General definitions and specific border guard terms
- 1.7.4 Fundamental rights
- 1.7.5 Border checks
- 1.7.6 Cross-border crime
- 1.7.7 International protection procedures

¹¹ Common Core Curriculum, the summary of recommended standards for the border guards’ basic training in the EU since 2004.

¹² Kiss (2008) 338–339.

¹³ Frontex (2017) 48.

¹⁴ Ibid. 80–84, 223, 248, 263, 300, 310, 317.

¹⁵ Ibid. 80.

- 1.7.8 Apprehension, detention and return
- 1.7.9 Public service
- 1.7.10 Emergency, crisis and force-related situations
- 1.7.11 Document examination
- 1.7.12 Providing first-aid
- 5.3. Air-border English terminology
- 7.1.18 Specific land border English training for border surveillance
- 7.2.11 Specific land border English training for border checks at land BCPs
- 9.1.9 Specific English language training for border check activities at the sea borders
- 9.2.9 Specific English language training for sea border surveillance activities
- 9.3.7 Specific English language training for search and rescue activities at the sea borders¹⁶

Language functions are mentioned at times, in the *Recommended indicative content* section of certain topics e.g. informing persons, describing people and objects, polite requests, identifying a request, requests and orders, asking questions to verify the authenticity of data, consulting a foreign colleague on suspicious documents, asking and answering questions to victims and witnesses, explaining actions etc. Also, assessment is formulated by using verbs such as (the border guard) distinguishes, presents, explains, communicates etc. For detailed description of the recommendations concerning the skills to be achieved upon the successful completion of border and coast guard basic training, see Appendix 3.

The formulation of learning outcomes that focus almost solely on vocabulary and terminology certainly reflects a layman's (non-linguistic) approach but this definition of the learning content in the CCC, the detailed list of professional topics is very useful as a starting point for defining the English language competences border guards working in the EU need. Thus, it provided useful guidelines for defining the topics and situations to be covered in the ECBCG online language courses, especially Level 1.

The development of Level 1 started in 2015. I was a member of the working group of border guards and English teachers (with several years' experience in the field) designated by FRONTEX for the development of the learning material. First we defined its structure, similar to that of the CCC, i.e. consisting of a General Part followed by three modules that correspond to the three types of external borders (Air, Land and Sea).¹⁷ Material from a previous e-learning device entitled *Basic English for Border Guards at Airports* was selected. Apart from this, experienced border guards deployed at the various types of borders were invited to produce dialogues they have in English during work and to make lists of vocabulary they use in typical professional situations. Thus, instead of a 'traditional', 'top-down', questionnaire-based needs analysis, often

¹⁶ Ibid. 80–84, 223, 248, 263, 300, 310, 317.

¹⁷ Kiss (2015) 152–169.

focusing on linguistic forms, gathering data *about* the learner and not *from* the learner – mentioned in the first paper of this series –, in this case focus was on discourse and communicative events, using a ‘bottom-up’ approach. It was task-based because the situations were built on border guards’ everyday activities, which they can perform with success only if they use their English language skills appropriately and efficiently. In this way we gained the same information and corpora that we would have gathered using the CEF Professional Profile, visiting border crossing points, listening to and recording or noting down border guards’ conversations, which, due to security considerations, is actually not feasible.

Self-access e-learning courses have limitations because the learner can only interact with an electronic device, therefore the aim of these programmes is to help the user to develop his/her vocabulary and listening and reading skills. With this in mind, the 126 dialogues (called ‘scenarios’ in the courses) that serve as the context for presenting the target vocabulary and phrases and linguistic models in typical situations are grouped into subunits and units according to the various fields of border guards’ activities. Appendix 1 shows the topics presented in Level 1.

For Level 1 the situations requiring A2/B1 level of English were selected. Most of them correspond to the most typical first-line border control activities. Thus, they usually end at the point where the border guard e.g. establishes a problem that needs further investigation so he/she will need to refer the passenger or migrant to the second line, where activities usually also require a higher level of proficiency in English. A smaller part of the dialogues represents simple information exchange with members of the team, i.e. foreign colleagues deployed at the external border for a joint operation.

As I have mentioned before, the material is designed for self-access learning, targeting a limited range of communicative competences. The user is advised to listen to the video or audio recordings of the scenarios, check understanding with the help of listening comprehension exercises and then he/she can do a large number of exercises to memorise target vocabulary and sentences, which are followed by assessment tests after each module. As we can see, spoken and written production cannot be intensively developed with such e-learning tools, in which the tasks must not be open-ended ones so that immediate feedback can be provided.

Consequently, in the FRONTEX ECBCG course the tasks are pre-communicative ones and are structured in a way that give a good opportunity for the learners to practise the target vocabulary but, in order to develop speaking skills, this should be followed by the next phase, that is the independent use of what has been learnt. Fortunately, the border guards that constitute the target group of the course can make this happen during their everyday work. In their case, it is the achievements in real-life communication (that is, whether they reach their pragmatic and other purposes) that will show whether they have really managed to develop their language skills. These achievements may have a very strong motivational force and, the feeling that they can cooperate with passengers more easily and efficiently will lead to the learners’ more confident professional presence. However, proper linguistic feedback and the profes-

sional correction of mistakes can only be provided by an English teacher, in simulations resembling real-life situations that also involve the essential unexpected elements in communication.¹⁸

Despite the fact that the scenarios are used for developing only certain skills, they can also be considered recorded corpora, models for language use, and this way, through their analysis we can also make reliable assumptions about the communicative language competences needed for border control activities. The topics and the situations in the ECBCG courses provide the ‘external situational context’ of the communication we want to examine.

Elementary and Pre-intermediate (A2, B1) ESP¹⁹ Competences Border Guards Need

By comparing the corpora and the recommendations in the relevant chapters of the CCC with the CEFR scales of descriptors,²⁰ I compiled a version of the description of productive, receptive, grammatical, lexical, pragmatic, functional and sociolinguistic ESP competences necessary for border guards when communicating with passengers or foreign colleagues.

The descriptions are illustrated by the collection of vocabulary and phrases of the OCBCG course in Appendix 2 and by sample dialogues in Appendix 4, indicated in the tables.²¹

Competences needed for productive and receptive communicative activities

These are the general competences necessary for the border guard (working in the first line) to create oral texts and to understand oral and written texts. Based on the model dialogues we can establish that while interacting in professional situations, the A2/B1 user of English for Border Guards acts alternately as speaker and listener with one or more interlocutors so as to construct a conversational discourse together, through the negotiation of meaning following the co-operative principle. Based on CEFR descriptors, during overall spoken interaction, conversation, formal and informal discussion, goal-oriented co-operation (e.g. to solve a problem), information exchange and oral mediation (summary, paraphrasing), I propose that the abovementioned user’s communicative abilities can be defined by the descriptors presented in Table 1. During these activities the abovementioned user also uses strategies for

¹⁸ Borszéki (2014) 118.

¹⁹ English for Specific Purposes.

²⁰ Council of Europe, Language Policy Division (2001) 84–130.

²¹ I selected 14 typical dialogues from Level 1 of the OCBCG material (Frontex [2018]) as samples. As the material is strictly for law enforcement use, I can only publish three of them here. The complete set of dialogues can be found in Appendix 5 of my PhD dissertation (Borszéki [2016]).

interaction (planning, execution, evaluation and repair) at his/her proficiency level, which cannot be described here in detail.²²

Table 1: Descriptors of the communicative competences of the A2/B1 user of English for Border Guards needed in oral interactions. Source: Compiled by the author, based on the CEFR.

Descriptors	Example
Can communicate without too much effort on familiar routine and non-routine matters related to his/her professional field and in simple, routine tasks. Can easily ask and answer questions in everyday, structured professional situations. Using simple language and terminology, he/she can exchange, check and confirm information and can explain why something is a problem.	Dialogues 1, 2
Can establish social contact (greetings and farewells; introductions; giving thanks). Can use simple everyday polite forms of greeting and address. Can make and respond to invitations, suggestions and apologies. Can generally understand clear, standard speech on familiar professional matters directed at him/her, can take part in such short conversations. Can respond to feelings such as worries, impatience etc. ²³	Dialogue 5
During informal discussions he/she can express his/her thoughts about familiar professional topics. Can explain why something is a problem. Can make suggestions as regards practical questions of where to go, what to do etc. Can generally follow the main points, provided speech is clearly articulated in a standard dialect. Can express belief, opinion, agreement and disagreement politely.	Dialogues 3, 5, 7
Can use appropriate technical terminology, when discussing his/her area of specialisation with other specialists. ²⁴ Can exchange relevant information related to his/her special field and can give his/her opinion on practical problems when asked directly, can make comparisons.	Dialogue 9
Can explain why something is a problem during goal-oriented co-operation in professional matters (e.g. border checks) and discuss what to do next. Can give directions.	Dialogues 2, 10, 13
Can find out and pass on straightforward factual information related to topics, can offer advice on simple matters ²⁵ within his/her special field. Can give and follow simple instructions and series of instruction in familiar professional contexts. Can ask and answer simple questions about his/her work.	Dialogues 11, 14
Can give a simple description or presentation of a variety of subjects as a short series of simple phrases and sentences as a linear sequence of points. Can give a simple description or presentation of people, living or working conditions and daily routines.	Dialogues 7, 12

²² This has been established following the empirical observation of border guards' activities. Due to the special circumstances in which the corpora were created by border guards for the ECBCG material, the model dialogues usually lack the unexpected elements so typical of everyday communication, as well as the forms reflecting interactive strategies.

²³ Due to the (required) official and objective style, no other emotions are manifested during communicating with passengers. A limited circle of other emotions may be present when talking to colleagues.

²⁴ Council of Europe, Language Policy Programme, Education Policy Division (2018) 87.

²⁵ Ibid. 90.

Descriptors	Example
Can understand straightforward factual information about common everyday or job related topics, identifying both general messages and specific details, provided speech is clearly articulated in a generally familiar accent.	Dialogues 1–14
Can paraphrase terminology using general vocabulary, to make it understandable for a non-professional listener. Can ask someone to clarify or elaborate what they have just said. Can ask for further details and clarifications from other group members in order to move a discussion forward. ²⁶	Dialogue 2, 6, 8
Can intervene in a discussion on a familiar professional topic. Can indicate when he/she is following. Can exploit a basic repertoire of language and strategies to help keep a conversation or discussion going.	Dialogues 1–14

It is obvious from the analysed sample dialogues that the border guard also conducts visual perception (reading) activities at times, acting as the receiver of written texts. This competence can be formulated as follows: Can understand short, simple texts on familiar professional matters of a concrete type or can find important information in similar, longer texts that consist of high frequency job-related language. (E.g. invitation document, hotel reservation, car rental documents, parental declaration giving consent to a minor's journey abroad etc.)

The competences that follow are illustrated by all the dialogues and the lists of vocabulary and phrases in Annex 2.

Linguistic (language) competences

As we can see in the below figure, apart from the competences needed for the above-mentioned types of communicative language activities, the language user also needs communicative language competences to perform speech acts.

²⁶ Ibid. 102.

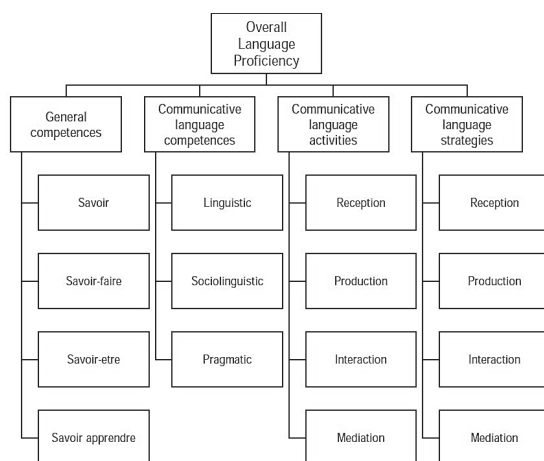

Figure 1: Overall language proficiency. Source: Council of Europe, Language Policy Programme, Education Policy Division (2018) 30.

Based on the CEFR and the dialogues in the ECBCG, I compiled the following list of general linguistic, lexical, grammatical (accuracy) and phonological competences that the A2/B1 user of English for Border Guards needs.

Table 2: General linguistic, lexical, grammatical (accuracy) and phonological competences necessary for the A2/B1 user of English for Border Guards. Source: Compiled by the author, based on the CEFR.

Has a repertoire of basic language which enables him/her to deal with everyday job-related situations. Can use basic sentence patterns and communicate with memorised phrases, groups of a few words and formulae, and simple speech functions to satisfy simple needs (communicating personal details, wants and needs, request for information, carrying out daily routine). In unpredictable, non-routine situations he/she will generally have to compromise the message and search for words. Grammatical and lexical limitations cause repetition and even difficulty with formulation at times.
Has a sufficient vocabulary to express him/herself precisely on routine, job-related topics and with some circumlocutions in other, well-known topics and to conduct routine, everyday transactions involving familiar situations and topics. Shows good control of elementary vocabulary but major errors still occur when expressing more complex thoughts or handling unfamiliar topics and situations.
Communicates with reasonable accuracy in familiar contexts; generally good control though with noticeable mother tongue influence. Errors occur, but it is clear what he/she is trying to express. Uses reasonably and accurately a repertoire of frequently used 'routines' and patterns associated with more predictable situations.
Pronunciation is clearly intelligible even if a foreign accent is sometimes evident and occasional mispronunciations occur.

Clear pronunciation with an occasional evident foreign accent is manifested in the ECBCG material in the recorded dialogues, which were made by border guards of various nationalities.

The vocabulary defined by the English language activities described in the CCC is closely related to the terminology required at A2/B1 level. Looking at the collection of words and phrases in Appendix 1, it is obvious that it also comprises words of the general language which the border guards considered important to include in the learning material as items essential in typical professional communicative situations. This also supports the statement made in the first paper of this series that oral communication between a border guard and a passenger (a professional and a non-professional) is conducted in a language which is only partly specific-purpose.²⁷

Sociolinguistic and pragmatic competences

Sociolinguistic competences comprise knowledge and skills needed from the socio-cultural aspect of language use, e.g. rules of politeness, linguistic markers of social relations, register differences.²⁸

Pragmatic competence – among other things – means that the language user knows the principles according to which organised, structured and arranged (discourse competences, e.g. flexibility, turn taking, coherence and cohesion) and according to which spoken discourse and written texts are used in communication for particular functional purposes (functional competences, e.g. oral fluency and propositional precision).²⁹ Based on the CEFR and the dialogues in the ECBCG material, the A2/B1 level user of English for Border Guards needs the following competences:

Table 3: Sociolinguistic and pragmatic competences necessary for the A2/B1 user of English for Border Guards. Source: Compiled by the author, based on the CEFR.

Can perform and respond to a wide range of language functions, using their most common exponents in a neutral register. Can make and respond to invitations, suggestions, apologies, etc. Is aware of the significant politeness conventions and acts appropriately.
Can exploit a wide range of simple language and terminology flexibly to express much of what he/she wants. Can adapt well-rehearsed memorised simple phrases to particular circumstances. Can initiate, maintain and close simple face-to-face conversation on familiar professional topics or those of personal interest. Can reasonably and fluently tell a straightforward narrative or description related to professional issues as a linear sequence of points. Can use the most frequently occurring connectors to link simple sentences.
Can express him/herself with relative ease. Can keep going effectively without help. Can speak fluently and comprehensibly, even though often pausing for grammatical and lexical planning.
Can convey simple, straightforward information of immediate relevance.

²⁷ Borszéki (2017) 128.

²⁸ Council of Europe (2001) 118.

²⁹ Ibid. 125–130.

In the dialogues written for the ECBCG material we do not find hesitation or reactions to surprising turns in the conversation that are so typical of real communication (especially at this proficiency level), as the aim of border guards who compiled the dialogues was to construct 'textbook' models, that are standards to be followed.

Summary

I think that I have managed to prove the two hypotheses formulated in the introduction to this paper.

The sample dialogues created by border guards for the ECBCG courses contain most of the information to be collected as recommended by the CEF Professional Profile.³⁰ Context information (location, persons and communicative situations) is usually in the Narrator's text and the most frequent routine situations are described by the dialogues themselves. In fact, although it lacks linguistic analysis (which can actually be added later), this needs analysis method is more efficient for gathering corpora in order to compile a curriculum than conducting interviews and observing communication at various service locations, even for a longer period of time.

I think I have also managed to define some of the EBG competences, by adapting CEFR descriptors to border guards' communicative activities as described in authentic sample dialogues. It is obvious though that when trying to carry out such a task, one faces a difficulty always present when trying to define competences, which applies both to the CEFR and to the SQF for Border Guarding. Although for those having professional experience in the relevant field it is clear what these definitions mean, I think we can agree with the criticism often mentioned concerning the CEFR that terms such as 'basic', 'sufficient' 'enough ... to' 'generally', 'sometimes' and 'without too much effort' etc. are too vague.

Thus, I consider these descriptors to be only one version of EBG competences and a first attempt to define them. I wish to invite colleagues to continue this work and compile more complex and precise descriptions, also for B2/C1, which I wish to discuss in the third part of this series of papers.

REFERENCES

- Borszéki, Judit (2014): The Principles of Modern Language Teaching Represented in an EU Training Tool for Border Guards II. *Hadtudományi Szemle*, Vol. 7, No. 2. 106–122. Available: www.epa.oszk.hu/02400/02463/00023/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2014_02_106-122.pdf (Downloaded: 30.07.2017.)
- Borszéki Judit (2016): *Az angol szaknyelvi kompetenciák szerepe a határrendészeti szervek nemzetközi együttműködése megvalósításában, fejlesztésük lehetőségei.* [The Role of ESP (English for Specific Purposes) Competences in the Implementation of the International Cooperation of Border Policing Organisations, Their Development Potentials.] PhD Dissertation. Budapest, NKE. Available:

³⁰ See Borszéki (2017) Appendix 2.

www.uni-nke.hu/feltoltes/uni-nke.hu/konyvtar/digitgy/phd/2016/karosi_zoltanne_borszeki_judit.pdf (Downloaded: 18.11.2016.)

Borszéki, Judit (2017): The Definition of Specific-Purpose English Language Competences Needed in Border Control and Their Development Potentials, I. The Issues of Defining Specific-Purpose Language Competences. *Magyar Rendészet*, Vol. 17, No. 4. 123–142.

Council of Europe, Language Policy Division (2001): *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Strasbourg. Available: www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_en.pdf (Downloaded: 30.07.2017.)

Council of Europe, Language Policy Programme, Education Policy Division (2018): *The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors*. Strasbourg. 87, 90. Available: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> (Downloaded: 12.08.2018.)

Frontex (2015): *Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding*. Vol. I. Warsaw. 40.

Frontex (2017): *Common Core Curriculum for Border and Coast Guard Basic Training in the EU*. Warsaw. 48, 80–84, 223, 248, 263, 300, 310, 317.

Frontex (2018): English for Border and Coast Guards. Available: <https://aula.frontex.europa.eu/courses/course/index.php?categoryid=11> (Downloaded: 15.08.2018.)

Kiss Lajos (2008): A Frontex alapszintű képzési programjának bemutatása és hatása az alapszintű határrendészeti képzésre. [Presentation of the basic training programme of Frontex and its impact on basic level training in border policing.] *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX.* 335–341.

Kiss Lajos (2015): *A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben*. [Lines of Development of Border Policing Training in the Schengen Area.] Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. Doktori (PhD) értekezés. 1–262.

Ürmösné Simon Gabriella (2018): *Technical English for Officers*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó. 1–135.

Appendix 1. English Communication for Border and Coast Guards, Level 1: Topics and scenarios

	General Part	Air module	Land module	Sea module
Unit 1	Border Checks (Routine Checks, Travel Documents, Conditions for Entry)	Customer Contact (Customer Support, Incidents)	Border Checks (Routine Checks, Taking Measures)	Border Checks (Routine Checks, Incidents)
Scenarios	• Valid visa • Asylum • Business visitor arriving from London • Tourist with non-valid visa • Visa in the old passport • Refugee status request • External borders • Tourist with an expired visa • Expired residence permit • Forgotten residence permit • Potential impostor • Impostor • Risk indicators • Entry/exit conditions • Genuine tourist • Tourist with no money • Financial means • Non-genuine tourist • Student • Parental custody • No parental consent	• In the public area • Arrivals area • Post office • Giving directions to a bus stop • Giving directions to an ATM • Video: Lost passport • Passengers late for departure • Giving information at the border • Providing contact numbers • Cancelled flight • Lost child • Medical situation • Emergency evacuation • Explosives in a suitcase • Drugs detected	• Checking documents • Layout of the BCP • Best practice • Services at the BCP • Transport of livestock • Lorry stop • Checking a rental car • Rules for land border checks on road traffic • Discussion with border guards and carriage attendant • Rules for land border checks on rail traffic • Dog handler finds drugs • Refused passenger travelling by coach • Irregular migrant • Local border traffic permit annulment • Searching a bus for irregular migrants • Possible stolen car	• Entry border check cruise ship • Crew member disembarkation • Seafarer in transit • Crew member transfer • Checking an anchored pleasure boat • Check on a fishing vessel before departure • Arrival of a ship • Refusal entry on a pleasure boat • Cargo ship – expected Ebola case • Cigarette smuggling on the ferry • Stowaway on a cargo ship • Border checks on cargo ships • Border checks on cruise ships

Unit 2	Personal Information (Travellers, Border Guards)	Security	Surveillance	Sea Surveillance
	• Travelling with the family • Verifying a passenger's identity • Interview • Facial identification • At the academy • First visit of guest officer • Background discussion • Guest and host officers • Training a dog handler • Arranging transport to the airport	• Random check • At the security check point • Instructing a new border guard • Carrying a laptop • Carrying liquids • A weapon in the luggage • Scissors in the luggage • Staff entrance • Disabled passenger • Passenger with a pacemaker • Restricted access	• Stranger near the land border • Irregular migrants on the green border • Apprehending migrants using the TVV • Tourists stopped on the green border • Meeting a local lady at the border • Pursuit of irregular migrants at the green border	• Radio communication • Crew briefing before patrol • New target on the radar • AIS incident • Stowaways on board • Sailing boat • Technical checks • Traffic situation • Briefing border surveillance
Unit 3	Equipment and Tasks (Equipment Tasks and Duties)		Special Tasks Land Border Tasks	Special Tasks Sea Border Tasks
	• Border check – car • Guest officers about TVV • Border check 1 • Border check 2 • Green border incident • Tobacco smuggling • Introduction of a guest officer • First day at the new office • Tasks and equipment 1 • Tasks and equipment 2		• A migrant with special needs • Migrants in the detention room • First aid • Searching clothing • Control of technical equipment • Open Doors Day at BCU • Open day at BCU	• Radio conversation • Trawler in trouble • Blackout exercise • Characteristics of a boat • A cargo visit • Search and rescue • Towing • Illegal fishing • Distress call – man overboard • Interception in the territorial sea

Appendix 2. Words and Phrases from the Frontex English Communication for Border and Coast Guards, Level 1

General Part

access card	community code	expired
adult	conversation	external border
age	council	eye colour
agreement	counterfeiting	eyes
alert	credit card	financial means
alert issued in the Schengen Information System (SIS)	criminal records	fingerprints
ammunition	customs officer	firearms
apprehend	daily tasks	first line officer
asylum	database	first name
background	date of birth	fixed opening hours
badge	deployed	flight
basic training	direct flight	flight details
blonde	document	friend
boarding pass	document expert	funds
bonnet	documents	gate
boot	documents reader	girlfriend
booth	dog handler	glove compartment
border crossing points	driving licence	guest officer
border guard service	duty	gun licence
brother	duty officer	haircut
business	e-mail address	handcuffs
calibre	ears	hesitate
camera	enjoy the right of free movement	holster
car registration certificate	entry	hotel reservation
cargo container	equipment	identification
case	EU citizens	identity
cash	exam	portable
certificate of technical examination	exceed	possess a valid visa
check	identification	pregnant
child	incidents	profile
incidents	inexperienced	public health
inexperienced	insurance policy	public policy
insurance policy	intended stay	purpose
intended stay	invitation	queue
invitation	irregular migrants	radio
irregular migrants	issue	reason
issue	justify the purpose of one's intended stay	refugee
face	letter of guarantee	refuse
face mask	line	falsified documents
facilitator	local officer	father
falsification	experience	final destination
coercive measures	expertise	financial means
	experts	fingerprints
		firearms

first line officer	minor	reservation
first name	mother	residence permit
fixed opening hours	newcomer	responsibilities
flight	Non-EU-country nationals	return ticket
flight details	nose	right of free movement
friend	parental consent	risk indicators
funds	parental custody	rubber gloves
gate	parents	safe
girlfriend	parents in law	scar
glove compartment	passport	Schengen Borders Code
guest officer	passport controller	seal
gun licence	patrol	shift
haircut	pepper spray	shift leader
handcuffs	period	short-stay visa
hesitate	piercing	shotgun
holster	place of birth	single
hotel reservation	plastic collars	sister
identity	pleasure	smuggling
step daughter	police station	specimens
stuck	Thermo Vision Van (TVV)	stamp
stuck	thorough checks	stationery
subsistence	threat	uniform
sufficient means	threat to public policy	Union law
sufficient means of subsistence	to handcuff	utility belt
surveillance	torch	validity
suspicion	trade fair	Vehicle Identification Number (VIN)
suspicious	training requirements	verification
tactical risk analysis	travel documents	visa
Taser	trip	visit
task	truncheon	wagon
team leader	tutor	wait
magnifying glasses	Ultraviolet lights (UV lights)	weight
married	questions	X-ray gate
metal locker	regular shift	
minimum check	relatives	

A customs officer will check your gun and documents.

After basic training we have to participate in specific courses depending on the area we are going to work in.

Are you here for business or pleasure?

Are you married or single?

Are you serious?

Are you talking about the blonde woman's case?

Asylum please!

Before the shift starts you have to pick up your equipment from the duty officer.

Can I see your team leader?

Can you show me that money/credit card?

May I see it please?

Can you show me your visa or residence permit?

Can you tell me your date of birth?

Crossing the border is only allowed during the fixed opening hours.

Do you have a reservation for the hotel?

Do you have a hotel reservation?

Do you have any brothers or sisters?

Do you have any children?

Do you have any enrolment letters?

Do you have any other funds?

Do you have the mother's permission to take the child out of the country?

Do you use the same equipment?

External borders may be crossed only at border crossing points.

Give him my regards.

Good morning/Good afternoon/Good evening.

Have a safe trip.

Have you been to Europe before?

Have you been to this country before?

He might be smuggling something.

He must have lost some weight.

Here is your new office with a metal locker for your gun and holster.

Here you are.

How long are you going to be deployed here?

How long are you going to stay?

How long will you stay here?

How long will you stay here? How many days/weeks/months do you stay?

How many days are you going to stay?

How much money do you have with you?

How much money do you have?

How old are you?

How was your first shift?

I am here for a trade fair.

I am here for skiing.

I am studying here.

I am travelling with my pregnant wife and my step daughter.

I can check the VIN.

I check and examine suspicious documents.

I have 3 years' experience.

I have a credit card.

I have to check the data base.

I have to refuse you entry.

I need to deal with this queue first.

I see you have a new Thermo Vision Van.

I started as a first line officer 16 years ago.

I think there are boxes of cigarettes hidden under the coal.

I want to visit my parents-in-law.

I was born in...

I was born on...

I was stressed because we had a long line of passengers waiting.

I will be your tutor for the next few months.

I will deal with your case as soon as I can.

I will find something when I get there.

I work in a team.

I'll introduce you to our daily tasks and responsibilities.

I'm a document expert.

I'm a first line officer.

I'm a passport controller.

I'm a tourist.

I'm a first line officer and I specialise in the identification of vehicles.

I'm a guest officer participating in a Frontex operation and I've just arrived.

I'm the chief of this BCP.

If you have any questions don't hesitate to contact me.

In my case, it was detection and apprehension of armed persons.

In order to enter you need more money.

It's not enough.

Let me show you our border crossing point.

Let me show you the office of our document experts.

May I see the letter of parental authority please?

My flight leaves at 4:30 pm.

No irregular migrants so far in our area.

No, it has been trained in basic tracking and protection as well.

Non-EU-country nationals are subject to thorough checks.

Open the passenger door and glove compartment.

Our police station usually has patrols with that equipment.

Please open all of the car windows.

Please open the bonnet.

Please show me your return ticket.

Please stay in line and wait your turn.

Please wait here. Someone will come and see you shortly.

Since then my profile has been advanced level document expert.

Sorry, can anybody put a seal in my passport?

The taser is considered a non-lethal weapon.

The BCP is under constant surveillance, there are cameras and the duty officer can observe all activities.

The facilitator tried to escape and we needed to use force.

The family name of the child is different to yours.

The model year of your car.

The regular shift lasts 12 hours.

The visa is in my old passport.

Then I got some additional training for falsified documents.

There are no direct flights to Munich.

There is something suspicious in the cargo container.

This is my personal equipment.

This is my residence permit.

This is the equipment that my colleagues use on duty.

To enter the gates area, you will need your access card.

Today we are going to teach you how to use our new document reader.

Try comparing the colour of the eyes and the shape of the face and nose.

Try comparing the shape of the ears.

We also needed to handcuff him.

We became suspicious about their identities.

We have already been working together in the border guard service for 5 years.

We have detected something suspicious in train number 42.

We share parental custody.

We used our dog to apprehend him.

We worked together during a joint operation.

We've just finished our shift and dealt with several cases.

Well, can you please give me your e-mail address?

What are the training requirements for dog handlers?
 What do you do at the airport?
 What is the calibre of your fire arm?
 What is the purpose of your visit?
 What is the reason for your trip?
 What is your destination?
 What is your place of birth?
 What kind of equipment are you carrying on your utility belt?
 What kind of force did you use?
 What time is your flight?
 What's your family name?
 What's your field of expertise?
 What's your real date of birth?
 What's your real name?
 When do you plan to return?
 Where are you going?
 Where have you come from?
 Where were you born?

Which were the risk indicators in this case?
 Why have you come to Italy?
 You always have to wear your uniform and bring your badge.
 You are not allowed to enter our country without a valid visa.
 You must wait here until we have dealt with your case.
 You will learn how to identify risk indicators in the field.
 You will practise your skills making a tactical risk analysis.
 Your documents, please.
 Your main task will be checking passengers and their documents.
 Your passport/visa is no longer valid. Your passport/visa has expired.
 Your passport and ticket, please.
 Your residence permit has expired.

Land border

12V DC charger
 230 AC charger
 3rd country passport
 according
 actually
 aerial means
 affix
 agreement
 alert
 alight
 All Passports Lane
 allow
 amphetamine
 applied
 apprehended
 apprehension team
 asylum
 authorisation
 authorise

backup battery
 banned
 best practice
 bilateral
 body search
 bonnet
 boot
 booth
 border
 Border Guard Risk Management Database
 border patrols
 border sign
 border surveillance
 borders secured
 breathe
 bring
 bump
 bus lane
 carriage attendant

carriages
 cattle
 cavities
 child seat
 clothing search
 CO2 detector
 CO2 detector
 coach
 coastline
 coercive measures
 colleague
 complaints
 concealed
 consignment note
 cough
 counterfeit items
 customs
 customs inspector
 customs seal
 daily routine
 dealing
 declaration of import
 designated parking place
 destination
 detention room
 device
 dog handler
 dog handlers
 driving licence
 Duty Free Lane
 duty officer
 empty
 entrusted
 equipment
 EU funds monitors
 EU/EEA/CH Lane
 expect
 explosives
 facilitator
 faints
 fine
 fined

fraudulent
 free movement
 garage
 glove compartment
 goods trains
 green card
 Guest Officer (Frontex)
 heartbeat detector
 hidden
 holiday
 humanitarian aid
 immigration
 incident
 indelible
 inspect
 inspection
 interpreter
 interviews
 investigator
 irregular migrants
 Kosovars
 land border patrol
 leading
 lighter
 livestock
 local traffic permit
 lorry
 lorry
 lorry
 luggage compartment
 metal detector
 minors
 misuse
 narco test
 neighbouring
 neighbouring countries
 number plate
 occupy
 on duty
 one stop check
 operational security
 order

over
passenger list
passenger seats
patrol car
perform
Phytosanitary
pocket knife
Police Officer key ring
pregnant
prohibited
railway
reason
received
rechargeable battery
rental agreement
rental car
rental contract
report
resolved
responsibility
restricted goods
road traffic
routine check
rubber boats
safe position
search
searching clothing
sensitive information
serial number
shaking
shoelaces
situation normal
smooth flow

smuggle
smuggling
sniffer dog
snow chains
sore throat
spare tyre
special tools
spike mat
sticker
surroundings
tactical situation
thermal imager
Thermo Vision Van (TVV)
to use force
trafficking in human beings
train inspector
transit
trip
TVV (Thermo Vision Van)
tweezers
undocumented
user manuals
valuable information
vehicle
vehicle expert
Vehicle Identification Number (VIN)
vehicle insurance
vehicle registration
vehicle registration certificate
Veterinary and Phytosanitary station
VIN (Vehicle Identification Number)
X-ray machine
zoom

A group of irregular migrants is escaping from our patrol.

All the documents are in order.

Are these all of your passengers?

At land BCPs in Finland, heavy commercial traffic is processed by a one-stop method.

Border Guard Service, Customs and Veterinary and Phytosanitary inspection.

Border guards have received basic customs training.

Checks shall be carried out both on train passengers and on railway staff.

Could you lift the blanket up off the floor?

Did you apprehend those irregular migrants that I reported yesterday?
Do you usually keep the luggage compartment locked?
Don't come out or we'll have to use force.
Ensure the safety and smooth flow of road traffic.
Get out of the car.
Get undressed.
Have you got a passenger list?
I am afraid that you will be refused entry.
I can see there is a sticker from a car rental company.
I just wanted to check that you are authorised to leave the territory of the EU in this car.
I see that you are carrying an extra passenger.
Identify yourself.
Immigration officers are dealing with their case now.
It helped us to detect and detain the migrants.
It is forbidden to cross the border at this point.
Italian heli is pursuing the group of escaping irregular migrants near the village of Dragon.
Member States may cooperate with neighbouring countries.
Move the child seat and take the spare tyre out.
My colleague will check this with the rental company.
My colleagues will inspect the exterior of the vehicle using a dog.
Next time you will be fined.
Organise a team and send them here to help us.
Our dog-handler team apprehended them and two facilitators later.

Persons may be requested to alight from their vehicles.
Persons or objects subject to border checks are not concealed.
Persons travelling in vehicles may remain inside them during checks.
Please follow my colleague and he will direct you to the exit.
Please park in the designated parking place.
Put her in a safe position
Search the interior of the vehicle.
Separate lanes at certain border crossing points.
Smugglers might use rubber boats to bring boxes from the neighbouring country.
States may conclude bilateral agreements.
Thank you for your cooperation!
The border guard may order the cavities of carriages to be inspected.
The female migrant is pointing at her bump/belly.
The head of our BCU has ordered you to occupy the road from Dragon to Snake in order to apprehend all the irregular migrants.
The interpreter is on the way.
The patrol is ready for their border surveillance tasks.
The person has a previous record for trafficking in human beings.
The search has been completed
The serial number is OK.
The tactical situation at the border is clear.
The valuable information you provided us with.
Thermal imagers don't require light.
These devices are used during normal patrol activities near the border line.
They are going to use a facilitator's car.
They can see persons crossing the border where it is prohibited.

This black device is Night Vision Goggles.
 This equipment in front of you is very interesting.
 This is a thermo vision van, it's also called a "TVV".
 This is an external border of the European Union.
 This is sensitive information.
 This is the CO2 detector.
 This vehicle is equipped with some special tools and devices.
 We are on a European trip as part of our holiday.
 We expect cigarettes to be smuggled across the river.
 We had no intention of crossing the border.
 We have a group of undocumented migrants here.

We worked late last night until their case had been resolved.
 We'd like to examine the vehicle using a dog.
 Welcome to the border crossing point.
 What kind of documents would you like to see?
 With your binoculars you can spot a man far away.
 You are going to observe the coastline and its surroundings.
 You are only allowed to cross it at border crossing points.
 You can use a spike mat and other appropriate coercive measures.
 You'll be questioned.
 You're doing important work to keep our borders secured.

Air border

access
 afraid
 ahead
 allow
 allowed
 ammunition
 Arrivals
 ATM (Automatic Teller Machine)
 Automatic Teller Machine (ATM)
 bag
 bank
 behind
 belt
 blocked area
 boots
 bracelet
 bus stop
 camera
 cancelled
 car rental

carry
 case
 cash dispenser
 cash machine
 chapel
 check-in
 check-in desk
 city centre
 close
 closed area
 coat
 coins
 confiscate
 conveyor belt
 corner
 delayed
 Departures
 downstairs
 enterescalator
 exchange office

explosives	public area
false arm	public transport
false leg	put
far	railway station
fireworks	remove
flammable liquids	restricted area
floor	right
games console	round
gas containers	scarf
gate	scissors
gun	screening
hand luggage	security control
hat	security pass
hope	sharp item
in front of	shoes
in the middle of	show
information desk	skirt
inside	smoking area
instruction	spread
jacket	stairs
key	stay calm
left	straight
lift	switch
lighter	take
lost and found office	take off
luggage reclaim	tax free counter
medical certificate	tear gas
metal detector	terminal
metal object	ticket sales desk
mobile phone	train station
music player	transit area
near	turn right
necklace	turning
next to	unattended luggage
open	upstairs
opposite	voucher
outside	wallet
pacemaker	watch
passport control	weapon
pepper spray	X-ray scanner
prohibited	

Access to this area is only allowed with a security pass.
 Are you carrying any prohibited items?
 Are you nervous? Why?
 Because you have a pacemaker, you need to go around the metal detector.
 Can you tell me the way to the Post Office please?
 Did you pack your luggage yourself?
 Do you have a laptop with you?
 Go to the check-in counter for your airline to get your boarding pass.
 How can I get to the city centre?
 I have got a pacemaker.
 If you have a pacemaker, please show me the medical certificate.
 Is it far from here?
 Is there a restaurant or a bar here?
 Is this your bag?
 It is around the corner.
 It is just behind you!
 It is opposite the transit area.
 Nobody is allowed to enter.
 Not as far as I know.
 Please follow the exit signs!
 Please leave this area right now!
 Please open your bag.
 Please remove your belt before passing through the metal detector.
 Please take off your jacket and coat and put them in the tray.
 Please take your laptop out of its case and place it in the tray.

Please wait.
 Sharp items are not allowed in your hand luggage.
 Sit down. I will call an ambulance.
 Spread your arms wide please.
 Switch it off please.
 Take bus number 34.
 Take the first turning on the left.
 Take the lift and go up one floor.
 There is a bus stop and a train station opposite.
 There is a fire on the second floor.
 This area is closed (is a blocked area).
 This is a restricted area, nobody is allowed to enter.
 This is an emergency situation.
 This is the security control.
 Try to breathe slowly and deeply.
 Turn around please.
 Walk straight ahead and then go left.
 What is his nationality?
 What kind of passport does he have?
 Where is gate number 8?
 Yes, I am because I'm afraid of flying.
 You are not allowed to leave your luggage unattended at any time!
 You can ask at the information desk over there.
 You cannot take that with you.
 You need to go downstairs and you will see the exit.
 You will see the Post Office on your right.

Sea border

adrift
 aground
 AIS (Automatic Identification System)
 alter course
 amidships

anchor
 anchor chain
 AP (Automatic Pilot)
 ARPA (Automatic Radar Plotting Aid)
 ashore

Automatic Identification System (AIS)	distress call
Automatic Pilot (AP)	docking
Automatic Radar Plotting Aid (ARPA)	draft
bay	draught
bearing	embark
belts	embarkation request
berth	endurance
blackout	engineers
boarding team	engines
bond store	escort
bow	Estimated Time of Arrival (ETA)
bow locker	Estimated Time of Departure (ETD)
bridge	ETA (Estimated Time of Arrival)
bridge officer	ETD (Estimated Time of Departure)
bulk carrier	executive commander
capsize	explosives
captain	fairway
cargo ship	ferry
castle	fire extinguisher
certificate of registry	first mate
chart	fishing vessel
chart instruments	flag
chief engineer	flares
coast	fog
commanding officer	forecastle
container ships	forepeak
contiguous zone	form for refusal of entry
coordinates	free practice
course	full ahead
crew effects declaration	gangway
crew effects list	general declaration
crew list	geographical coordinates
cruise ship	Global Positioning System (GPS)
cutter	GPS (Global Positioning System)
dangerous area	gust
dangerous cargo declaration	harbour
deck	hatch
deckhands	heading
detection	hold
discharge	hull
disembarkation	IMO number
disembarkation request	infrared camera

interception	overboard
internal security	ownership
internal waters	passenger list
IR camera	passenger ship
itinerary	passenger Terminal
keel	pattern
ketch	peak room
knots	Persons On Board (POB)
last port of call	pilot ladder
latitude	pleasure boat
life boat	plotter
life buoy	POB (Persons On Board)
life jackets	pollution
life vests	port of registry
lighthouse	port side
logbook	portholes
longitude	post
Man Overboard (MOB)	power generators
manifest	power plant
manoeuvre	propeller
Maritime Mobile Service Identity (MMSI)	radar
Maritime Rescue Coordination Centre (MRCC)	radar operator
master	radio beacon
Mayday! Mayday! Mayday!	raft
merchant vessel	roadstead
MMSI (Maritime Mobile Service Identity)	rope
MOB (Man Overboard)	rubber boat
mooring	sailing
mooring line	sailing vessel
MRCC (Maritime Rescue Coordination Centre)	Sanitary Authorities
narcotics list	satellite phone
nautical miles	sea lanes
next port of call	sea state
NIL list	seafarer
notice of ship pre-arrival security information	seaman's books
oil tanker	search pattern
On Scene Coordinator (OSC)	semaphore
on-board	ship's particulars
OSC (On Scene Coordinator)	shipping agent
	steering gear
	steersman
	shipyard

shore
shore pass
shipping company
sonar
starboard side
skipper
sloop
stern
steward
stowaway
swell
tanker
target
team leader
territorial sea
territorial waters
tide

to strike sail
tow
tracking
transfer request
transit passengers
tug
unlit
validity
Very High Frequency radio (VHF radio)
VHF radio (Very High Frequency radio)
voyage
warship
waterline
winch
wreck
yacht

A merchant ship is reporting that they have a man overboard.

A trawler (fishing boat) asks for help.

A yacht reports that they have a fire in the engine room.

After the arrival of a cargo ship a shipping agent comes to the BCP.

As there are no risk indicators.

Be aware of tankers!

Be ready on the deck with a rope and life buoy.

Before you discharge your cargo we will search your hold.

Calculate an interception course.

Calculate the search pattern and radius considering the datum and the weather conditions in the area.

Call the crew on deck and lock up the stowaways.

Can I have the crew list, certificate of registry, logbook, the list of last ports of call,

narcotics list, crew effects list, bond store and ship's particulars?

Can you put down the pilot ladder?

Captain, a new target has been detected on the radar.

Captain, can you gather the crew on the deck for identification?

Complete the embarkation formalities.

Conducting the vessel or persons on-board to the shore.

Contract with the Shipping Company has just expired.

Do you have any transit passengers?

Do you require any medical assistance?

Don't abandon the vessel.

Don't leave the fairway.

Everything is written down on the ship's particulars.

Form for seafarers in transit who are subject to visa requirements.

Full speed ahead!

Have your life boat ready in case of any problems during towing.	I'm not under command.
He is suffering from hypothermia and he needs medical assistance.	Is the crew ready?
He probably got on board during our stay in the last port of call.	Is there already an on scene coordinator (OSC)?
He was hiding in one of the holds.	It is towing a small rubber boat.
Here are all the manifests.	It should be a sailing vessel.
Here is the transfer request and the travel documents.	It's amidships starboard side on the main deck.
How long have you been at sea for?	It's foggy, I can't see the lighthouse.
How many people are on-board?	It's under my berth.
How many people are on-board?	Its waterline is too low.
I am here to request the disembarkation of a crew member.	Master, can you tell me how many people are on-board?
I am in danger of capsizing.	Mayday! Mayday! Mayday!
I assume that you can't issue the free practice for this ship.	Monitoring the roadstead and the marine traffic on the sea lanes.
I expect to reach you in 10 minutes.	Naval bases should be chosen according to the ship's draught and availability of mooring posts.
I have ordered the captain of the ship to alter his course to the harbour.	No person overboard.
I have problems with my propeller.	Ordering the vessel to alter its course.
I need the crew list and the ID cards or seaman's books.	Our mooring line was too tight.
I need to check your luggage.	Passenger acting suspiciously.
I need to see the crew list, the passenger list, the general declaration, the crew effects declaration, the dangerous cargo declaration, the port of call list, NIL list and the ship's particulars.	Perform the border check on entry.
I see that you are anchored here.	Please show me your passports and certificate of registry.
I want a security guard at the gangway.	Please wait while we prepare the form for refusal of entry for that passenger.
I want to go to the peak room.	Prepare the pilot ladder on your starboard side.
I want to transfer a crew member.	Seizing the vessel and apprehending persons on-board.
I will inform the Sanitary Authorities.	Set course for interception, and increase speed to full ahead.
I would like to see the crew effects declaration.	Shut down all systems on board including the power plant.
I'm coming to your assistance.	Some buoys are unlit.
I'm going to relay your distress call and send you a raft.	Someone will come to interview you.
I'm just the skipper.	Stop your engines and prepare the vessel for boarding!
I'm not under command.	Switch to VHF channel 9.
	Take your protective equipment.

The boarding team is ready and has already been instructed.

The border check for persons on cargo ships is carried out on-board.

The border guards found a stowaway hidden in the hold.

The captain provides a list of the crew and passengers.

The ETD (Estimated Time of Departure) is 19.00.

The hull is white with two portholes.

The identification of passengers that go ashore is carried out in the Passenger Terminal.

The identity check for the crew members is carried out in the cabins or at their place of work.

The man in the water has been recovered and secured on board.

The migrants are your responsibility now and they cannot leave the ship under any circumstances.

The power generators are operational.

The presence of any stowaways on-board.

The rest of the crew can go to their posts.

The sea state is not good.

The swell is dangerous.

The thermal camera is also connected to the emergency batteries.

The validity of the documents is checked on-board.

There are some gusts.

They tried to contact you by semaphore.

This is a French Customs cutter, can you read me?

This is the normal procedure.

This person must remain on-board.

This ship is carrying a dangerous cargo.

To fill out a form.

We are having problems with the AIS (Automatic Identification System) and the sonar.

We are heading to Malaga Harbour.

We are investigating a sloop.

We are proceeding to your position.

We are using the emergency batteries for communication.

We can observe two people on the stern and another one on the port side.

We can summarise this as: detection, tracking, identification and interception.

We consider him a stowaway.

We have been informed of a possible case of illegal fishing in our internal waters.

We have received a distress call on channel 16!

We have seen something on the water with the binoculars, adrift at about 1 nm (nautical mile).

We must pay attention to a warship entering our bay today.

We need some new ropes and a new GPS for our tender.

We require immediate assistance!

We were in the shipyard cleaning the hull and the keel.

We will begin the departure manoeuvre!

We will continue surveillance on the contiguous zone.

What about your endurance?

What is the colour of the hull and the length of the sloop?

What is the position of the vessel in distress?

What is the situation on the bridge?

What is your cargo?

What is your flag?

What is your next port of call?

What was your last port of call?

What's your Estimated Time of Arrival (ETA)?

Which flag is it flying?

You are in a dangerous area and we will tow you.

You can drop anchor and moor.

You need to present an embarkation request.

Your AIS is not operating.

Appendix 3. Recommendations of the CCC Concerning the Skills to Be Achieved upon the Successful Completion of Border and Coast Guard Basic Training

Sub- ject	In theoretical tests the border guard should be able to	In practical tests the border guard should be able to	Recommended related content (to- pics and vocabulary)
1.7.1	distinguish between different English terms and phrases related to personal and professional presentation	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to personal and professional presentation	- name; - date and place of birth; - marital status; - education; - citizenship and nationality; - address; - profession; - rank; - position; - tasks and responsibilities at work.
1.7.2	distinguish between the English terms for units, departments, sectors in the national BCG organisation	present the national BCG organisation and its competences	- names of different units, departments and sectors in the national BCG organisation; - names for different categories of BCG equipment used in BCG related activities; - national BCG organisation; - BCG duties.
1.7.3	explain general definitions and specific BCG terms, based on the EU legislation relevant for border guarding	communicate in English using specific BCG terms defined in EU legislation relevant for border guarding, in a simulated situation	- English BCG terms include but are not limited to: - Article 2 of the Schengen Borders Code (2016); - part one of the Schengen Handbook; - Article 1 of the Schengen Convention (2000); - Article 2 of the VISA Information System.
1.7.4	distinguish between English terms related to the enforcement of national, EU and international fundamental rights legislation		- names of European and international agencies and organisations that protect and promote fundamental rights; - fundamental rights to be respected in BCG-related activities; - categories of persons that benefit from the enforcement of fundamental rights legislation in BCG-related activities.
1.7.5	distinguish between English terms related to border checks	communicate in English in a simulated situation related to border checks	- border checks; - entry conditions for third-country nationals based on the Schengen Borders Code; - types of means of transport, different vehicle/vessel parts;

1.7.5	distinguish between English terms related to border checks	communicate in English in a simulated situation related to border checks	- types of goods transported through different types of BCPs; - legal basis and reasons for imposing different penalties on persons at BCPs; - person's purpose of visit; - informing the person about the reasons and further procedures to follow, including the right of appeal, in case of refusal of entry; - describing wanted or missing people, stolen or seized objects; - polite requests in order to initiate the inspection of the means of transport, luggage/cargo.
1.7.6	distinguish between specific English terms related to cross-border crime	report cases of cross-border crime in English both orally and in writing	- types and instances of crimes; - types of criminals; - types of smuggled goods; - types of weapons; - phrases related to committing crimes; - reporting cases of cross-border crime.
1.7.7	distinguish between specific English terms related to international protection	explain international protection procedures in English	- English terms related to international protection procedures; - identifying a request for international protection; - BCG role in preliminary international protection procedures in English.
1.7.8	distinguish between specific English terms related to apprehension, detention and return	communicate in English with persons involved in activities of apprehension, detention and return in a simulated situation	- informing persons on the legal basis and their rights when they are apprehended/taken into custody/removed; - informing persons that they are the subject of a criminal investigation and need to follow defined procedures; - requests and orders in situations of apprehending, taking into custody and removing a person; - relevant procedures for the situations of apprehending, taking into custody and removing persons.

1.7.9		communicate in English to assist the persons by giving information and/or directions in a simulated border control situation	types of information that can be given in public service situations related to border control
1.7.10		communicate in English to give orders in an emergency, crisis or force-related simulated situation related to border control	- terms for potential emergency, crisis or force-related situations relevant to BCG activities but not limited to: - bomb threat; - fire alarm;
1.7.10		communicate in English to give orders in an emergency, crisis or force-related simulated situation related to border control	- terrorist threat; - terrorist attack; - medical situations (including epidemic, pandemic diseases, death); - giving orders in emergency, crisis or force-related situations in BCG activities.
1.7.11	distinguish between different terms related to document examination in English	communicate in English in a simulated situation related to document examination in border control	- terms related to document examination in BCG activities; - asking questions to verify the authenticity of data in a document during border control activities; - consulting a foreign colleague on suspicious documents.
1.7.12	distinguish between English terms related to human anatomy and first-aid	communicate in English in a first-aid related simulated situation	- external and internal parts of the human body; - injuries and diseases related to BCG activities; - asking and answering questions to victims and witnesses in order to identify what help is needed; - explaining actions with regard to a defined first-aid related situation.
5.3.4	distinguish between different English terms and phrases related to non-complex border control activities at air BCPs	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to non-complex border control activities at air BCPs	- terminology relevant to the airport environment, civil aviation and other categories of flights; - information provided in air border-related documents; - terminology relevant to air border guarding activities in communication procedures, in the context of cooperative activities.

7.1.18	distinguish between different English terms and phrases related to land border surveillance	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to land border surveillance	- unauthorised border crossing; - border reconnaissance; - border patrolling; - border pursuit; - informing persons in need of international protection and vulnerable persons on their rights and the procedures to follow; - stopping and checking vehicles by border surveillance patrols; - apprehending dangerous people/suspicious people; - searching buildings and premises; - SAR operations by border surveillance patrols; - orientteering.
7.2.11	distinguish between different English terms and phrases related to border checks at land BCPs	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to border checks at land BCPs	- procedures related to performance of border checks; - types of travel documents for persons; - types of vehicles; - types of documents for vehicles; - procedures for refusal of entry at the land borders; - informing persons in need of international protection and vulnerable persons on their rights and the procedures to follow; - procedures relevant to the return, readmissions and removals of third-country nationals; - entry/exit control infrastructure; - separate lanes for EU/non-EU citizens, different types of vehicles; - control booths or counters; - specific technical equipment for document checks; - heartbeat detectors, endoscopes, CO2 detectors, X-ray equipment; - communications equipment (fixed and mobile); - SIS, VIS, national databases; - IT, logistics and office equipment.

9.1.9	distinguish between different English terms and phrases related to border check activities at the sea borders	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to border check activities at the sea borders	- specific categories of persons and types of documents or certificates subject to sea border checks; - types of maritime shipping at sea ports (BCPs) such as cruise ships, pleasure boating, ferry connections; - safety and security measures at sea ports (BCPs) and on board operational assets for border checks at sea; - tactical planning of sea border surveillance activities; - border check procedures at sea ports (BCPs) and checks on board operational assets for border checks at sea; - processes and procedures following refusal of entry at the sea borders relevant to return, readmissions and removals of persons; - maritime facilities and technical equipment on board relevant to border checks at the sea borders; - specific types of crimes, criminals, modus operandi and trends relevant to - o sea border checks; - cooperative framework with foreign actors involved in border check activities at the sea borders;
9.1.9	distinguish between different English terms and phrases related to border check activities at the sea borders	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to border check activities at the sea borders	- names and abbreviations of foreign actors involved in border check activities at the sea borders; - navigational and safety communications from ship to shore and vice versa, ship to ship and on board ships (internationally standardised maritime radio-communication phrases).

9.2.9	distinguish between different English terms and phrases related to sea border surveillance activities	communicate in English with foreign colleagues and partners or border crossers in a simulated situation related to sea border surveillance activities	- national sea border surveillance system; - operationally relevant external conditions; - safety and security measures taken on board; - tactical planning of sea border surveillance activities; - operational procedures relevant to sea border surveillance activities; - law enforcement tactics relevant to sea border surveillance activities; - operationally relevant maritime surveillance activities such as joint operations, pilot projects, multi-purpose operations; - technical equipment and technology for sea border surveillance activities; - specific types of crimes, criminals, modus operandi and trends relevant to sea border surveillance activities; - cooperative framework with foreign actors involved in sea border surveillance activities; - names and abbreviations of foreign actors involved in sea border surveillance activities; - navigational and safety communications from ship to shore and vice versa, ship to ship and on board ships (internationally standardised maritime radio-communication phrases).
9.3.7	distinguish between different English terms and phrases related to search and rescue activities at the sea borders	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to search and rescue activities at the sea borders	- national search and rescue system; - types of emergency situations and components of distress messages received during search and rescue activities; - tactical planning of search and rescue activities; - precaution measures to ensure personal capability to render assistance to objects in distress; - preparatory actions on board search and rescue operational assets;

9.3.7	distinguish between different English terms and phrases related to search and rescue activities at the sea borders	communicate in English with foreign colleagues, partners or border crossers in a simulated situation related to search and rescue activities at the sea borders	- specific tactics and techniques relevant to searching and rescuing objects in distress; - establishment and maintaining communication with objects in distress as well as with the competent SAR Coordination Centres (RCC) and participating maritime-aerial-terrestrial operational assets; - technology and technical equipment available for search and rescue activities; - cooperative framework with foreign actors involved in search and rescue activities at the sea borders; - names and abbreviations of foreign actors involved in search and rescue activities at the sea borders; - navigational and safety radio communications from ship to shore and vice versa, ship to ship and on board ships (internationally standardised maritime radio-communication phrases).
-------	--	---	--

Appendix 4. Sample Dialogues from English Communication for Border and Coast Guards, Level 1

(Abbreviations in the dialogues: PA: passenger, NA: narrator, BG: border guard, LD: lorry driver)

1.

BG: May I see your passport please?

PA: Of course. Here it is.

BG: What is the purpose of your visit?

PA: Leisure.

BG: How long will you stay?

PA: Two weeks.

BG: What plans do you have for your stay?

PA: Nothing special, just sightseeing.

BG: Have you got a hotel reservation?

PA: No. I hope I'll find a room somewhere.

BG: How are you planning to get back home?

PA: I don't know yet.

BG: How much money do you have with you?

PA: 100 Euros.

BG: I'm sorry but you can't enter Italy.

PA: But why?

BG: Because you don't have enough money to support yourself and to buy a ticket home.

2.

PA: Good evening.

BG: Good evening. Your passport, please.

PA: Here you are.

BG: Your visa has expired.

PA: No, my visa is valid until the end of this month.

BG: I'm sorry, but your visa was valid for a ten-day visit between the 10th of May and the 11th of July. You have already been in the Schengen area for ten days. This means that your visa is no longer valid.

PA: No, my visa is valid. I have to enter your country because I am here for business and my colleagues are waiting for me.

BG: Calm down. You are not allowed to enter our country without a valid visa. Please wait here. Someone will come and see you shortly.

7.

NA: The conversation takes place at a border crossing point (BCP). The newcomer is being introduced to the daily tasks and responsibilities at the BCP. It's his first day at work. BG1 is explaining the tasks to BG2 and presenting the officer's personal equipment.

BG1: Hello. My name is Codin. I'll introduce you to our daily tasks and responsibilities at the border crossing point.

BG2: Hello. I'm Milla. Nice to meet you.

BG1: Well, your main task will be checking passengers and their documents. Let me show you the BCP.

BG2: Fine. Let's go.

NA: BG1 and BG2 go outside. BG1 explains as they walk.

BG1: The regular shift lasts 12 hours. Before the shift starts you have to pick up your equipment from the duty officer.

BG2: What kind of equipment will I need on duty?

BG1: Radio, handcuffs, firearms and ammunition. You will also have a torch and truncheon.

BG2: What about the stamp?

BG1: You will get it later after passing the exam.

BG2: All right.

BG1: The BCP is under constant surveillance, there are cameras and the duty officer can observe all activities.

BG2: OK.

BG1: I will be your tutor for the next few months. If you have any questions, don't hesitate to contact me.

BG2: That's fine. Thank you very much for your help.

Vezetői státusz és kommunikáció a parancsuralmi rendszerben, különös tekintettel a Rendőri Hivatás Etikai Kódexére, valamint a vezetési stílusokra a Lasswell-modell alapján

KOVÁCS István¹

A személyes kapcsolatok a résztvevők egymáshoz viszonyított hatalmi- és státuszhelyzete által meghatározottak. Különösen igaz ez a kommunikáció vonatkozásában is. A Rendőri Hivatás Etikai Kódexe szerint a vezetők személyes példamutatásukkal ösztönzik munkatársaikat, igénylik és meghallgatják véleményüket, tanácsaikkal, és iránymutatásukkal segítik a munkavégzést. A Lasswell által kidolgozott kommunikációs alapmodell azt vizsgálja, hogy a kommunikáció során ki, kinek és mit mond, milyen csatornán keresztül kommunikál, és mondandójával milyen hatást ér el. A tanulmány e modell alapján azt vizsgálja, hogy az autokrata, a demokratikus és a laissez-faire vezetési stílus kommunikációja a gyakorlatban hogyan valósul meg, érvényesülnek-e az etikai alapelvek.

Kulcsszavak: vezetési stílusok, vezetés- és szervezéselmélet, kommunikáció, rendőri etika, Lasswell-modell

Bevezetés

Néha a kimondott szavak sokkal nagyobb fájdalmat okoznak, mint azok a fizikális arculütések, amiket életünk során kaptunk, kapunk. Egy-egy jól irányzott, szóban vagy írásban megfogalmazott gondolat képes lehet arra, hogy a személyiségünkben mély nyomot hagyjon, romboló hatása nehezen gyógyuló sebként végigkísérheti életünket. Bár a véleménynyilvánítás, az emberi-, és alkotmányos szabadságjogok egyike, az korlátlanul mégsem gyakorolható.²

(Sokan az emberi jogokat meghallván a szólásszabadságra, a szabad véleménynyilvánításra vagy a vallás szabad megválasztására gondolnak, azonban ez meg sem közelíti a teljes és összes emberi jogot, amely létezik és megillet bennünket. Magyarország

¹ KOVÁCS István, dr., PhD, r. őrnagy, tanársegéd. NKE RTK, Rendészeti Vezetéstudományi Tanszék
István KOVÁCS, PhD, police major, assistant lecturer, NUPS Faculty of Law Enforcement <https://orcid.org/0000-0002-7210-1981>, kovacs.istvan@uni-nke.hu

² Kovács István (2014) 419–430.

Alaptörvénye *Szabadság és felelősség* fejezete kimondja, hogy az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.)³

Egy demokratikus társadalom működése a jogok gyakorlásának, és a kötelek végrehajtásának állami garanciáján nyugszik, amely minden demokráciát valló embertársunkra alkalmazható és alkalmazandó. Éppen ezért korántsem mindegy az, hogy véleményünket hogyan közöljük, ha azt nyilvánosságra hozzuk, akkor azzal embertársaink jogait és/vagy jogos érdekeit sértjük-e, veszélyeztetjük-e, avagy a joggyakorlás és kötelelem teljesítése során tiszteletben tartjuk-e.⁴ A szakzsargon is így tartja: sokszor a fizikai sebek hamarabb gyógyulnak, mint a lelki sérülések.⁵ (Az orvostudomány álláspontja szerint ugyanis ilyen esetekben a krónikus stressz hatás megnövekszik, az immunsejtraktárak fokozatosan kiürülnek, csökken az immunválasz, ami elősegíti a betegségek kialakulását, és hátráltatja a gyógyulási folyamatokat.)⁶ Különösen igaz ez, emberi kapcsolatainkra, magánéletünkre, és munkahelyi viszonyainkra is egyaránt.

Ha önreflexiót gyakorlunk, biztos mindenkinek felelevenedik egy-egy olyan élmény, amikor főnökével összevitakozott – bántó szavakat vágta egymás fejéhez –, kollégáival nem voltak azonos állásponton – a kommunikáció az észérvek felsorakoztatásában nem segített –, vagy csupán nem lehetett a kommunikáció részese – mert feljebbvalója nem volt kíváncsi a véleményére. Bármennyire is igyekszünk a másikkal szemben toleránsnak lenni, alkalmazkodni, konszenzust kötni, nem tudunk mindenkinek megfelelni, de legyünk őszinték, nem is akarunk.

Ha a fentiek életünkben egyszer-számra előfordulnak, különösképpen nem is foglalkozunk velük, a gond akkor kezdődik, amikor az ilyen jellegű kommunikáció mindennapossá és természetessé válik. (Szerencsésnek érezhetjük magunkat, ha ilyen élményekkel eddig nem gazdagodtunk.) Ez a tanulmány egyrészt be szeretné mutatni, hogy milyen az, amikor valakinek vezetési stílusa és kommunikációja etikátlan magatartáson alapul, másrészt pedig ennek megfékezésére olyan javaslatokat kíván kidolgozni, amely a jövő vezetői kommunikációját nagymértékben segíti.

Kutatások bizonyítják, hogy azok az emberek, akik megértik, hogy a kommunikáció nem egyoldalú tevékenység, és nem csak arra használható, hogy annak segítségével mások személyiségét totálisan megsemmisítsék, emberi mivoltukban pedig e személyeket megalázzák, sokkal sikeresebb pályafutást tudnak maguk mögött, és sokkal inkább hozzájárulnak a szervezeti sikerekhez, mint társaik.⁷ Ugyanis a szavak nem csak rombolni, hanem építeni is képesek, ami a motiváció egyik kulcseleme is egyben.

³ Kovács István (2016b) 109–126.

⁴ Kovács István (2017a) 449–484.

⁵ Martel (1998)

⁶ Péter (2008) 132–137.

⁷ Fairholm (2002)

Akik az írásbeli, és szóbeli kommunikációs készségek széles körű, és legfőképpen etikus repertoárját alkalmazzák, már megtanulták, hogy az üzenetüket hogyan, mikor és legfőképpen milyen módon közvetítsék. Ez pedig kevésbé karakter, mint inkább kompetencia függvénye, tehát az egyén képességein alapul elsősorban. Akiknek viszont e készségeket elsajátítaniuk még nem sikerült, nemcsak önmagukra, hanem – a Lasswell-modell megállapításaival parallel módon – másokra is hatással lesznek, ami a vezetési stílusok függvényében, a munkavállaló munkához való hozzáállásában is tetten érhető, a korreláció mértéke pedig a szervezet teljesítmény-, eredményesség- és hatékonyságmutatóiban lesz mérhető.

Hiszek abban, hogy az ember tudatosan fejleszthető lény, aki élethosszig tanul, ha szükség van rá, önmagát akár autodidakta módon is képezi, hibáiból okul és minden körülmények között etikusan próbál cselekedni. Emberként meg kell próbálnunk nemcsak arra figyelni, hogy mit mondunk, hanem arra is, hogy az üzenetünket hogyan, kinek és milyen csatornán keresztül közvetítjük, mert könnyebb a prevenció eszközésével a problémát megelőzni, mint a soha be nem hegesedő sebekre gyógyírt találni. Hiába ugyanis a mondás, miszerint a szó elszáll, ha az egyén már testi és lelki sérelmeket szenvedett.

Vajon a szigorúan centralizált rendőrségi modellben, amelynek működése a parancsra és a feltétlen engedelmességre épül – ahol a vezetési stílusok szinte mindegyike, vagy azok keresztmetszete megtalálható –, a vezetők részéről létezik-e olyan kommunikáció, amely az eredményességet fejleszti, az elvárt teljesítményt manifesztálja, és a hatékonyságot a munkavállalók munkavégzésének tükrében – annak hatására – produkálja, mindezt úgy, hogy a Rendőri Hivatás Etikai Kódexében foglalt ajánlásokat figyelembe veszi? Európában, ahol a határok egyre kisebb jelentőségűek, a rendőrségre irányuló figyelem magától értetődő. A viták középpontjában mindenekelőtt a rendőrség hatékonysága áll, az, miként képes felvenni a küzdelmet a bűnözéssel, és ezen belül a nemzetközi bűnözéssel, ám semmiképpen sem korlátozódik erre a kérdésre. A demokráciákban a rendőrség hatalmát keretek közé szorítja az, hogy mennyiben fogadható el az egyének alapvető jogai és szabadsága szempontjából. E két egyaránt fontos érdek között meg kell találni a helyes egyensúlyt, és rá kell lelteni azokra az eszközökre is, amelyekkel az egyensúly fenntartható. A rendőretika esetében ez forog kockán.⁸ Van-e személyiségtorzítás, motiváló hatású-e a kommunikáció, vagy megtöri a tudatot, hogy a munkavégzés kérdés nélkül, futószalagszerűen realizálódjon? Vajon az autokrata vezető hajlamos arra, hogy uralja a beszélgetést, hangsúlyozza saját véleményét, és félbeszakítsa partnereit? Engedi-e a demokratikus vezető, hogy a kommunikáció során az állomány saját véleményét is ismertesse és akarata érvényesüljön? Egyenrangú-e a kommunikáció során a laissez-faire vezető a többi csoporttaggal szemben? Hipotézisem szerint vezetési stílustól függően alakul a kommunikáció, az üzenet (parancs, feladat, utasítás) hatást gyakorol a befogadóra, a kiváltott hatás pedig a vezetési stílus jellemzőivel korrelál.

⁸ Valcsicsák (2013)

Mindennek tesztelésére az adatgyűjtő tevékenység mellett – primer és szekunder források felhasználása – forráskritikát alkalmaztam. Az elméleti szakasz absztraktálható, logikai erőfelhasználást követelt meg, az analízis és szintézis dialektikus felhasználása segített abban, hogy a vizsgált témakört (lényeges tulajdonságainak, strukturális elemeinek és egyes kapcsolatainak szétválasztásával) gondolati részekre bonthassam, majd minden egyes részt – felépítés és funkcionalitás szerint – az egészhez való viszonyulása alapján feltérképezsem.

Általános stratégiai céloknak tekintettem, hogy vezetés- és szervezésemélet tárgykörben olyan innovatív fejlesztési javaslatokat fogalmazzak meg, amely a leendő pályakezdő rendőri vezetők gyakorlati, szerven belüli, illetve legfőképpen etikus kommunikációját és annak alkalmazását segíti.

Kommunikáció és a Lasswell-modell

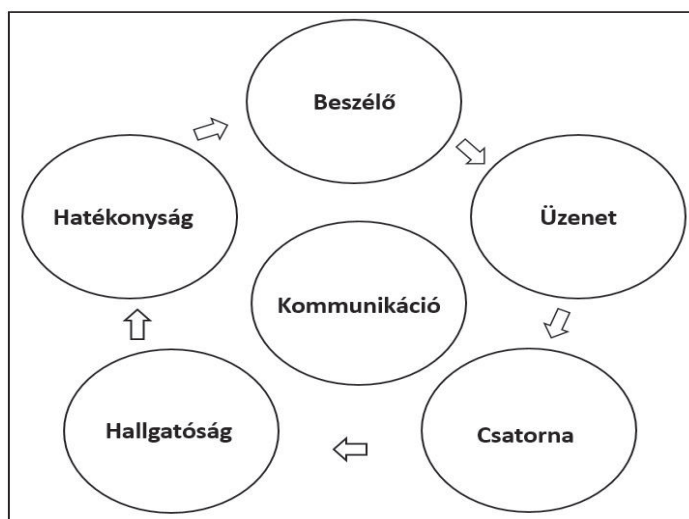
Kommunikációnk során érzéseink, kívánságaink, személyiségünk jellemző attitűdjei megjelennek. Ez az interakció – egész életünkben – végigkísér bennünket, ahogy fejlődünk, ahogy személyiségünk változik, úgy változnak a diskurzus elemei is egyben. Ez hálózta be életünket, ez jelenik meg emberi kapcsolatainkban is. Ezek a kapcsolatok nemcsak magánéletünkben, hanem munkahelyünkön, munkahelyi viszonyainkban is mint annak kritikus elemei vannak jelen. Kritikus, hiszen a klasszikus kommunikációs folyamat különböző elemei – feladó, vevő, üzenet, csatorna, zaj, visszacsatolás és a „beállítás” – nem mindegy, hogy milyen kontextusban, milyen módon, hol és miért jelenik meg.⁹ Gondoljunk csak bele: ez az egyszerű, de mégis komplex folyamat, amelyben az emberek információkat, ötleteket, érzéseket osztanak meg egymással, vagy környezetükkel mennyi féle és fajta lehet. A bevezetésben tárgyalt szavak súlya, az írásos anyagok jelentősége, vagy a nem verbális jelek – arckifejezés, gesztus, testtartás – és a tiszta csend is eszköze lehet ennek a kritikus struktúrának, ami befolyással bír majd embertársaink vonatkozásában. Ezért sem mindegy, hogy hogyan kommunikálunk, milyen jeleket küldünk, és az a vevőnél milyen hatást ér el, a visszacsatolás milyen jellegű lesz. A Lasswell féle modell középpontjában is ezen elemek vizsgálata áll.

A kommunikációelmélet számos tudományág, és tudományterület eredményeit ötvözi. A műszaki tudományok nagymértékben befolyásolták, és segítették a kommunikációelmélet kialakulását, de önmagában a legalkalmasabbnak a kommunikációs folyamatok vizsgálatára a kétszemélyes, közvetlen kommunikáció bizonyult, hiszen a kommunikációban a biológiailag, pszichológiailag és szociálisan meghatározott ember vesz részt.

Lasswell, behaviorista kutatóként ezt mindvégig szem előtt tartotta: egy olyan alapmodellt hozott létre, amelynek során azt vizsgálta, hogy ki, kinek és mit mond, azt milyen csatornán keresztül teszi, és a mondandójával milyen hatást ér el. Ez már az interperszonális (azaz a személyközi) kommunikációs helyzetnél tágabban volt értelmezhető,

⁹ Gordon (1977)

hiszen a kommunikációt nemcsak materiálisan, hanem pszichológiai vonatkozásaiban is elemezte, sőt már a propaganda jelenségek értelmezése is foglalkoztatta. A Lasswell-tézis szerint: a kommunikációkutatásban azt kell vizsgálni, hogy ki, mit mond, milyen kommunikációs csatornán keresztül, kinek és milyen eredménnyel teszi.¹⁰ Ezt az alábbi folyamatábrán illusztrálom:

1. ábra: A Lasswell-féle kommunikációs modell. Forrás: szerkesztette a szerző

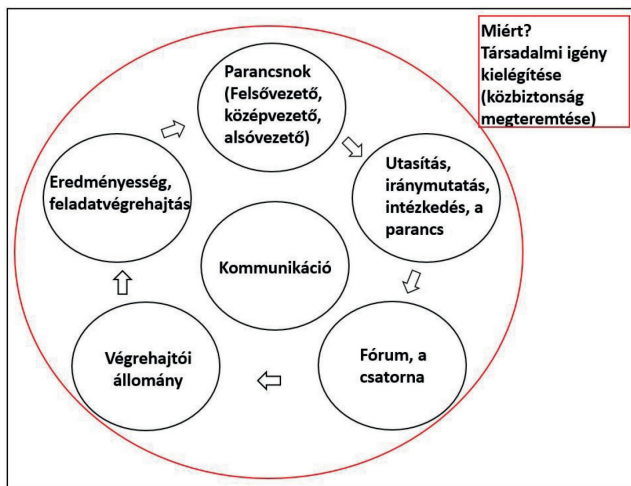
A modellben első helyen a közlő (beszélő), azaz a „ki” elem áll. Beszélő az a személy, akitől adott helyzetben a kommunikáció elindul. Második a „mit”, vagyis az üzenet. A közlés tartalma, értelme mindig a hír, közléstartalom, vagyis önmagában az üzenet. A kör harmadik állomása a csatorna. A csatorna segít abban, hogy az üzenet – a térben és időben elkülönülő adatok, jelek, információk – átvitele megvalósuljon. A periódus negyedik eleme a „kinek”, azaz a hallgatóság köre. Hallgatónak tekintünk mindenkit, aki a közlést kapja, felfogja, azaz befogadóvá válik. A fázis utolsó helyén a hatékonyság szerepel, amit az üzenet eredményével azonosíthatunk. Hatékonyság, vagyis annak megnyilvánulása, hogy az adott üzenet a kívánt hatást elérte-e.

A modellt korábban olyan szempontú kritika érte, miszerint a folyamatból a „miért” kérdésre adott válasz hiányzott. A kommunikáció folyamatában már pedig a „miért” kérdésre adott válaszoknak jelentőségük van, hisz önmagát a kommunikációs cselekvést, vagy cselekvéssort olyan indíték hozza mozgásba, amely a miértekre adott válaszokkal megegyezik. A folyamat végén így jön létre a „kapcsolat”, ami az egyén, és társadalmi létszükséglet formájában realizálódik. A társadalom nem képzelhető el tudatos, ter-

¹⁰ Lasswell (1948)

vezett, szervezett és leginkább célirányos kapcsolati háló nélkül. Ez egy olyan alap-tézis, ami a miértekre támaszkodik. Minél mélyebb a miértek vizsgálata, annál inkább valószínűbb, hogy a mögötte húzódó érdekek, vagy indok tökéletesebben tud beilleszkedni abba a társadalmi kapcsolatrendszerbe, ahová tartozik. Ezért szükséges, hogy ezt az elemet az állapotsorba beemeljük. A miért napjainkban bármi lehet – például termék, személy, szolgáltatás –, de a tanulmány szempontjából a társadalmi igény kielégítése, azaz a belső rend, a közbiztonság megteremtése jut szerepkörhöz.

Ha a modellt a rendőrség vonatkozásában, a parancsuralmi rendszerben helyezzük el, a közlőt a parancsnokkal (felső, közép- vagy alsó vezető), az üzenetet a paranccsal (utasítás, iránymutatás, intézkedés), a csatornát a fórummal, a hallgatóságot a végrehajtói állománnyal, a hatékonyságot az eredményességgel és a feladatvégrehajtással azonosíthatjuk. (A kommunikációs csatorna szempontjából érdekesség, hogy például 1963-ban a *Belügyi Szemle* fórumul szolgált a hazai és külföldi elméleti, gyakorlati problémák, tapasztalatok megismertetéséhez, megvitatásához, elemzéséhez, értékeléséhez, miközben erősítette a hazai belügyi szervek együttműködését, munkakapcsolatait.)¹¹ A miért kérdésre pedig a közbiztonság megteremtése, azaz az egyik legösszetettebb társadalmi igény kielégítése adható mint válasz. Ezt az alábbi folyamatábrán szemléltetem:

2. ábra: A Lasswell-féle kommunikációs modell a rendőrség vonatkozásában.

Forrás: szerkesztette a szerző

Egy korábban készült tanulmány szerint a szituációs vezetés sikeres használata négy kommunikációs komponens hatékonyságára támaszkodik: az elvárások kommuniká-

¹¹ Deák (2014) 136.; Deák (2016) 47.

lása, a hallgatás, a delegálás és a visszajelzés biztosítása.¹² E tanulmány keretén belül viszont szeretném megvizsgálni, hogy vajon a vezetési stílusok tényleg milyen mértékben, és hogyan alkalmazzák a Lasswell-modell elemeit, legfőképpen a társadalmi cél és a munkavállaló eredményorientáltsága azzal milyen mértékben, egyáltalán korrelál-e.

Rendőrségi hierarchia: etika és a vezetési stílusok

Alapvető társadalmi igény, hogy az állami szervek munkatársai feladataikat kötelességtudóan, szakszerűen, felelősséggel végezzék. A hivatásos, és közszolgálati dolgozók munkavégzését, mindennapjait az adott területre vonatkozó jogszabályi rendelkezések a pártatlan, előítéletektől és befolyástól mentes feladatellátás elvárásaival kiegészítve határozzák meg.¹³ A dualizmuskori „haza és haladás” mottóját, a 21. században a rendvédelmi szervek körében a „személy, biztonság, és integritás” szolgáltatása egészítette ki. A politikai elvárások, a gazdasági körülmények, de leginkább a társadalom tagjainak szubjektív biztonságérzete a rendvédelmi szerveket tevékenységük minőségének fejlesztésére késztetik. A követelményeknek való megfelelést a társadalom tagjainak értékítélete mellett, döntő mértékben a rendészet kultúrája, és a rendvédelmi szervek értéke határozza meg. Ahhoz, hogy a rendvédelmi szervek társadalmi rendeltetésüknek megfelelni tudjanak, mindezek mellett szükségük van arra is, hogy az állampolgárok támogatását megkapják. A megbecsülés, és támogatás mércéjét ugyanis mindig az állampolgárok alakítják.¹⁴ Ha az állampolgár elégedett, vélhető, hogy a társadalmi rendeltetés, a kormány által kitűzött cél révbe ért.

A kiadott feladatok viszont csak úgy érvényesíthetők, ha a rendőrök a napi feladataikat szigorúan a jogszabályok betartásával hajtják végre. Amennyiben az állampolgároktól elvárjuk, hogy normaszzerűen éljék életüket, akkor a szabályokat a rendőrségnek nemcsak betartatnia, hanem betartania is szükséges.

A parancs szerepe

A rendőrség irányításában speciális szabályzók érvényesülnek. A specialitással összefüggésben két alapelvről (egyszemélyi vezetés és a centrális vezetés elve) is szólnunk szükséges. Az egyszemélyi vezetés elve értelmében a szervezet vezetője a szervezet jogszerű működéséért, illetve tevékenységéért teljes és oszthatatlan felelősséggel tartozik.¹⁵ Normaszzerű működés, normaszzerű feladatvégzés. Ezt biztosítja a centrális vezetés elve. A centrális vezetés elve alapján a szervezet elsődleges vezetőjétől kapott parancsokat a szervezetben vezetői tisztséget betöltő személyek (is) kötelesek végrehajtani és azt

¹² Covey (1991)

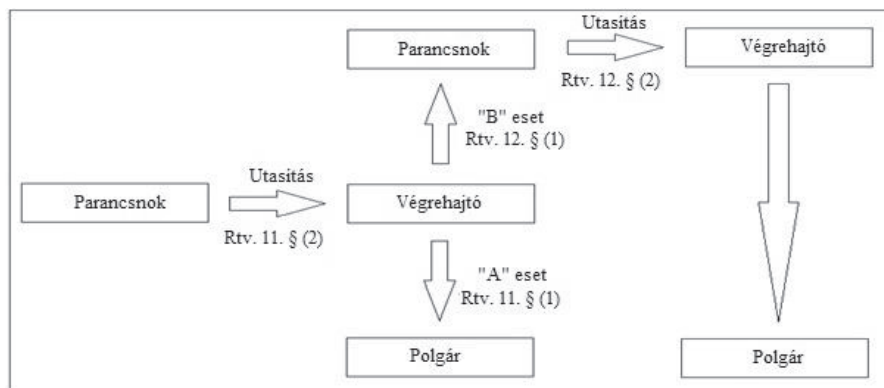
¹³ Kovács István (2015a) 42–60.

¹⁴ Kovács István (2015b) 99–125.

¹⁵ Miller (2014) 1–8.; Fogarasi–Kovács (2016) 19–41.

az állománnyal végrehajthatni.¹⁶ (Ez kiegészül azzal, hogy a vezetőknek ellenőriznie is kell a szakszerű és jogszerű végrehajtást.)¹⁷ Az egymás közötti kapcsolatot a szolgálati úton megvalósuló parancsirányítási rendszer útján gyakorolják, amelyhez a vezetők sajátos, a parancsnoki jogkört birtokolnak. (A parancs a katonai szolgálati rend és fegyelem biztosításának legelemibb része.)¹⁸ A rendészeti szervezetben a vezetőt és beosztottat egyaránt írott jogszabályok kötik, amelyek a vezető munkakapcsolatait szabályozzák. Ez legegyszerűbben a vezető utasítási (parancsadási) jogával és a beosztott végrehajtási kötelezettségével jellemezhető.¹⁹ Nagyon fontos viszont kiemelni, hogy a parancsuralmi rendszer egy olyan visszacsatoláson működő zárt architektúrát alkot, amely a parancsnok tekintélyének biztosítása mellett, a parancs végrehajtójának személyét (a támadásoktól) megvédi, és az állampolgárok biztonság iránti igényét kielégíti. Mindez azt szolgálja, hogy a kiadott utasítás alapján a személyek felelőssége egyértelműen meghatározhatóvá váljék, és a szerv működésébe vetett társadalmi bizalom ne sérülhessen.

Ennek illusztrációs, majd szöveges magyarázatát az alábbi ábrán tekinthetjük meg.

3. ábra: A parancsuralmi és egyéni felelősség rendszere. Forrás: szerkesztette a szerző

A parancsnok feladatot határoz meg, azt parancs formájában a végrehajtó irányába továbbítja. A parancs végrehajtója a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényben foglaltaknak megfelelően végrehajtani, valamint az előjáró által adott utasításoknak engedelmeskedni köteles.²⁰ A rendőrség jog- és szakszerű feladatelátásának alapfeltétele, hogy annak tagjai minden esetben egységesen értelmezzék

¹⁶ Levin–Milgrom (2004)

¹⁷ Kovács István (2017b) 1–30.

¹⁸ Hautzinger (2010)

¹⁹ Kovács Gábor (2014)

²⁰ 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről. (Továbbiakban Rtv.) Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.TV> (2018. 09. 17.).

és hajtják végre a testület számára meghatározott szabály- és elvárási rendszerekben megfogalmazott utasításokat, parancsokat. Az utasítás végrehajtása két esetet feltételez.

„A” esetben az utasítás kiadása jogszerű és szakszerű volt, a végrehajtó azt a rendőrségi törvényben meghatározott módon köteles végrehajtani, a polgárnak pedig alá kell vetnie magát az intézkedésnek magát. „A” esetben nem volt törvénysértő aktus, a jogszerűségért és a szakszerűségért mind a parancsnok, mind a végrehajtó, valamint akár a polgár felelőssége egyértelműen meghatározható.²¹

„B” esetben viszont az utasítás kiadása törvénysértő. Bűncselekmény esetén azt a végrehajtó köteles megtagadni, szabálysértés esetén pedig fel kell hívnia a parancsnok figyelmét annak jogszabálysértő voltára. Ilyenkor a parancs végrehajtásának nincs halasztó hatálya, azonban ha mindezek ellenére az előjáró fenntartja a parancs kiadását, köteles azt az utasított kérelmére írásba foglalni. A fenti esetben a jogszerűség és szakszerűség kérdésköre, az egyéni felelősség megállapítása szintén egyértelműsíthető.²² (Itt kívánom megjegyezni, hogy a végrehajtó felelőssége az esetben is megállapítható, ha az időközben felmerülő információkról, a bekövetkező eseményekről és a változásokról az előjárót nem értesíti, ad absurdum a vezetői döntést befolyásolják.)

Egy olyan szerv, mint a rendőrség nem működhet szigorú jogszabálybetartás és végrehajtás nélkül. A parancs iránti feltétlen engedelmesség és egyéni felelősségmegállapító rendszer biztosítja, hogy a vezetés- és irányításmátrix működőképes, az állami cél elérhető, és végül az állampolgárok biztonság iránti igénye kielégítést nyerjen. Nem mindegy azonban, hogy ebben a rendszerben az utasítást adó jogkörrel rendelkező parancsnok milyen vezetési stílust alkalmaz. A szakirodalom három vezetési stílust ismeret, amely az alábbiakban érhető tetten.

Vezetési stílusok

Az *autokratikus vezetési módszer* a félelem és a nyomás megtestesítője. Fenyegetésekre, büntetésre támaszkodik, amely a munkavállalót befolyásolja. A szervezetbe újonnan bekerülő személyek vonatkozásában használják a leggyakrabban, akik nem tudják még, hogy milyen feladatokat kell elvégezniük vagy milyen eljárásokat kell követniük. A vezető hatékony felügyelettel, a feladatok részleteinek meghatározásával, és azok végrehajtásának visszaellenőrzésével vezeti a szervezeti egységet. A döntést kizárólag a vezető hozhatja meg.²³ A rendőri feladatvégzés tekintetében a parancsnoki kontroll jelenléte maximális, ami manuális szakvezetéssel párosul. Az aktuális végrehajtói szint alapfeladatát szigorú kontroll, beszámoltatás jellemzi. A munkafeladatok tekintetében az adott szint a végrehajtói hierarchia legalacsonyabb szintjén helyezkedik el, amely mindennapos, részfeladatonkénti beszámoltatást, végrehajtási ellenőrzést, utasításkiadást feltételez. A vezető a döntéseket, részfeladatonként és összességében is kizárólagosan csak hozhatja meg.

²¹ Rtv. 12. § (1).

²² Rtv. 12. § (2).

²³ Kovács Gábor (2018a)

A *demokrata vezetési stílus* a vezető és a végrehajtó közötti korszerű együttműködés jelképe. Bár a végső döntést a vezető hozza meg, a végrehajtót annak folyamatába bevonja – döntési alternatívákat vázol – a személyek a döntési mechanizmus szerves részét képezik. Ez az elégedettséget növelése mellett az emberek saját kompetenciáinak fejlesztését szolgálja, azáltal, hogy a végrehajtók hasznosnak érzik magukat, motiváltakká válnak.²⁴ E tekintetben a parancsnoki kontroll jelenléte minimális, ami részellenőrzésekkel párosul. Az aktuális végrehajtói szint feladatát folyamatos belső és külső együttműködéssel hajtja végre. A munkafeladatok tekintetében az adott szint a végrehajtói hierarchia olyan szintjén helyezkedik el, amely lehetőséget teremt arra, hogy részvezetői feladatokkal, azaz szolgálati csoportvezetői feladatokkal is megbízhatóvá váljon. A vezető döntési alternatívákat kínál, amelyek közül a legoptimálisabbat együtt, megbeszélés útján választják ki.

A *laissez-faire vezetési stílus* úgy foglалható össze, mint a „vezetés hiánya”, vagy a „leveszem a kezem rólatok” megközelítés.²⁵ A vezető az aktív részvételt a célok meghatározásában, az elvárások tisztázásában, a prioritások szervezésében és az érintettek bevonásában elkerüli. A vezető rendkívül passzív és inaktív is egyben, amely azt eredményezi, hogy a vezetett személy önigazgatóvá válik.²⁶ E tekintetben a parancsnoki kontroll jelenléte kizárólag szükség esetén valósul meg, annak minősége elhanyagolható. Az aktuális végrehajtói szint feladatát önállóan hajtja végre, anyagait önállóan készíti el. A munkafeladatok tekintetében az adott szint a végrehajtói hierarchia olyan magas fokán helyezkedik el, hogy – önálló vezetési jogkör gyakorlásának delegálásával – szolgálati feladat ellátása érdekében létrehozott munkacsoport vezetésével is megbízható. A tevékenysége során hozott döntéseket önállóan is meghozhatja, vezetői kontroll nélkül.

Etika

A társadalom által támasztott követelményeknek való megfelelést döntő mértékben a rendészet kultúrája és a rendőri szervek értéke határozza meg. A szervezeti kultúra megtartására és fejlesztésére az erkölcs, az etika és az etikai kódex is segítségül van. Kutatások igazolják, hogy lényeges szempont, hogy a rendőri hivatásból eredő és azzal összefüggésben felmerülő etikai, erkölcsi problémákat az egyén vonatkozásában a lehető leggyorsabban és a leghatékonyabban szükséges vizsgálni és kezelni.²⁷ Ennek érdekében dolgozták ki modell szintjén a rendőrség pszichológiai szolgálata mellett a katolikus rendőrségi lelkipásztori szolgálatot mint a hivatásból eredő etikai és erkölcsi problémák kezelésére megoldást nyújtó szervezeti struktúra modelljét.²⁸

²⁴ Ray-Ray (2012) 1–26.; Kovács Gábor (2018b)

²⁵ Northouse (2006)

²⁶ Eagly (2003) 569–591.

²⁷ Szabó (2016) 405–406.

²⁸ Szabó (2014) 159–164.

A témával összefüggésben a parancsnokokra irányuló kötelmek a kódexben három pontban jelennek meg: a bajtársiasságról, a felelősségről és a vezetőkről szóló témakörökben. A bajtársias rendőr(parancsnok) együttműködik munkatársaival, velük kulturáltan, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés szellemében érintkezik. (Az a fajta megnyilvánulás, és kommunikáció, ami lealacsonyító értékítéletet közvetít, tiszteletlen és megalázó a rendőri hatalmi visszaélések csoportjába tartozik. Használata tiltott.)²⁹ Önzetlen támogatást nyújt, a problémák megoldását elősegítő légkör kialakítására törekszik. Felelős vezető a parancsnok, ha döntési, cselekvési kötelezettségét mindenkor késedelem nélkül, aktívan vállalja, a felelősséget másra alaptalanul nem hárítja át. Hibás döntései következményeit lehetőségei szerint orvosolja. Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős. A vezetőnek mindig tiszteletben kell tartania a beosztottak emberi méltóságát, gondoskodnia kell róluk, megbecsüléssel, és részrehajlás nélkül kell őket irányítani. Személyes példamutatásával ösztönöznie kell munkatársait, véleményüket meg kell hallgatnia – erre igénynek is mutatkozni kell – a munkavégzést tanácsaival és iránymutatásával támogatnia kell.

Most, hogy képet kaptunk a vezetési stílusokról, és arról, hogy milyen követelményeket támaszt a Rendőri Hivatás Etikái Kódexe a felelős vezetővel szemben, ideje elemeznünk, hogy a különböző vezetési stílusokhoz milyen kommunikáció társul, az a végrehajtói állomány munkavégzésére milyen hatást gyakorol, vajon az autokratia, a demokratikus vagy a laissez-faire diskurzusa felel meg leginkább a moralitás törvényeinek. (Megjegyzés csupán, de érdemes elgondolkoznunk rajta, hogy az ember személyisége felerősíti az alkalmazott vezetői stílus tulajdonságait. A jellem egyik legáltalánosabb kísértéseként a hatalom befolyásoltságát tartják számon. A hatalom és az erkölcs mint a kísértésekre adott válaszreakció szoros összefüggésben áll egymással.³⁰)

Vezetési stílusok és kommunikáció

Minden szervezet, így a rendészeti szervezetek működésének alapja is a hatékony kommunikáció.³¹ Az eredményes kommunikáció képessége a működés sikerességét biztosítja. A kommunikáció minden vezetési szintnél és formánál egyaránt jelentős szerepet játszik. E vezetési folyamatban valósul meg az a vezetői funkció, amelynek során a vezető vezeti munkatársai (beosztottjai) tevékenységét és irányítja az alárendelt szervezetek munkáját.³² Ezért van kiemelt jelentősége annak, hogy a vezető milyen kommunikációs közeget, illetve ő maga milyen kommunikációt használ.

A tanulmány a vezetői kommunikáció folyamatát két különböző diskurzustípuson keresztül vizsgálta. Kommunikáció interperszonális és kiscsoportos környezetben.

²⁹ Kovács István (2016a)

³⁰ Ranschburg (2013)

³¹ Kovács Gábor (2018)

³² Kovács Gábor (2016) 381–394.

Interperszonális a kommunikáció, amikor szemtől szemben, egy az egy alapon folytatunk beszélgetést, és mindezt informális környezetben tesszük.³³ Ez a fajta kommunikáció kínálja a legnagyobb lehetőséget arra, hogy a résztvevők közötti diskurzusok produktív kimenetelűvé váljanak, mind a feladónak, mind a vevőnek nagy esélye van arra, hogy az üzenetet a csatornákon keresztül megfelelő módon megkapja és megértse.³⁴ Kiscsoportos a kommunikáció, amikor a probléma megvitatásában vagy megoldásában több ember vesz részt. Erre tekintettel a kommunikáció akár zavart is okozhat, mivel több küldő és fogadó is van a beszélgetésben.³⁵

A vezetési stílusokat e két kategória értelmezésével parallel elemeztem, meghatározva különböző tulajdonságaikat.

Az interperszonális környezetben gyakorolt vezetési stílusok kommunikációjának elemeit az alábbi táblázatba rendeztem:

1. táblázat: Az interperszonális kommunikáció a vezetési stílusok jegyében. Forrás: szerkesztette a szerző

	Kommunikáció kezdemé- nyezése	Alárendelték érdekeinek figyelembe- vétele	Kommunikáció iránya	Visszacsá- tolás	Hatékonyság
Interperszonális					
Autoriter	A kommunikáció kezdeményezője kizárólag, és egyszemélyben a vezető, a végrehajtónak nincs kezdeményezési jogköre.	A vezető szemtől szemben is saját érdekeit veszi csak figyelembe, annak pontosan meg kell felelni. A végrehajtónak nincs érdekérvényesítési lehetősége.	Vezetőtől a végrehajtó felé, egyoldalúan.	A végrehajtó részéről nincs lehetőség a visszacsatolásra, mondanójában félbeszakítják.	Hatékonysága gyenge, mert egyoldalú álláspontra rendezkedik be, a másik fél véleményére nem kíváncsi. A kommunikáció egyoldalúsága sikertelenséghez vezethet.
Demokratikus	A kommunikációt kezdeményezheti a végrehajtó, és a vezető egyaránt. Az alárendelt felhatalmazáshoz jut.	A kommunikáció során az alárendelték érdekét is képviselik, azt a vezető meghallgatja, figyelembe veszi.	A kommunikáció iránya kétoldalú, vezetőtől, és végrehajtótól is folyamatos.	A végrehajtó felhatalmazást kap, hogy az elhangzottakra reagáljon, és reflektáljon.	A hatékonyság erős, mert mindkét fél véleménye megismerhetővé válik, és konszenzus kialakítására törekszik, ami a siker kulcsaként értelmezhető.

³³ Hersey (2000)

³⁴ Hodgins (2009)

³⁵ Kouzes–Posner (1995)

	Kommunikáció kezdemé- nyezése	Alárendelt érdekeinek figyelembe- vétele	Kommunikáció iránya	Visszacsá- tolás	Hatékonyság
Laissez-faire	Kommunikáci- ót a végrehajtó, és a vezető is kezdeményezhet, de általában a ve- zetőtől indul.	Az alárendelt érdekét a vezető figyelembe veszi, mert a feladat- végrehajtás során módszert nem határoz meg. Szabadelvűségre alapoz.	A kommuni- káció iránya kétoldalú, ve- zetőtől és vég- rehajtótól is folyamatos. Annak mód- szere viszont relatív önálló- ságot mutat.	A végrehajtó felhatalma- zást kap, hogy az elhangzott- akra reagáljon és reflektáljon, de a vezető részéről a kö- zömbösség itt is tetten érhető.	Hatékonysága közepes, mert bár keretet szab, és a végrehajtó kreativitását erő- síti, mégsem kon- szenzusra, hanem közömbösségre, és magától műkö- dő/működtethető folyamatokra épít.

Az interperszonális kommunikáció során az autoriter vezetési stílus esetében a kommunikációt a vezető kezdeményezi, a végrehajtói állomány nem kezdeményezhet beszélgetést. A vezető kizárólag a saját érdekeit tartja szem előtt, amelynek pontosan meg kell felelni. A végrehajtnak nincs érdekérvényesítési lehetősége. A kommunikáció a vezetőtől a végrehajtó felé irányul, az egyoldalú és lineáris. A végrehajtó nem reagálhat a vezető által elmondottakra, nem kap rá lehetőséget, hogy az elhangzottakra kritikai észrevételeket tegyen. Hatékonysága e környezetben gyenge, mert egyoldalú álláspontra rendezkedik be, a másik fél véleményének megismerésére nem mutat affinitást. A kommunikáció egyoldalúsága sikertelenséghez vezethet.

Demokratikus vezetési stílust gyakorlók vonatkozásában nemcsak a vezető, hanem a végrehajtó is kezdeményezhet kommunikációt. Ez a végrehajtói oldalon az alapfeladatok ellátásán túl többletjogosultságokat feltételez, amelyet a kommunikáció kétoldalú és folyamatos iránya és jellege biztosít. Visszacsatolás tekintetében a végrehajtó felhatalmazást kap, hogy az elhangzottakra reagáljon és reflektáljon. A hatékonyság erős, mert mindkét fél véleménye megismerhetővé válik, kompromisszum révén pedig a siker biztosítható.

A laissez-faire stílus biztosítja, hogy a kommunikációt mindkét fél kezdeményezhesse, de annak általános jellegéből adódóan az a vezetőtől indul. A vezető nem határoz meg módszert a tekintetben, hogy a feladatvégrehajtás hogyan történik, ezzel bizonyítva az alárendelt érdekeinek képviseletét. Szabadelvűségre alapoz. A kommunikáció iránya kétoldalú, vezetőtől és végrehajtótól is folyamatos. Annak módszere viszont relatív önállóságot mutat. Ugyan a végrehajtó az elhangzottakra reflektálhat, de a vezető szabadelvűségére tekintettel abban a közöny tetten érhető. Hatékonysága közepes, mert bár keretet szab, és a végrehajtó kreativitását erősíti, mégsem konszenzusra, hanem közömbösségre, és magától működő/működtethető folyamatokra épít.

A kiscsoportos környezetben gyakorolt vezetési stílusok kommunikációjának elemeit az alábbi táblázatba rendeztem:

2. táblázat: A kiscsoportos kommunikáció a vezetési stílusok jegyében. Forrás: szerkesztette a szerző

	Kommunikáció kezdeményezése	Alárendeltek érdekeinek figyelembevétele	Kommunikáció iránya	Visszacsatolás	Hatékonyság
Kiscsoportos					
Autoriter	A kommunikáció kezdeményezője kizárólag, és egyszemélyben a vezető, a végrehajtóknak nincs kezdeményezési jogköre.	A csoport érdekeinek figyelembevétele elmarad, a vezető csak a saját érdekeit kommunikálja, és valószínűleg meg.	A kommunikáció egyirányú, a csoporton belül csak a vezetőtől indul, és nála is fejeződik be.	Visszacsatolás a csoport tagjai részéről nem lehetséges, a vezető egyoldalúan kommunikál.	Hatékonyság tekintetében gyenge, tekintettel arra, hogy az érdekérvényesítés eszköztárában kizárólag a vezetői kommunikáció érvényesül, a csoport véleménye elsikkad.
Demokratikus	A kommunikáció kezdeményezője a csoport összes tagja lehet, függetlenül annak hierarchiájában betöltött szerepkörétől.	A csoport összes tagjának érdekérvényesítésére – a kommunikáció folyamatában – lehetőség van. A vezető figyelembe veszi a csoport tagjainak érdekeit.	A kommunikáció a vezetőtől a csoport tagjai felé, és inverz irányban is megvalósul.	A csoport tagjainak lehetőségük van arra, hogy az elhangzottakra reflektáljanak és véleményüket nyilvánítsanak.	A kommunikáció hatékony, mert a csoportkohézió eszköztárával segíti a munkavégzést, ahol minden egyes résztvevő véleményének a döntés formájában jelentősége van.
Laissez-faire	Kommunikációt a csoport tagjai, és a vezető is kezdeményezhet, de általában a vezetőtől indul.	A csoport tagjainak érdekeit a vezető figyelembe veszi, mert a feladatvégrehajtás során módszert nem határozzák meg. Szabadelvűsége alapoz.	A kommunikáció iránya a csoport tagjaitól, a vezető kezdeményezésére ugyanúgy irányulhat.	A csoport összes tagja felhatalmazást kap, hogy az elhangzottakra reagáljon és reflektáljon, de a vezető részéről a közömbösség tetten érhető.	Hatékonysága közepes, mert bár keretet szab, és a végrehajtó kreativitását erősíti, mégsem konszenzusra, hanem többségre, és magától működő/működtethető folyamatokra, és csoportkohézióra összpontosít.

A kiscsoportos kommunikáció során az autoriter vezetési stílus esetében a kommunikáció kezdeményezője szintén csak a vezető lehet, a végrehajtó nem kap lehetőséget, hogy megindítsa az interakciót. A vezető kizárólag a saját érdekeinek megvalósulására koncentrál, a csoport érdekeinek képviselője nem valósul meg. A kommunikáció egyoldalú, ami a vezető prioritását és felsőbbrendűségét hirdeti. A végrehajtó nem reflektálhat az elmondottakra, tekintettel arra, hogy a kommunikáció egyoldalúsága

miatt szóhoz sem juthat. Hatékonyság tekintetében gyenge, tekintettel arra, hogy az érdekérvényesítés eszköztárában kizárólag a vezetői kommunikáció érvényesül, a csoport véleménye elsikkad.

A demokratikus vezető esetén a kommunikáció kezdeményezője bárki lehet függetlenül attól, hogy a csoport hierarchiájában mely területen lát el feladatokat. A kommunikáció lehetőséget biztosít a csoport tagjai részére, hogy annak teljes folyamatában az érdekeiket érvényesíthessék, amelyet a vezető részükre biztosít, azok figyelembevételével. A kommunikáció a vezetőtől a csoport tagjai felé, és inverz irányba is megvalósul. Szerves része a reflektálás, és a véleménynyilvánítás, a kritikai szemlélet. A kommunikáció hatékony, mert a csoportkohézió eszköztárával segíti a munkavégzést, ahol minden egyes résztvevő véleményének a döntés formájában jelentősége van.

A ráhagyó stílus vonatkozásában megfigyelhető, hogy a kommunikáció kétoldalú, az a vezetőtől és a végrehajtótól is egyaránt indulhat, bár jellemzően azt a vezető kezdeményezi. A feladatvégrehajtás során a módszert nem jelölik ki, nagy szerephez jut a szabadelvűség. Mint ahogy az a ráhagyó modell minden ágazatában is a kommunikáció gyakorlásában is megnyilvánul, hogy a vezető a folyamatba csak akkor avatkozik be, ha szükséges, addig a közömbösség és a közöny érhető tetten. Hatékonysága közepes, mert bár keretet szab, és a végrehajtó kreativitását erősíti, mégsem konszenzusra, hanem közömbösségre, és magától működő/működtethető folyamatokra, és csoportkohézióra összpontosít.

Összefoglalás

Ha a kétkülönböző környezeti kommunikációt elemezzük, és azt az etikai kódexben foglalt, illetve a vezetőkkel szemben támasztott követelményrendszerrel összevetjük, megállapíthatjuk, hogy az autokratikus vezetési stílus teljes mértékben ellentétes azon etikai elvárásokkal, amelyeket a kódex ajánl. Milyen az az autokrata vezető, és milyen mértékben bajtársias kollégáival szemben, aki munkatársaival együttműködésre nem törekszik, velük kulturálatlanul viselkedik, és nem a kölcsönös tisztelet, megbecsülés szellemében érintkezik? Önmagában, hogy a végrehajtói állományt az érdekérvényesítésben, és a véleménynyilvánításban korlátoz, már ezen alapelvvel szembehelyezkedik, így hatékonysága gyenge lesz. (Nem felejthetjük el, hogy a 20. század hajnalán az emberi szabadságjogok kiemelt jelentőséghez jutottak.)³⁶ A kommunikáció során önző magatartást tanúsít, támogatást nem nyújt, mert a visszacsatolási rendszert megszünteti, ami újabb problémák generálását teszi lehetővé, ami hátráltatja a problémamegoldó rendszer működtetését. A véleménynyilvánítás és érdekérvényesítés tekintetében az autoriter vezető részrehajló, munkatársai véleményét nem hallgatja meg, félbeszakítja őket, tanácsaival a munkavégzést nem segíti elő. A kétirányú kommunikáció a feltetele a szervezet hatékony működésének, ezért minden vezetőnek olyan helyzetet

³⁶ Kovács István (2018a) 7–29.

kell teremtenie, amely erre lehetőséget nyújt.³⁷ Ezt az autoriter vezető nem teszi meg. Hatékonysága gyenge, amely így korrelál a munkavégzéssel összekapcsolt teljesítménnyel, hisz ez a munkafolyamatokban is megmutatkozik.

Ha a két különböző környezeti kommunikációt elemezzük, és azt az etikai kódexben foglalt, a vezetőkkal szemben támasztott követelményrendszerrel összevetjük, megállapíthatjuk, hogy a demokratikus vezetési stílus teljes mértékben megfelel azon etikai elvárásoknak, amelyeket a kódex ajánl. A demokratikus vezető bajtársias kollégáival szemben, munkatársaival együttműködésre törekszik, velük kulturáltan viselkedik, együttműködésüket kölcsönös tisztelet és megbecsülés övezi. A végrehajtói állományt az érdekérvényesítésben és a véleménynyilvánításban nem korlátozza, inkább támogatja, meghallgatja, így hatékonysága erős lesz. A kommunikáció során önzetlen magatartást tanúsít, támogatást nyújt, mert a visszacsatolási rendszerben mindenki számára reflektálási és reagálási jogosultságot teremt. Ez segíti a problémamegoldó rendszer működtetését. A véleménynyilvánítás és érdekérvényesítés tekintetében a demokratikus vezető elfogulatlan, munkatársai véleményét mindig meghallgatja, tanácsaival és iránymutatásával a munkavégzést elősegíti. Hatékonysága erős, amely így korrelál a munkavégzéssel összekapcsolt teljesítménnyel, a csoportkohézió erősödésével.

A laissez-faire vezetési stílus részben felel csak meg azon etikai elvárásoknak, amelyeket a kódex ajánl. A laissez-faire vezető bajtársias kollégáival szemben, munkatársaival együttműködésre törekszik, velük kulturáltan viselkedik, együttműködésüket kölcsönös tisztelet és megbecsülés övezi, azonban ez túlzottan nagy szabadságelvűségre és önállóságra építkezik. A végrehajtói állományt az érdekérvényesítésben és a véleménynyilvánításban nem korlátozza, meghallgatja álláspontjukat, de túlzottan abba sem avatkozik bele, a visszacsatolási rendszer önmagában részbeni egyoldalúságot mutat. A kommunikáció során önzetlen magatartást tanúsít, mindenki számára reflektálási és reagálási jogosultságot teremt. Ez segíti a problémamegoldó rendszer működtetését, de a tagok önállóan vesznek benne részt. A véleménynyilvánítás és érdekérvényesítés tekintetében a laissez-faire vezető elfogulatlan, munkatársai véleményét mindig meghallgatja, de nincs tanács, iránymutatás, csak egy keret, amin túl a végrehajtók nem terjeszkedhetnek, azt pedig ők töltik ki tartalommal. Hatékonysága közepes, amely így részben korrelál a munkavégzéssel összekapcsolt teljesítménnyel, a csoportkohézió erősödésével.

Az elemzőmunka rávilágított arra, hogy vezetési stílustól függően alakul a kommunikáció, az üzenet (parancs, feladat, utasítás) a befogadóra hatást gyakorol, a kiváltott hatás pedig a vezetési stílus jellemzőivel korrelál. Hipotézisemet így sikerült alátámasztanom. Minél inkább szoros és korlátozott a vezetési stílus kommunikációja, annál inkább képes arra, hogy a teljesítményt negatív irányba befolyásolja. Milyen végrehajtói állomány dolgozna szívvvel, lélekkel egy adott szakterületen, ha a munkáltatója, alapjaiban korlátozza, valamint a véleménynyilvánítás és érdekérvényesítés eszköztárában gyakorolt jogosultságainak gyakorlását korlátozza? A közbiztonság mint alapvető tár-

³⁷ Czuprák-Kovács (2017)

sadalmi cél kielégítése nem működhet csoportkohézió nélkül. Szoros együttműködésre van szükség, amely hiába épül alá-fölé rendeltségen alapuló hierarchizált viszonyokra, ha abból az etikus magatartás, leginkább a vezetők részéről a végrehajtói állomány irányába hiányzik. A vezetési stílusok ötvözésének olyan mezsgyéjén célszerű haladni, amely bizonyos tekintetben ugyan erősen szabályoz, de mindezt úgy teszi, hogy a jogok érvényesítése, így különös tekintettel a jogok gyakorlására és a kötelek teljesítésére részrehajlás nélkül, elfogulatlanul kiemelt hangsúlyt fektet. Együttműködés, támogatás és manuális irányítás, a kommunikáció olyan eszköztárának felhasználásával, ami a parancsnoki szerepkört ugyan tiszteletben tartja, de az etikus magatartás gyakorlását példaként állítja a vezetői és végrehajtói állomány elé. Az etikus és parancsuralmi rendszerben alkalmazott kommunikációt az alábbi innovációs, és fejleszthető tudásbázissal szeretném segíteni.

Egy vezetőnek a kétpólusú kommunikációra mindig nyitottnak kell lennie, a kompetencia fejlesztésében a kezdeményezésnek fontos szerepe van. Ezért van kiemelt jelentősége annak, hogy a vezető a kommunikációja során (is) megfelelő vezetési stílust válasszon, így vívhatja csak ki a végrehajtói, alárendelti állomány tiszteletét. A kommunikáció sikerességét, nemcsak a vezetési stílusok tulajdonságai, hanem különböző tényezők, mint például a motiváció, résztvevők attitűdjei és az érzékelt kompetenciák összessége is befolyásolja.

IRODALOMJEGYZÉK

- Czuprák Ottó – Kovács Gábor (2017): *A szervezetvezetés elmélete*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- Deák József (2014): A Belügyi Szemle Tájékoztatójában a médiával kapcsolatban megjelent anyagok (1963–1972). *Magyar Rendészet*, 14. évf. 2. sz. 127–137.
- Deák József (2016): A Belügyi Szemle létrehozását, működését szabályozó parancsok, utasítások, 1962–1966. *Hadtudományi Szemle*, 9. évf. 4. sz. 20–34.
- Eagly, Alice (2003): Transformational, Transactional, and Laissez-faire Leadership Styles: A Meta Analysis Comparing Woman, and Men. *Psychological Bulletin*, Vol. 129, No. 4. 569–591.
- Fairholm, Matthew (2002): *Defining Leadership: A review of Past, Present, and Future Ideas*. USA, The George Washington University.
- Fogarasi, Mihály – Kovács, István (2016): How to reveal the constructed worlds: the 2006's riots in Budapest. *Internal Security*, Vol. 8, No. 1. 19–41.
- Gordon, Thomas (1977): *Leadership, Effectiveness, Training, Perigee*. New York, The Berkling Publishing Group.
- Hautzinger Zoltán (2010): *A katonai büntetőjog rendszertana*. Pécs, AndAnn Oktatási és Szolgáltató Kft.
- Hersey, Paul – Blanchard, Kenneth H. – Johnson, Dewey E. (2000): *Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources*. New Jersey, Prentice Hall.
- Hodgins, Earl (2009): *Leaders have a Duty to create Leaders*. Ontario, Firefighting Canada Copyright.
- Kouzes, James M. – Posner, Barry Z. (1995): *The Leadership Challenge*. Cleveland, Jossey-Bass Inc.
- Kovács Gábor (2014): A rendészeti szervezetben lejátszódó folyamatok. In Kovács Gábor szerk.: *Rendészeti szervezetek vezetés, és szervezéselmélete*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem.
- Kovács Gábor (2016): A szervezeti, és vezetői kommunikáció sajátosságai a rendészeti szervezetnél. *Hadtudományi Szemle*, 9. évf. 1. sz. 381–394.

- Kovács Gábor (2018a): *A rendészeti szervezetekben lejátszódó vezetési folyamatok*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó.
- Kovács Gábor (2018b): A hatékony vezetői teljesítmény fokozásának eszközei és módszerei a rendészeti szervezetekben. In Hautzinger Zoltán szerk.: *A XXI. század biztonsági kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XX.*, Pécs. 135–146.
- Kovács István (2014): Az emberkereskedelemhez szorosan kapcsolódó prostitúciós bűncselekmények – különösképpen a gyermekprostitúció – áldozatai emberi jogainak hazai vonatkozásai. *Polgári Szemle*, 10. évf. 3–6. sz. 419–430.
- Kovács István (2015a): A rendőri korrupció és a prostitúció. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 3. évf. 3. sz. 42–60.
- Kovács István (2015b): Az üzletszerű kéjelgéssel kapcsolatos rendőri visszaélések etikai vonatkozásai. *Belügyi Szemle*, 63. évf. 4. sz. 99–125.
- Kovács István (2016a): *A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel*. PhD-értekezés, Budapest, NKE.
- Kovács István (2016b) A reglementációs prostitúció, és az emberi méltóság kapcsolata, különös tekintettel egy Alkotmánybírósági határozatra. *Belügyi Szemle*, 64. évf. 2. sz. 109–126.
- Kovács István (2017a): Pornográfia, vagy prostitúció, esetleg mindkettő? *Hadtudományi Szemle*, 10. évf. 4. sz. 449–484.
- Kovács István (2017b): Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll)feladata. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 21. sz. 1–30.
- Kovács István (2018a): Prostitúció, és prohibíció a mai Magyarországon: avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levetkőzni a XXI. században. *Létünk*, 2. sz. 7–29.
- Kovács István (2018b): Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Tervezés, mint az el-érendő cél, és az ahhoz elvezető tevékenységek meghatározásának folyamata. *Műszaki Katonai Közlöny*, 28. évf. 3. sz. 194–212.
- Lasswell, Harold (1948): *The Structure and Function of Communication in Society*. New York, The Communication of Ideas.
- László Péter (2008): A poszttraumás stressz betegség pszichiátriai és szomatikus komorbiditása. *Honvéddorvos*, 60. évf. 3–4. sz. 132–137.
- Levin, Jonathan – Milgrom, Paul (2004): *Introduction to Choice Theory*. England, Oxford University Press.
- Martel, Jacques (1998): *Le grand dictionnaire des malaises et des maladies*. Paris, Les Éditions ATMA Internationals Copyright.
- Miller, Alice (2014): More already on the Central Committee's Leading small Groups. *China Leadership Monitor*, No. 44. 1–8.
- Northouse, Peter (2006): *Leadership: Theory and Practice*. Los Angeles, Sage Publications.
- Ranschburg Jenő (2013): *Erkölc és jellem*. Saxum Kiadó.
- Ray, Sarbapriya – Ray, Ishita Aditya (2012): Understanding Democratic Leadership. *Afro Asian Journal of Social Sciences*, Vol. 3, No. 3. 1–26.
- Stephen, Covey (1991): *Principle Centered Leadership*. New York, Simon and Schuster.
- Szabó Csaba (2014): A katolikus lelkipásztori szolgálat rendőrségi aspektusának kutatása II. *Hadtudományi Szemle*, 7. évf. 2. sz. 159–164.
- Szabó Csaba (2016): A katolikus rendőrségi lelkipásztori modell válaszai a rendőrök erkölcsi és pszichikai problémáira. In Szabó Csaba szerk.: *Studia Doctorandorum Alumnae*. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége. 405–406.
- Valcsicsák Imre (2013): *Rendészeti (szakmai) etika*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.

Jogforrás

1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.TV>
(2018. 09. 17.)

ABSTRACT

Leadership Status and Communication in the Command System, with Particular Reference to the Code of Ethics for the Police, as well as Leadership Styles Based on the Lasswell Model

KOVÁCS István

Personal relationships are defined by the relative power and status of each participant. This is especially true in communication. According to the Code of Ethics of the Police Service, colleagues are encouraged by leaders' personal exemplary, they listen to their opinions, giving advice and guiding them to work. The basic communication model developed by Lasswell examines who is communicating to whom and what they say, what channel they communicate and which is the effect of the communication. The study examines how the communication of the autocratic, democratic and laissez-faire leadership style is realised in practice, whether the ethical principles prevail.

Keywords: leadership styles, leadership theory, communication, police ethics, Lasswell model

Közlési feltételek

A szerkesztőség olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a rendészeti szervezetek történetéhez, feladataihoz, gyakorlati munkavégzéséhez kötődő tudományterületek – különösen a rendészettudomány – újabb kutatási és szakmai eredményeivel, hazai és nemzetközi tapasztalataival foglalkoznak.

Terjedelem

A kéziratok maximális terjedelme negyvenezer karakter lehet, beleértve a szóközöket, az irodalomjegyzéket, a lábjegyzeteket és a két rövid rezümét is.

Formázás

A Word-dokumentumot Times New Roman betűtípussal, 12-es betűmérettel, szimp-la sortávolsággal, sorkizárással, oldalszámozás nélkül kérjük elkészíteni. Az alcímek számozás nélkül, félkövér kiemeléssel, balra rendezve álljanak! A címeket, alcímeket, különálló idézeteket a szövegtől egy-egy sor válassza el! Kérjük kerülni a szükségtelen vagy rendhagyó formázásokat, illetve az egyéni beállításokat mind a főszöveg, mind a lábjegyzetek tekintetében. Szerzőink lehetőleg ne használjanak tabulátort, élőfejet vagy élőlátat, az új bekezdések pedig minden esetben új sorban kezdődjenek! A ki-emelésekhez kérünk csak kurziválást használni (az aláhúzás, valamint a félkövér vagy kiskapitális betűtípus egyaránt kerülendő).

Hivatkozás

Minden, a főszövegben említett, idézett vagy az íráshoz felhasznált műre pontosan hivatkozni szükséges (lábjegyzet és irodalomjegyzék), ennek formai követelményeit kérjük betartani. A lábjegyzetek a lap alján, az irodalomjegyzék a közlemény végén (utóbbi sorszámozás nélkül) kapjon helyet! Minden lábjegyzetben szereplő forrás pontos, részletes kifejtése az irodalomjegyzékben történjen!

Mellékletek

Az írásokhoz minden esetben mellékelni kell két – egy magyar és egy idegen nyelvű – rezümét (rövid összefoglalást, áttekintést), amelyek terjedelme legfeljebb 600–600 karakter lehet. Az idegen, elsősorban angol nyelvű rezümé esetében a címet is szükséges lefordítani. Mellékelni kell továbbá a szerző nevét és postacímét, ahová a tiszteletplédány küldhető, és ha van, rendfokozatát, tudományos fokozatát, beosztását, szolgálati vagy munkahelye megnevezését, telefonszámát és e-mail-címét. A kiadvány fekete-fehér nyomdatechnikával készül, kérjük ezt figyelembe venni! Az esetleges képeket vagy egyéb objektumokat (diagramot, táblázatot, ábrát) külön fájlként is kérjük csatolni és a szövegben ezek helyét a fájlnevvvel megjelölni!

